

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

زنجیره ی رۆشنییری

*

خاوهنی ښهتیا: شهوکهت شیخ یهزین

سهرنووسه: بهدران شههمهدهیب

ناوونیشان: دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی ناراس، گهرهکی خانزاد، ههولیر

سالیك له دۆزهخ

سالىك له دۆزهخ

بیره وهرى

مههاباد قهره داغى

كتيب: سالىك له دۆزهخ - بیره وهرى

نووسينى: مههاباد قهره داغى

بلاوكراوهى ئاراس - ژماره: ۳۹۲

دهرهينانى هونه ريبى ناوه وه و بهرگ: ئاراس نه كره م

ههله گرى: شېرزاد فهقى ئيسماعيل

سهرپه رشتيى چاپ: ئاويره حمانى حاجى مه محمود

چاپى يه كه م، ههولير - ۲۰۰۵

له كتىبخانهى گشتى له ههولير ژماره (۹۵) ي سالى ۲۰۰۵ ي دراوه تى

پیشواژه

یادوهری هه موومان سیخناخه به پرووداو، کاره سات، دۆخی شیرین و تال، ههست و خه پال، خوشه ویستی و رق، توورهبی و میهره بانى و هه موو دیارده به مرۆڤه وه په یوه ندىدار و په یوه سته کان.

ژبانى هه موو كه سىك ساتگه لىكى زۆر گشتى و ساتگه لىكى زۆر تاييه تى تىدايه، ساتگه لى كه ده كرى و ئاسانه ده برىنى، ساتگه لىكى تر كه ناكرى و ده برىنى نىكه له مه حاله وه. كۆى ئه و ساته ئاساىى و نائاساىى، ئاسان و سه ختانه ن ته مه ن پىك ده هىتن، ئه وان نه بن ژبان نابىته مه كۆى تىكۆشان. ژبانى هه مرۆڤى به جۆرى له جۆره كان له داستان ده چى، ئۆسكار و ایلد واته نى: "هه مرۆڤى ده توانى رۆمانىكى سى به رگى بنوسىت. ئه وه ندهى ده وىت كه نه زانىيه كى ته واوى له بارهى هه رووكيان، وىژه و ژبانه وه هه بىت."

هه ندى ساته ژبانى گوزه راو هه به نووسینه وهى ده بىته مه حال، مرۆڤ پى سهر ده بى ئه گه ر نووسینه وهى ئه وه نده سهخت بىت، ئهى چۆن له وساته ژبانهدا توانراوه تىپىدا ژبان بكرى و بگوزه رىندرى. بۆ نمونه: چۆن ده توانى گوزاره له ساتى هه سره تى زۆر قوول بكهى، ئه و ساتهى هىنده بىرى كه سىكى نازىزت ده كه يت خه رىكه شىت ده بىت بۆ دىدارى و له و ساتهدا

هىنده دووره لىته وه و تۆش ده سته سه رى و ناتوانى بىزوىى و بچىت بۆ لای و رىگه نادرى بىت بۆ لات. ته نها رىگه يه ك بۆ دىدارى ئه و دىناى خه ياله، ده سزانى كه خه يالىش له دىنايه كى تراويلكه يى زىاتر، چىدىكه نىيه و ته نها ئۆخزنىكى كاتىيه و دواى ده رچوون له دىناى فه نتازىاى خۆت دووباره پر ده بىته وه له هه سرهت. هه سرهت و ئاخه ل كىشان وه رناگىر دىرین بۆ وشه، نانووسرىنه وه.

سهخت نىيه قوولایى ده ربايه ك، به رزایى چىبايه ك، فراوانى فه زابه ك بپىوى، وه لى سهخته، زۆر سهخته كزانه وه و ژان، عه شق و ورووژان، تام و چىژى ژووان بپىوى. به كام پىوه ر ده بانى پىوى؟ چۆن ده توانى له رىژهى جوانى و شىرىنى ئه قىن بدوىى، ئه و مرۆڤهى تۆ خۆشت ده وى به چاوى تۆ جوانترىنه، له دللى تۆ شىرىنترىنه، سه رچاوهى پاكى و په رواىى ژىنه، وه لى رهنكه هه ر ئه و مرۆڤه پىناسهى ترى هه بى لای كه سانى دى، نه ئه وان به چاوى تۆ ده بىتن و نه تۆ به چاوى ئه وان ته ماشا ده كهى. بىناىى و سۆمابى چا و پىوه رى هه ر دوولان، به لام بىنینه كان جىباوازن.

رق، هه روو كه خوشه ویستى وه رناگىر دىت بۆ وشه و نانووسرىته وه. گىرانه وهى توورهبى و بىزارى رقه ساته كان پىوانه كرىدىان ئه سته مه. چۆن ده توانى رقى جه لادىك بنوسىته وه كه له ژوورى ئه شكه نجه داندا مانا يه ك بۆ ژبانى تۆ و مرۆڤا يه تى خۆى ناهىللىته وه و، پنىتىكى جه سته ناهىللىته وه داینه پلئوسى. ئهى چۆن ده توانى رقى خۆت به رامبه ر به و بنوسىته وه، له كاتىكدا هه ست به هىچىتى بوون و درنده بى مرۆڤ ده كه يت.

له گه ل ئه وه شدا كه ئه سته مه گوزاره له هه مووى بكرى، به لام مرۆ هه ر هه لى خۆى ددها و ده به وى به شىوه يه ك له شىوازه كان ئه و ئه ندىشانه و بىره وه رىبه كانى ساته ژبانه نائاساىيه به ئه زمونىوه كانى بگه به نىته ده وروبه رى خۆى، تا ئه وانى دىش، چىژ بان ئه زمونى لى وه رىگرن. زۆر

کەس، بە تايبەتی ئەو کەسانە ی که له کەشی گشتی کۆمەڵگەدا کار و خەباتیان کردووه، بیره و بیره کانیان دەنووسن و ههول ددهن و ینه یه که له ساتانه ی که له یادوهی ئەواندا و به زوومی کامیرای ههست و نهست، بیره و ژیریان گیراون، له شویتیکی ههچ کەس نه دیده پارێزاون، که له کببون و له ئەنجامدا نهستیان پر کردووه له ساته ژانی چه پاو، له یادوهی گرژ و خاو، له بابەتی نه وروژاو، له شیوهی نووسینی بیره و بیره بدنه دهره وهی دیوی دهر وون و چوون فیلمیکی تراژیدیای پر له گرتی کۆمیدی پیشانی بدن و هاوکات خۆیان له دیمه نه چه پیتراوانه رزگار بکهن. دیمه نه کانی زبندان و ئەشکه نجه خانه کان به تايبەت، گهیرانه و بیان پیتوستن، چ له رووی باهه خه میژوو بییه وه به نه وه کانی داها تو که بتوانن ژیان و خهباتی نه وه کانی پیش خۆیان هه لسه نگین و بیته نه زمون بویان، چ له رووی باهه خه دهر و نییه وه که ئەو مرۆڤه نه ندیشه دیوه له دیمه نه کاریگه رانه ی دهر وونی رزگاری ده بیت و نارامتر ده ژێ.

بیره وهی ده توانی به شیکی گرنگی میژوو کۆمه لایه تی و سیاسی ئەو کۆمه لگه یه ش بیت، میژوو ژبانی ئەو که سه ی که ده بنوسیتته وه و میژوو ئەو قوناغ و دهر و بیره ش که تیدا ژیاوه، که گه ر بتوانی و ینه یه کی دیارده کانی ناو کۆمه لگه ی له و قوناغانه دا گرت بیت و به ده ستپاکییه وه بیانگه یه نیت. چونکه بیره وهی باس له به سه رهاتی راسته قینه ی مرۆڤه کان ده کات و ئەو ژینگانه شن که بیره وه رنوس و کەسانی دهر و بیره تیا ژیاون. بۆیه گرنگه و به رپر سیاریتی میژوو بییه که رو و داوه کان وه کو خۆیان چۆن روویان داوه وا بنوسرین. مرۆڤ ده توانی هه رچی میژوو خۆی پیتی خوش بیت هه لیبژیریت بۆ نووسینه وهی بیره وهی، هه رچی واژه گه لی پیتی جوان بیت بۆ دهر برین به کاریان به نینی، وه لی راستییه کان وه کو خۆیان به بیان بکات و سلیش له گهیرانه وهی ههچ راستییه ک نه کاته وه، هه رچه نده تالیش و دژواریش بیت.

من بۆ خۆم که بیره وهی کهسانی ترم خوتندۆته وه بۆ هه ندی ورده کاری، نه رمه ههست و ساته هه ژان گه راوم تیا یاندا، ورده کاری وا که دۆخی دهر وونی ئەو مرۆڤه دهر بخات له ساته جیا وازه کانی ژبانیاندا، لایه نه به هه تیز و لایه نه کانی دهر وونی، گه ربه کانی، پیکه نینه کانی، ئەو ساتانه ی دلته نگه، دلشاده، به هیوایه، بیژومیده، ده ترسی، بیباکه، ساته کانی رقی، خوشه ویستی، به زه یی، فه رامۆشی و... هتد. ئەمانه له ژبانی هه موو مرۆڤیکدا ئاسایی روو ددها، پیاو بیت یان ژن. ئەو بیره وه ریبانه ی که له کوردیدا نووسراون تا ئەم ساته پیاوان نووسیویانه و من به ده گمه ن به رچاوم که وتوو به باس له ساته کانی لاوازی و گه ریان و هه نیسک و ترس بکهن. به پیتچه وانه وه دۆخه کانی قاره مانیتی، جهر به زه یی و بیباکی به رجه سته پیشان دراون. بۆ من پر سیار بووه ئەم مرۆڤانه بۆچی باس له و دۆخانه ناکه ن، که به تايبەت پیاوانی کورد پیتاندا تیتیه ربون، ساته کانی ترس له ناو سه نگه ردا، ساته کانی گه ریان له کاتی ئەشکه نجه دا، کاته کانی بیژومیدی له کاتی هه ستکردن به بیته سه لاتنی له به رده م دۆژماناندا. لای من پر سیار بووه بۆچی پیاوان باس له عه شق ناکه ن له ژبانی خۆیاندا، باسی ئەزمونی خوشه ویستی که مرۆبانه ترین ئەزمونی ژبانی مرۆیه، که کهس نییه له ناو ئەم دۆخانه دا ژبانی لا خوشه ویست نه بووی. مرۆڤ چه ند ئازاش بیت، ناکرێ که رو و بیره رووی مردن ده بیتته وه ههچ نه ترسی، بۆ به ک ساتیش بووه ختوی مه رگ زه فه ری پێ ده بات و ده تیرستی، زۆر گرنگه که بیره وهی دهر و نییه وه باس له و به ک چه رکه یه ش بکات که ترساوه، که گه رباوه، که تاساوه، که بۆ ئومید ژیاوه. ئەمانه دۆخی ئاسایی ژبانی مرۆڤن و ئەگه ر باسیان نه کات، مانای ئەوه یه ئەو دۆخانه ی وه ک که موکوپی بییه نه ک وه ک ئاسایی.

له م گۆشه نیگایه وه که بۆ خۆم رامانی دروست کردبوو له باره ی بیره وه ریبه کانی که خوتندبوومه وه هه ستم کرد ده بیت هه ول بده م له

ورده کاربیه دهر و نییه کانی ئەو دۆخانه بدویم که له ژباغدا به گشتی و ئەو ساله‌ی که له زبنداندا بووم به تاییه‌تی پرویان داوه. بۆیه که دهستم به نووسینی بیره و هریه‌کان کرد، هه‌ولتی ئەوهم دا سات به ساتی دۆخه دهر و نییه کانی به بنووسمه‌وه، به گریان، ترس، تۆقین، خه‌م، ئازایه‌تی، فه‌رامۆشی، نائومی‌دی، هیوا و رق و خوشه‌ویستییه کانی شه‌وه. چاک بن یان خراپ، مایه‌ی شانازی بن یان نه‌نگی، جوان بن یان ناشیرین، ئیدی ئەوانه‌ن که که سایه‌تی میان پینک هیناوه و ده‌بی وه‌ک خۆی بیانخه‌مه روو. هه‌رچییه‌ک بووبن ته‌نها خۆم به‌رپرسیار نیم لێیان و ته‌نها خۆم به‌رپارم بۆیان نه‌داوه، من به‌شیکم له خیزانیک، له کۆمه‌لگه‌یه‌ک، له نه‌ته‌وه‌یه‌ک، که سانی دهر و به‌رم و کۆمه‌لگه‌که‌م و ژینگه‌کانی که تیایدا ژیاوم کاریگه‌رییان هه‌بووه له سه‌رم و کاریگه‌ریم هه‌بووه له سه‌ریان. بۆیه زۆر ئاساییه له لام که به‌ سێلکردنه‌وه باس له دۆخه لاوازییه‌کانی ژبانیش بکه‌م.

له‌ناو کۆمه‌لگه‌ی ئێمه‌دا، مه‌خابن که سانی دهر که وتوی نیو که‌شی گشتی پیاوان بوون و هه‌موو ئەو بیره‌وه‌ریانه‌ی که تا ئەم‌ڕۆ به‌کوردی نووسراون، بیره‌وه‌ری پیاوانی نووسه‌ر، سیاسه‌مه‌دار و رووناکبیر بوون. ژنی کورد، چونکه هه‌میشه له‌نیو که‌شی تاییه‌تیدا به‌ژبانیکانی داخراوی نیو مال گه‌ڕۆده‌ کراوه، یاده‌وه‌ریشی به‌ شته تاییه‌تییه‌کان سێخناخ بووه. به‌لام ژنانیکیش هه‌ن و به‌تاییه‌تی ئیستا، که سانی گشتین و له‌ بواری گشتیدا کار و خه‌بات ده‌که‌ن، له‌ گۆره‌پانی سیاسه‌ت، وێژه، هونه‌ر و رووناکبیریدا خه‌باتیان له‌ به‌رچاوانه، به‌لام هیشتا هیچ بیره‌وه‌رییه‌ک که ژن نووسیبیتی نه‌که‌وتۆته نیو کتیبخانه‌ی کوردییه‌وه، تا پروانریته دیوه‌کانی ژبانی ئەویش و بزانی ئه‌میان چلۆن بووه و چۆن دهر وانیته‌ بوون، چ ئە‌زمونیکی هه‌یه و چۆن ئە‌زمونه‌کانی خۆی دهنووسیته‌وه. هۆیه‌کی ئە‌وه‌ی ژن که‌م دهنووسی ئە‌وه‌یه که زمان به‌دریژی میژوو ئامرازیک بووه به‌دهستی پیاوه‌وه و مافی

وتن قۆرخکراوه بۆ ئەو. زمانی کوردیش هه‌مان شیوه سترکتووریک له‌ جوهری هه‌یه و ته‌نانه‌ت که ژن به‌کاریشی ده‌بات به‌ ئە‌وه‌ی به‌ بزانیته ده‌که‌ویتته نیو ئە‌و ته‌له‌بنده‌نه‌وه که له‌ نیو سترکتووری زماندا دانراوه و زمانیکی باوکسالارییه. به‌بروای من ژن که دهنووسیت، مه‌رجه زمان له‌ به‌رگه دامالێ که پۆشاکێ ئە‌و کولتوره‌یه. زمانیکی بیلایه‌ن به‌کار بیات، زمانیکی نوێی کوردی، که خالی بیت له‌ ئیماژانه‌ی که ژن وه‌ک کۆیله‌ نومایش ده‌کات. ئە‌م ئامرازه‌ گه‌نگ و ده‌گمه‌نه، زمان، که ئاراسته‌نومای بیرکردنه‌وه‌شه.

ژن شتی بایه‌خدا‌ری هه‌یه بۆ گوتن، سه‌رگۆزه‌شته‌ی سه‌رنج‌راکیشی هه‌یه بۆ بیستن، بێر و فه‌لسه‌فه‌ی تاییه‌تی هه‌یه بۆ تێپرامان و، ته‌کنیکی تاییه‌ت به‌خۆی هه‌یه بۆ گۆزاره‌کردن له‌ بیره‌کانی، ئیدی بۆ نه‌نووسیت؟ له‌ چی و تا که‌ی بترسیت؟

من وه‌کو ئە‌ندامیکانی کۆمه‌لگه‌که‌م له‌ ته‌مه‌نیکانی زۆر سه‌ره‌تای ژباغمه‌وه تیکه‌ل به‌که‌شی گشتی بووم و به‌شدا‌ری چالاکی سیاسی، ئە‌ده‌بی و کۆمه‌لایه‌تیم کرد. به‌و پێیه‌ش که به‌ره‌می فیکری خۆم له‌ شیوه‌ی کتیبی ئە‌ده‌بی وه‌ک شیعر، چیرۆک، رۆمان و کتیبی کۆمه‌لناسی له‌ شیوه‌ی لیکۆلینه‌وه و، کتیبی په‌روه‌رده‌یی و... هتد داوه‌ته دهره‌وه، ره‌نگه‌ شیوازی نووسین و هزری من بۆ خۆینه‌ر تا راده‌یه‌کی باش ئاشکرا بیت. به‌لام ژبانی تاییه‌تی من و درووست ئە‌و ژبانه تاییه‌تییه‌م که به‌ژبانی گشتی و به‌کۆمه‌لگه‌وه په‌یوه‌سته، ئە‌گه‌رچی له‌ هه‌ندێ به‌ره‌مه‌دا ره‌نگیشیان دا‌بێسته‌وه، وه‌لێ به‌شیوه‌یه‌کی ورد و وه‌ک خۆی نه‌زانراوه. ره‌نگه ئە‌م بیره‌وه‌ریانه بۆ ناسینی من یارمه‌تیده‌ر بن بۆ ئە‌و که‌سانه‌ی که مه‌به‌ستیانه نووسه‌ریکی ژن بناسن و بزانی سه‌ره‌تاکانی ئە‌و که‌سه‌ چۆن گۆزه‌راوه و پاشخانی کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی چلۆن بووه.

وهك نهرېتيك بیره وهری له تهمه نیکي هه لکش او دا دنووسرېته وه و زوره ی خاوه ن بیره وه ریبه کان شهست، هفتا سالیکی ژيانيان گوزه راندووه، به لام من هیتشا نه گه یشتوومه ته تهمه نی چل سالیی، پیم وایه مروف ته گهر باسی هه بیت بو کردن، پروداوی هه بیت بو گیرانه وه و پیوستی هه بیت به درپین و هه لژاندنی ژانه کان، پیوست ناکات چاوه رپی تاخری پیری بکات بو دارپشته وه یان. ئه ی کئ ده لئ منی کورد، منی نووسه ریکی نازاد، منی ژنیکی ده نگدار و بزئو بوارد ددریم پیر بیم و ئه وسا بیره وه ری بنووسمه وه. یان کئ ده لئ ئه و پروداوانه ی که ئیستا له بیرمن و زیندوون له لام تا ئه وسا به م ورده کاریبانه وه له بیرم ده میتنه وه و ده توانم وه ک ئیستا دایانپرېژم. په نگه به تیری ئه م بیره وه ریبه سی نشان بشکیت.

یه که میان: شکاندنی ئه و دیواره ئه ستوره ی به عس به ئه شکه نجه کانی نیو زیندان له دهروونی مندا دروستیان کرد.

دووه میان: شکاندنی ئه و نهرېته ی که بیره وه ری له تافی پیریدا دنووسری.

سییه میان: شکاندنی رچه ی بیده نگی ژنان له ئاست ژيانی تاییه تی و ژياننامه ی خوین، ده رگا کرده وه بو ژنانی بواری گشتی کومه لگه بو نووسینه وه ی بیره وه ریبه کان یان بئ سل کرده وه له باسکردنی ئه و ساته ژيانانه ی که به پیتی دابونه ریت په نگه وه ک نه نگ و شه رمئاوهر ژمیتردراين، که به رای من جگه له ناپاکی کردن له نیشتمیان، ناپاکی کردن له مروف، بیویژدانی، درو و دزی و ئه م جوړه ئاکارانه هچ شتیکی ئاسایی مایه ی شهرم نین له ژيانماندا و ده بیت شانازیان پتوه بکه یین، به تاییه تی خوشه ویستی و لایه نی سوژداریان له ژياندا پیوسته جیگه ی شانازیان بیت، پیچه وانه ی ئه و داب و نهرېته نالوژیکیه ی که خوشه ویستی وه ک نه نگ ده بین.

ئهم بیره وه ریبه به زنجیره له نیومانگنامه ی میدیادا بلاو کراوه ته وه. له به رته وه ی نووسین بو روزه نامه نهرېتی تاییه تی خوئی هه یه، له ویدا که متر ورده کاریبه کان ده رکه وتوون، که بو کتیب ئاماده م کردن، ئه و جیگایانه ی که هی ورده کاری بوون، یان ئه وده م له بیسرکرا بوون له پیسداچونه وه دا و ئاماده کردنی بو ئه م کتیبه دا، پرم کردنه وه. نووسینی ئه م بیره وه ریبه دوا ی گینگلدانیکی زور له گه ل ساته ژانه کانی زیندان و چندان جار هه ولدان بو ده رپینیان، به شی یه که می به نازار و ژانیتیکی زوره وه له دایک بو، به لام ماوه یه ک دوا ی ئه وه به شه کانی تری به ئاسانتر و خوړسکانه هه لده رپژان و به رتیکه وتیش ئه م شیوه یه ی ئیستای گرتوه، که تا راده یه ک له رومان بچیت. نه موست میتو دیکي دیاریکراو یان قالبیکی به سه ردا بسه پینم، وه ک تافگه یه ک خوئی به و شیوه یه هاژه ی کرد و، رتچکه ی گرت و وای لئ هات. وه لئ به هوشیار له وه ی که بیره وه ری ته نها له پیناوی بیره وه رییدا نه بیت و پیوسته په یامیشی تیدا بیت. من کچتیکی لوی کورد بووم که زیندان کرام، که واته ده بئ لاوان، کچان و کوپانی کورد هه ست بکه ن له ناو ئه م بیره وه ریبه دا په یامیک هه یه بو ئه وان. من مروفیکی کوردی خاوه ن پرسیتی گرنم، پرسی کورد و کوردستان، پرسیک که هه تا چاره سه ر نه بیت ئاسوده نام. په یامی من بو مروف به گشتی و بو نه ته وه که م چیه ؟ ده کری ئه ویش له م بیره وه ریبه دا بدوژریته وه. من ژنیکم و خاوه نی پرسیکم به ناوی پرسی ژنه وه، ئه ی په یامی من له م رووه وه بو ژنان به گشتی و بو ژنی کورد به تاییه تی، چیه ؟ باوهرم وابووه نابی ئه ویش فه راموش بکه م.

بیره وه ری زیندانم نووسیوه ته وه و مه خابن ئه شکه نجه خانه کانم وه بیر هیناوه ته وه، که ده زانم وه ک چون نووسینه وه ی نازار سه خسته، ئاواش خویندنه وه ی دژواره. ده مه وی راستگوبانه باس له ساتی گریبه کان، بیزاریه کان، ترسه کان، تو قینه کان، ساته دهروونیه پر له هه ژان و

وروژانه کانیس بکه م. مرۆڤ به وه نابیتته قاره مان که له بیره وه ریبیه کانیدا
 ته نها باسی ساته به هیزه کانی خۆی بکات، چونکه سروشتی مرۆڤ
 ئاویتته یه که له هه موو دیارده هاودژه کان. مرۆڤ ئاساییه له کاتی شه ر و،
 له ژووری سیداره و، له بهردهم جه لاددا بترسی، ئەو ترسه گوزاره نییه له
 ترسنۆکی، به لکه ترسیکی ئاسایی و سروشتییه، ئیدی بۆ باسی نه که یین.
 پیم وانییه گریان نه نگ بیت، ئاسایی نییه که سیک ئەشکه نجه بدری و
 نه قیژتینیت، بیزار بیت و دلتهنگی نه نویتینت، ههست به نامۆبی بکات و
 نه گریهت، پیم وانییه گریان ته نها نیشانهی لاوازی بیت، هیندهی ئەوهی
 پیتووستییه کی دهروونییه، میکانیزمیکی بهرگریه و ده بیت پروو بدات و
 هه ر پروو ده دات، بۆ ئەوهی شیت نه بین. زۆر که رهت به گریان گوزاره له و
 ههسته یه کجار قووله م ده که م که زۆر بیرى خۆشه و یستیکم ده که م و له و
 ساته دا مه حاله بیبینم، یان که له تاراوگه وه بیرى نیشتمان ده که م و
 ههست به بورکانیک ده که م له ناخه وه م هه لایسا وه. وشه کانیس جوړیکن له
 فرمیسک، من بئی په روا دنووسم، به عه شقه وه دنووسم، خۆشه و یستیم بۆ
 ئەو پرسانهی که بوونه ته پرئسیپی من به م پرۆژگاره وشه م پی هه لده ریتژن و
 له بۆتهی شیعر و چیرۆک و رۆمان و وتار و لیکۆلینه وه دا جیده گرن.
 نووسینیش جوړیکه له گریان، به لام گریانیکه له هیزه وه هه لده قولتی و هیز
 ده به خشی. هیچ کام له فرمیسکانه، چ تنۆکه ئاوی چا و چ واژه
 فرمیسک نیشانهی بیده سه لاتى نین، ئەویان دهروون ده شواته وه و ئەمیان
 به ره له ستی دروست ده کات و ویزدان بیدار ده کاته وه و به دواى راستیدا
 ده گه ریت و ده یه وی دادسالاری بهیتته تارا وه.

سالتیک له زیندانی به عسییه کان، که دۆزه خیتترین سالی ژیانم بووه
 کردوو مه ته مه لبه ند و سه رچا وهی هه لقلۆینی ئەم بیره وه ریبیانه. راسته
 بیره وه ری سالتیکی نیو زیندانه کانی به عسه، به لام جاروبار ژیانى مندالی
 و بیره وه ریبیه کانی پیتش ئەو ته مه نه خۆبان خزانده ته نیوانه وه، چونکه

پیتووست بوون و په یوه ساتن به یه کتره وه. بۆ ئەوهی وینه یه کی ته واویان پیتک
 هینا بیت له باره ی ژیانى منه وه. هه ندی جاریش، دیسانه وه پیتووستی و
 بایه خى ئەو دۆخانه ی که له داها تووی سالی دۆزه خدا پروویان دا وه و
 په یوه ندیبیان به منه وه هه بووه بخزینه نیو دیره کانه وه. مه به ستمه بلیم که
 به ئاگا داریبیه وه باسی هه ندی ساته ژیانى روودا و نامیژی سالی رابردووی
 دۆزه خ و داها تووی دۆزه خیشم له ناو ساله که ی دۆزه خدا باس کردوو ه.

پیم وایه به نووسینی ئەم بیره وه ریبیانه قورساییه کی زۆرم له سه ر دهروونی
 خۆم لا برد، سالانیکی دووردریتژ له ناخه وه م هه لمگرتبوون و بیوونه مایه ی
 زۆر جاری خه وزپان و خه ونه مارانه ی سامناک بۆم. به نووسینی ئەم
 بیره وه ریبیه هه ستیکی ترم لا دروست بوو، پیم وایه ئیدی بۆ هه تاهه تابه له
 زیندان و کابووسه کانی پرگارم بوو.

خه‌وزران

کاتژمیر سی و په‌نجا خوله‌کی به‌یانیه. کاتژمیری زیاتره به‌ئاگا هاتوومه‌توه و ئەمدیو و ئەودیبو ده‌کەم، له‌گەڵ ئەوه‌شدا که ئیبه‌ دۆزه‌خ نییه و ئەم شوینه‌ی تیا نووستووم ژووریکێ کپه، ئەم ولاته‌ی تیبیدام دووسه‌د ساله‌ له‌ شه‌ر به‌دووره و له‌ به‌نده‌ریکی ئارام ده‌چی، ئەم کیشوهری تیبیدام نیوسه‌ده‌ زیاتره "له‌ به‌لای ناگه‌هان، له‌ زۆری زالمان، له‌ فیتنه‌ی ئاخ‌زه‌مان، له‌ سه‌گی هار، له‌ موسیبه‌تی پیس" و... هتد به‌دووره و ده‌لێتی دۆعا و نزاکانی دایکم و هه‌موو دایکانی کورد بۆ ئەمان "سویدییه‌کان" و بۆ ئیبه "سوید" گیرا بووه که هینده‌ به‌نده‌ریکی ئارام و هیمنه، که‌چی من له‌م به‌نده‌ره ئارامه‌دا خه‌وم زراوه. په‌نگه‌ زۆر کوردی تریش ئەم ئارامییه‌ی پی نامۆ بیت و خه‌وی بزپیت. زۆر که‌سی تریش لیبه‌وه‌ بیری ولات بکات، ولاتی که‌ کراوه به‌دۆزه‌خ، به‌تابوتیکێ نابوت، که‌چی هه‌ر بیری ده‌که‌ین و هه‌ر رۆحمان گرێدراوه به‌یادگاریه‌ شیرینه‌کانییه‌وه.

ده‌یان جار ده‌ستم داوه‌ته‌ پینووس بۆ نووسینه‌وه‌ی بیبه‌وه‌ریه‌کانی دۆزه‌خ و دوا‌ی نووسینه‌ی چه‌ند دێریک، هه‌ندێ جار چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌کم نووسیوه ئیدی گیانم هاتووه‌ته‌ له‌رزین و له‌به‌ر ته‌په‌ته‌پی دل‌م و بیستنی ده‌نگه‌ نامۆکانی پاسه‌وان و جه‌للاده‌کانی دۆزه‌خ، نه‌متوانیوه‌ بیبه‌وه‌ریه‌کان ته‌واو

بکه‌م و پینووسه‌که‌م داناوه‌ته‌وه‌ و چووم دوو چه‌پی سه‌ربه‌شه‌م قووت داوه‌ و هه‌ولێ له‌بیردنه‌وه‌ی ئەو ساته‌ سامناکانه‌م داوه‌ که له‌بیرکردنیان مه‌حاله‌.

ئهمشه‌ویش به‌ئاگاها‌تووم و له‌ناو ئەو ساتانه‌دا حال گرتوومی و دیسانه‌وه‌ له‌ دۆخی‌کدام هه‌ز ده‌که‌م بیاننووسم، هیچ نه‌بیت هه‌ندی سه‌ره‌قه‌له‌م و دواتر ته‌واویان که‌م. هه‌ر ده‌بیت بیاننووسمه‌وه، ئەوه‌ بریاره‌ داومه و ئیستاش ئەوه‌ به‌لێنه‌ به‌خۆم و خه‌لکی ده‌ده‌م، چه‌ند سامناکیش بن، چه‌ند دۆزه‌خییش بن، ده‌بیت بنووسرین، به‌لام که‌ی؟ ئەوه‌ش پینوسیته کاتی بیت، دل‌نیام که‌ ساتی له‌دایکبوونی هات زۆر ناخایه‌نیت و ژانیکێ خه‌ست و چری چه‌ند رۆژی خالی‌م ده‌کاته‌وه‌ لی‌بان. له‌م رۆژانه‌دا ژانیکێ سه‌خت و خه‌ستی و بوون به‌سۆنگه‌ی له‌دایکبوونی رۆمانیک (ئەقین ناوی ژیانه) رۆمانیکێ شیعی که‌ ئه‌ویش سه‌رچاوه‌که‌ی دۆزه‌خه‌ و، رووداوه‌کانی له‌ کاره‌ساته‌وه‌ هه‌لده‌قولین، ئەنفال و عه‌شق و سه‌حرا و چال. کاتی هاتبوو، سالانیک بوو رووداوه‌کانی له‌ناو می‌شکدا ده‌سوورانه‌وه‌ و که‌ ده‌هاتم بیاننووسمه‌وه‌ و چه‌ند دێریک یان چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌کم ده‌نووسی و ئیدی به‌جیم ده‌هیشت و دل‌م ده‌که‌وته‌ ته‌په‌ته‌پ و ده‌چووم دوو چه‌پی سه‌ره‌نێشه‌م قووت ده‌دا و هه‌ولێ له‌بیردنه‌وه‌ی رووداوه‌کانیم ده‌دا. به‌لام که‌ کاتی هات ئیدی نه‌متوانی خۆم له‌به‌ر رێژنه‌ی بارانی وشه‌ و بروسکه‌ی فلاشی گرته‌ و رووداوه‌کانی بگرم و لاده‌م. دانیشتم و به‌ک هه‌ناسه‌ نووسیمه‌وه. نووسینه‌وه‌ی ئەو رۆمانه‌، یان راستتر بلیم ژانی له‌دایکبوونی ئەو به‌رهمه‌ ده‌ رۆژی خایاند.

کاتژمیر چوار و بیست و شه‌ش خوله‌که‌، که‌ له‌ناو جیگادا گینگلی سامناکترین ساتی بیبه‌وه‌ریه‌کانم ئارامیان لی بریم، بریارم دا کۆمپیوته‌ره‌که‌م هه‌لکه‌م و به‌کسه‌ر ده‌ست به‌نووسینه‌ی ئەو دوو ساته‌ بکه‌م که‌ ترسناکترینیان بوون، ئەو دوو ساته‌ له‌یه‌کچووه‌ی که‌ کاتی لای من

ئەو دەم لە گەرمیاندا ئەو ناوہ توقاندبوونی، خالیید گەرمیانی. لە
 رۆژژمێرە کەمدا کە ھەوتە دەستی ئەمن و بەھۆی ئەو و چەند شیعەرێکی
 گیرام. لە رۆژژمێرە کەمدا رۆژ بە رۆژ چالاکییەکانی پێشمرگەم
 دەنوسییەو، رووداوە دلتەزینەکان و رووداوە ھەژینەرەکان. کە لە ناکاو
 ھاھتە ژوورەوہ من خەریکی دەرس خویندن بووم و بۆ تاقیکردنەوہ خۆم
 ئامادە دەکرد، پۆلی چوارەمی ئامادەیی بووم، دەبوایە دوای نیوھەوہ
 تاقیکردنەوہیە ئەنجام بەدەم. ئەو ژوورە ژووری قەیس بوو، براگەورە کەم، کە
 جگە لە میتز و کورسییەک و قەرۆیلە یەکی نووستن، کتیبخانە یەکی
 دەوڵەمەندی تێدا بوو. براگەورە کەم، قەیس خۆی لە بەغدا دەیخویند و
 ھەفتە ی جاریک بۆ رۆژێکیان دووان دەھاھتەوہ، من زۆری کاتم لە
 ژوورە کە ی ئەو و لە گەڵ ئەو ھەموو کتیبە نازارە ی ئەودا بەسەر دەبرد.
 زۆری زۆریانم خویندبووہ، ھەندیکیانم چەند جاریک خویندبووہ و
 ھەندیکیشیانم ھەر بەتەواوی رەوان کردبوو.

(نەجیب) رۆژژمێرە کەمی بەدەستەوہ گرت و پەرەکانی کردوہ، بە کوردی
 نووسرابوون و نەیدەزانی بیخوینیتەوہ، بەلام ناوہکانی بۆ خویندرا یەوہ. لە
 یەکیک لە رۆژەکانی مانگی نازاردا ناوی مەلا مستەفای بارزانی و، لە
 یەکیک لە رۆژەکانیدا ناوی خالیید گەرمیانی و وشە ی قائیمقامی پیشان
 دام و گوتی:

– تۆ و ئەم رۆژژمێرە لە گەڵ خۆمان دەبەین.

دایکم پەنگی زەرد ھەلگەرا، کەوتە پارانەوہ و بەعەرەبییەکی شەق و
 شێ کە ھەر (خاتەر اللہ) کە ی روون بوو، وشە یە کە ھەموو دایکیکی کورد
 لە بەریان بوو کە دەھاتن کور و کچەکانیان بھن. بەلام ئەوان خاتری خویان
 نەدەگرت و ئیتمەیان را دەپیتچا بەرەو ناشوین، بەراو جوگرافیا ونەکان، بەرەو
 چینەکانی ژێرەوہ ی زەوی.

کەوتنەوہ پشکنین و چەند شیعەرێکیشیان دۆزییەوہ، یەکیکیان بۆ

لەسەر پلە ی سفر گری دا. دوو سات کە ساتەکانی تری دەکوشت، بە تبابەت
 ساتە خۆشەکانی ژیانم. دەزانم ھەر کە لەم دوو ساتە دەریاز بم، مەیدانی
 نووسینی ئەم بیرەوہرییانە دەبنە سارایەکی شینپووش و بە پیاسە یەکی
 سادەوہ ری بەرپی ئەو کۆچە دەپیتوم.

– مەھاباد قسە بکە! ئە گەر قسە نەکە ی زمانت دەبرین!

– مەھاباد قسە مەکە! ئە گەر قسە بکە ی زمانت دەبرین!

لە ماوہ ی سالییکدا ئەم دوو فەرمانەم بەسەر دا درا، یە کە میان لە ۲۷
 نیسانی ۱۹۸۰ و دووہ میان لە ۲۵ ی شوپاتی ۱۹۸۱، لە یە کە میاندا
 چوار دەسالت بووم و لە دووہ میاندا پانزە سالت. فەرمانی یە کەم لە
 بەرپۆبە ریتی ئەمنی شاری کفری و، دووہ میان لە بەرپۆبە ریتی ئەمنی
 عامە ی بەغدا ی پایتەختی دۆزەخ. یە کە میان کابرایەکی لاوازی رەنگزەردی
 ئیسکگرانی نەخویندەوار و بی ماریفەت کە پێیان دەگوت (مفەوہز
 نەجیب) و بەرپۆبە ریتی ئەمنی شاری کفری بوو پیتی گوتم و، دووہ میان
 کابرایەکی کەتە ی رەشدا گەراوی مل ئەستور کە نەمزانی ناوی چیبە و
 تەنھا گۆتم لی بوو دەستوپۆبە نەکانی پیتی دەلین (سەبیدی)، کە سەبیدی
 ئەوان بوو، پیتی گوتم.

لە ھەردوو جارە کە شدا تا را دە ی ئیشی مەرگ ھەستم بە قرتانی زمانی
 خۆم دەکرد. لە ھەردوو جارە کە دا زمانیان دەری نام و مقەستیکی تیژیان
 خستە سەری و منیش ھەردوو چاوی خۆم دەنووقان و بەتەواوی ھەستم
 بە قرتانی زمانی خۆم دەکرد.

جاری یە کەم لە کفری بوو، لە رۆژەکانی ئەوہ لی گرتن و زیندانیکردنم،
 ئەو کاتە ی لیکۆئیلینەوہ یان لە گەلدا دەکردم و دەیانوسی بە زۆر و بە توقاندن
 ناوی خەلکی تر بلیم.

– پەبوە ندیت لە گەل خالیید گەرمیانی ھە یه؟

- تۆ چون دیناسی؟

...-

- بیدهنگی دادت نادات، تۆ له شوئینی نیت بیدهنگی فایدهیهکی هه بیئت بوّت، قسه بکهی باشته، قسه کانت بکه و به دهستی خۆمان ده تبهینهوه بو مالتان.

گیانم ده لرزی، ئه ویش هه ره په کانی رۆژژمیره که می هه لده دایه وه و پرسبیاری ده کرد و به ته وسه وه ته ماشای ده کرد، کورپکی که ته ی زلی بانگ کرد و پیتی گوت ئه مانم بو بخوئینه ره وه و ته رجه مه ی که بوّم. (نه جات ای ناو بو، ئه و لاپه رانه ی که بو ی ده ستنیشان کردبوو خوئندیه وه و ده یکرده عه ره بی بو ی.

(ئه مرۆ سالرۆژی یه که می کۆچی دواپی پیشه وای کورد مه لا مسته فای بارزانیه...)، (ئه مرۆ خالید گه رمیانی و پیشمه رگه دلبره کانی تیپی په نجا و یه کی گه رمیانی چالاکییه کی بی وینه یان ئه نجام دا، له بو سه یه کدا کورپی قائیمقام و چند که سیکی تری سه ر به حزبی به عسی فاشیستیان ده ستگیر کردووه.) (ئه مرۆ له یلای خوشکم کراسیکی بو دووریم)...

به کارهیتانی رۆژژمیر ئه وده م هینده باو نه بوو، من حه زم له به کارهیتانی ده کرد بو تو مارکردنی هه ندی رووداو که ره نگبی له زه پندا نه میننه وه. دووه م سال بو له ژیاغدا رۆژژمیر به کار بهیتم، رووداوه سیاسییه کان و رووداوه تاییه تییه کانی خۆم تییاندا ده نووسییه وه. خودی ئه و رۆژژمیره ش دیاری هاورییه کم بوو پیشکه شی کردبووم ناوی تاربیق بوو، باوکیشی عه زیزی ناو بوو. ئه و هاورییه له ئاکامدا فریای خۆی که وت و ناوه که ی خۆی گۆری به خه بات. خه بات عه زیز ئیستا رۆژنامه وانه و له ئیتالییا ده ژنی و له رۆژنامه یه کی ئیتالیدا کار ده کات.

له ئاداری سالی ۱۹۷۹ که له رادیوکانی جیهانه وه هه والی کۆچی

شه هید سیروان تاله بانی بوو، ئه وانی دی بو کوردستان و پیشمه رگه و شوړش. سه ره تای شاعیرتیم بوو، هیشتا ته نها دوو شیعی کورتم بلاو بیه وه وه، هیند شادمان بووم پیتیان، که هه ستم به جوړتیک له هه لفرینی شادی ده کرد. پروا ناکه م کچیک هه بوو بی له و رۆژانه دا هینده ی من شادمان بوو بی و هه سستی به شانازی کردیبت. که شیعرم ده نووسی زۆر به شانازییه وه ناوی خۆم له بنیه وه ده نووسی و ئیمزایه کیشم ده کرد و میژووی دانانی شیعه که م له ژیره وه ده نووسی. ئیدی به لگه له وه باشته چی ده بیئت بو ئه وان که بزانی ئه وه شیعی منه و به و په نجانیه ی من نو سراون، که چی هه ر ده یانپرسی. یه که مین پۆله پرسبیاریش:

- ئه م شیعرانه هی تۆن؟

- به لئ.

- که س بو ی نه نووسیوی؟

- نه خیر.

- باوکت و براکانت هانیا ناوی بیانوسی؟

- نه خیر، ئه وان هه ر ئاگاشیان لی نییه.

- مامت هانی داوی بینوسی؟

- نه خیر.

- خالید گه رمیانی دیناسی؟

- نه خیر.

- ئه ی بو له ناو رۆژژمیره که دا ناویت نووسیوه؟

- نایناسم، هه ر ناویم بیستووه، هه موو که س ناوی ئه ویان بیستووه.

من به تاییه تی نایناسم، وه ک ئه و خه لکه ده یناسم.

- ئه و خه لکه چون دیناسن؟

...-

دوایی بارزانی چزایه گویتی کورد، باوکم به دیار رادیۆکه وه گریا و له گهڵ ئەویشدا هه موومان گریاین. ئەو شهوه له ماله که ماندا ده تگوت پرسه یه، به لām بۆ به یانی له ناو بازار و کۆلان و شه قامه کاندایه گشتی ده تگوت پرسه یه. بێ ئەوهی ته گبیری کرابیت، خه لک هه موو له خۆبه وه به رگی رهشیان پۆشیبوو. پۆلی سیتی ناوه ندی بووم، قوتابییه کان به کوپ و کچه وه رهشیان پۆشیبوو، به پێوه به ری قوتابخانه که پۆل به پۆل ده گه را و هه ره شه ی کرد که سبه ینی هه ر که سێ به جلی ره شه وه بینه قوتابخانه ده ری ده کات. ئەم رووداوه م له رۆژژمیره که م تۆمار کرد، سالی دواي ئەوهش له سالی رۆژی کۆچی دوایی بارزانیدا له رۆژژمیره که م ئەو یاده م تۆمار کرد و هۆنراوه یه کی شۆرشگێرانه شم نووسی. ره نگه بۆ ئیستا که سێ پیتی سه یر بیت چۆن که سێ هاوکات سۆزی بۆ بارزانی نه مر ده رده بری و هۆنراوه شی بۆ سیروان تاله بانای که شه هیدیکی کۆمه له ی ره نجده رانی کوردستان بوو ده نووسی.

ئهمه ئەوسا سه یر نه بوو، چونکه کوردایه تی ئامانج بوو، پارتایه تی ئامرازی بوو بۆ به دیه یه نانی ئەو ئامانجه. له مالی ئیمه شدا به و کوردایه تییه گۆش کرابوین و گرنگ ئەو ئامانجه پیرۆزه بوو خه باتی بۆ بکریت، بۆیه بۆ باوکیشم هه ر وا بوو، ئیمه شی وا گۆش کرد. خۆشه ویستی منیش بۆ بارزانی له مندالییه وه سه رچاوه ی گرتبوو، ئەو ده م که هیشتا هه ر نه مه ده زانی سیاسه ت چیبیه، ده مبینی جاروبار شه وانی دره نگ باوکم ده رگاگان ته واو داده خات و تابلۆیه ک، که دیه نیکی سروشتی بوو، وه ک تابلۆیه کی پیرۆز له لایه ن باوکه وه ئاماژه ی پێ ده درا، له ماله ماندا هه لئواسرابوو، جار نا جار، له نیوه شه ودا، که دنیا خامۆش و بیده نگ ده بوو، هه موو ده رگاگانی ده ره وه و ناوه وه ی خپر کیلیل ده دا، و، تابلۆکه ی ده هینایه خواره وه، هیدی هیدی و وه ک ئەوه ی ده ست بۆ لاپه ره یه کی پیرۆز بیات چوارچێوه که ی ده کرده وه، له پشت تابلۆی دیه نه سروشتییه که وه وینه ی پیاویکی ده رده هینا که ته مه نی هه ر له نیوان بیست و پینج تا سیی

سالیکی ده بوو، قاتێ جلی سه وزی ئەوروپییانه ی پۆشیبوو، له سه ر کورسییه ک دانیشتبوو. زۆر به تامه زرۆیی و خۆشییه وه ته ماشای وینه که ی ده کرد و پیشانی ئیمه ی ده دا و ده یگوت ئەمه مه لا مسته فای بارزانییه. ئیمه ش وه ک ئەو خۆشییه ک ده زایه دلمانه وه، پرشنگیکیش ده زایه چاومانه وه، که هه موومان ته ماشامان ده کرد، دووباره ده یخسته وه پشتی دیه نه سروشتییه که و قایی ده کرده وه و هه لیده واسی. من نه مه ده زانی مه سه له چیبیه، توانای هۆشیاریم هه ر ئەوه ندی ده یتوانی ده رک بکات که ئەو پیاوه ی له وینه که دایه پیاویکی گرنگه و رزگارکاری کورده و بۆیه باوکم خۆشی ده وێ و مامم خۆشی ده وێ و خه لکی تریش هه ر وا باسی ده که ن و، به وه شدا که به چرپه چرپ ناویان ده هینا و باسیان ده کرد ده مستوانی لیکی بده مه وه که ئەو پیاوه گرنگیش و قه ده غه شه.

هیشتا هه ر قوتایی سه ره تایی بووم، چواری سه ره تایی بووم، که براگه وره که م له ناکاو دیار نه ما، پیاوانی دراوسیمان له ناکاو دیار نه ده مان، هه ندی خزم و دراوسی هه ر به خیزانی دیار نه ده مان و گویم لی ده بوو دایکم و ئەوان به چرپه قسه ده که ن و ده لێن فلانکه س چووه ته "ژوور".

له کفری ژوور هاوواتای وشه ی شۆرش بوو. براگه وره که شم که ئەو ده م ته مه نی هه ر سێزده سال بوو له گه ل زۆریه ی هاوه له کانی قوتابخانه ی چووبوونه "ژوور". مامم عه بدوللاش هه ر له ژوور بوو. تا ده هات شار چۆلتر ده بوو، لادی پرتر ده بوو، تا ده هات دکتۆر و ئەندازیار و مامۆستا و قوتایی و پیشه کاره کان ده چوونه ریزی شۆرش. شۆرش تا ده هات گه وره ده بوو، گه وره تر و گه وره تر، به لām له ناکاو کاره ساتیکی گه وره روویدا، گه وره به قه د گه وره یی شۆرشه که. ئەو دیه نه ش بۆ من دیه نیکی له یادنه چووه. یادیکی زیندوو، تال و پڕ له جه خار. خه لکی کفری له م به ر و له و به ری شه قامه گشتییه که راوه ستابوون، نزیک گومرکی کفری، چاوه روانی هاتنه وه ی که سوکاره پیشمه رکه کانیان بوون له "ژوور" وه

بیتنه وه. زۆرم پئی سهیر بوو که خه لک به هاتنه وهی که سوکاریان دلشاد نه بوون. ههر ئۆتۆمبیل بوو دهگه یشتنه وه و چند که سیٹک داده به زی، ئەوانه ی داده به زین چه کیان پئی نه بوو، چه که کانیا ن دابوو وه و به دهستی به تال دهگه رانه وه. که داده به زین که سوکاریان به گریانه وه به ره و پیریان ده چوون، هه موو که س ده گریا. ده مزانی کاره ساتیکی زۆر گه وره رووی داوه، به لām به ته واوی بۆم روون نه بوو چیه. ههر ئەو ئیواره یه ئۆتۆمبیلیتک راوه ستا و براگه وره که ی منیشی تیدا بوو. رانک و چۆخه یه کی خاکی تۆزای له بهر بوو، قژی درێژ بوو بووه وه، خه مبار و دلشکا و دیار بوو، دایکم و ئیمه به ره و پیری چووین و باوه شمان به یه کتردا کرد و گه راینه وه ماله وه.

شه وی خزم و دۆست و دراوسێکان هاتن بۆ سه هردانی و، دوا ی گه رانه وه ی ئەوان ته نها خۆمان ماینه وه. باوکم دهستی به پرسیارکردن کرد له کاکم و ئەویش وه لām ی ده دایه وه. من گویم له و گف تو گو و پرسیار و وه لām انه ی ئەوان ده گرت. چند جار تیک پتیا ن گوتم بچم بچه وم، به لām من نه رۆیشتم و چوو بوومه نیوان باوکم و کاکمه وه. زۆرم پئی خۆش بوو کاکم گو تی قه ینا با نه خه وی و بانگی کردم له لای خۆی و دهستی له ملم کرد و گو تی: زۆر بیری مه هابادم ده کرد، به تایبه تی که له شاری مه هاباد بووم زۆر بی ریم ده کرد.

که باسی تواندنه وه ی شوپش، ریکه و تنامه ی شوومی ته لجه زائیر و زینده به چالبوونی خه ونه کانی کوردیا ن ده کرد، هه ستم به خه میکی یه کجار یه کجار قوول ده کرد له ده روونیا ندا هه لده قولا. به لām یه ک پرسیا ری باوکم و وه لām مه که ی له لایه ن کاکمه وه هیوا یه کی نو تی له نیا نیا ندا رسکان. باوکم له کۆتایی گف تو گو که دا پرس ی:

- تو پیت وایه جا ریکی تر دوا ی ئەم شکستی یه گه وره یه، شوپش هه لگه رسیته وه؟

- به دلنیا یییه وه، من پیم وایه سالی دوو سالی تر نابات شوپش هه لده گه رسیته وه.

وینه یه کی بچکۆ له ی بارزانی که له نیو میدا لیا یه کدا بوو له گیرفانی ده ربه ینا و دای به من. وینه ی بارزانی له سالی دوا ی ئەوه قه ده غه ترین ماتریال بوو له لای به عس. من ئەو میدا لیا یه م ههر ما بوو، له قوتا بخانه ش پیم بوو، به لām جگه له روونا ک جه مال، که ها ور تیه کی یه کجار زۆر خۆشه ویستم بوو، نه مده هیش ت که سی تر وینه که ببینیت. تا ئەو ده مه ی زیندان کرام ههر هه مبوو، به لām باش بوو وینه که یان پئی نه گرتم و له نا و گیرفانی کراسیکی نا و دۆلا بدا دامنا بوو. له زیندا ندا، له سه ر ئەو چند دیره ی که له سالیادی کۆچی بارزانی دا نوو سیبووم لیکۆ لینه وه یان ده کرد و "نه جیب" ده بیرسی:

- مه لا مسته فات خۆش ده ویت؟

...

- خالی د گه رمیا نیت خۆش ده ویت؟

....

- بیده نگ ی نیشانه ی رازیبوونه، مانای ئەوه یه خۆشیا نت ده وی.

...

- له یلای خوشکت هانت ده دات ئەم شتانه بنووسیت؟

- نه خیر.

- ئە ی ئەوه نییه ناویت نوو سیوه.

- ئەو کراسی بۆم دوو ربه، ئەو ناگاشی لی نییه من ئەم شته م نوو سیوه.

ده رگایان کرده وه و زیندا نییه کی ئەشکه نجه دراویان هینا یه ژوو ره وه، سه رو گو تیا لکی ئاوسا بوو، له بهر په له ی سوور و شین خه ریک بوو نه ینا سمه وه، هه فته یه ک بوو نه مدیبوو، هه فته یه ک بوو ئەشکه نجه یان ده دا.

ئەو تەنھا دوو سال لە من گەورەتر بوو، شانزە سال بوو.

- ئەم کورە دەناسیت؟

- بەلێ ئەم چۆن نایناسم ئەمە سەلاحی برامە.

- ئەگەر بێدەنگ بیت و قسە نەکەم وەک ئەوت لێ دەکەین.

ئەویان لەسەر کورسییەکی بەرامبەرم دانیشاند، سەرەرای ئەو هەموو ئەشکەنجەییە چاوەکانی بز بز تەماشای دەورووبەری دەکرد و دەتگوت نە بای دیو و نە باران. (نەجیب) جگەرەبەکی بۆ داگیرساند و داوای دەستی و فەرمانی بەسەردا دا کە بیکیشیت. جگەرەبەکی بەدەستەوه گرت و دەستی بەکیشانی کرد. (نەجیب) پیتی گوت:

- بەخوشکەت بلێ با قسە بکات.

- قسە چی بکات؟

- با دانی پێدا بنیت کە لەگەڵ موخەرپین هاوکاری دەکات و لە تەنزیداوێ. لەگەڵ خودی خالید گەرمیانی پەبوەندی هەیه.

- باوەر ناکەم.

- من تۆم هیناوه رازی بکەیت قسە بکات، نەمەهیناوی رای خۆت دەربیری. پیتی بلێ با دانی پێدا بنیت.

سەلاح هێچی نەگوت و تەنھا تەماشایەکی کردم. لە بزبۆی چاوییهوه ههستم کرد ورە ی نەروخواوه و لە تەماشاکەشی وا تێگەیشتم کە هانم دەدا ورەم نەرووخیت. ئەویان بردهوه، بەلام دیتنی ئەو بۆ من زۆر باش بوو، ئەگەرچی بەسەر و چاوی ئاوساو و پەلەئە شین و مۆرەوه دیم، بەلام چاوەکانی دلتیایان کردمەوه. لە دلی خۆمدا دەمگوت کەواتە ئەشکەنجە زۆر گرنگ نییە، ئەوەتا بڕاکەم دواي ههفتهیهک ئەشکەنجەدان، هەر باکیشی نییە. بەلام جیاوازییەکی هەبوو لە نیتوان من و ئەودا، ئەو کورپیکی ئەوەندە بزبوو و لاسار بوو بەدار و بەردا هەلنەگژا و تا ئەو کاتە لەبەر

لاسارییەکی دەیان جار بەدەستی باوکم لێدانی خواردبوو، بەلام من تا ئەو کاتە باوکم نە لیتی داووم، نەش لە گۆلی کالتری پیتگوتبووم. تەنھا یەک دوو جار لە قوتابخانەیی سەرەتایی مامۆستا کە لێدانی گشتی دەکرد و هەموومان دەبووایە دار بخۆین، منیش بەردەکەوتم، دەنا بەتایبەتی مامۆستاش نە لەبەر لاساری و نە لەبەر تەمبەلی لیتی نەداووم، چونکە وا نەبووم.

ئەمجارە دەرگیان کردەوه و باوکم هاتە ژوورەوه. چوو بوون بەدوایدا و لە دووکانەکیهوه لە بازارەوه هینابووین. دیمەنی ئەو خەمەیی باوکم پەسن نادری، رەنگی وەک لیمۆ زەرد هەلگەراییو، باوکم مندالەکانی خۆی زۆر خۆش دەویست، زۆر باوک هەبوون و دیبوون بەدەگمەن مندالی خۆیان ماچ دەکرد، بەلام باوکم وا نەبوو رۆژ نەبوو ماچمان نەکات، لەناو هەر حەوت مندالەکەشی من نازکیشراوترین بووم، باوکم کە لە کار یان لەسەفەر بەماندوویتی دەگەراییوه بانگی دەکردم و ماچی دەکردم، زۆر جار دەبگوت: هەرچەندێ هیلاک بێم، کە دیمەوه و مەهاباد دەبینم هیلاکیم دەرەچێ. لەو رۆهوه مندالیکی بەختەوەر بووم، هەر باوکم نا، مامەکانیشم وابوون بۆم. مامی گەورەم زۆر جار دەبگوت هەموو مندالیکانی خۆم بەلایەک و مەهاباد بەلایەک، هەندێ جار زیادەرۆیی دەکرد و دەبگوت هەر پینج کورەکەم بەقوریانی مەهاباد بیت. ئەوسا لێکدانەوهبەکم نەبوو بۆ ئەو هەلوێستانەیی ئەوان و ئەو خۆشەویستییهی کە بەتایبەتی بۆ من لە لووتکەدا بوو، بەلام ههستم دەکرد من مندالیکی بەختەوهرم. چی لەوه خۆشتره ههست بکەم تا ئەو رادیه خۆش دەویستری. هیشتا تەمەنم دوانزە سال بوو هاوینان کە دەچووم بۆ بەغدا بۆ مامی مام، یەک دوو مانگ دەمامەوه و مام هەموو رۆژی کە لە کار دەگەراییوه و ئیواران لەناو باخچەکەدا دادەنیشتم بیرهوهرییهکانی خۆی بۆم دەگێراییوه. هەندێ بەسەرھاتی راستی بۆ دەگێراییوه دەبگوت مەهاباد

ئەمانە بکە بەچپیرۆک. سەبیر ئەو بوو من ئەو کاتە جارێ هیچیشم نەنووسیوو تا بزانی بەهەریهکی لەو جوۆرەم هەیه، بۆ خوۆم هەندێ شتم نووسیوو، بەلام پیشانی کەسم نەدابوو، کەسیان نەیاندهزانی دەنووسم. هەندێ جار کە سەری دەئیشا، دادەنیشتم و مام سەری دەخستە سەر رانم و منیش سەریم دەشیتلا. یەکەم جار کە سەریم شیتلا زۆر ترسام، چونکە لەبەر قژی دیار نەبوو، بەلام کە دەستم لێدا هەموو سەری چالێ بچووک بچووک بوو. لێم پرسى: مامە گیان ئەو سەرت بۆ وا هەمووی چال چالە. گوتى ئەو لە ئەشکەنجەدان وای لێهاتوو. لە سالی ۱۹۶۳ لە زینداندا بوو و هاوڕێکەى، کە ناوی عەبدوڵرەحمان بوو بەکوژراوی هیناویانە و لەبەرچاویدا پەلویۆیان بریووە تا دانی پێدا بنیت کە ئەندامی پارێشە. ئەشکەنجەى زۆریان داو و پێیان گوتوو تەنھا جنیو بەمەلا مستەفا بدە وازت لێ دەهینین و نەیداو. ئەو شتانەى بۆ من دەگیرایهوه. کە قسەى بۆ دەکردم و باسی سیاسەتى لەگەڵ دەکردم دەتگوت بۆ کەستیکى گەورەى دەکات، منیش گوێم دەگرت و پرسیارم دەکرد و بەشداری قسەکانیشم دەکرد. زۆرم پێ خوۆش بوو هەندێ جار کە باستیکى دەکرد لە منى دەپرسى: ئەى توۆرات چیه؟ کەیفم بەخوۆم دەهات کە راي منى لا مەبەستە و دەپرسیت. مام ئیسماعیل لە دەروونی مندا مرۆفیکى نەمرە، ئەگەرچی لە ژيانى مندا لە سالی ۱۹۸۴ هە نەماو.

دۆخى دەروونی ئەو رۆژەى باوکم پەسن ناکرێ، کاتێ هیناوانە ژوورەووە و نەشیان هیششت باوەشم پێادا بکات و ماچم بکات و تەنانەت بەبێ فرمانى ئەوان نەیتوانى قسەبەکیشم لەگەڵ بکات. پێیان گوت:

- ئیبراهیم بەکچەکەت بلێ قسە بکات و دانی پێدا بنیت.

باوکم حەپەسا بوو، نەیدەزانی من لەسەرچی گیراوم. ئەو هەفتەیهک بوو داخى گرتنى کورەکەى لە دلدا پەنگى دەخواردوو، ئیستا کچەکەشى هاتەسەرى. ئەو کچەى کە بەقەد هەموو دنیا خوۆشى دەوێت و مایهى

حەسانەوێهەتى. باوکم بەحەپەساوییهوه سەبرى منى کرد و بەکوردی پرسى:

- حەياتم چیت کردوو؟ بۆ گرتوویانى؟

من دەستم بەگریان کرد، چیت نەمتوانى خوۆم بگرم. حەزم دەکرد بچمە باوەشیهوه و وەک هەمیشە نازم بکیشیت. گریانەکەى من ئەوئەندەى تر حالى ئەوى شەڕ کرد. هەولێ دەدا خوۆى بگرت بەلام نەیدەتوانى و فرمیسک بەچاوانى ئەویشدا هاتە خوارەوه.

(نەجیب) بەتوورەیهوه لێى هاتە پیشەوه و گوتى:

- ئیبراهیم کچەکەت لە رێکخراوی نەهتێ کار دەکات و لەگەڵ موخەریبێن هاوکاری دەکات. پێى بلێ دانی پێدا بنیت و ئیتر دەتوانیت لەگەڵ خوۆتدا بیهیتەوه بۆ مالهوه، دەنا ئیعدامى دەکەین.

باوکم تەواو شیتوا، زمانى نەدەهاتە گۆ، ئەو هەمیشە بەدەمۆدوو بوو، ئاسان و رەوان دەدوا، کەچی لەوى دەمى بەیهکدا دەهات و قسەى بۆ نەدەهات، بەرەنگى پەریوو و بەچاویکی حەپەساووه تەماشای منى دەکرد، منیش هەر دەگریام، ئەویش هەر فرمیسک بەچاوانیدا دەهاتە خوارەوه. نەیدەزانی چی بەمن بلیت و چی بەوان بلیت. ئیستا دەزانم لە دۆخیکى دۆزەخیدا بوو ئەو کاتە.

ئیزنى ئەویان دا بروات، بەلام پێى رێگەى دانەدەگرت، چۆن بروات و من بەجێ بەهیلێت لە لای ئەو درندانە؟ بەلام ئەى چۆن نەبروات ئەگەر ئەو درندانە فرمانیان بەسەردا داویت؟

ئەو لە دەرگای ژوورەکە ئاودیو بوووه و نەجیب کێبلیکی بزماریترکراوی هینا و لەبەردەم مندا راوہستا. گوتى:

- دەستەکانتم پیشان بدە!

هەردوو ناولەپم کردوو و پیشانم دا. گوتى:

- نا سەرەویم پیشان بدە!

به ترسیکی زۆره دهستم هه لگتیا به وه. له ناکاو به هه مو هیتزی خۆی کیتله که ی پیا کیشا و هاوارم لئ بهرز بووه وه. ئەو گوتی:

- دلنیا به ئەمه هەر هیچ نییه. تهنه بۆ تام بوو، ئەگەر قسه نه که ی دۆزهخت دههیتینه بهرچاو. ئیستا پیم بلئی کیتی ترت له گه لدايه؟ کئ هانت دهدا شيعر بنوسی؟

هەر گریان و هەر ترس و هەر تۆقین. زهنگیکي لیدا و نهجات هاته ژوووه وه.

- نهجات مقهسته که بینه!

- به سهرچاو سه بیدی.

زۆر ترسام، قژم درێژ بوو، ده ترسام قژم بپرن. بیستبووم له زینداندا سه ده تاشن. به لām مقهستی بۆ قژپرن نه بوو. که مقهسته تیه که ی هیتا و نه جیب ئاماده ی کرد. به نه جاتی گوت زمانم بگریت و راپیکیشیت. من هەر ده گریام، زمانی راکیشامه ده ره وه و مقهسته که ی لئ نزیک کرده وه. هاوارم کرد و خه ریک بوو دلّم بتۆقئ. مردنم به چاوی خۆم دی، ههستم به قرتی زمانی ده کرد که بردرابیت. پهیتا پهیتا ده یگوت:

- مه هاباد ئەگەر بیدهنگ بیت و قسه نه که یهت زمانت ده برین.

زمانیان بهر ده دام و چاوه ری بون قسه بکه م، منیش هەر سویندم ده خوارد به خودا و به قورتان که ته نزیم نیم و که سم له گه لدا نییه و هەر خۆم به هه وه سی خۆم ئەو شتانه م نووسیوه. چهنه جاری مقهسته که ئاماده ده کرا و هه مان دیمه دووباره ده کرایه وه. دوا ی ئەوه به نه جاتی گوت بمبات، مقهسته که ش لای خۆی مایه وه. له ژوو رپکی قاتی خواره وه ی به رپوه به ریتی ئەمنی کفری ئەو شه وه م به سه ر برد و یه ک چرکه ش خه و نه چوه چاوه کانم، به لām ئەوه نده ماندوو بووم که پیم وابوو جاروبار له هۆشی خۆم ده چم و دیمه وه هۆشی خۆم.

له م شه وانهدا له کوردسات بهرنامه یه کی عه ره بییان پیشان دا و، چاوپیکه وتیان له گه ل ئەو که سانه دا ده کرد که گوئ و لووتیان له لایه ن به عسه وه بردراوه. به دیتنی ئەوانه زۆر تیکچووم. له که نالتیکی عه ره بییه وه پیاوکیان پیشان دا زمانی بردرابوو، وه ره ئەو دیمه نانه بیینه و شیت مه به. ئەگه رچی یه کسه ر که ناله که ده گوژم و ته ماشای ناکه م به لām بیره وه ریه کانی دۆزه خم ده ورووژیتن. هه ندی ژان هه ن له بهر گه وه ریه بییان ناتوانی ده ریان بپریت، ئەگه ر به هره مه ندرتین نووسه ری دنیش بیت. بیره وه ری ئەو ساله ی دۆزه خ بۆ منیش ژانیتکی وه سایه، به لām هۆی ئەوه نه بوو که باسی ئەشکه نجه کانم نه ده نووسییه وه و نه ده گتیا وه، به لکه له بهر ئەوه ی دوا ی سالتیک تازار و له رۆژی تازا کردنه که مدا، که گوایه دادگای ئەلسه وه ری به دنا و به سالتیک حوکمی داوم و به برپیک سزای پاره و به برینه وه ی سی سال چاودیری ئیزن بدریم بگه رپیمه وه. به لām بیریان نه چوو دووباره مقهسته که م پیشان به دهنه وه. هه مان دیمه نیان دووباره کرده وه، به لām ئەمجاره یان به پیتچه وانه وه. ئەمجاره یان فهرمانه که پیتچه وانه ی سالتی له وه وه ر بوو. گوتیان:

- ئەگه ر باسی ئەوه بکه یهت که ئەشکه نجه دراوی، یان هەر باسی زیندان بکه ی، زمانت ده برین. مه هاباد ئەگه ر قسه بکه ی زمانت ده برین!

سالتی زیاتره زمانپه کان له سه ر ده سه لات نه ماون، بیست و چوار ساله دۆزه خیترین تازاره کانی ناسکتترین ته مه نی ژیانم له ده رووندا په نگ ده خۆنه وه. له دوا ی راپه رینه وه ده یان جار بۆ نووسیینه وه یان ئاماده کاریم کردوو و نه متوانیوه، به لām دلنیا م که ده یان نووسم چونکه بریارم بۆ داون، مه گه ر مه رگی کتوپری مه ودا نه دا.

کاتژمیر هه وتی به یانییه، باش بوو توانیم هیچ نه بیت باسی چهنه ساتیتکی ئەو دۆزه خه بۆ کۆمپیوته ره که م بکه م. پیم وایه چاکم کرد له ناو جیتگه که م نه مامه وه و به خه وی زراوه وه بیر له و بیره وه ریه بکه مه وه.

نووسین چەند خۆشه، هەست دەکەم بارم سووک بوووە. چەند خۆشه کە بتوانی گوزارە بکە ی لەوێ کە رووی داوێ و پروو دەدات، چەند باشە کە زمانمان هەیه! چەند گرنگە زمان بەکار بهێندریت! بشکی مقەستی زمانبرین، مقەستی سانسۆری نووسین، چەند سامناکە هەرەشە ی زمانبرینت لی بکرت! چەند لەوێ سامناکترە کە بترسی و بەقسە یان بکەیت و دوای ئەو هەرەشانە ئیدی نەیهیتە گۆ! بێدەنگبوون لە ناھەقی کارەساتە! لەوێش کارەساتر ئەوێه کە خۆت ناھەقی بکە ی، یان بەشیک بیت لییان!

بەلای ناگەهان

شەوی یەكەم لە ژوواریک لە ژووورە نااسایییەکانی زیندان، لە بەرپۆهەرتی ئەمنی کفری بەسەر برد. من جلی قوتابخانەم لەبەر بوو، کراسیکی سپی و تەنووڕەبەکی شین، ژووورەکەش شیدار و بۆگەن بوو. هیچ شتیکی تیدا نەبوو، چوار دیوار و بنمیچیک و دەرگایەکی داخراو بوو. دەنگیکی نااسایی دەهات، هات و هاوار و زیرە و گریانی گەورە و مندال، هی ژن و هی پیاو. دەمزانێ چەندان زیندانی کور لەو شۆینەن، هەرەها ئەوێش دەزانی جگە لە من هیچ کچیکی تر زیندانی نییە و لەو شارەدا من یەكەم کچ بووم بخریمە زیندانەوێ. ئە ی ئەو دەنگانە چین؟! قیژەکان دەنگی هاوار و نالە ی ژنیان تیدا یە! موچورکیکی تیکەل لە سۆنگە ی ترس و شیی ژووورە کە جەستە میان هینابوو لەرزین و ددانەکانم کەوتنە چۆقە چۆق. رووناکێ گلۆپییکی زۆر کز لە بنمیچی ژووورە کەدا سیبەرە کە ی خۆمی وەک تارمایییەکی گەورە لەسەر دیوارە کە پیشان دەدایەوێ. لە سووچییکی ژووورە کەدا دانیشتم و پالم دایە دیوارە کەوێ و گویم وەخت بوو بەو دەنگە کاس بیت و هەردوو دەستم خستە سەر گویم، سوودی نەبوو، دەنگە کە ئەو کاتانە بلندتر دەبووێوێ. وردە وردە تیکە یشتم ئەو دەنگە تۆمارکراوێ و بۆ رووخاندنی وری زیندانییەکان و ئازاردانی دەروونیان بەکار دەبریت. پێدەچوو خۆیان لە شۆینیکەوێ بمین، بۆیە کە

دهستم به گویمه وه دهگرت دهنگه که بلندتر دهبووه وه. نه گهرچی نه مانه زورن و سهختن بۆ چوارده سالییهک، به لّام دهنگیکی یاخی له ناخه وه هانی ددهام بۆ به رهنگار بوونه وه. لهو کاته دا هه موو نهو سر وود و شیعرانهی که تا نهو ته مه نه خویندبوومه وه هاتنه وه یادم و هانیان ددهام که نهو ترسه ببه زینم. چونکه گومانم کرد نهوان بمبین، بۆیه هانی خۆم دا که ناسایی ببه وه. له دلّی خۆمدا ده مگوت نه گهر وا بمبین که ده ترسم دلّشاد ده بن، نابیی دلّیان به وه خۆش بیّت. نهو بیره زورن یارمه تیدهر بوو، به پراسیتیش هیز و وزه یه کی زورن زایه ناو رۆحه مه وه. که و تمه ناو بیرکردنه وهی قوول و، خه یالّم لهو زیندانه رزگاری کردم و تاوئ ده بیرد مه لای هاو ریکانی قوتابخانه م، تاوئ بۆ لای دایکم و باوکم و خوشک و براکانم و، تاوئ بۆ لای مامم و تاوئ بۆ لای نهو کورهی که دوو ههفته پیش نهو کاره ساته نامه یه کی خۆشه ویستیمان له گه لّ یه کدا گۆر بیووه وه. نهو ته مه نه نازداره هی نهو بوو به خۆشه ویستی و نه قین پر بیته وه، نهک بهو نه شکه نهجه و نازاره. به لّام روانینی من نهو سا جیاواز بوو بۆ نه قین، ههستیکی نهو نه تیکه لّ به نیشته یمان په روهی و کوردا یه تی بوو، که له میانه ی نهو ههسته وه عه شقم ددهی و ده خویند وه. نهو کورهش وه کو خۆم شیعره ی دهنووسی و شیعره کانیسی پر بوون له ههستی جوانی خۆشه ویستی نیشته یمان. له ریکه ی شیعره وه یه کترمان ناسی، نهو له که رکوک و من له کفری ده ژیا م، ناسیا ویشمان به هۆی خوشکه که مه وه که له که رکوک ده یخویند دروست بوو، کاتی په راوی شیعره کانی بردبوو پیشانی بدات و شیعره کانی نهویشی هینا بۆ من. ماوه یه کی زورن کهم به سه ره نهو شیعر گۆرینه وه یه دا تیپه ری، دوو ههفته پیش کاره ساتی گیرانم بوو، نامه یه کی بۆ ناردم و داوای کردبوو که په یوه ندی خۆشه ویستی ببه ستین و منیش قایل بووم. نه گهرچی نهو په یوه ندیه هیشتا پینه گه یشتبوو، من و نهو کوره ته نها یه کجار نهویش پیش په یوه ندیه که یه کتریمان دیتبوو، دیتنه کهش ته نها

پیتنج خوله کی خایاند، به لّام گرنگ بوو که لهو کاته دا که له زیندانم ههست به هیزکی دهر وونی بکه م که له خۆشه ویستییه وه سه چاره ی گرتووه. خۆ ئیستاشی له گه لّدا بیّت خۆشه ویستی کور و کچی کۆمه لگه ی ئیمه هه روایه، نه یه کتری وهک پیویست ده بین، نه ده توان یه کتری بدوین و یه کتری بناسن. باش بوو نهو سا به هه رزه کاری لیکنده م نه بوو بۆ دیارده کان، لای من نهو نه قینه هیزه خهش بوو، زورن جار به بیرکردنه وه لهو نه قینه ژووری زیندانم به جی ده هیشت و ده گه یشتمه ناو میترگه سه وزه کانی ژوانگه.

که له گه لّ نهو خه یال و هه ستانه دا بووم ترسم دهر په بییه وه و وهک نهو سا ههستم به دهنگه دهنگه کهش نه ده کرد، که جار جار راده چله کام ئینجا ده مزانی هه ندیک خهوم لیکه وتووه. داوای چهند جارئ نووستن به دانیشتنه وه و راجله کان، هه ره له سه ره نهو عه رزه شیداره پاکشام و خۆم گرمۆله کرد. شه ویکی یه کجار دریتی ژیا م بوو، کات لهو جیگایانه دا زورن سست و ناساییه. هه ره رۆژی له زیندان تیده په ریت ههست به گه وره بوونیتیکی ناسایی ته مه نی خۆت ده که یهت. ههست به چالا کبونه وهی خه یال و ههسته کانت ده که یهت. ههستی بینیت به دیتنی ده زگاکانی نه شکه نهجه ئاشنا ده کریت، ههستی بیستنت جگه له قیژه و هاواری خۆت، به دهنگی قیژه و هاواری هاوه له کانی زیندانت و دهنگی تۆمارکراوی نه شکه نهجه دراوانی هاویرت سیخناخ ده کریت. ههستی بۆنکردنت بۆگه نی ژووره ته نگ و تاریک و شیداره کان، که به خوینی وشکه وه بووی سه ره دیواره کان و میز و پیسایی سه ره عه رد په له په له ن، هه لّده مرژن. ههستی به ریه که که وتنت یه که یه که ی جیگه ی کییل و قامچییه کان و سووتانی ژیر ئوتوو و ده می جگه ره، به سه ره ده کاته وه. ههستی شه شه میس له هه مووی چالا کتر ده بیته وه و له هه ره چرکه یه کدا که سیمای جه لّاده کان ده بینی ده رکت پیت ده لیت، ته واو ده بی، ئیدی تۆ ژیا ن به جیده هیلیت.

دوای ئەو شەووە نااسایییە، پۆژتیکێ نااسایی دەستی پێکرد و خڕەخری کلیلەکه خورپەیی خستە دلمەووە. دیسانەووە بۆ لیتکۆلینەووە دەمبەن، بە دەم ئەو خورپانەووە هیشتا ش هیزتیکێ شاراوە لە دەروونەووە هانی بەرگەگرتیان دەدام. هەمان ژووری مەفەووەزی ئەمن، لە نەژمی دووهمی بیناکەدا بوو، خۆی لە پشت میزەکه دانیشتبوو، منیشیان لەسەر کورسییەک لە بەرامبەری دانا. پرسیارەکان دەستیان پێکرد، یەکه مین پرسیارێ هەموو کاتیک بەناو دەست پێ دەکات:

- ناوت چیبە؟

- مەهاباد.

- ناوی سیانیت و نازناوت.

- مەهاباد ئیبراھیم محەمەد قەرەداغی.

- جوانە! دەتوانی پێمان بلێی مەهاباد مانای چیبە؟

- شارێکە لە کوردستانی ئێران.

- جوانە! کێ ناوی ناوی مەهاباد؟

زۆر ترسام و نەمدەزانی چی بلێم، دەترسام ئەگەر بلێم باوکم ناوی ناوم ئەویش بگرن و زبندانی کەن. زۆر بەختیرایی بیرم دەکردەووە و لەلامیک بدۆزمەووە. بێدەنگییەکه م نیو خولەک زیاتری خایاندبوو، گوتی:

- گویت لێ نەبوو پرسیارم لێ کردی؟ پرسیم کێ ناوی مەهابادی لێ ناوی.

- نازانم.

- میژووی لەدایکبوونت بە پۆژ و مانگ و سال چەندە.

- ۱۹۶۶/۱/۲۲ .

- بیست و دووی یەک چ یادیکە لە میژووی کورددا؟

- نازانم.

- چاک دەزانی، ئەوئەندە گیل نیت، لە قوتابخانەش هەموو سالییک یەکه می.

- بەخوا نازانم.

- کەواتە من فیرت دەکەم. ئەو یادی دامەزراندنی کۆماری مەهابادە.

ئەزانی کۆماری مەهاباد کە ی دامەزرا؟

- نەختیر.

سەبیرم پێ دەهات کۆتیا وا زوو ئەم هەموو لیکدانەووە بیان کردووە و تەنانت لە میژووی لەدایکبوون و ناوئەووە ئەو بیان بۆ دەرکەوتبیت کە من بەهۆی پیرۆزی ئەو یادەووە ناوئرابیتم مەهاباد.

- ئێسە هەمووتان موخەرین. باوکت تەمەنای دەوڵەت دامەزراندن دەکات کە ناوی تووی ناو مەهاباد. قەت ئەو هیوایەتان نایەتە دی و جارێکی تر کۆمارتیک بە چاو نابین، هەمووتان دەکوژین. پێم بلێ بزانم، ئێسە قەرەداغین، چی دەکەن لە کفری؟

ئە ی خویە گیان لەم پرسیارە جیددی و سەبیر و سەمەرانیە لە کچیکێ چوارده سالی دەکریت. ئەو جار یەکه م بوو لێم بپرسن تو قەرەداغیت، بۆ لە کفری دەژیت. بەلام دوای ئەو زۆر جاری تر ئەم پرسیارەم لێ کرا، لە لایەن هاوڕێیان و خۆتەرانێ شیعەرەکانم، چۆن لە کفری لەدایک بوویت و قەرەداغیت؟

و لەلامی (نەجیب) م دایەووە:

- بیستوومە باپیرم لە ناوچە قەرەداغەووە بۆ کارکردن هاتووەتە ئێرە و ئێرە نیشته جێ بوو؟

- لە کام شوینی قەرەداغ؟

- دێی باخان.

- خزم و که سوکارتان ههیه لهوئ.

- نه ختیر.

له راستیشدا ههر وایوو. باوکم که سێ بوو قهت گوئی نه ده دایه ئه وهی عه شیره تی چیبیه و رهنگه که سوکارمان هه بیته له ناوچهی قه ره داخ و لیکنده ابراین. قهت به دوای ئه و شتانه دا نه ده چوو. قسه یه کی هه بوو زۆر کاریگه ری له سه ره من دانا، زۆر جار دوو پاتی ده کرده وه، ده یگوت "ئه وه گرنگ نییه کورپی کئی، یان کچی کئی بیت، ئه وه گرنگه خۆت کیتیت". به کرده وه ش هه وئی ئه وهی ده دا با وه ره خۆ بوو غمان تیدا دروست بکات و له کار و باردا پشت به خۆمان بیهستین، نهک به ئه و. من چه زم ده کرد ههر بۆ زانیاری خۆم بزنام که رهگ و ریشه مان له کویتوه سه رچا وهی گرتوه و بۆ با پیرم هاتوه ته گه رمیان و له کفری نیشته جێ بووه. مامم به پیچه وانهی باوکه وه له رهگ و ریشهی بنه ماله مانی کوئی بووه و ئه و بۆی باس کردم که به هۆی قات و قری و بیکارییه وه دئی باخانیان به جێ هیتتوه و، له بهر ئه وهی ئه وسا کفری مه له نه ندی کاروانسه را و شارپی بازرگانی بووه، شارکی بوو ژاوه بووه کاری زۆر بووه، ئه وانیش له وئ نیشته جێ بوون. مامم ده شیگوت به لām له بناغه وه با پیرانمان له کوردستانی تورکیا وه هاتوون و له ناوچهی قه ره داخ ما و نه ته وه و دئی باخان ئه وان ئا وه دانیان کردوه. مامم ده یگوت لیکنو لیومه ته وه که له کوردستانی تورکیاش که سوکاری با پیرانمان هه ن و ئه گه ر بارودۆخی کورد و نه بوایه ده چوم ده مدۆزینه وه. چۆن و له کوئی لیکنو لیومه ته وه، نه مانده زانی، دای ئه ویش که سی تر له برا و خوشکه کانی ئه و ئاره زو وهی نه بوو لیکنو لیومه ته وه و به پیوستیان نه ده زانی. له راستیدا زۆر گرنگیش نییه، من ئیستاش له گه ل ئه و رایه ی باوکه دا کوکم که ده یگوت: گرنگ نییه کور و کچی کیتی، گرنگ ئه وه یه خۆت کیتی.

به هه رحال، باش بوو ئه م زانیارییه نه یان نه زانیبوو، ده نا له سه ره ئه وه ش لییان ده پرسیمه وه. سهیره له سه ره کرده وه کانی با پیرانت لیت پرسنه وه و له سه ره ئه وانیش سزای تو بدهن. به لām ئه وان چیان کردبوو؟ با پیرم چی کردبوو، له شوینیکی کوردستانه وه کوچی کردبوو بۆ شوینیکی تری کوردستان و بژتوی خۆی و خیزانه که ی به ده سه ت هینابوو. ئه مان زۆر به گو مانه وه ته نانه ت له و کوچ و کوچباریه شیان ده روانی.

- با پیرت شاعیر بووه؟

- به لئ شیعی نووسیوه.

- که واته تو چوویت ته سه ره ئه و. با پیرت مه لایه کی حوجه داریش بووه، وایه؟

- وا ده لئین، من له بیرم نایهت، من دوو سال بوومه که ئه و مردوه.

- ئیمه هه موو شتیک له سه ره تو، باوکت، براکانت، مامه کانت و با پیریشته ده زانین. بۆه پیوست ناکات درۆمان له گه ل بکه یته و هه رچییه کمان لی پرسیت به بی سه ریچی و ده لām بده ره وه.

...

- په یوه ندیت له گه ل جه ماعه تی موخه ربین هه یه، ئه وه ده زانین، ئیمه

ده مانه وئ پیمان بلتیت له گه ل کئی له وان په یوه ندیت هه یه؟

- په یوه ندیم له گه ل که سیان نییه، به خوا.

- که ی په یوه ندیت پتیه کردن.

- به خوا قهت هیچ که سیکیان ناسم.

- له کوئی ده یانینی؟

- بینینی چی، که سیانم نه بینیه.

- کیتی تر له ته نزیما له گه لئدایه؟

- من له ته نزیم نیم، با وه ره بکه، به خوا.

- خوای چی، چۆن باوەر دهکهم. وتم هه موو شتیکت له سه ر دهزانین، تو ته نها ده بیته دانی پیدا بنی.

- له خۆمه وه دان به چیدا بنیم. من هیچ نازانم و کهس ناسم، خو له خۆمه وه ناوی خه لک نا هینم ته گهر نه یاناسم.

- مه هاباد، بنه ماله که ی ئیوه ناو و ناوبانگی هه یه و له م شارهدا زۆر ریزتان لی ده گیریت، ته گهر دانی پیدا نه نیته و ناوی ته و که سانه نه نیته که له گه لته دان ده زانی چیت لی ده که یین؟

...

- رووت ده که یه وه و وینه ت ده گرین و وینه که ت به سه ر هه موو ماله کی کفریدا بلاو ده که یه وه. ئیتر خۆت ده زانیت چی روو ده دات و ناوی بنه ماله که تان چی لی دیت.

ته م هه ره شه یه زۆر کار یگهر بوو، له ناخه وه زۆر ترسام، به لام هه ولتم دا به سه ری خۆمیدا نه هینم و ترس پیشان نه ده م، نازانم توانی بووم ترسه که م بشارمه وه یان نا، له ده موچاوم رهنگی دابووه یان نا، به هیمنییه وه گوتم:

- هه رچییه کم لی بکه ن، که من هیچ نه زانم نازانم چی بلیم، له خۆمه وه هیچ قسه یه کم بو نایه ت. هه ر ته وه نده یه که دوینیش و توومه، ته و شیعرانه شیعی خۆمن، خۆم نووسیومن، ته و قسانه ش که له ناو رۆژمه ره که مه خۆم نووسیومه و هیچ که سی نه یدیوه.

ته م قسانه م به سه ره بییه کی خه راپ و پر له هه له ده گوتم، سه ره بییم که م ده زانی، له قوتابخانه ی کوردی نو سالم خوتندبوو، ته و ساله ی که تیدا گیرام قوتابخانه ی کوردی داخرا و ناچار بووین سه ره بی بخوتین. ته و توزه سه ره بییه ش که فییری بوو بووم له سه ر دانه کانی هاوینان بو مالی مام فییری بوو بووم.

- هه ر سووری له سه ر ته وه ی قسه نه که ی؟

- هیچم زانیبا ده مگوت، هیچ نازانم.

- هه موو که سی که ده یه یین بو ئیتره ده لی هیچ نازانم، به لام ئیمه فیریان ده که یین که تیگهن و بزائن. ته مرۆ هیچی تری لی ناپرسم، باش بیر له قسه کانم بکه ره وه و سه ینی ده تبینمه وه. له به ره وه ی لیتره جیگه مان نیسه ده ته یین بو مالی موختار، له وی زیندانیت، نابیت له گه ل هیچ که سی که قسه بکه ییت، باشه؟

- باشه.

ته گهر چی نیوان زیندانه که و مالی موختار هه ر دوو سه د مه تریک بوو، به لام ده ستیان به سه تمه وه و به دوو که سه وه به ئوتۆمبیل بو مالی موختاریان بردم. حیکمه ت ته فه ندییان پی ده گوتم و پیاوکی تورکمان بوو. له ویدا به جیان هیستم و، به وانیان گوتم نابیت که س بزانتیت لیتره یه، سه ینی ده بییه یه وه. ده تگوت خه و ده بینم، له مالی موختاردا له زیندانم. که ته وان رۆیشتن، موختاره که لی پرسیم کچی کیت؟ له و کاته دا قسه که ی باو کم بیر که وه ته که ده یگوتم گرنگ نییه کچی کیت، ناوی باو کم پی گوتم، موختار هه ناسه یه کی هه لکیشا و ته ماشایه کی کردم. به تورکمانی له گه ل ژنه که ی به چریه چرپ قسه یان ده کرد و منیش ترسم لی نیشتبوو، به لام باش بوو له وی له سه ر جیگادا داده نیشتم. ژنه که لی پرسیم جل و به رگت پییه؟ به نه خیر وه لامم دایه وه. هه ندیک تورکمانیم ده زانی. چونکه له مالی ئیمه دا به مندالی که نه نکم و دایک و باو کم بیانویستایه قسه یه کی نیوان خۆیان بکه ن و ئیمه ی منداله کان تیی نه گه یین به تورکمانی ده یانگوتم، ئیمه ش هه موومان تیده گه یشتین.

تومه ز ته و چریه چریه ی حیکمه ت ته فه نی و ژنه که ی ته وه بووه که بچیت باو کم دلنیا بکاته وه که من له مالی ته وانم و، به دایکم بلین به دزییه وه بیته بو لام و جل و به رگم بو بیته و چاوی پیتم بکه ویت.

دره‌نگانیتکی شهو دایکم هات و جل و بهرگی بو هینابووم. که باوهدشم به‌دایکمدا کرد پر بوومه‌وه له دلنیایی. موختار و ژنه‌که‌یم وه‌ک فریشته هاته به‌رچاو. هیشتا پینج خوله‌ک دانه‌نیشتبوو له لام، له ده‌رگا درا. موختار و ژنه‌که‌ی په‌نگیان هه‌لبزیکا، گوتیان دیاره ماله‌که‌مانیان چاودتیری کردوو و زانیویانه تو هاتووی، خیرا دایکمیان برده سهربان بوئه‌وه‌ی ته‌گهر مالیان پشکنی ده‌ربازی سهربانی دراوسیکان بیت. ده‌رگیان کرده‌وه دوو ئەمنی که‌ته و زل بوون، پرسیاریان کرد که‌سیکیان دیوه هاتوو‌ته ماله‌وه، کچی بووه؟ ئەوان نکۆلییان لی کرد و گوتیان که‌س نه‌هاتوو‌ته تیره. ئەوان دوای پشکنین روشتنه ده‌روه، دایکم دوای تاوی هاته خواره‌وه و له ترسا ماوه‌ی کاتژمیریک لای من مایه‌وه و هه‌ر ئایه‌تولکوری ده‌خوتینده‌وه. دایکم له‌وساوه هه‌تا ئیستاش هه‌موو روژیک پینج فه‌رزه ئایه‌تولکوری ده‌خوتینیت و به‌فوو بو منی ده‌نیریت بو ئەوه‌ی خۆی واته‌نی من له "به‌لای ناگه‌هان، له‌فیتنه‌ی ئاخ‌زه‌مان، له‌سه‌گی هار، له‌موسیبه‌تی پیس، له‌زۆری زالم" به‌پارتیت. تو بلتی نزاکانی ئەو په‌پوله‌ژنه نه‌بیت، که‌له‌ دۆزه‌خه‌کان ده‌رباز بووم و تا ئیستاش ماوم؟!

ژووری سی‌داره

پیش ئەوه‌ی بروات جارێکی تریش به‌هه‌موو هیزی خۆی فووی لی کردم. فوو‌ه‌کانی ده‌تگوت له‌هه‌ناوییه‌وه، له‌ناخی دل‌بیه‌وه، له‌ناو لۆچه‌کانی ده‌روونییه‌وه دینه‌ده‌روه. ئەو دیداره‌ی نیوان من و دایکم، ئەگه‌رچی پر له‌دله‌راوکی و گۆرینه‌وه‌ی سه‌رنجی پر له‌ئازاری من و نیگای پر له‌خه‌می ئەو بوو، به‌لام هیشتا له‌شه‌وی پیشوو ئارامتر بووم. شه‌وی پیشوو پیتم وایه‌ زیاتر له‌چل جار راچله‌کیم، ئەو شه‌وه‌ی مالی موختار ته‌نها سی چوار جار راچله‌کیم. ئەو هه‌ره‌شه‌به‌م به‌ر ده‌که‌وتوه‌وه و فلاشی کامیرام ده‌هاته به‌ر چاو و به‌ده‌نگی هاوارێکی خۆم به‌دله‌راوکیوه به‌ئاگاده‌هاتمه‌وه. به‌لام هه‌ر خۆم خۆم هه‌یمن ده‌کرده‌وه و به‌خۆم ده‌گوت ئەوه ته‌نها هه‌ره‌شه‌یه و شتی وا ناکه‌ن. ئەوان ده‌یانزانی کام هه‌ره‌شه زۆر کاریگه‌ره و ده‌روونی مرۆف ویران ده‌کات، ئەوه‌یان ده‌کرد. له‌کۆمه‌لگه‌یه‌کی دوکه‌وتودا و به‌تایبه‌تی له‌شارێکی بچکۆله‌دا که‌داب و نه‌ریتی باوکسالارانه‌ی زۆر تیدا زاله، له‌و داب و نه‌ریته‌شدا به‌های ره‌وشت ده‌به‌ستریته‌وه به‌جه‌سته‌ی ژنانی بنه‌ماله‌وه، هه‌ره‌شه‌یه‌کی وا زۆر کاریگه‌ر ده‌بیت، ئیمه‌ش به‌و داب و نه‌ریته‌ گۆش ده‌کرتین و به‌یرکردنه‌وه‌مان به‌ره‌می ئەو په‌روه‌رده‌یه‌یه، منیش له‌سه‌ره‌تای ژیان و تیکۆشاندا بووم و ته‌مه‌نم ته‌نها چوارده‌ زستان بوو، هیشتا فریانه‌که‌وتبووم ئەو کۆت و پیوه‌دانه‌ی نه‌ریته‌ بیفه‌ره‌کانی کلتوری

باوکسالاری بشکینیم، هیشتا له سهره تای ئه و جهنگه دا بووم.

خانی موختار بهرچایی دانا و منیشیان بانگ کرد که له گه لایاندا نان بخۆم. چووم له بهر دهستشۆرییه که دهست و دهموچاوم بشۆم، په نجه کانم له بهر نازاری ئه و کیتله ی که دوینێ به هه موو هیزی خۆیه وه مغه وه ز نه جیب پیتیدا کیشابوو، به ئاسته م بۆم ده جوولینرایه وه. خه ربیک بووم دانیشم نانیان له گه ل بخۆم له ده رگا درا و دوو ئه منی به عسی ئیسک گران به دوای مندا هاتبوون.

من جله کانی مه کته بم گوپیوو، پانتۆل و کراسیکم له بهر بوو که دایکم شه وی پینشو بو ی هینابووم. وا ریککه وتبووین ئه گه ر پرسییان من بلیم ئه و جلانه م له مائی موختارم وه رگرتوو. به لām ئه و پرسیاره یان هه ر نه کرد و زانیبوویان دایکم هاتوو بۆ لām و چاوی پیم که وتوو. سه بر ئه وه بوو ئه و رۆژه هیچ لیکۆلینه وه ده کیان له گه ل نه کردم، دوای چهند کاتژمیرێ مانه وه له هه مان ژووری به که م شه و، سواری ئۆتۆمبیلێکیان کردم و بردیانم بۆ مائی موختاریکی تر، که ریم به گ. ئه ویش هه ر تورکمان بوو، به لām مائی ئه مان دوور بوو له به رپوه به ریتی ئه منه وه، له گه رپه کیک بوو نزیک چه می کفری، که له پشت چه مه که وه ئیدی باوه شاسوار و زنجیره شاخه کانی کفری ده بینران و له پشتی ئه وانیشه وه ناوچه ی نازادکراو بوو. له و شاخانه وه پیتشمه رگه شه وان ده هاتنه ناو کفری و چالاکیان ده کرد.

نزیکیوونی ئه و گه رپه که له شاخه کانه وه له خۆیه وه هه ستیکی خۆشی و نارامییان ده دامۆ و دلده ره وه بوون بۆم. به لām ئه و موختاره وه ک ئه وی دی نه بوو، خۆی و کورپه کانی زۆر دلسۆزی به عسی بوون و به وردی چاوه دپیریان ده کردم. نه یانده هیشته بیتمه ناو حه وشه، نه وه ک دراوسێکان بزانیان له ویم. به لām له بهر ئه وه ی کفری شاریکی بچوکه و هه موو به کترینان ده ناسی، ئه و کۆلانه ش ته نگ بوو، ماله کانی نزیک له به کتر بوون، له کاتی هینانی من بۆ ئه وی چهند که سیک له دراوسێکان بینیبوویمان،

ئه وه نده ش به س بوو بۆ ئه وه ی هه موو شاره که بزانیان من له ویم. ئه م هه واله گه یشتبووه ناوچه نازادکراوه کانیش و پیتشمه رگه ش شوینی منیان پین زانیبوو.

دهمه و ئیواره ی ئه و رۆژه له ده رگا درا و که ریم به گ چوو ده رگای کرده وه، که هاته ژووره وه له یلای خوشکمی له گه ل بوو، هینایه ژووره وه بۆ لای من و گوتی مه یه نه ده ره وه و هه ر له م ژووره دا بن. من پیم وابوو خوشکه که م که زانیویه تی من له ویم بۆ سه ردانی من هاتوو، به لām ئه و به توورپه بییه وه وتی منیشیان گرتوو. چوو بوون له که رکوکه وه له قوتابخانه گرتبوویان و هینابوو یانه وه بۆ کفری. له یلا قوتابی ئاماده یی پیشه سازی بوو له که رکووک. ئه ویان ته نها له بهر ئه وه گرتبوو که ناوی له ناو رۆژژمیره که ی من نووسرابوو. ئه و خوشکی گه وه ی من بوو، پینچ سال له من گه وره تر بوو، به لām له بهر ئه وه ی من بالām له و به رزتر بوو، به قه وارده ش له و گه وره تر بووم، زۆر که س وایان ده زانی من له و گه وره ترم. من و ئه و حه ز و ئاره زووه کامان زۆر جیاواز بوون له به کتره وه. ئه و هه ر له مندالییه وه ئاره زووی دروومان و چنین و کاری دهستی هه بوو، منیش هه ر له مندالییه وه خولیا ی نووسین و وینه کیشان و خوشنووسی. له یلا، له سه ره تاوه بردبوویان بۆ هه بیته ی که رکووک و له ویشه وه هینابوو یان بۆ ده زگای ئه منی کفری. له کفری لیکۆلینه وه یان له گه ل کردبوو، به کیک له و پرسیار و وه لامانه ی که سه رنج راکیش بوون، مغه وه زی ئه من لیبی پرسیبوو:

- که س ده ناسی شیوعی بیت؟

- به لێ.

ئه ویش به خوشییه وه خۆی ئاماده کردبوو که ئیستا نیچیری تری ده ست ده که ویت. خیرا به هاندانه وه پیتی گوتبوو:

- ئافه رین، ده مزانی تۆ وه ک مه هاباد بێ عه قل نیت و هاوکاریمان له گه ل

دهكەى. ئەو بەرزەوهندى خۆى نازانیت. دیاره تۆكچیتكى باشى، ئادەى كى دەناسى شیوعى بیت.

له یلاش زۆر به هیتىمى و له سه رخۆ گوتبووى:

- بیستوومه خه لکی ولاتی چین هه موویان شیوعین.

کابرا دهستی کردبووه قاقای پیکه نین و ئیدی لیکۆلینه وه که ی له گه لدا دریت نه کردبووه، ناردبووى بۆ مالى موختار، بۆ لای من. له راستیدا له یلا له گیلویه وه ئەو وه لامه ی نه دابوو وه، هه ر بۆ گالته پیکردن وای گوتبوو، به لام ئەوان به گیلیتی بۆیان له قه لهم دابوو، ئەوهش یارمه تیده ر بوو.

به گیرانی ئەو، ئەوهنده ی تر تازاری دایکم و باوکم قوول بووه وه، له هه وت مندالبان، سى دانەى له زینداندا بوو. دوو کچ و کورپکیان. که بیری ئەوانم ده که وته وه که ده یی حالیان چۆن بیت و چی بکه ن، نه ک تازار به لکه هه ستم به ئەشکه نجه یه کی رۆحی ده کرد، له م لاشه وه خوشکه که م که به هۆى چه ند وشه یه کی منه وه زیندانی کراوه و ناهه قیشی نه بوو ئەوهنده بۆله بۆلم به سه ردا بکات، که ده یکرد. باش بوو دواى یه ک دوو رۆژ ئەویان به که فاله تی باوکم تازاد کرد.

چه ند رۆژتیک له وى هیشتیانمه وه و نه یانده بردم بۆ لیکۆلینه وه ش، وام لیکدایه وه که منیش به که فاله ت تازاد ده کریم و هیدی هیدی ترسم که م ده بووه وه. به لام هۆیه که ی ئەوه نه بوو که من لیکم دابوو وه، به لکه له و ماوه یه دا چه ندان که سیان بانگ کردبوو، له باره ی منه وه پرسیاربان لى کردبوو، به تاییبه تی له قوتابخانه که م. له گه ل ئەوه شدا جگه له و به لگانه ی که له ماله که ی خۆمان گرتیان و رۆژمیره که م و شیعره کانم، هیچی دیکه یان له سه رم نه کردبوو به مال.

له و چه ند رۆژه دا که له مالى که ریم به گی موختار زیندانیی بووم،

هه ولتیک بۆ ده ربا زکردنم له لایه ن پیتشمه رگه وه درا که من دواتر به مه م زانی. هاو پتیه کی قوتابخانه م که سى سالى قوتابخانه ی ناوه ندی له پۆلتیک بووین و له کورسییه که ی پیتش منه وه داده نیشته، ناوی جمهور رۆسته م بوو، چه ند مانگیک بوو قوتابخانه ی به جیه تیشتبوو، بوو بوو به پیتشمه رگه، نه خشه یه کی وای کیشابوو که بێن و من رزگار که ن، به لام نه خشه که ی سه ری نه گرتبوو.

دایکم بۆ ببینی سه لاهی برام چو بوو بۆ زیندان سه ردانی بکات، چونکه بریار وابوو ئەو پۆله زینداییه، که براکه شمی له گه لدا بوو بنیردرین بۆ به غدا، بۆ دادگای ئەلسه وه ی به دناو. دایکم جانتایه کی بچکۆله ی جل و به رگ و هه ندی پاره و خواردنی بۆ بردبوو، نه یانه تیشتبوو له نزیکه وه ببینیته، جل و پاره کانیان لى وه رگرتبوو که خۆیان بۆی به رن، ته نها ئەوهنده یان بوو دابوو که براکه م له سه ربانه وه و دایکم له به ر ده رگای ده زگای ئەمنه وه یه کتر ببین، به براکه میان گوتبوو بۆت هه یه ته نها یه ک رسته قسه ی له گه لدا بکه ی، براکه شم ته نها پرسیبووی:

- دایه مه هاباد به ردراره؟

دایکم به ده م ئەو هه موو تازاره وه، که وا کوره که ی ده بریت بۆ به غدا و خودا ده زانی ئیتر ده یینیته وه یان نا، چی وه لام بداته وه. به تاسه و ته وسپکه وه وه لامی دابوو وه:

- ئا، ئا، له سایه ی خواو تۆوه به ربوو.

براکه م پیتی و نه بوو بوو که دایکم به ته وسه وه ئەمه ی گوتبیت، وای زانیبوو به راستی من تازادبووم. بۆیه به دلنیا ییبه وه نه خشه که ی که له میتشکی خۆیدا کیشابوو، هه ر ئەو شه وه جیبه جیتی کرد.

سه لاهی برام له گه ل دوو هاو پتی تریدا سه باح و عادل، له یه ک ژووردا بوون و هه رسپکیان تاگادار کرابوون که سه ینی ده برین بۆ به غدا. ئەوانیش

ده یانزانی ته گهر بېرین چاره نوو سټیکي رهش چاوه ږپيانه. نه یانوبستبوو خو به دهستی تهو چاره نووسه وه بدن.

تهو برایه م به مندالیش زور لاسار و وریا بوو. له بهر لاساری لیدانی ده خوارد، هه ندی جار بو سزادان باو کم له ژووریک دایده نا و ده رگاکه ی لی کلپل ده دا، که چی هه ر هینده مان ده زانی خو ی ده ریا ز کرده وه، یان له په نجه ره وه هاتوه ته ده ره وه، یان ده رگاکه ی به که وچک و تهل کردو ته وه. له زیندانی ته منی کفریشدا له گه ل هاورپیکانیدا ریککه وتبوون که ده رگاکه بشکینیت و هه رسیکیان هه لبتن. شوینی منیشی ده ستنیشان کردبوو که له مالی موختارم، داینا بوو دوا ی ته وه ی هه لدیت، بیت له و ی منیش له گه ل خو یدا ده ریا ز بکات و پیکه وه بچینه ناوچه نازادکراوه کان و بېن به پيشمه رگه. به لام که له دایکمی بیستبوو من نازادکراوم، ئیدی خه می منی نه مابوو.

به یانی زوو زوو، که هیشتا دنیا لیل بوو، هاتن و منیان له مالی موختاره وه برد. مفه وه ز نه جیب زور شله ژاو دیار بوو، ناگر له چاوه کانیه وه ده باری. کیتله که ی دهستی وا به تاماده یی بو وه شانندن گرتبوو، که زراوی مرؤقی ده برد. لیتی پرسیم:

- کوا سه لاهه دین؟

من ناگام له و که یین و به یینه نه بوو که روویدابوو، له و شله ژان و تووره ییبه ی تهویش ترسابووم، سه رسامانه وه لامم دایه وه.

- کام سه لاهه دین؟

براکه م له ناسنامه دا ناوی سه لاهه دینه، باو کم هه ر به ناوی سه لاهه دینی ته یو بیبه وه ناوی نابوو، ئیمه هه ر به کورتی بانگمان ده کرد سه لاح و جگه له باو کم، تهویش جار جار، که سمان به و ناوه دوورودرېژه بانگمان نه ده کرد و دینه که یان قووت ده دا. من له و کاته دا له بهر شله ژاوی و ترس هه ر بیرم

نه بوو که مه بهستی له براکه مه. به ده م وه شانندی کیتله که ی دهستیبه وه که بهر شانی چه پم که وت و ئیشی مه رگی پی گه یاندم، به تووره بوونیکي هیستریا بیبه وه گوتی:

- یانی نازانی کام سه لاهه دین؟ قابیله سه لاهه دینی ته یو بی بلیم. نازانی که ته مشه و برا سه سه ریبه که ت و دوو سه سه ری تر زیندانیان شکاندووه و هه ل هاتوون؟ یه ک که ستان له کفری ناهیلتمه وه، هه مووتان ده نیرم بو ئیعدام. کورد هه مووی گه واد و قه حپن، یه ک شه ریفتان تیا نیبه و هه مووتان بو مردن باشن. پیاو و ژنتان وه ک حه شه ره وان ده بیت قه لاجو بکرتن.

چاوه کانی سوور سوور بوو بوون، ته وه نده ی گوت و له ژووره که چوه ده ره وه. یه کیکي دی هات و منی برده ده ره وه و له ئوتومبیلکي که پیتان ده گوت لاندرگوزر، داینیشاندم، له ئوتومبیلکه دا چوارکوری که له بچه به ده ستیش کزکز له پشته وه دایشیترا بوون. دیار بوو ته وانیش کیتلیان لی درابوو، پیتان گوترا بوو بو مردن ده یانبه ن، په نگي هه موومان زه رد، زه رد هه لگه رابوو.

له دواوه ته و کورانه و دوو ته منیش پاسه وانیان بوو، له پيشه وهش من له نیوان شو فیره که و پاسه وانیک دانرام. هیشتا هه ر بوولیتلی به یانی بوو، شار ده تگوت له ناو تارما ییدا حه شار دراوه. ئوتومبیلکه به خیرایی لیتی خوړی و له زیدی خو مان دوور و دوورتری ده خستینه وه. نازانم ته و کوره هاو زیندانیبه نام بیریان له چی ده کرده وه، وه لی له کاتی وادا مرؤ هه موو یادگار یبه شیرینه کانی خو ی له و شاره دا بېر ده که ویتته وه. من هه سټیکي پر له نامویی له ده روونمدا گه وره ده بوو، تا زیاتر له زیدی نازیمان دوور ده خرابنه وه، هه سټی تالیی نامویی له ده روونمدا گه وره تر و گه وره تر ده بوو. که ئوتومبیلکه له سنووری حه مرین تیپه ری، ئیدی هه سټم کرد پیم له

زهوی برا و له بوشاییدا هه لاسرام. هه موو جارێک که له گه ل باوکم، یان مامم ده چووم بۆ به غدا، که ده گه یشتینه ئه و شوپنه ده یانگوت ئه مه سنووری کوردستانه، حه مرین. ئه و شوپنه دروشمیکی شوپشی ئه یلوولی کوردستانیان وه بیر هینامه وه که له باجم و مامه وه زۆر جار ده مبیسته وه "یان حه مرین، یان ئه مرین". له حه مرین تیپه رین، به لام ته نها جه سته م له ناو ئوتۆمبیله که دا مابوو، رۆحم ده گه رایه وه دوا وه، بۆ ئه و، ئه و شاره ی که خۆشم ده وئ و خۆشیم تیا نه دی.

هه موو یادگار بیه کانی ئه و سالانه م هاته وه به رجا و. مال و کۆلان و شه قام و چه م و چیا کانی کفری، هه ر هه مووی ده هاته وه ناو خه یاله چروپه کانم و یه ک به یه کی رووداو و دیار ده کان پینشپرکییان بوو بۆ ئه وه ی بینه وه سه ر شانۆی خه یالم. نه مده ویست هه یچ یه کیکیان له بیر بکه م، بیرم له هه موویان کرده وه. هه ر له و ساتانه ی مندالییه وه که ئیدی شته کانم له بیر ده ما، تا ئه و ساته ی خرامه ئیو ئه و ماشینه وه و له زیده که م دوور خرامه وه، یه ک به یه کیان بوونه وه به میوانم. ئه و شتانه شی که هیشتا من له دایک نه بوو بووم و په یوه ندی بیان به من وه هه بوو، دایکم یان باوکم بۆ یان باس کرد بووم، ئه وانیشم ده هاته وه یاد و به ده م ئه و یادانه وه هه ندی جار فرمیسکیش به هیمنییه وه گلینه میان به جی ده هیشته و ده رزان.

دایکم ده یگوت، که زگم به منداله کانی تر پر بوو، له هه موویاندا بیژووم به شتی ترشه وه ده کرد، به لام که مه هاباد له زگمدا بوو بیژووم به په ره کاغه زی کتیب و رۆژنامه وه ده کرد. پارچه کاغه زم له ناو ده مدا ده جوو، تیر ده مجوو، دوا بیه قووتم ده دا. هه ندی جار ده یانگوت بۆ به ئه م که چه مان ئه وه نده حه زی له کتیب و کاغه زه، ره نگه هۆی ئه و بیژووه سه یر و سه مه ره یه بیت. له راستیه شدا من نااسایی عاشقی دنیای کتیب بووم، زۆر زوو ئه م عه شقه له ته مه مدا سه ری هه لدا. بیرمه هینه حه زم له چوونه

قوتابخانه بوو، هینه تینووی فیروون بووم، داوام ده کرد بینه قوتابخانه. هیشتا ته مه م نه گه یشتبووه پینج سال باوکم به دایکمی گوت ماده م ئه وه نده حه زی لیه بیه له قوتابخانه تواری بکه. له بهر ئه وه ی ته مه نی وه رگرتنی قوتابخانه شه ش سال بوو، فیلتیکیان له به رتوه به ری قوتابخانه که کرد و ناسنامه که میان پیشان نه دا و گوتیان ناسنامه که ی له مالی مامیه تی له به غدا و ماوه یه کی تر ده یهینین بۆتان. ماموستا حه ربیه، که به رتوه به ری قوتابخانه که بوو قایل بوو به وه و منیان تواری کرد و بووم به قوتابی پۆلی یه که م. له سه ره تای پۆلی سییه م بووم، ناسنامه که میان بۆی هینا و بوو بووم به شه ش سال. بیرمه ست حه ربیه گوتی، چۆن شتی وا ده بیت پۆلی سییه مه و تازه بووه ته شه ش سال. سه یر ئه وه یه ئه م دوو ساله ش به یه که م ده رچوو، خۆ تازه ناتوانین بیگه رتینه وه بۆ پۆلی یه که م. سالی یه که م تا نیوه ی سال فیرو هه موو پیته کان بووم و ده یان سه روو دیشمان له بهر کرد. بۆ راهینان و به شداریکردن له ئۆپه رتیه کی مندالاندا که ماموستا په خشان رایده هینان، به شداریم کرد و له ئاهه نگی نه ورۆزی سالی ۱۹۷۰ دا له ئۆپه رتی گۆلی نازادیدا بووم به گۆلی سه ور. له و ئۆپه رته دا هه ندیک له کچۆله کان گۆلی سه ور بوون و هه ندیکیان گۆلی زه رد، گۆله سه وره کان جلی کوردی سه ور یان له بهر کرد بوو، سه به ته یه ک گۆلی سه ور یان به ده سته وه بوو، گۆله زه رده کانیش جلی کوردی زه رد یان له بهر بوو، سه به ته یه کیش گۆلی زه رد یان به ده سته وه بوو. ئه وه یه که مین به شداریم بوو له سه ر شانۆ و، سه ره تایه کی زۆر هانده ریش بوو بۆ هه نگا وه کانی دواترم.

له ناو ماشینی زینداندا یه که م دیه ن که هاته وه بهر خه یالم ئه و ساته بوو که گۆلیکی سه ور بووم و له گه ل سه ور گۆله کانی تر دا ده مانگوت: گۆلی سه ور، گۆله باخه، بۆ گه لی کورد زۆر به داخه. دوا بیه به ده م پرژاندنی گۆله سه وره کان به سه ر شانۆکه وه ده مانگوت: گۆل په خشانه، گۆل په خشانه، بۆ لاوانی کوردستانه.

خه یالتم ده بیردمه ناو بازاری کفری، بۆ لای دوکانه خنجیلانه که ی باوکم، که به شتیکی کتیبخانه بوو، به شتیکیشی دوکانیتیکی ئاسایی ورده واله فرۆشی و سارده مەنیشی تیدا ده فرۆشرا. له پۆلی دوومه می سه ره تایبی بووم که ده چووم بۆ یارمه تیدانی باوکم بۆ دوکانه که ی و له به شی کتیبفرۆشییه که دا داده نیشتم و رۆژنامه ی برابیه تیم به ده سه ته وه ده گرت و به حونجه هه موو با به ته کانیم ده خوینده وه. به تایبه تیش شیعر و چیرۆکه کان سه رنجیان راده کیشام. باوکم که ده بیینی به و ته مه نه بچوکه وه، که هیشتا شه ش سالم پر نه کردبووه وه و به حونجه رۆژنامه و کتیبه کان ده خوینمه وه، زۆر هانی ده دام و کتیبی ده دامی بۆ خووم، تا بیبم له ماله وهش بیانخوینمه وه. له ماله وهش کتیبخانه که ی برا گه وره کم، قه یس، له به رده سه تمدا ئاوه لای بوو، که له ناو ئه و کتیبخانه یه دا بیجگه له ئه ده ب، کتیبی فه لسه فه و میژوو زۆر بوو، ده سه تنو سه کانی باپیریشم که به هه ر چوار زمانی کوردی، عه ره بی، فارس و تورکی بوون دانرابوون و زۆر جار به و ده سه توخه ته زۆر جوانه ی باپیرم سه رسام ده بووم و ئه و نووسینانه ی ئه و بوو ئاره زووی خووشنووسییان تیا دروست کردم. ئیدی وه ک شه یدایه ک کتیبم ده خوینده وه و لییان تیر نه ده بووم. ئه م خولیا به ی من بۆ خوینده وه و خیرا فیربوونم له قوتابخانه و سه رکه وتنم له وانه کاندایان کردبوو له ماله وه گرنگی و با به ختیکی زۆر و تایبه تیم یی بدریت. هانی زۆر بدریم و، منیش تا ده هات زیاتر هۆگری په رتووک و په راو و رۆژنامه و گوڤار ده بووم. ئه گه ر چی ئه و خولیا به هۆکاری ئه و هه موو ئازاره م بوو و تا به ر ده روازه ی ئه و چاره نو سه نادیاره ی بردبووم، که چی نه مه ده توانی بۆ چرکه یه کیش په شیمان بیمه وه له وه ی عاشقی کتیب بووم و شیعرم نووسیوه و به هۆیه وه گیرۆده بووم.

له ناو ئه و ئۆتۆمبیله دا که ده بیردین و نه مانده زانی به ره و کوئ، نه شانده و تیرا بپرسین بۆ کوئ، من به خه یال هه لفریبوومه وه بۆ کفری و له وی

پیا سه م ده کرد. چه ند خو ش بوو ئه و کاته ی کیژۆله یه ک بووم و جلی قوتابخانه م له به ر ده کرد و به یانیا ن زوو له یلای خوشکم قژی بۆ داده هی نام و قردیله یه کی سپی پیوه ده به ست. دایکی شم له ولا وه چای بۆ تیده کردین و نان و ماستی بۆ دانا بووین بیخوین. خیرا خیرا نانه که م ده خوارد، پینج فلس رۆژانه که م بوو، وه رم ده گرت و ده چووم به شوین هاو ریکه مدا و، من و رووناک، دیرینترین هاو ریم، ده ستی یه کترمان ده گرت و ده چووین بۆ قوتابخانه ی هه تاو.

نیوه پروان زۆر خو شتر بوو که له قوتابخانه به ر ده بووین، پاش تۆزی قوتابخانه که ی ته نیشتمان، قوتابخانه ی رووناکی کوران، ئه وانیش به رده بوون، هه موو تیکه ل ده بوون و وه ک خویشاندانیکی بچوکی لی ده هات. یه کتیک ده ستی پی ده کرد و هه موو به دوایدا ده مانگوته وه، زۆریه ی جاریش ئیمه ی کچان ده ستمان پی ده کرد، دروشمه کافمان ده گوته وه، دروشمی کوردایه تی، له سه ر پی شمه رگه و شو ریش. یه کتیک ده بوو به پی شپه ره و ده بگوته وه، ئه وانی دیش بۆیا ن ته واو ده کرد:

(یه کیتی قوتابیانی / پی شمه رگه ی کوردستانی)

(کورد و کورد / کوردستان / مه لا مسته فای بارزان.)

(چیتان ئه وی ئه ی کوردان / سه ره خو بی کوردستان.)

(کیتان ده وی بۆ ره ئیس / باوکی لوقمان و ئیدریس.)

ئه م دروشمانه نیوه ی یه که می سالانی هه فتاکان، له ناو مال، له قوتابخانه، له کۆلان، له بازار، له هه موو شوینیکی و له هه موو کاتیکی له گه لماندا بوون. گوزاره بوون له کوردبوونمان و شانازییه کافمان. نه ک هه ر گه وره کان، ئیمه ی مندالانیش، مندالانیتیکی به سیاسه ت و به کوردایه تی گو شکراو بووین. له گه ل شیر ی دایکدا پی مان ده درا و فریشکمان یی ده گرت.

دهيان ديارده و پروداوم هاتنهوه بهر ديدهدی خهيال، تا ئوتومبيلهكه دورتر دهكوتهوه دنيا گهرمتر دهبوو، كه متر سهوزاييمان دهبنی، زورتر دهشتايی بوو، چيا و دۆل و شاخ دور، يهكجار دور كهوتبوننهوه و له پشتمانهوه بوون. گهيشينه شارپك، شارپكي يهكجار ناشيرين بوو، ئوتومبيلهكه چووه ژوردهوه بو ناو ههوشهه بينايهكي ترسناك. دايانهزاندين، كورهكانيان بو شويتنيك و منيان بو شويتنيك له هه مان خانودا برد. ئيدي كورهكاني كفری، هاويزندانبييهكانم قهت نهدييهوه.

منيان برده ژورويكهوه كورسی و ميژي تيداوو. كابرايهكي لهوانی دی ناشيريتر له پشت ميژهكه داينيشتوو. تهماشای فايلاههكه می کرد و بهغهزهبيكهوه تهماشای كردم و گوتی:

- هيشتا بهقهدهر كيترمی سياسهت دهكهی؟ نهعلهت له خوت و له بابت كه توی لی بووه. هی ئهوهيت يهكسهر ئيعدام بكرتيت.

ئهو قسهيهی ئهوهنده ناشيرين بوو، ئهوهندهم پي ناخوش بوو، رهنگه لهو ساته دا بيانكوشتابم هيندهم پي ناخوش نهبايه. له راستيدا لهو چركه ساته دا كه ئهو جنپو و سووكايه تيبه دهبيستيت، مردنت زور پي خوشتر دهبيت. چهند جارپكي تریش گوتيان و ئهويش دووپاتی كردهوه كه ئيعدامت دهكین، بويه تا رادهيهكي زور لهو پروايه دا بووم كه مهرگم نزیک بووهتهوه. بهتاييهت ئه میان بهشيوهيهكي زور جيدتر گوتی و منی له چاوهرواني ئهو مهرگه دا هيشتهوه. به پاسه وانپكي گوت بمبات، قۆلی گرم و بردمی. له بهر ده رگای ژوردهكهوه پهرويهكي رهشی چلكنی بهسته چاوهمانم، له دلی خومدا گوتم تهواو خويهتی، بهرهو مهرگ دهرپيم. به چاوی بهستراوهوه ههنگاوم دنا و قۆلی گرتبووم، ديار بوو رينگاكه هه نديك پيچاوپيچي وهك كۆلانی تيدايه. دهنگی كردهوهی ده رگايه كم بيست و پالنرا مه نپو ئه ژوردهوه. ده رگاكه داخرايهوه. ئه و شويتنه كويتيه و

من له كوتيم و چيم لی دهكهن؟ نازانم، پهرويهكي رهش بهتوندي چاوهكافی دهگلۆفی و ههستی بينيم بهتهواوهتی كۆنترۆل كرابوو. بههستهكاني تر ويتاي شويتنه كه م ده كرد. بونی خوينی ته ر و خوينی وشك تيكه ل بووبوون. بهوه دا ههستم ده كرد ئه و جيگايه پرسگه يهكي مردنه. ماوهيهكي پي چوو، چهند كاتر ميتر بوو، نازانم، بهمه زنده سنی تا چوار كاتر ميتری خاياندهوو، سيهری ده رگاكه هات و پيده چوو كه سيك هاتبيتته ژوردهوه. خوله كيك دواي ئه وه پهرو رهشه كه ی له چاوم كردهوه و تا يهك دوو خوله كيش هيشتا ههر بهرچاوم تاريك بوو، كه بهرچاوم پروون بووهوه له ژوردهكه دا چی ببينم؟! ديمنيك كه مه حاله له بيير بكرت، هه رگيز له بييرم ناچيتهوه. جه للا دپكي زه به لاهي ده موچا وه لپيكر او به ده مامكي رهش له بهرامبه رمدا راوه ستابوو. پر به مانای وشه ی تۆقين تۆقيم. له ژوردهكه دا هيچی ديكه نه بوو، جگه له گوربيسيك كه له بنميچه كه وه به قولابتيكه وه هه لواسرابوو. ريك وهك په تی سیداره شو ر ببوووه. جگه له په تی سیداره و جه للا د، هيچی ديكه م له نزبكه وه نه بوو. له رزيكي ترس و تۆقينم له ناوه و هی جه سته ی خومدا هه ست پي کرد، كه له رز نه بوو، به لکه بوومه له رزه يه كي دهروونی بوو. له نيوان من و مهرگدا گوربيسي سیداره يهك و جه للا دپك وه ستابوو، خهريك بوو له هه ژمه تان ئاگاييم لی ون بيت. دلّم دواي تاوپك كوتانی خيرا خيرا، هیدی هیدی خا و ده بووه وه و پيش ئه وه ی ببوريمه وه، وهك زينده خه وپك دا يكمم بينی ده می ده جو ليني و خيرا خيرا فووم لی دهكات. دواي چهند فوويهك ئيدي ئاگام له سیداره و جه للا د و زيندانی سامناکی ئه منی به عقوويه برا.

پرسگه‌ی مردن

ئارامترین دۆخی ژووری ئەشکەنجەدان کە پرسگه‌یه‌کی مەرگه، ساته‌کانی له‌هۆشخۆچوونه. ئەو ساتانه‌ی کە ئاگایی مائئاواییت لێ ده‌کات و ئازاره‌کانت له‌گه‌ڵ خۆیدا ده‌بات. ئەو ساتانه‌ی کە کۆچت کردووه و نه‌کردووه، ده‌ژیت و ناژیت، ماویت و نه‌ماویت. گرنگ ئەوه‌یه‌ بی ئەندیشه‌یت و ئاگات له‌ ئەشکەنجە براوه و گویت جێبه‌جێکان نابیستیت و ده‌روونت وه‌ک ده‌ریا شه‌پۆل نادا و ئوقیانوسیه‌کی له‌ ئارام ئارامته‌ره. ئەوانیش ده‌زانن ئەم دۆخی له‌هۆشخۆچوونه چەند خۆشه‌ بۆ زیندانیه‌یه‌ک، بۆیه‌ ناهێلن ئەو دۆخه‌ هێنده‌ درێژه‌ بخایه‌نێ و به‌جامی ئاوی ته‌زیو، یان کولاکولێ پیشوازی له‌ هۆشی ده‌کهن و هۆشیش به‌ پرتاو دیته‌وه و کۆلی ئازاره‌کانت له‌ بن هه‌نگلیدایه و بۆی ده‌هینیته‌وه.

هیشتا هۆشم فریا نه‌که‌وتبوو چەند هه‌نگاوێ دوورتر بچیت، به‌هالاوی ئاویکی گهرم، کە به‌سه‌ر شان و ملامدا رێژێرا بوو، هاتمه‌وه هۆش و ئازاره‌کانیشم له‌ چاوترووکانیه‌کدا هاتنه‌وه و ئەمجاره سوێ و کزانه‌وه‌ی شانوملی به‌رئاوی کولاکولێ که‌وتوشم سه‌ربار بوو، چەند ئیشیان ده‌هات! ره‌نگه‌ ئەو جۆره‌ بێت کە پێی ده‌گوترێ ئیشی مەرگ.

ده‌گر بام، به‌لام به‌بی فرمیسک. به‌درێژایی ئەو رێگایه و به‌ده‌م یادگاری

و زینده‌خه‌ونه شیرینه‌کانه‌وه هینده فرمیسک به‌ربوونه‌وه، هه‌ستم به‌هۆشبوونه‌وه‌ی سه‌رچاوه‌ی ئەشکەکانم ده‌کرد. هه‌ندی جاریش رقی ناخم به‌رامبه‌ر به‌جەللاده‌که‌م هینده‌ستوور ده‌بووه‌وه کە نه‌گریان و نه‌کرووزانه‌وه بکه‌م به‌هه‌لویتست و به‌رگری پێ له‌ خۆم و ئەو کیشه‌یه‌ی کە له‌سه‌ری زیندانی کراوم، بکه‌م. مرۆڤ له‌ زیندانداندا زوو گه‌وره‌ ده‌بی، رۆژه‌کان سائاسا تیده‌په‌رن و، دۆخه‌ تاله‌کانی ئەشکەنجەخانه‌کان ده‌بن به‌وانه و ئەزموونی ژیان. کیژتکی چوارده‌ سالی نازکیشراو، که‌سی له‌ بنه‌ماله‌دا له‌ گۆلی کالتیری پێ نه‌گوتی و بکه‌وتیه‌ ناو دۆخیه‌کی هینده‌ دژوار و پر مه‌ترسییه‌وه و ئەو هه‌موو جێبه‌جێ پێ بدریت و سووکایه‌تیه‌ی پێ بکرت، ده‌بی چی لێ بێت؟ سوپاس بۆ ئەو مرۆڤه‌ گه‌وره‌یه‌ی کە چوارده‌سال بوو هانی ده‌دام به‌هێز بام، پشت به‌خۆ به‌ستوو بام و خۆم بام. ئەو هێزه‌ بوو له‌ ناخه‌وه‌م هیدی هیدی ترس و ته‌نیا یه‌یانه‌ ده‌زاندا. ئەو هێزه‌ بوو له‌ ناو زیندانداندا په‌روه‌ده‌ی ده‌کردم و په‌روه‌ده‌م ده‌کرد. هێزیک بوو بام و مام پێیان به‌خشیبووم و خۆشیم به‌رده‌وام له‌ ناو خۆمدا په‌رده‌م پێ ده‌دا.

من کیم؟

بۆ لێره‌م له‌م ژووره‌؟

چیم کردووه و بۆ وام لێ ده‌کهن؟

من خاوه‌نی چیم و بۆ ئەو هۆنراوانه‌م نووسی؟

ئەوان کین و بۆ ناهیلن خاکی خۆمان خۆش بوو و مرۆڤی خۆمان خۆش

بوو و داوای مافی خۆمان بکه‌ین؟

پرسیار و پرسیار و پرسیار، پامانیکی بیده‌نگ له‌ بوون و له‌ کوردبوون و له‌ کۆیله‌بوون، له‌ خۆم و له‌ ده‌ورو به‌رم، ده‌ورو به‌ریشم بریتی بوو له‌ ژینگه‌یه‌کی تاریک و بۆگه‌ن، جه‌للادی سامناک و ئامرازی داپلۆستیه‌نر. بیکردنه‌وه‌ له‌وانه‌ ببوونه‌ تاقه‌ پیشه‌م و سات به‌سات ئەزمونداریان ده‌کردم

و گۆرانیان به سه رمدا ده هیئا، له مه هابادیکی ناسک و نازکیشراو، مه هابادیکی یاخی و سه رکیشیان دروست ده کرد. بناغه ی یاخیبونی من به رامبه به نادا دپه روه ری و زۆرداری ئه وسا و له و زینداندا دا. سوپاس بۆ قانیعی شاعیریش که له وی زوو زوو ده هاته ناو ژووری بیرم و به دپیره ته زووبه خشه کانی شاعیره که ی هانی ده دام ئه شکه نجه بکه م به ئه زموون، نازاره کان بکه م به وانه و زیندان به قوتابخانه. قانیع ده یگوت:

"گه رچی دوژمن و ده زانی من به دیلی لال ده بم
چاک بزانی کونجی زیندانم قوتابخانه یه
قانیع ئه مپۆ له زیندانا به ئازادی بژیم
سه ده هزار نه عله ت له وه ی و نۆکه ری بیگانه یه"

ئه م شاعیره ی قانیع که سه رتا پایم له بهر بوو، به ده نکه به سه ززه که ی حه مه جهزا هیئنده بیستبووم و بۆ خۆم گوتبوومه وه، له زیندانیشدا به هانامه وه هاتن و رووبه پرووی جه لاده کان دهنگی حه مه جهزا و بییری قانیع له گه لندا بوون و له سه نکه ره که ی منه وه به هه رسیکمانه وه دژی ئه وان ده جه نگانین. دانی پێدا ده نیتیم که ئه م شاعیره مه زنه به و چه ند دپیره ی زیندانی بۆ من کرد به زانکۆی ژیان، ئه و هونه رمه نده هیژایه ش نازاره کانی ده لاواندمه وه و به ده م لایه لایه کانی ئه و خه و ده بیردمه وه و که له خه و هه لنده ستام پر بووبووم له وزه ی بهرگری. ئه و میکانیزمی بهرگریه ی که له زینداندان بۆ مانه وه ی خۆم به کارم ده بردن بریتی بوو له و شاعیره ی قانیع و چه ندان شاعیره ی شوێشگێڕانه ی تری شاعیره کافان و سه روودی نه بهردانه ی گۆرانیبێژانمان.

قۆلێکی گرتم و هه لیساندم و له ناوه پراستی ژووره که دا رابوه ستاندم. پێک له ژێر ئه و گوریسه ی که به قوولایی بنمیچه که دا چون په تی سێداره شوێ بیوه وه. له دلی خۆمدا گوتم ته واو. له و ساته دا شه پۆلیک خه م و تامه زۆویی به خێراییه کی تیژ به ناو گیان و دل و ده رووندا تیپه رین،

بینینه وه ی که سوکارم، هاو پێیانم، خۆشه ویسته که م، بینینه وه ی کفری. به لام ئه م شه پۆله خه مباریه زوو گوزه را و، سه روودی ئه ی شه هیدان به ده نکه گر و کاریگه ره که ی ناسری په زازی ژووره که ی پر کرده وه و پر بووم له شانازی. ئه و خه ریکی ئاماده کردنی په ته که بوو، دامنا بوو بیخاته ملمه وه، به لام وای نه کرد. هه ردوو ده ستمی بهرزه کرده وه و توند به گوریسه که شه ته کی دا، به شپوه یه ک که پێگه ی ها توچۆی خۆین بۆ ناوله پیم ته واو سست ببیته وه. تیگه ی شتم ئه مه ژووری ئه شکه نجه دانه نه ک ژووری سێداره. خودایه ده بی چیم لێ بکه ن!؟

یه که مین رۆژم بوو له ئه شکه نجه خانه ی ئه منی به عقوبه، به لام هه فته یه ک بوو له زینداندان بووم. له و هه فته یه دا جگه له ترس و تۆقاندن و نازار و خه م، خه و و خۆراکیشم هیئنده که م بوو که ته واو بپه یزبان کردبووم. گیانم به و هیژه ده روونییه بوو که له ناخه وه مدا به رده وام کاری ده کرد و وزه ی بهرگری دروست ده کرد. به عقوبه، ئه و ناوه یه له گه ل بیستنییدا ئیلتنجم دی، پرسگه ی مردنم بیر ده خاته وه و، وینه ی جه لاد و ده مامک ده هیئیته وه بهر دیدم.

کابرای جه لاد دوا توند به ستنه وه ی ده ستم به په ته که، که له شپوه ی نیمچه هه لواسین ده چوو، خۆی چوه ده ره وه. مه زه نده م ده کرد کات ئیواره بیت، له وی له و ژووره بی په نجه رانه، پپوه رێک نه بوو کاتی پپ بپتوی و بزانی چ رۆژێکی هه فته یه، چ هه فته یه کی مانگه، چ ساتیکی رۆژ یا شه وه، ته نها به هه ست و به مه زه نده لیکت ده دابه وه شه وه یان رۆژ. ئه شکه نجه دان به جوژی بوو هه ر به پراستی شیه ی لێ ده کردی به رۆژ و رۆژی لێ ده کردی به شه و.

هیئنده زۆری پپ نه چوو که ئه و کابرا ناشیرینه ی که یه که م که س بینیم و جنپوه کانی دابوو، هاته ژووره وه. ته نها جگه ره یه کی پپتوو. به ته وسیکه وه دوو که له که ی به با ده دا و سه یری دیه نی هه لواسرای منی ده کرد. گوتی:

- فایله که تم خوینده وه، ده بووایه ئەم ئەرکه هاوړتیانمان له کفری ئەنجامی بدن، به لّام له بهر ئەوهی برا چه په لّه کهت و هاوړتیانی زیندانیان شکاندووه و رایان کردوته ناو موخه ربین، ئیوه یان بو ئیمه نارووه لیکو لینه وه تان له گه لّ ته واو بکهین. له ناو فایله که تدا نووسراوه تو کچیکی له قوتابخانه زور سه رکه و توویت، ماموستا کانت شایه تییان بو داویت که زور به ئەدهب و عاقل و زبره کیت. هه مووشیان پییان سهیر بووه کچیکی وهک تو کارتیکی وا نابه جی بکات و په یوه ندی له گه لّ موخه ربین هه بیت. بهر توه بهری قوتابخانه کهت و ماموستا کانیشت پییان وایه تو باشتین نمره ده هینی و ده توانی بچیته کو لیتر تیکی زور باش. تو که کچیکی ئەوه ندی زبره کیت، بوچی دواو ژرت بسووتیت و له زیندانا دابر زیت. دایکت و باوکیشت به خه فه ته وه بمرن. سه ربیچی مه که له وه لّامدانه وه، چی ده پرسین به راستی وه لّام بده ره وه.

ئەم قسانه ی زور به هیمنییه وه کرد، به لّام له گه لّ ئەو هیمنییه شدا ده موچاوی هه زور ترسناک بوو. تا ئەو کاته مروقی ئەوه ندی ناشیرینم نه دیبوو. دوو بروی زور پر و تیکه لّوی به کتر به سه ر دوو چاوی ره شی سامناکه وه، لوو تیکی خر و گه وه، سمیلّیک له شیوه ی ئەو جوړه گسکه ی که پییان ده گوت گسکی به غدا، لیو تیکی ئەستور له ژیر ئەو سمیلّیه وه شوپر بیووه وه. دانه کانی گه وه و شاش بوون و به جگه ره ش زهرد هه لّگه رابوون، له ژیر چه ناگه ی کورتیییه وه غه بغه به یه کی چه لّق شوپر بیووه وه. ئیدی ئەوه ی ناوی جوانی بوو له و پییاوه دا قاتی بوو. من نازانم هۆبه کی ده روونی بوو یان هه ر به راستیش وا بوو که هه ر هه موو ئەوانه ی که له ده زگای ئەمنی به عس کاریان ده کرد ناشیرین بوون، به لّام له هه موویان ناشیرینتر که دیبووم ئەو پییاوه بوو.

منیش به ده نگتیکی کز و ئەسپایی وه لّام دایه وه:

- من هه رچییه کیان لی پرسیم و هه رچییه کم ده زانی له کفری وه لّام دایه وه، له وه لّامانه زیاترم نییه. بیشمکوژن هیچی تر شک نابه م بلّیم. هیمنییه که ی درتیه ی نه کیشا و تووره بوو، ئەبرۆکانی ئەوه ندی تر تیکچرژان و غه زه ب له چاوه کانییه وه ده باری:

- ناکوژین، به لّام وات لیده کهین ئاواتی مردن بخوازیت. قهت نه تبیستوه ئیمه کین؟ نه تبیستوه که به بی دانپیدانان هیچ زیندانییه ک به سه لامهت ده رناجیت لای ئیمه وه؟ ئیستا مه هاباد تو ده بیت دانی پیدا بنیچی چه ند جار موخه ربینت دیوه؟ خالد گه رمیانیت له کوئ دیوه؟ چیتان باس کردوه؟ کیتی ترت له گه لّ دایه؟ هه موو ئەم پرسیارانه وه لّام بده ره وه.

- به خوا هیچ که سیکم نه دیوه و هیچ که سیکم له گه لّ نه بووه. ئەگه ر هیچ شتیکی نه زانم چی بلّیم، به خوا نازانم چی بلّیم.

- ئەگه ر په یوه ندی خو شه ویستیت هه به له گه لّ خالد گه رمیانی، ئەوه ئیمه هه قمان به سه رته وه نییه و نازادت ده کهین. ته نها ده مانه وی دلتیا بین که کاری سیاسی ناکهیت، ئیمه هه قمان به سه ر کاری عاتیفییه وه نییه.

- من ئەو کوړه هه ر ناسم، خو شه ویستی چی و په یوه ندی چی.

- خو شت ده وی.

- من ده لّیم نایاسم.

له و کاته دا جگه ره ی دووه می تازه پیکردبوو، مرّتیکی قوولنی لی دا و، دوکه لّه که ی کرد به سه روچاومدا. هه ستم به خنکان ده کرد. گوتی:

- چاوه رپیم وه لّامی راستم بده بته وه، ئەو وه لّامهت له کفریش چه ند جار وا داوه ته وه و باوه رمان وایه که درۆ ده که بت. بوئه چاوه رپیم راستیم پی بلّیت.

- راستیم پی گوتوون.

- نه خیر درؤ ده که ی.

- درؤ ناکم.

ئاگری جگه ره که ی هینایه نزدیک سنگمه وه و دیسانه وه پرسیاره که ی دووباره کرده وه و منیش بیده نگ و ترساو و هه لئواسراو خوم وهک جوو جکیکی ئاو و پروتکراو ده هاته بهرچاو، بیده نگ مامه وه. یه که مین چزه ی سووتان دن به جگه ره که ی دهستی له سهر سنگم بو، له سهر کراسه که شمه وه، به للام نهک ههر کراسه که م به لکه پیسته که شی سووتاند. به وهیدا که جگه ره که ی خاموش بو، بیده چوو ئاگره که ی له سهر سنگی مندا جیمایی. کززه ی سووتان ره نگه هه موو که س بزانی چونه، به للام که هه ردوو دهستیش به سترایته وه بو سه ره وه و له تاو ئیشدا گینگل بدهیت و خوت گرموله بکه ییت چیت لی دیت؟ که له تاوا پیتم هه لبری هه ستم به ئیشیکی له وه سه ختتر کرد له هه ردوو شانمه وه بهرز بوونه وه، گویم له قرته ی ئیسکه کانی شانم بو. دوا ی تیپه ربوونی ئه وه موو ساله، ئیستاش کاریگری ئه وه شانده رچوونه، زورجار هه وه ده کاته وه و ئازارم ده دات و خوم ده زرتینی. ئه وه یه باجی کورد بوون.

خوی چوو ده ره وه و منی له گه ل سه ختترین ئیشدا به جیه یشت، زوری پیته چوو جه للا ده ده ماکداره که هات و پاکه تی جگه ره به ده سته یه وه بو. جگه ره یه کی پیکرد و، پاکه ته که شی پیشاندام و گوتی:

- کارم ئه وه یه، ئه م پاکه ته جگه ره یه له سهر جه سته ی تو خاموش که م.

قویچه ی کراسه که می کرده وه و ئه مجاره جگه ره کان به بی بهر به سته ی کراس و راسته و خو له سهر گوشتدا ده کوژتیندرانه وه. ئا ئه م دیه نه و ئیش و ئازاره کانیتی که به نووسین دهر نابردی، به تابلو ناکیشری، به موسیقاش نازه نری و به هیج ناپیوری.

جگه ره ی دووه میس به هه مان شیوه له سهر سنگم خاموش کرا.

به خاموشبوونی ئه وه من ده بووم به کووره یه کی ئاگر و ده سووتام، به للام چ سووتانیک! ئای له وشه که ده ره قه تی دهر برینی ئه م دؤخه نایه ت. که جگه ره که خاموش ده بوو پیته نه ده کرده وه و فریتی ده دا، دانه یه کی تری له ناو پاکه ته که ده ره هینا و پیته ده کرد. ئه وه روزه سنگی من، به تایبه ت مه مکه کانم بوون به ته پله کی جگه ره و ئاگر و خو له میشی جگه ره کانی ئه وه جه للا ده ی تی ده کرا. له راستیدا هاواری من و بیباکی و له سه ره خو جگه ره کوژاندنه وه ی ئه وه له سهر جه سته ی چوارده سالانه ی من له وه ده چوو له ززه تی زوری پی به خشیت، چونکه له وه کاته دا قاقا پیته که نی. پیته نینیک که ده روونی خاپوور ده کرد. به و پیته نینه له ناخه وه ی خو مدا زور تووره ده بووم، به جوژی رقم هه لده سته ده گه یشته ئه و په ری سنووری تووره بوون، به جوژی که هه ول بده م دهر به سته ی ئازار نه یه م، به للام ئازاری ئه وه سووتان دن به جگه ره یه گالته نه بوو، مه حاله وشه و گوزاره کان بتوانن ده ره قه تی وهک خوی باسکردنی بین. مه حاله هیج درنده یه کی کیوی ئه وه نده بیده ره بستانه نیچیره که ی به ره سته ی داپلوسیت. هیته ده توانم بلیم له ماوه ی نزیکه ی کاتژمیریکدا پاکه تی جگه ره له سهر سنگم و ملم خاموش کرا. هیته ده زانم دیسانه وه له هوشخوچوون به هانامه وه هات.

که چاوم کرده وه له ژووریکه تر بووم، ههر ته نیا خوم و زامه کانی جه سته م و سوئی و کزانه وه کانی. ئه وه ته نیاییه م زور پی خوش بوو، بو ئه وه ی که س نه مینیت که ده گریم. پیویست بوو بگریم، نه گریابام ده مردم، به للام نه شمه ده ویست له بهرچاوی ئه وان بگریم و ئه وان پیبکه نن و چیژ له ئازار و گریانه کانم بیین. سوودم له وه ته نیاییه ده بیینی بو گریان و خو خالی کردنه وه. ده گریام تا خه وم لیده که وت، به للام خه ویکه پر له راجله کان، به ده م خه وینین به نه شکه نجه کانه وه و، به ده م کزانه وه و سوئی و ئیشه کانی جیسووتانه کانی سنگ و شانوملم و ئازاری ده فه ی شانم که پیته چوو ماسوولکه کانی له به ره ک ترازاین.

لهو ههفتهیه دا ههستم دهکرد چه نند سالتیک گه وره تر بوومه وه. گه وره بوونه که له ته من و له پامان و له بیرکردنه وه، به پیتچه وانه شه وه بچوو کبونه وه به قه باره، رۆژ به رۆژ لاواز و بی هیز ده بوومه وه.

ئهو ژوورهی منی تیدا بووم، نه ئاو و نه ئاودهستی تیدا بوو. رۆژی سێ جار ده رگیان ده کرده وه و ده یانبردم بۆ خانهی دهستشوری که ده مه تریک له ژووره که وه دوور بوو. له بهردهم ده رگای ئاودهسته که دا قالدومه یهک هه بوو، له ژیر قالدومه که دا پیاویک که به جلله کوردیه که یه وه ده مزانی ده بی خه لکی گه رمیان بیت، چاوه کانی به سترابووه وه، ده ست و پتی که له بچه کرابوو، له وی فری درابوو. ئهو پاسه وانیهی منی ده برده ده ستشورییه که و خۆی له بهرده رگا ده وه ستا، هه موو جارێک شه قتیکی لهو پیاوه کورده هه لده دا. وه خت بوو له داخندا شه قم ده برد، ئیستاش ئهو دمه نانه و ئهو هه موو سووکایه تیهی به کورد ده کرا دینه وه و یزه م و ئازارم ده دن. هه ر سێ جار که ش دوا ی بینینی ئهو دمه نی به رشه قدانیهی ئهو پیاوه کورده، که ده یانبردمه ژووره ته نیا که خوار دنیان ده هینا، خوار دنیکی بیتام و قیژناوهر. جگه له نازاره کانی خۆم نازاره کانی ئهو پیاوه کوردهی که له بهر ئهو ئاوده ستانه تیبیان هه لده دا به ته واوی ئیشتیامی کوتر کردبوو و خوار دنم پی نه ده خورا، برسیشم نه ده بوو، ههستم ده کرد له ناو جهسته مدا جگه له دلێک که به سستی و پهستی لیده دات و، جووتی سبی که به ئاسته م با ی بۆگه نی ئهو زیندانه هه لده مژیت و ده یکاته هه ناسه م، چی دیکه م تیدا نه ماوه. ههستم به به تالبوونه وهی کلێشه م ده کرد، چونکه رۆحم له وی گیری نه ده خوارد و خه یالم ده بیرده وه بۆ زیده که م. هه ر له و ساتانه وه ههستم ده کرد خه یال و ئه ندیشه م فیری سنووریه زان دن و کو ت و پیوه ندشکان دن بوون و رۆحمیان فیری بزێوی و گه ران کرد. چاوه کانیان ده برده وه بۆ بینینه وهی ساته کانی مندالیی، بۆ خوتندنه وهی یه که مین نامه ی دلدار ی. گوئییه کانیان ده برده وه بۆ بیستنی لایلاه کانی دایکم، حیکایه ته کانی باپیرم "باوکی

دایکم" که شه وان ی مندالییم له گه ل خوشک و برا کاندما له ده وری کو ده بووینه وه و گویمان بۆ شل ده کرد. بیرمه که زۆر مندال بووم وام ده زانی باپیرم خویه. نازانم بۆ و تینگه یشتبووم، به لام میهره بان ی ئه و هینه بی سنوور بوو که لای من ئه و که سیکی بی وینه و تایبه تی بوو. هاو ته مه نه کانی به سو فی، که سانی تریش به مام سو فی بانگیان ده کرد، ئیمهش له ماله وه "بابا" مان پی ده گوت. ئه و جگه له میهره بان ی و شادمان ی و خوشه ویستی هیچی تری به سامان نه ده زانی. ئه وه ی گرن گ نه بوو به لایه وه پوول و پاره بوو. له مزگه وتیکی نزیک ی مالی خۆمان پیشتنوژی ده کرد و بانگی ده دا، ئه و مه لا نه بوو، به پوول خوا په رستی نه ده کرد و به پاره بانگی نه ده دا. ئه و مزگه وته شی که ئه و ده بیرد به رتیه ساده و ساکار بوو، بلنگوی تیدا نه بوو، بابام ده چوو سه ربانی مزگه وته که و دهستی ده خسته په ناگوئی و بانگی ده دا. زۆر جار له کاتی بانگداندا منیش ده چوو سه ربانی مالی خۆمان تا بابام ببینم که بانگ ده دات، دوا ی ئه وه ی بانگه که ی ته وا و ده کرد دهستی هه لده بر ی و پتی ده گوتم و دیمه وه، هه موو کاتیکیش که ده ها ته وه بنیشت و نو قل و شیرینی بۆ ده هینا یینه وه. ئه و ده قۆکه ی باپیرم قسه ی پی ده کرد، وه ک هی خه لکی گه رمیان نه بوو، کوردیه کی خوشتر و پاراو تر بوو، کوردیه کی په تی. ئه م باپیره شم له سه رده می قات و قری و گرانی له شاره زووره وه له گه ل دوو برای له خۆی بچوو کتری و "پیرۆزی دایکی ها تبوونه ناوچه ی گه رمیان بۆ کار و له وساو له کفری نیشته جی بوو بوون. دایکم کچی تاقانه ی ئه وه، جوانیه که شی و میهره بانیه که شی له و سو فییه خوتن شیرینه ده چیت، که من هینه خۆشم ده ویست که یه که مین شیعرم له پرسه که ی ئه و دا نووسی، سالی ۱۹۷۸، ئه و دم ته مه نم دوانزه سال بوو. لایینه وه یه کی به رده وامی من له زیندان باپیره م بوو، که لیه وه یه که مین وانه کانی خوشه ویستی و ویژدان و دلسو زی فیربووم. له و ژووره ئینفیرادیانه ی زینداندا ئه و مرۆقه

نموونه بیسیانم نه بووايه، مه حال بوو بمینم. ئەوان نه یانده هیشت ته نیا بم، یادی ئەوان وهک هه تئوان زامه کانیان ساریژ ده کردمه وه.

دوای سووتانندن به جگه ره و فریدانم لهو ژووره دا، سیسته ریک هه موو رۆژی ده هات و تیماری جیسوتانه کانی ده کرد. سیسته ره که جاری به کهم به دەم تیمار کردنه وه لیتی پرسیم:

- تۆ زۆر مندالی، چ تاوانیکت کردوه؟

- هیچ.

- ناپیت هیچت نه کرد بیت و وات لی بکهن.

- شیعرم نووسیوه.

- شیعی سیاسی؟

...

- تۆ ههقت به سههه سیاسی ته وه چ بوو، بو خۆت دلداریت بکردایه، شیعی دلداریت بنوسیایه.

...

ئهو دهرمانه ی به کاری دههینا دهرمانیکی کاریگهه بوو، له چهند رۆژی کدا جیسوتانه کانی تا رادهیه کی زۆر خۆش کرده وه و تازه ره کانیسی کز کرده وه. لهو چهند رۆژه دا دیمه نی کاریگهه و ئازاردی من ئهو پیاوه کورده بوو که سێ ژمه شهقیان تیهه لده دا. هیتی پیاوی کورد چ هه شریکت پی ده کریت و چ به کۆیله کراویکی. هیتی ژنی کورد، تۆیش دیلی دهستی چ پیاوگه لیتیکی دیل و دامای.

ههفته یهک بوو لهو ژووره بووم و به ته نهها بووم، شه و تیک پیده چوو نزیکی نیوه شه و بیت، دهرگا که یان کرده وه و کیژ له یه کی تریان فری دایه ژووره وه. به شپوهیدا دیار بوو کورد نییه، دیار بوو ئەشکه نهجه یه کی زۆر دراوه، به لام

ئهو نه سووتیندرا بوو. ماوه یهک به پیده نگه هه سهیری به کترمان ده کرد و نه من و نه ئەو نه هاتینه گو. من بیستبووم که له زینداندا بو فیل و بو دهرکیشانی قسه له زیندانیان هه ندی جار که سیتی سهر به خۆیان دیتن و له ژووره که دا دایده نیتن و ده یکه نه به هاو ریت، تا ورده ورده متمانه ی پی بکهیت و قسه ی لا بدر کیتیت. لهو ساته دا یه که مین شت که به خه یالما دا هات ئەوه بوو، بۆیه به ناگادارییه وه ده جوو لامه وه. دوای ماوه یهک ئەو پیده نگه یه که ی شکاند و به عه ره بی پرساری کرد:

- ده میکه لیره ی؟

- ههفته یه که لهم زیندانه م، به لام دوو ههفته یه گیراوم.

- تۆ عه ره ب نیت؟

- نه خیر، کوردم.

- خه لکی شیمالی.

له جیاتی وه لام، به هیمای ئه ری سههه راوه شاندا. چهند ئازار ده چیترم که ناویکی تر له ولاته کهم دهنریت، که ناوی ئەو نییه. به ههه حال، ئەو کیژه شیعه بوو، له کاتی بلاو کردنه وه ی نووسراوه ی حزبی دهعه وه نیسلامی گرتبوویان. کچیکی ئەسمه ری خۆین شیرین بوو، پرچیکی دریتی رهش و دوو چاوی قه ترانی پیوه بوو، جینان ته مه نی شانزه سال بوو. من ههه به ناگادارییه وه له گه لی ده په یقیم و هیچی زباتر له وه ی که لای خۆیان گوتبووم، نه درکاندا. له چهند رۆژی دوای ئەوه ورده ورده جینان له باره ی خۆی و باوک و که سوکار بییه وه شتی ده گپه را به وه و ترسی گه وره ی ئەوه بوو که ئەگهه به ریدری باوکی سزای سهختی ده دات که به دزی ئەوه وه په یوه ندی به حزبی دهعه وه کرده وه، چونکه باوکی ئەندامی شوعبه ی ناوچه ی باقوبه ی حزبی به عس بوو.

بیر و هه‌لۆبست و هیواکان بیاریزی و، مرۆف بکاته خاوه‌نی شایسته‌یی و شانازی. سوپاس بۆ جه‌سته‌م که ههر له‌وساوه له زیندانی فاشیسته‌کاندا، بوون و بیرمی پاراست و ناسنامه‌یه‌کی پێ به‌خشیم تا ماوم شانازی پێوه بکه‌م.

له ناوه‌راستی سالی ۱۹۹۹ دا که "شاکار"ی کچم له دایک بوو، کاتی مرۆفیک له جه‌سته‌ی من جیا‌بووه‌وه و دنیای ناوه‌دانتر کرده‌وه، به‌که‌م سات که ئه‌وم له‌باوه‌ش گرت، هه‌ستم ده‌کرد شتییک نییه له جه‌سته‌ی ژن پیروژتر بیت، ههر ئه‌وده‌م و له‌و دۆخه‌ پر له شانازییه‌دا زیندان و ئەشکه‌نجه‌کانی سالی ۱۹۸۰ ی سهر ئه‌و جه‌سته‌یه‌ی خۆم وه‌بیرها‌ته‌وه و هه‌ستم کرد شتییک نییه له مرۆف پیروژتر بیت، جه‌سته‌ی مرۆف هی ئه‌وه‌یه ئه‌وپه‌ری ریزی لی بنری، چۆن ده‌بیت ئەشکه‌نجه‌ بدری. من دژی ئەشکه‌نجه‌دانم، ته‌نانه‌ت دوزمنیش نابیت ئەشکه‌نجه‌ بدریت. دژی سزای سیداره‌م، ته‌نانه‌ت بکوژیکیش نابیت بکوژیته‌وه. ئەمه باوه‌ری منه و پیم وایه سزادانی جه‌سته به‌ئەشکه‌نجه‌دان ئیدی ئەشکه‌نجه‌که له‌سه‌ر جه‌سته‌ی پیاو بیت یان ژن، تاوانیکی گه‌وره‌یه به‌رامبه‌ر به‌ژیان ده‌کریت. ئەو ژیانیه که له جه‌سته‌ی دایکه‌وه هه‌لقولاوه. ئەشکه‌نجه‌دانی مرۆف، ژاراویکردنی ئه‌و سه‌رچاوه سازگاره‌یه و، کوشتنی مرۆف کوپه‌کردنه‌وه‌ی ئه‌و کانیه‌ی ژیانیه. له ۱۰ ی ئازاری سالی ۱۹۹۱ له کاتی رزگارکردنی کفری، هه‌ندیک له‌و ئەمنانه‌ی به‌عس کوژران و هه‌ندیکی تریان ده‌رباز بوون. براده‌ری که ئاگاداری ژیان و به‌شی له ئەشکه‌نجه‌کانی زیندانی من بوو، چهند رۆژی داوی ئه‌وه هاته‌ لام و گوتی:

- ئەو "نه‌جات"ه‌ی که له زیندانا ئەشکه‌نجه‌ی داوی، کوژراوه و چهند رۆژیکه لاشه‌که‌ی لای سه‌رقه‌لا فریدراوه و بۆگه‌نی کردووه. حه‌ز ده‌که‌ی بچی ته‌ماشای بکه‌یت؟

زیندوو‌بوونه‌وه‌ی پاش مه‌رگ

من جه‌سته‌ی خۆم خوش ده‌وی. وه‌ک ژنییک جه‌سته‌ی خۆم لا پیروژه، وه‌ک کوردیک جه‌سته‌ی خۆم لا پیروژه و، وه‌ک مرۆفیکیش به‌هه‌مان شپوه. مه‌خابن ئیمه وه‌ک مرۆفی رۆژه‌لاتیی به‌گشتی و وه‌ک کورد به‌تایبه‌تی و وه‌ک ژن به‌تایبه‌تیت به‌رامبه‌ر به‌پیروژی جه‌سته هۆشباریه‌کی ئه‌وتۆمان نییه و، بایه‌خی جه‌سته‌ی خۆمان له دروستبوونی ناسنامه‌ی خۆمان نازانین. هه‌ندی جار رووداوییک، کاره‌ساتیک یان قه‌یرانیکی تایبه‌تی یان گشتی ریشه‌ی هۆشباریمان به‌رامبه‌ر به‌جه‌سته و بایه‌خی جه‌سته‌مان بۆ ئیمه زیاد ده‌کاته‌وه. زیندان و ئەشکه‌نجه‌کانی ناو زیندان بۆ من ئه‌و کاره‌ساته بوو جه‌سته‌ی خۆمی پێ ناساندم و لاپیروژ کردم و وای کرد هه‌ست به‌شانازی بکه‌م که خاوه‌نی ئەم جه‌سته‌یه‌م.

جه‌للاده‌کان ناتوانن په‌ی به‌نه‌ینییه‌کانی ناو بییری مرۆفه‌کان به‌ن، بیر ده‌سته‌مۆ ناکریت، چونکه نه‌بیراوه و نه‌گیراوه، وه‌کو گیانی مرۆف، وه‌کو باوه‌ر و هه‌لۆبست و هیوا و ئاواته‌کانی مرۆف، ته‌نها ده‌توانی هه‌ستیان پێ بکه‌یت و هه‌رگیز ناتوانی پابه‌ستیان بکه‌یت. جه‌سته ئه‌و به‌لگه‌یه‌ی بوونی مرۆفه که به‌ره‌سته و هاسانه به‌ئامرازی داپلۆسیته‌ر له‌کار بخریت، وه‌لی هه‌ر ئەم جه‌سته پیروژه‌یه که ده‌توانی به‌به‌رگه‌گرتن و به‌رگری، بوون و

- نه خیر، نامه ویت. قهت نامه ویت کوژراو بیینم.

ئهو پیتی سهیر بوو ئهو وهلامه ی له من بیست، ئهو وای ده زانی ئهو ئەشکه نجانه ی زیندان ئهو تۆوه ی له مندا چاندووه که تینووی تۆله کردنه وه بم. له راستیدا من پیم وایه ئهو جوژه که سانه پیوسته سزا بدرین، به لام به کوشتن نا. باوهرم وا نییه کوشتن و زه پروزه نگ کیشه یه ک چاره سه ر بکه ن. باوهرم وا نییه ئەشکه نجه بتوانی مه به ست بپیکیت. مرۆف له سروشتی خویدا خراب نییه، خراب ده کریت. ئیدی ئهو مرۆفه خراپکراوانه خراپی و کلتوری خراب به رهه م ده هیننه وه، قهت به خراپی کردن له گه ل خراپدا ژیان چاک نابیتته وه. یه که م جار که له کتیبیکی میژوودا باسی کلتورده کانی کۆن و شارستانی کۆنی ده قه ری خو مانم خوینده وه و یاسا کانی حامورابیم بهرچاوکه وت، هیشتا له پۆلی یه کی ناوه ندی بووم، زۆر بیرم له و سزایه ده کرده وه که بو تاوانبار و خراپه کاری داناوه. "العین بالعین والسن بالسن"، ئه وه ی چاوی که سه ه لده کۆلپیت پیوسته چاوی هه لکۆلدریت، ئه وه ی دانی که سه دهر دپنیت پیوسته دانی دهر به نیتته وه. یان له هه ندی سزای ئایینیدا که به تایبهت له کۆندا په پره وی کراوه، دهستی دزیان بریوه، یان ژنیان بهر دباران کردوه، ئه مه ی دوا ییبان هه تا ئه م ساته ش په پره وی ده کریت، به تایبهت له ئیران، ژن بهر دباران ده کریت. چ کلتور و یکی توندوتیژییه له سه ر ئه م به نه ما هه له یه داناوه و تا ئه مرۆش مرۆشگه لی ئه م ده قه ره ی له ده روونه وه ویران کردوه. ده روونیکه نه خو ش که به ئازاردانی ئه ویدی ئاسووده ده بیت. چ ئاو یکی ره ش بوو حامورابی ناموباره ک له م ده قه ره دا رشتی و پاشا له دوا ی پاشا و فهرمانه و له دوا ی فهرمانه و ا ره شتر و بۆگه نتری ده کرد. تا له ئاکامدا سه ددام هات و کردی به ئوقیانوسی له خوین. خو ی و نه هه نگه کانی تر مه له یان تیدا ده کرد.

من وه ک کوردیک ئەشکه نجه ده درام و له بهر کوردبوون جهسته میان

کردبووه مایه ی سزادانم، جهسته میان کردبووه خومخانه، سزای تاوانی کوردبوون بوو ده مچیتشت. خودایه، بو ده بیت کوردبوون تاوان بیت و سزاکه ی هینده سه خت بیت.

له ناو ئهو زیندانه دا قوول ده بوومه وه و تیده فکریم، پرسیارم له خو م ده کرد:

به راست من له پای چی سزا ده دریم؟

کامان تاوانبارین ئیمه یان ئیوه؟

کامان ولاتی ئه ویترمانان داگیر کردوه؟

کام لامان مافی ئه ویتری خواردوه؟ ئیمه یان ئیوه؟

کی تاوانباره و کی سزاده ر؟

بو ده بی خودی بوون بو ئیمه بیت به تاوان و جهسته مان بیت به جیگه ی سزادان؟

جهسته ی من، له ویدا جهسته ی کوردیک بوو، له پای بیر و خو شه ویستی بو مرۆفی کورد و، سوژی بهرین بو نیشتیمانی خو م، ئەشکه نجه ده درا و نازاری ده چیتشت، هه ر وه ک ئهو پیاهه کورده ی که له ژیر قالدرمه ی لای ئاودهسته کانه وه رۆژی ده یان جار له پای کوردبوون به رشه ق ده درا و له پای کوردبوون سووکایه تی پی ده کرا.

چهند گرنگه له و ئه زمونه ئاگراوییه دا جهسته بیساته وه و جه لاد بیدرپنن. بۆیه منیش و هه زاران هه زاری تریش که له ئەشکه نجه خانه کانی به عسدا له و ئه زمونه درکاو بییه ده ربازبوون و له و گره وه دا براوه بووین، هه قمانه وه ک کوردیش جهسته ی خو مانان خو ش بو ی، ئیمه چمان پی نه کرا! چهند جارن کوژراین و دۆزه خ پیشوازی له گیان و جهسته مان کرد و، له رۆژی سه شه وه گه راینه وه و، هه ر ماوین، مانه وه مان چ موعجیزه یه که.

ههفتهیهک تیپه‌ری و به‌حالّ تازاره‌کانم کهم بیووه‌وه، به‌حالّ جیی جگه‌ره‌کان له‌سه‌ر سنگ و به‌رۆک و شان و ملم ساپیژ بیوونه‌وه. که دهستی خۆم به‌ری جیسووتانه‌کان ده‌که‌وت کززه‌ی کولانه‌وه‌یان خه‌ریک بوو گیانم ده‌رکیشتی. به‌خرپه‌ی کللیل راده‌چله‌کام که بو‌کردنه‌وه ده‌خرايه کونی ده‌رگا‌که‌وه، چونکه یان بو‌ئه‌شکه‌نجه‌دان ده‌برام یان بو‌ئه‌و ئاوده‌سته‌ی که له‌به‌رده‌مهیدا ئه‌شکه‌نجه‌ی ئه‌و پیاوه کورده ده‌درا و تازارم پیتی ده‌چیتشت.

ده‌رگایان کرده‌وه و، منیان بانگ کرد. هه‌ر له‌به‌ر ده‌رگا‌که‌وه چاویلکه‌یه‌کی ره‌شیان کرده‌ چاوم. چاویلکه‌که له پلاستیک دروست کرابوو، وا نه‌بوو که ده‌ره‌وه‌ی پێ ببینی، به‌شپه‌یه‌ک دروست کرابوو که له‌ملاو له‌ولاشه‌وه داخراو بوو، تا به‌لاچاویش هیچ نه‌ببندرت. که چاویلکه‌که‌م کرایه چا و زانیم دیسان بو‌ئه‌شکه‌نجه ده‌مه‌ن، گشت گیانم دای له ئیش و جیسووتانه‌کانم له‌خۆیان‌ه‌وه که‌وتنه‌ کزه‌کز و ژانیان لی هه‌لسا. قۆلی گرتم و بردمی، هه‌نگاوی کوێرانم ده‌نا به‌ره‌و نادیار. ئه‌و شوێنه‌ی که بۆم نه‌بوو بشزانم کام رێگه‌یه ده‌مباته ئه‌وی، چونکه به‌چاوی به‌ستراوه‌وه ده‌یان‌بردم. کات و شوێن، ئه‌و دوو ره‌هه‌نده گرنگه‌ن له ژیا‌ماندا هه‌میشه رووبه‌روویان ده‌بینه‌وه. یادگاریی و بیره‌وه‌رییه‌کانی ئه‌و کات و شوێنا‌ه‌ی که له قۆناغه‌کانی رابردوی ژیا‌ماندا تیا‌یاندا ده‌ژین، له که‌سایه‌تیماندا ره‌نگ ده‌ده‌نه‌وه. من پیم وایه ئه‌وه‌ی زیندانی دیبی و ئه‌شکه‌نجه‌ی ده‌روونی و فیزیکی درابیت، له که‌سانی دی زیاتر تازادی خۆش ده‌وی و ژیرانه‌تر مامه‌له له‌گه‌لّ تازادی خۆی و جه‌سته‌ی خۆی ده‌کات.

که چاویلکه‌که‌یان له چاوم کرده‌وه، له ژووریکی تری ئه‌شکه‌نجه‌داندا خۆم بینییه‌وه، به‌لام وه‌ک جاری یه‌که‌م سه‌رسام نه‌بووم. جگه له کورسییه‌کی ژه‌نگنی ئاسن، چیدیکه له ژووره‌که‌دا نه‌بوو تا سه‌رسامم بکات. جه‌للادی

ده‌مام‌کپۆشیش وه‌ک جاری یه‌که‌م سه‌رسامی نه‌کردم، چونکه به‌و دیمه‌نه ترسناکه‌ی ئاشنا بووبووم. سه‌رسام نه‌بووم، به‌لام ده‌ترسام و زۆربیش ده‌ترسام. چی تر چاوه‌روانم ده‌کات، چ جووریکی تری ئه‌شکه‌نجه، چ جووریکی تری سووکایه‌تیپیتکردن و، له هه‌مووشی تازارده‌رت، بو‌ئه‌شکه‌نجه‌م ده‌ده‌ن؟ ئه‌و پرسیاره‌ی که وه‌لامه‌که‌ی ده‌زانم و هه‌مووشمان ده‌یزانین، چونکه کوردی! کوردیش کۆیله‌ی داگیرکه‌ره. مافی قسه‌کردنی تازادی نییه، مافی سه‌رفرازی و شانازی نییه! چونکه کوردستانی تو‌یان کردوه به‌هی خۆیان و، بو‌ت نییه ناوی به‌هیت، بو‌ت نییه خۆشت بو‌ی و، مافی ئه‌وه‌ت نییه داوای بکه‌یته‌وه! وه‌لامی که نه‌مانتوانیوه و ناتوانین پیتی قایل بین و، هه‌زارانمان و بگره ملیۆنیشمان گیانی خۆیان به‌خشی تا ببینه‌وه به‌خواه‌نی ئه‌و شانازییه، ئه‌و خۆشه‌ویستییه، ئه‌و خاک و ناسنامه‌یه.

کابرای ناشیرین و تۆقینه‌ر، ئه‌وه‌ی یه‌که‌م سات به‌جینو رووبه‌رووم بووه‌وه، له‌به‌رده‌مدا وه‌ستا و پیتی گوتم دانیشه. له‌سه‌ر کورسییه ژه‌نگنه‌که دانیشتم. که جگه‌ره‌که‌م به‌ده‌ستییه‌وه ببینی، هه‌موو ده‌ماره‌کانی له‌شم دا‌یان له ئیش و له چاوه‌روانی چزانندی ئه‌و ئاگره‌دا په‌ریشان بووبووم، ئیلتنجم ده‌هات، به‌رچاوم تاریک ده‌بوو، سه‌رم ده‌سوورایه‌وه، دل‌یشم توند لیتی ده‌دا و گوتم له گرمه‌گرمی بوو نه‌ک له ترپه‌تریی. ئه‌و ساته له په‌سن نه‌هاتوه ناکری، سه‌خته بیته سه‌ر کاغه‌ز. ساته‌ژیانی و له ساته‌مردن ده‌چیت و ناچیت. ژان و ژیان هه‌ست پێده‌کرتین، نانوسرتین.

له‌تاو ترسی جگه‌ره‌که ئه‌و کیتبلمه نه‌دیوو که به‌ده‌سته‌که‌ی ترپه‌وه بوو. کاغه‌زیکی پێ بوو، به‌و ده‌سته‌وه‌ی گرتبوو که جگه‌ره‌که له توتی په‌نجه‌ی دۆشاومرّه و هه‌لمه‌قووته‌یدا بوو، قوول هه‌لیمژی و دووکه‌له‌که‌ی بلاوبوووه. دیسانه‌وه هه‌ستم به‌خنکان کرد. ئیستاش به‌دووکه‌لی جگه‌ره

ئیتلنجم دئ و سهرم ددها له ئیش. ته ماشای ده کرد و، دواى ماوه یه کی کهم
رووی له من کرد و گوتی:

- به لگه ی ته و او مان به دهسته و هیه که له گه ل موخه ربیندا په یوه ندیت
هه یه.

دلّم که و ته خورپه و نازانم تا چهند ئه و ترسه م له ده موچا و مدا رهنگی
ده دایه وه، بیگومان ده بیت رهنگی دابیته وه. هیچم نه گوت و له چاوه پروانی
ئه شکه نجه دا بووم. له ناخی دلّه وه ههستم به په له کردنیک کرد، هزم ده کرد
زوو زوو ئه و بیرسئ و من وه لام بدهمه وه و نه دمه وه، ئه شکه نجه دست پی
بکه ن، بسوور تیمه وه و رزگارم بیت. چونکه ئه و دؤخی چاوه پروانی
ئه شکه نجه یه، له خودی ئه شکه نجه که تازاری زیاتر بوو، تازاریکی تیژ و
ته ورتاسا.

- چونکه به لگه که به دهستمانه وه یه، ئیتر هیچ پیویست ناکات نکۆلی
لی بکهیت. بو خوشت دانی پیدا بنی با رزگارت بیت. هیچ چاریکی ترت
نییه جگه له دانپیدانان.

- دان به چیدا بنیم ئه گهر من په یوه ندیم نه بیت.

- تو له گه ل خودی خالد گه رمیانی په یوه ندیت هیه و، به لگه مان هیه.

- ئه گهر به لگه شتان هه بیت به لگه یه کی ساخته یه، چونکه من خۆم
دهزانم که هیچ په یوه ندییه کم له گه ل هیچ که سیکدا نییه.

- کچی قه چپه، و دهزانی ده توانی تا سهر نکۆلی بکهیت؟
هه لمانده خه له تینی؟

به دهم ئه و رسته و پرسپاره جنیوباره وه و، به خیرایییه کی بروسکه تاسا
کیتبله که ی به ره وه ده موچاوم وه شانده و بهرچاوم ته و او تاریک داهات. خۆم
پیتم و ابوو کیتبله که بهرچاوانم که و تووه و کویری کردووم، به لام نازانم چهند
چرکه یان خوله کی پی چوو بهرچاوم پرووناک بووه وه، رووناکییه کی لیل.

ههستم به ته ری و گه رمییه ک کرد له سهر چه ناگه مه وه به ره و ملم ریچکه ی
به سته بوو. خوین له لووت و دمه وه پڑابوو. دهستم بو لووتم برد و هه ندی
سهرم به رز کرده وه بو ئه وه ی خوینه که بوه سته، له ناو دمه دا شتیکی ره قم
هه ست پیکرد. ده ره مینا و به و بهرچاویلییه وه ته ماشام کرد، پارچه ددان
بوو. دهستم بو ناو دهمم برد بینیم ددانه کانی پی شسه و هم دووله ت بوون و
له تیان لیکه و تووه.

بیته ننگ و خه مبار له به رده مهیدا گرمۆله بوویووم. له چاوه کانه وه
فرمیسک، له دهم و لووتمه وه خوین، له هه ناویشمه وه تازار و ژان قو لپیان
ده دا. هیچی تری نه گوت و به چاویکی پر له بوغز و قینه وه، ئه و چاوه زه ق
و ترسانا نه ی، مۆره یه کی لیکردم و به خیرایی چوو ده ره وه. پیته چوو
جه لاده که له به رده رگا وه ستا بیت، چونکه یه کسه ر ئه و هاته ژووره وه و،
قۆلی گرم و هه لیستانم و دووباره له سهر کورسییه که، به لام به شپوه یه ک
که سنگم به ره و پشتی کورسییه که بیت و هه ردوو پیتم به ملاو به ولایدا
بلا و بیته وه، داینیشاندم.

که له بچه ی خسته هه ردوو دهستم به جوړیک که له گه ل کورسییه که شدا
به سترانه وه و توانای جوولاندنیانم نه ما. هه ردوو پیته کانیشم به هه ردوو
قاچه کانی پشته وه ی کورسییه ئاسنینه که وه به سترانه وه. سنگم به توندی
به پشتی کورسییه که وه نووسابوو، جیبرینی سووتا وه کان ده کولانه وه و زور
ده کزانه وه. شانهم ئیشی ده رچوون په ریشانی کردبوون، دهم و دان و
لووت و گوئی، تو بلتی کویت نه ده ئیشا. ئه ی باری ده روونم چۆن بوو؟
ههستم ده کرد له دارستانیکم و درنده ی کیوی به گاز گوشته کانم و نجر و نجر
ده که ن و ئیسکه کانم ده قرتین. ههستم به بیبایه خی بوون ده کرد و دروست
له و ساته دا گومانم ده کرد که ما بم. به ته و او ی ههستم به مردویتی ده کرد،
چۆن هه ست به مردوویه تی ده کرتیت؟ مردوو هه موو هه سته کانی ده کوژینه وه،

به لآم من ههستم به مردنی جهستم کرد، به کوژران، مردوویه کی کوژراو، ههستم به شه هیدبوون ده کرد.

ئیس تاش ههستیکی وام ههیه که من له ژیاندا جاریک شه هید بووم و دووباره زیندوو بوومه وه. من پیم وایه زۆر مرۆقی کورد، نه وانهی لهو ئهشکه نجه خانانه وه ده ریا بوون و جاریکی تر هاتنه وه ناو کۆری ژیان، ههستیکی وایان هه بیته که مردن و زیندوو بوونه وه. ژیان دواى مهرگ تامیکی تری ههیه، ههست ده که ی پیتویسته به فیرو نه روا. ههست ده که ی سات به ساتی گرنکه و پیتویسته بو خوشه ویستی به کاری بهینی، خوشه ویستی ژیان بچیتژی. نه وهی له سه فه ری مهرگ گه رابیتته وه، چالاکتر ژیان خۆش ده وی. نه وهی زیندانی دیبی، دوو نه وه ندهی که سیکی تر ههست به شادمانی ساته کانی نازادی ده کات. له سالی راپه ریندا، ۱۹۹۱ که شادمانیم گه یشتبووه لووتکه ی خۆی، بیرم له وه ده کرده وه که ئیستا شه هیده کانیس وه ک من شادمانن. هیشتا بولیتلی به یانی بوو، رۆژی نازادبوونی کفری، له ۱۰ ی نازاری نه و ساله پیرۆزه، به ناو شاری کفریدا و له ناو نه مبولانسی نه خوشخانه ی کفری، کۆلان به کۆلان و جاده به جاده به بلنگۆ و تاری شۆرشگیترا نه م ددها و شیعی شۆرشگیترا نه م ده گوتته وه. ههستیکی سه یرم هه بوو، مهست و سه رخۆشی نه و ساته له په سن نه هاتوانه ی نازادی بووم. له ناو ناپۆره ی خه لگی نه و شاره دا که بو سووتاندنی وینه که ی دیکتاتور کۆبوونه وه و منیش بی په روا و تارم ددها و شیعیرم ده خوینده وه، هاوړی پیتشمه رگه کانم هاتنه لام، سالانیکی زۆر بوو یه کترمان نه دیبوو، جگه له چوکلپتته نامه که به ته ته ره کاندایه کتریمان ناردبوو. دوانامه ی چوکلپتی چهن رۆژی پیتش راپه رین به مام ره شیددا گه یشته دهستی من، نامازه ی راپه رینی گرتبووه خو. هاوړی دیرین و شیرینم عوسمانی حاجی مه محمود، نه و هاوړییه ی که تا نه م ساته ی نه م دیرانه ی تیدا دنووسم شانازی به پاکی و دلسوژی نه وه وه ده که م و شادمانم

که مرۆقیکی وا هاوړیمه، لهو رۆژهدا له ناو ناپۆره ی خه لکدا خۆی و حه مه رهش و پیتشمه رگه ئیسک سووکه کانی تر، به سیمای پر له مۆژده یانه وه هاتن بۆ لام و به دیداریان شادیان کردم. لهو ساته میژوو بییه ی نازادیدا، هه موو شتی بۆنی گولی لی ده هات، به رامه ی گوله میخه کی نازادی هه موومانی مهست و شاد کردبوو. هه موومان له په پووله ده چووبین، له سه ر گوله به رۆژه ی ناسووده یی ده نیشینه وه و هه لده فرینه وه. خهنده لیوی هه موومانی جوان کردبووه وه، خوشی دلی هه موومانی داپۆشیبوو. چهنده ده گمهن بوون نه و ساتانه! چهنده سته مه شادمانییه کی له وجۆره زوو بکوژیتته وه، ناهنگ بیته به پرسه. مه خابن هه ر نه و رۆژه، دواى چوونه وه م بۆ ماله وه له گه ل نه و دوو هاوړی خوشه ویسته، عوسمانی حاجی مه محمود و حه مه رهش مه سوژی و دواى نانخواردنیک پیکه وه، نه وان خواحافیزیان کرد و به ره و نازادکردنی شاری دووز به ریکه وتن، له ویدا شه ر دیرته ی خایاند و، دوژمنان له دووز، دووز وه ک شاره کانی تر نه بوو، زوو خۆیان نه دا به ده سته وه، بۆ سه بیته هه والی شه هیدبوونی حه مه رهش جزا به گویتدا، چهنده ئهشکه نجه ده رن نه و هه والانه. هه ر نه و رۆژه باوک و برابه کی کاک عوسمان هه ر له شارۆچکه ی دووز شه هید بوون. که له شه ری دووز گه رابه وه ئیواره ی دواى رۆژی نه ورۆز بوو، نه و دهم دژه هیرشه کان دهستیان پیکردبوو و موجه ی دینی خه لق بست به بست شار و ده قه ره نازادکراوه کانیان بۆ رۆژیم داگیر ده کرده وه، خه لک کفری چۆل کردبوو، ئیمهش له ژووری قوتابخانه یه ک له سه رقه لای بووبین. که کاک عوسمان هاته لامان دواى گه رانه وه ی له شه ری دووز، دوو سی رۆژ بوو براکه ی و باوکی و نزیکترین هاوړیته له دهست دابوو. پیم وابوو به وره رووخوا بییه وه ده بیبیم، به لآم سه ره رای قوولترین و مه نگترین خه م که نه ده بوو له چاوانیدا ههستی پی نه کریت، مرۆقیکی وره بلندم بینی. مرۆف له هاوړیته و اوه فیتری کۆلنه دان ده بیته.

له ژووری ئەشکه نجه دا و له سهر کورسییه که به سترابوومه وه و توانای جووله م لئ برتندرابوو. گویم له شیرپه دی داندنی کراسه کهم بوو، بۆم نه بوو ته ماشای ئەملاو ئەولا بکه م و بزانه ناخۆ جووری ئەشکه نجه ی ئەمجاره م چیه. له ساتیکی کورتدا چه ندان چززه چززی تر له سهر پشتم دووباره و سیباره و ده باره ئیشی مه رگیان پی گه یاندمه وه. لام روون نه بوو که زۆری ئیشه که سرپی کردووم یان بووراومه ته وه. ههستم ده کرد ئیشه که ی یه کجار زۆره، ئەوهنده زۆر که نه به گریان و نه به هاوار و نه به هیچی تر گوزاری لئ نه ده کرا، ئیدی نازانه بورابوومه وه یان نه بووراووومه وه، ئەوهنده ده زانه م که له و پۆژه دا به ده نگه وه نه گریام و هاواریکیشم نه کرد، به لام فرمیسه که کان بیده نگانه خۆیان له خۆیانوه هه لده وه رین و تیکه ل به خۆینه که ده بوون.

جینان به ژوور سه رمه وه بوو، چاوه کانی پر بوو له فرمیسه ک، من به سهر ده مدا که وتبووم و کراسیکی ترم له به ردا بوو. ئەوهنده ئیشم زۆر بوو که ئیدی ههست به ئیش نه که م و وه ک ئاسایی بیت بۆم. ههستام، ویستم پال بده مه وه به دیواره که وه، نه متوانی. بیرم که وته وه پشتم سووتیندراوه. سنگیش و ملیشم به هه مان شیوه، به لام جیسووتانی ئەوان که میک سارپێژ بووبوو. بۆیه ماوه یه کی زۆر له سهر ده م ده خه وتم و پالم به دیواره وه نه ده دا. سیسته ره که ده هات تیماری ده کردم. ده مزانی چاکم ده که نه وه بۆ ئەوه ی دووباره ئەشکه نجه م بده نه وه. ناچار بووم باکم نه بیت. حه په سابووم، بیده نگ بووم، له گه ل جینانیش زۆر که م قسه م ده کرد، تا قه تی قسه کردم نه بوو، به لام بیرم ده کرده وه، بیرکرده وه ی به رده وام. خه م دایده گرتم کاتی بیرم ده کرده وه ئیستا ده بیت حالی باوکم، دایکم، براو خوشکه کانم، مامه کانم چی بیت، که به هیچ جوړیک سۆراخی من نازانه و هه ر نازانه له کویم. تا قانه نه بووم، به لام هینه تایبه ت بووم بۆ هه موویان، وه ک ئەوه ی تا قانه م، خوشه ویستی هه مووان، ئەو کچه ی که ماندوو بوونی باوکی به دیتنیکی درده چوو، ئەو کیژهی مامه کانی بی ئەندازه خوشیان

ده ویست و، که دایکی و هه موو که سوکاری نازیکی زۆریان ده کیشا. ئیستا له کوین ئەو دۆخه پر له ئەشکه نجه یه ی ببینن، ده بی چییان لئ بیت ئەگه ر بزانه ناواهی جهسته ی کراوه به ته پله کی جگه ره و جه لاده کان دایده پلۆسن؟! بیرم له خوشه ویسته که م ده کرده وه، ئەو کوره ی که تازه په یوه ندیمان پیکه وه دانا و هیشتا فریا نه که وتبووین دوو وشه ی خوشه ویستی رووبه روو بگۆرینه وه. ناخۆ ئیستا ئەو چی بکات و چه ند نازار بکیشیت؟ ده مزانی هه موو لایه ک خه م بارن، ده مزانی دۆخیکی پرسه ئاسا له مائی خۆمان و که سوکاره کانم هه یه، ده مزانی دلئ هه موویان په رۆشی دیداریکی منه و چاوه روانی سۆراختیکی من.

هه رواش بوو. برا گه وه که م، قه یس قه ره داغی، ئەو برایه م که به کتیبخانه که ی دنیا یه کی له به رده ستم دانا بوو، ئەوه دم له په یمانگای نه وت له به غدا ده یخویند. قه یس مۆله تی وه رگرتبوو، نه ده چوووه بۆ ده وام و له و ماوه یه دا هه ر هه موو ده زگا کانی ئەمن و پۆلیسی هه موو شاره کانی عیراق گه رابوو بۆ دۆزینه وه ی من، له هه ر شوینی به درۆ جیگه یه کی تریان پیگوتبوو، تا به سره ش چوو بوو، منی نه دۆزیبۆوه. من بۆ ئەوان بیسه ر و شوین بووم. ئەم وشه یه چه ند پر به پیستی ئەو دۆخه بوو که منی تیدا بووم. بی سه ر و بی شوین، له راستیشدا ئەوه سه ر نه بوو که به منه وه ما بوو، ئەوه شوین نه بوو که منی تیدا بووم، بۆیه ده سته واژه ی بی سه روشوین پر به پیستی ئەو دۆخه یه.

باوکم، هه رچییه کی کار کردبوو، کردبوویه مه سره فی ها توچۆ و گه رانه کانیان به دوای مندا. دایکم، په نای بۆ شیخ برابوو که ئەوه دم له قادر که ره م ته کیه ی هه بوو، بیستبوویان که عیززه ت دووری درویشی ئەو شیخه یه، ئەمیش چوو بوو لئ بیارپه ته وه که ته نها شوینی منیان پی بلین. مامم قه لیکی بردبوو به دیاری و چوو بوو بۆ مائی حه مه سه عید

جاف له به غدا بۆ ئەو هی و استه بکات و من رزگار بکریتم، ئیدی هه رکیبیان ده ناسی و ناوی هه رکه سیکیان بیستبوو که رهنگه شتیکی له دهست بیت بۆ نازادکردنم، یان هیچ نه بیت بۆ زانینی شوینه کهم، چوو بوونه لای و دیارییان بۆ بردبوو، به لام هیچ.

دایکم له سهردانی دووه میدا بۆ مائی شیخ، تا بزانی چ واسته یه کی لای عیززهت دووری بۆ کردووه، شیخ پیتی گوتبوو بینویه تی و پیتی گوتوو:

- کچیکی منداله، ته مه نی چوارده ساله و ئەوا دوو مانگه بی سهروشوتن کراوه و که سوکاری به داویدا ده گه رین. ئاخه ئەم منداله ئە گه ر بییت به ناگریش کوئی ده سووتینی؟ به لکو نازادی بکه ن.

ده رویشی خواناس بیباکانه و له سه ره خو پیتی گوتبوو.

- له یلا قاسمیش کچ بوو، مندالیش بوو، که چی خه ریک بوو به غدا به قییتته وه. ئەمانه ناگرن و ده توانن زۆر شوتن بسووتین.

ده رویش هیچ به لینیکی به شیخ نه دا بوو. شیخیش ته نها ئەم وه لامه ی به دایکم گه یاندا بوو. که چی دایکم پیتی گوتبوو.

- یا شیخ گیان، که واته خۆت دۆعای خیر بۆ ئەو تولفه بکه "مه به سستی مندال بوو". شه رت بیت ئە گه ر نازاد بوو بیه ینم بۆ ته کیه که ت بۆ زیاره ت.

ناموژنیشم، خۆی ده رویشی شیخ کاکه حه مه ی هه زار کانی بوو، ئەویش به شیخی گوتبوو دۆعام بۆ بکات و ئە گه ر نازاد بووم ده مبا بۆ ته کیه. ئیدی من له ژیر ئەو ئەشکه نجان به بووم و ئەمانیش هه ر به لاین بوو به م ته کیه و به و خانه قایان ده دا که ئە گه ر نازاد بووم مبه ن بۆ زیاره تیان. بۆ قادر که ره م و ته کیه که ی شیخی ئەوئ حه زم نه ده کرد بچم، وه لئ دایکم ده یگوت عه هدم کردووه و هه ر ده بیت بتبه م. به لام بۆ ته کیه ی شیخ حسینی هه زار کانی پیم خو ش بوو بچم و له خوام ده ویست ناموژنم به لینه که ی بۆ شیخ به دی به ینیت. هه زار کانی دپیه ک بوو له ناوچه نازاد کراوه کان، ده مزانی ئە گه ر

بچم پیتشمه رگه ده بینم. بینینی پیتشمه رگه بۆ من به دیه اتنی خه ونیکی پیرۆز بوو. که ناموژنم ئەم داخووزیبه ی ده رپری باو کم نه یده هیشته مبات و ده یگوت ده ترسم پیتی بزانی و پیتشمه رگه بیینیت و دوو باره بیگر نه وه. بریتیکی زۆریش هۆی ئەوه بوو باو کم قهت له ژیانیدا باوه ری به شیخ و ده رویش و سه یید و مه لا و ئەفسانه کانیان نه بوو. ناموژنم هه ر سووربوو له سه ر بردنی من و ده یگوت ئە گه ر نه یبه م و عه هده که م به جئ نه گه یه نم شتی خراب روو ده دا، له ناکامدا له گه لیدا چووم بۆ مائی شیخ. چۆنم وینا کرد و ابوو، ئیواره ی لئ هات پیتشمه رگه هاتنه ناو دئ و ته کیه ش به هۆی ئەوانه وه لای من بوو به چراخان. هه رکه سییک ده هاته ته کیه ده چوو شانه کانی شیخی ماچ ده کرد، به لام من که چووم ته و قه یه کی گه رمم له گه ل شیخدا کرد و ده ستنوێژ که یم شکاند. که ده یانگوت شیخ پیم و ابوو ده بی چ پیاویکی سه روویش سپی نوورانی بیینم، ئەوه ی من بیینم گه نجیکی زۆر قۆز بوو، به و ته مه نه وه دوو ژن و برئ مندالی هه بوو.

ئیواره له دالان و به رمالانی شیخدا بوو به کوژی زیکر. ژنانی ده رویش له دالان، پیاوانی ده رویش له به رمالان حال گرتبوونی و سه ریان راده وه شاندا. بۆ من که له شاره وه چوو بووم ئەو دیمه نانه سه رنجراکتیش بوون. ده رویشه ژنه کان ته نها سه ریان راده وه شاندا و حی الله یان ده کرد، وه لئ ده رویشه پیاوه کان شمشیریان ده کرد به ورگی خو یاندا و سووژنیان ده کرد به گو نای خو یاندا و بلوکی چیمه نتویان هه لده گرت و ده یاندا به سه ر زگی خو یاندا و شتی سه یر و سه مه ره یان ده کرد. من چوو بوومه ده ره وه سه یری ئەوانم ده کرد، ناموژنم بانگی کردم و ده یگوت نابیت ژن به جیته نزیک یانه وه، ئە گه ر ژن بیینن زیکره که یان به تال ده بیت. شیخ خۆی زۆر ناسایی دانیشتیوو، نه زیکری ده کرد و نه فیکر، جگه ره که یه کی به ده سه ته وه بوو ده یکی شسا و دوو که له که ی به با ده دا، له سیما ییدا وا ده هاته به رچاوم له ناخی خو یه وه گالته ی پیتیان بیت. شیخ حسین و هه موو خه لکی دپیه که. مه خابن سالی

۱۹۸۸ ئەنفال کران. ئەوئى لەسەر ھەلۆتستى ئەم شىخە دەگىرنەوہ زۆر سەرنج ڤاکىشە. ھەندئى لە خزمەکانى کە دەستڤۆيشتوو بوون وىستبووان خۆئى و ژنەکانى و مندالەکانى ئازادکەن، وەلئى ئەو گوتبووى نامەوئى چارەنووسى من جىا بىتتەوہ لە ھى خەلکى گوندەکەم، يان ھەموومان ئازاد ببين، يان ھەموومان تىباچين. ئىسک و پروسكى ئەوانىش تىکەل بە ھى ئەوانى دى بوون و کئى دەزانئى ئىستا لە کام گۆڤى بەکۆمەلدان.

ھەفتەبەکى تىرش تىپەڤى، بەعقووبە زۆر گەرم بوو، ھىشتا ناوہ ڤاستى مانگى حوزەيران بوو، ئەوئى دەکوللا. بىرنەکان بەو گەرمایە ئاوئىكى زەرديان دەردەدا. تىمار دەکرام و لەو ماوہبەدا تەنھا من و جىنان لەو ژووہ بووین. جىنان ھەفتەبەک بوو لەوئى بوو، دەرگایان کردەوہ و کچىكى تریان ھىنا. جىنان يەکسەر ھەلسا و باوہشى بەکچەکەدا کرد، تىر تىر يەکتريان ماچ کرد، ئەو کچە کە تەنھا دوو سال لە خۆئى گەورەتر بوو، پوورى بوو. سەلوہ، لەگەل خوشکەزاکەيدا پىکەوہ لە مەکتەب ھەندئى بلاوکرادى حىبى دەعوہيان بلاوکرەبووہ. جىنان لەژىر ئەشکەنجەدا دانى پىدا نابوو کە پوورىشى لەگەلدايە و، ئەویشيان ھىنابوو. بەلام سەلوہ ھىچ ئەشکەنجەبەک نەدراوو، کاتىک ھىنايان بوژووہکە. ئەوان کەوتنە بەک و زۆر خوئشحال بوون بەدەيدارى يەکتىرى، خوئيان خەلکى دەوروبەرى بەعقووبە بوون، ھەستيان بەغەربى نەدەکرد. کە سەلوہ ھات، جىنان بارى دەروونى زۆر گۆڤا و بەوژايەوہ. بەلام من تەنيا بووم و ھەستىكى قوولئى نامۆبى و دوورەولائى ناخەوہمى کەندرىبوو.

سەلوہ ھەفتەبەک دواى جىنان گىراوو، ھەوالئى دەروہى بو جىنان ھىنا و دلئىاي کردەوہ کە باوکى ھەولئى زۆرى بو داوہ و تەنانەت چووہتە لای سەددامىش و بەلئىيان وەرگرتووہ کە لەو ماوہبەدا بەريان دەدن. کە ئەم قسانەى دەگىرئايەوہ، ترسام، گومانم کرد کە ھەر لە بناغەوہ بو نواندنئى ڤۆل

ھىنراين. دوايىش دەمگوت جا چىيە؟ خو من ھىچم لە لايان نەگوتووہ. جىنان جارئىک ئەشکەنجە دراوو، بەلام سەلوہ تەنھا لىکۆلئىنەوہى لەگەل کراوو، سەلوہ جىنانى لە ھەرەشەکانى باوکىشى ئاگادار کردەوہ کە سوئندنئى خوارووہ مانگىک لە مائەوہ لەناو ژووڤىکدا بەندى بکات و نەشەئىلئى بچىت بو مەکتەب. بەھەر حال لەگەل ئەوہشدا کە ئەوان ھاوڤى و خزمى يەکتەر بوون و زياتر پىکەوہ قسەيان دەکرد و ھەندىک جارىش لەگەل من دەدوان، بەلام ھەر بوونيان لە نەبوونيان باشتەر بوو لەو ژووہ تەنگ و تارىکەى زىندان.

دهبوون و ههويان دهكردهوه و دووباره سارپتژ دهبوونهوه. گهرماي هاويني بهعقوبه خوئي ئەشكهنجيهكي خودايي بوو بۆ زيندانپيهكان. ئەگەر مرۆ هيج ئەشكهنجەش نەدرابا، بەو گهرمايهي ئەو شارە هەناسەي تەنگ دەبوو، دلي خيرا لتي دەدا، پالەپهستوي خويني بهرز دەبووهوه، ئەي ئەگەر ئەشكهنجەدراويك ئەو ئەشكهنجيه بچيژي چي لي ديت؟!

بهيانپيهك دهركايان كردهوه و گوتيان نامادهبه دهتهين بۆ شوئيكي تر. دهمزاني بۆم نيهه بپرسم بۆ كوئي، بشپرسم وهلام نادرتمهوه، نه مپرسی و نامادهبووم. چيم ههبوو نامادهي كه م؟ هيجي وام پي نهبوو بيپيچمهوه، چاك بوو ئاوينهيهكيشم پي نهبوو، دهمزاني ئەگەر له ئاوينه دا خۆم ديبا ئەوهندهي تر پهريشان دهبووم. دوو مانگ بوو نه قژم داهيتابوو، نه خۆم شوشتبوو، نه خۆراكيكي وهك هي مرۆقم خواردبوو، نهش وهك مرۆقيك نوستبووم، سه رهراي ئەو ههموو ئازار و سووتانانه. وينام دهكرد ديمه نم چەند ترسناك بيت.

ئەمجارهيان چاويان نه بهستمهوه، له پشتهوهي ئۆتۆمبيلكي داخراودا دايان نام و جگه له ديواري ئاسنيني ئۆتۆمبيله كه هيجم نه دهيني، زۆري نه برد دايان گرتم و برديانم بۆ شوئيكي تر، ئەوي بهريوه به ريتي پوليسي بهعقوبه بوو. كه له ئۆتۆمبيله داخراوه كه دايا نه زاندم و خۆري گهرمي مانگي حوزهيرانم بهركهوت، چاوم وهخت بوو كویر بيت، سهرم گيژي دهخوارد و خهريك بوو بكهوم. دوو مانگ بوو رووناكي كزي گلتوييكي نهبي، رووناكي وام نه ديبوو، دوو مانگ بوو تيشكي خۆرم بهرنه كهوتبوو. كه بيني سهرم گيژ بووه و ناتوانم باش برۆم، قۆلي گرتم، گه يشتینه ناوهوي بينايهكي گهوره، سه رهتا برديانمه ژووريك، مفه وهزيكي پوليس دانيشتبوو، پياويكي ته مه ن مامناوهندي بوو، له نيوان چل و په نجا دا، ديمه ني ترسناك نه بوو، ئاسايي هاته بهرچاوم، بهلام پيده چوو من ئاسايي

وينه و ئاوينه

دوو مانگ تيبهري و من بي سهروشوين بووم، نه كه سوكار و دۆست و ئازيزان ده يانزاني له كوتم و نه خۆشم ده مزاني له كوتم. هينده به چاو به ستراي راپيچي ژووره كاني ئەشكهنجيهيان ده كردم، كه شوينه كان نه ده كرا بۆ من بكرينه ته درهس و نه مده زاني ته درهسي من له م جيهانه دا ده بي كوئ بيت، تا هيج نه بيت له خهوندا ئەو ته درهسه به خۆشه ويستانم بلتم كه ده ميين چەند ويلن به دوامدا و نامدۆزنه وه. ناو نيشاني من بریتی بوو له رۆژهه لاتی ناوه راست / كۆماری مه رگ / شاری ترس / گه ره كي تاريكي / خانووي ئاسنيني زيندان / ژووري ئەشكهنجه. ته نها ده مستواني ئەم ناو نيشانه به كه سوكارم بدهم كاتي ده هاتنه خهونم، كورته خهوي نيوان راجله كينه كان.

سه لوه و جينان، ئازاد کران. من ديسانه وه ته نيا مامه وه. خۆم و هه ندي ميرووله و سيسرک كه به ديواري زيندانه كه مدا ته راتينيان ده كرد. دوو مانگ بوو زام تاچه زماني جه ستم بوو، به دهنگي بهرز سوژي گهرميان و ئاي ئاي پي ده گوتم. دوو مانگ بوو جه ستم ئاي بهرنه كهوتبوو، چه ور و چلكن، خوین و فرميسك په له په له به سه ر جل و جه ستمه دا وشك ببوونه وه و نه خشه ي سه ير سه يريان پيک هيتابوو. سووتانه كان سارپتژ

نه هاتبیتمه بهر چاوی ئه‌و، چونکه که تهماشای کردم ههستم کرد چاوه‌کانی پر بوون له فرمیسک، پینه‌چوو به‌زه‌یی پیمدا بپته‌وه. له دلی خوئدا سه‌یرم پتی هات، هه‌موو ئه‌وانه‌ی تا ئه‌وسا دیبووم به‌سووکایه‌تی و گالته‌پیتکردنه‌وه پیتشوازییان له زیندانییه‌کان ده‌کرد، که چی ئه‌م پیاوه وانه‌بوو. ئه‌و ئه‌منه‌ی که منی بردبوو، دۆسییه‌یه‌کی دایه ده‌ستی و پیتی گوت:

- ئه‌مه فایله‌که‌یه‌تی، ده‌بیت له ژووریکێ ئینفیرادیدا دابنریت و سه‌ردانی نه‌کریت هه‌تا فه‌رمان له خوئمانه‌وه دپت.

مفه‌وه‌ز جاسم و ئه‌منه‌که منیان به‌ناو پراویتیکی دوور و دریتژدا برد، ئه‌ملا و ئه‌ولای پراوه‌که هه‌مووی هۆلی گه‌وره گه‌وره‌ی به‌ندیخانه بوو، ده‌رگای به‌ندیخانه‌کان شیش بوون و هه‌ندێ له به‌ندییه‌کان له‌به‌ر ده‌رگادا له پشتی شیشه‌کانه‌وه تهماشایان ده‌کرد. ئه‌و به‌ندیانه‌ی که دیم هه‌موویان پیاو بوون، هیچ ژنیکم له هیچ کوئیه‌که‌وه نه‌دی، له کوئایی پراوه‌که‌دا دوو ده‌رگای ئاسن هه‌بوون، یه‌کتیکیان له سه‌رووی ده‌رگاکه‌وه نیو مه‌تریک په‌نجه‌ره‌ی هه‌بوو، ده‌رگاکه‌ی تر ته‌واو داخرا‌بوو، جگه له کونی کلپله‌که‌ی هیچ شوئینیکی هه‌ناسه‌ی تیدانه‌بوو، بۆیه‌یه‌کی خوئله‌میشی کرابوو، کردیانه‌وه و منیان برده ئه‌وئ. ژووره‌که بچکۆله بوو، دوو مه‌تر و نیوی چوارگۆشه ده‌بوو، په‌نجه‌ره‌یه‌کی بچووکێ نیومه‌تری له سه‌ری سه‌ره‌وه، نزیک به‌بنمیچه‌که له یه‌ک دیووی دیواره‌که‌دا، که ده‌پروانییه ده‌ره‌وه، هه‌بوو. له‌و کلاورۆژنه بچووکه‌وه ده‌کرا بزانی شه‌وه یان رۆژ.

له‌وئ دایانام، ئیدی ئه‌منه‌که خوئی رۆیشت و مفه‌وه‌ز جاسم دوای به‌رپیکردنی ئه‌و تا به‌ر ده‌رگای ژووره‌که، هاته‌وه ژووره‌وه و گوتی:

- ئیستا په‌توویه‌ک و سه‌رینیک و دۆشه‌کیکت بۆ ده‌هینن. هیچی ترت ده‌وئیت؟

- به‌لێ، ده‌مه‌وئ رادیۆیه‌کم هه‌بیت.

- رادیۆ قه‌ده‌غه‌یه. به‌داخه‌وه تو زیندانیکی سیاسیت و سه‌ر به‌به‌رپوه‌به‌ریتی ئه‌منی، بۆ زیندانی سیاسی هه‌موو شتیکی قه‌ده‌غه‌یه، سه‌ردانی و رادیۆ و رۆژنامه و ئه‌م شتانه.

- تا که‌ی لیره‌ ده‌م؟

- نازانم، ئیمه هیچ بریارنیکمان به‌ده‌ست نییه، ته‌نها ئامانه‌تی له لامان تا کاتی که ده‌دریته دادگا. به‌رپوه‌به‌ریتی ئه‌من بریاربه‌ده‌سته، به‌لام خوا که‌ریمه! هیچی ترت ناوئ؟

- نه‌خیر، سوپاس.

- ئه‌گه‌ر ویستت ده‌توانی پاره‌ به‌دیه‌ته گسکده‌ره‌که له بازار میوه‌ت بۆ بکریت. هه‌موو به‌یانییه‌ک دیت خوئله‌که بریژیت، ده‌توانی پیتی بلاییت و بۆ سبه‌ینی بۆت ده‌هینیت. پاره‌ت هه‌یه.

- به‌لێ، پانزه دینارم پیتی.

ئه‌و پیاوه نه‌رم قسه‌ی ده‌کرد، هه‌رچه‌نده جلی پۆلیسی له‌به‌ر بوو، ئه‌ستیره‌ی له‌سه‌ر شان بوو، به‌لام یه‌کسه‌ر هه‌ست به‌جیاوازی ئه‌م و ئه‌وان ده‌کرا. زۆری نه‌برد دۆشه‌کیکی ئیسفه‌نجی ته‌نک و، په‌توویه‌ک و سه‌رینیکیان بۆ هینام. به‌و گه‌رمایه نه‌ په‌توو به‌که‌ک ده‌هات و ئیسفه‌نجیش وه‌ک ئاگر وا بوو، به‌لام چار چی بوو، ده‌بوو له‌سه‌ری پاکشایام و نوستبام. جیگاگه‌م له سووچیک دانا و، سووچه‌که‌ی تریش ته‌نه‌که‌یه‌کی خوئلی لێ بوو، هه‌موو به‌یانییه‌ک پیاویتیکی پیر که گسکده‌ر بوو له‌وئ، ده‌هات و خوئله‌که‌ی ده‌رشته نیو گوونیه‌یه‌کی گه‌وره و سه‌تلی خوئله‌که‌ی داده‌نايه‌وه. ئه‌و ژووره ده‌ستشوری لێ نه‌بوو، ده‌بووایه رۆژی سێ جار بمبه‌ن بۆ ژووره‌که‌ی ئه‌دیوو، که دیوارتیکی له‌گه‌ل ژووره‌که‌ی مندا نیوان بوو، له‌وئ ده‌ستشوری و توالت و حه‌مامی لێ بوو. یه‌که‌م جار که ده‌رگیان

کرده وه و گوتیان بۆ دهستشۆری، خورپه یهک که وته دلّمه وه، دهستشۆرییه کی ئه ولام بیر که وته وه که هه موو جارێک به شەق له پیاوه کورده چاوبه ستراوه که بیان ددها و به وه ئازاری دهروونیان ددهام و ئازاری فیزیکی و دهروونی ئه ویش.

دهرگای ژووره که ی ئه ودیوبان کرده وه، ئه ودیوو ژوورێک بوو چوار به قه ده ژووره که ی من ده بوو، له ناوه راسته وه ده رگایه ک هه بوو ده چوو نه نیو ژوورێکی تر، که له وئێ توالیت و هه مام و دهستشۆرییه کان هه بوون. له و ژووردها سی ژن هه بوو، من نه مده زانی ئه وان کین و بۆچی له وین، چونکه بوار نه ده درام له گه لّ که س قسه بکه م، ته نه ا ده خوله کم هه بوو، ده بوایه بگه ریننه وه بۆ ژووره که ی خۆم. رۆژتیکیان زوو لیبوو مه وه و له لایان وه ستام، یه کتیکیان که ژنیکه ی عه ره بی ته مه ن چل سالّ بوو، لووته وانیه کی شۆری له لووت بوو، چه ناگه و ژیرمل و سنگی هه موو خالی شینی کوتراو بوو، هاته نزیکمه وه و له منی پرسی:

- له سه ر چی گیرای؟
- من زیندانی سیاسیم.
- ناوت چییه؟
- مه هاباد. ئه ی تو؟
- ناوم فه هیمه یه، پیم ده لّین ئوم سه ددام.
- کورپه که ت ناوی سه ددامه؟
- به لّی.
- له سه ر چی گیرای.
- قه تل.
- "راچله کیم و باوه رم نه ده هات" به راست؟
- ئه ی خو گالته ش ناکه م.

- کیت کوشتوه.

- هه ویکه ی خۆم. زگیشی پر بوو. به دوو قه تل بۆم حسابه.

فریای هیچ پرسیارێکی تر نه که وتم و، پاسه وانه که ده رگایه کی کرده وه و گوتی: یالّله، ته واو بووی؟ چومه وه ژووری خۆم، هه ر بیرم له و ئوم سه ددامه ده کرده وه. بشی به راستی بیّت، چۆن؟ ده بیّت چۆن ئه و ژنه ی کوشتیبت؟ له چه ند جاری داها تو دا ورده ورده بۆم ده رده که وت. فه هیمه ی دایکی سه ددام خۆیشی هه وت مندالی هه بوو، بچوو کترینیان ئه و کورپه ی بوو که ناوی نابوو سه ددام و به ناوی ئه وه وه بانگ ده کرا، ئه وانیتری کچ بوون، شه ش کچ به سه ر یه که وه، هه ر سالّه و کچیک، میترده که ی لیبی تو ورده ده بیّت که ئه م هه ر کچی ده بیّت و کورپه ی نابیّت، ژنیکه ی به سه ر ده هینیت و هه ویداری و کیشه کانی ده ست پین ده که ن، پیتش ئه وه ی هه ویکه ی مندالی بیّت، فه هیمه کورپه کی ده بیّت، به ناوی سه ددامه وه ناوی ده نین. دایکی سه ددام به رامبه ر به میترده که ی هیچی له ده ست نایه ت، قین له هه ویکه ی هه لده گریت، قه ست ده کا سه ری پان بکاته وه، هه ر له که میندا ده بیّت بۆی. هه موویان له مالتیکدا پیکه وه ده ژین، هه وئێ زگی پر ده بیّت، ده گاته نزیک مانگی خۆی، له و رۆژانه دا له دێیه که بیان که نزیک به عقوو به یه زه ماوه ند ده کربت و ئه مانیش بانگ ده کربن. کابرای دوو ژنه داوا له ژنه گه وره که ی ده کات تفه نگه که ش حازر بکات، له زه ماوه ندی عاره باندا له کاتی چوو نه په رده ی بووکێ و زاوا بوونی زاوا دا ته قه ده کربت. زاوا بوون واته پیاوه تی، که زاوا ده بێ و به لگه ی پیاو بوون ددها خزم و عه شیره ت، ته قه ی پیاوه تی ده ست پیده کات، زۆر جار به ش که سانی به ر ته قه ی ویتلی پیاوه تی ده که ون و شایه ده بیّت به شین. خۆی ده چیتسه ده ره وه و دایکی سه ددام تفه نگه که دینێ، هه ویکه شی له ناو هه وشه دا خه ربکی جل هه لّخستنه، فرسه تیکه ی باشه، فه هیمه تفه نگ پاک ده کاته وه، فیشه کدان پر ده کات و تفه نگ بۆ

زه ماوهند ناماده دهکات، له ناکاو تاق، فیشسه کیتک و دووان و سیان دهرده په پیت و ههوی دهموده ست گیان ده داته دهسته وه و خوی و زاروکی ناوزگی ده کوژرین. فه هیمه له لیکولینه وه کان و دادگادا هه سووره له سهر نه وهی که له کاتی پاکردنه وهی تفه نگدا فیشسه کی له ده ست دهرچوه و ههویکه ی کوشته وه، به للام کئی باوه ری پی دهکات؟ دایکی سه ددام له ناکامدا ۱۵ سالی بو دهربرته وه.

من ته نیا بووم و نه و دیداره کورتانه ی که بو ده ستشوری ده یانبردم چیروکی نه و ژانهم ده ست دهکوت و به هه ندیکیان خه مبار و به هه ندیکیان سه رسام ده بووم. بو منی ته مه ن چواره ساله هه موو نه و شتانه نوی بوون، من هیتتا له جیهانی شاعر و خوشه ویستی و فه نتا زیادا بووم و له ناو نه و جیهانه دا مه لئاسا هه لده فریم. هیتتا هزم له یاری بوو به بوکه شووشه و به متومووروو، هیتتا هیچ نه زمونیکی گه وره ییم نه بوو، نه و زبندانه یه که مین نه زمونی گه وره یی بوو، که به لاوی روو به رووی بوومه وه. پر بووم له هه ست و نه ست و خه ریک بوو شیت ده بووم بو پینوسیک و بو دهرپینی نه و هه ست و نه ستانه. له وه تی فیری پیته کان بوو بووم هه همیشه پینوسم به دهسته وه بوو، نه شم نووسیا وینه م ده کیتشا، وینه ی دهموچاوی کچان به گوزاره ی جیا جیاوه، وینه ی سروشت و شاخ و داخ، وینه ی شته کانی دهوره برم. دوو مانگ بوو بی پینوسوی ماندووی کردبووم، زور سهخت بووم ده گوزه را. دیواری ژووره که م پر بوو له ناو، له یادگاری و له میژووی روژ و مانگ و ساله کانی زبندانیبانی پیش من، که له و ژووره دا بوون.

روژی دووه م بوو له وی، به یانی زوو گسکده ره پیره که هات و به سه رسامیبیه وه سلاوی له من کرد. وه للام دایه وه. نه و پرسی:

- تو تازه هاتووی؟

- به لی. بو پیت سهیره؟

- کوپه کیان ئیعدم کرد؟

- کام کوپ؟

- نه وهی له م ژووره بوو. دوینی داوای لی کردم پرته قالی بو بکرم. نه وه تا بویم هیناوه. فرمی سک به چاویدا هاته خواره وه. منیش فرمی سک کانم له خویناوه رژان. به گریانه وه پرسیم:

- حوکمی ئیعدم درابوو؟

- به لی. کوپکی زور گنج و جوان بوو.

کیسه یه کی له ژووره که ی مندا به جیهیتشت و خو له که ی رشت و روشت. ته ماشای ناو کیسه که م کرد، چوار پرته قالی تیدا بوو. هه تا توانیم به دهنگه وه به سهر نه و پرته قالانه دا گریام. تو بللی ئیستا له سیداره درابیت؟ دوینی هزی له پرته قال بووه و ناخو نه مرؤ و له دواساته کانی نیوان مهرگ و ژیاندا هزی له چی تر بیت و نه هیلن وه ک نه م پرته قالانه پی بیگات. ده بی کئی بوو بی نه و گه نجه جوانه ی که رنه گ بی لاشه بی گیانه که شی نه دریتته وه به دایکی! نه و فرمی سک سویرانه دهموچاوی منیان ته او خوساند، دیار بوو چاوه کانم سوور هه لگه رابوون. له و کاته دا دهرگا که کرایه وه و مفه وه ز جاسم هاته ژووره وه. که منی بینی به و جوړه زانیبووی زور گریام، پرته قاله کانیش له ته نیشتمدا بوون. به هیمنیبه وه پرسی:

- نه وه گریاوی وا چاوه کانت سوور سوور بوونه ته وه؟

له جیاتی نه وهی وه للام بدهمه وه، دیسانه وه فرمی سک به چاوه کاندا به خویر رژان. به دهستی خو م نه بوو، له خویناوه و بی ویستی من له چاومه وه ریچکه یان ده به ست. که پرته قاله که ی بینی له ته نیشتمدا دانراون. گوتی:

- کچم به س بگری، باشه گسکده ره که پرته قالی بو هیناوی. ده پرته قاله کانت بخو، خوا که ریمه. نه وه من دهرؤم و که سیکی تر لیبه ده بیت

له جیگای من دوو سبهی دیسانهوه من دیمهوه. هه‌رچییه‌کت پیتوبسته پیتیم بلتی. من کچییکم هه‌یه له ته‌مه‌نی تۆدایه. دوو سبهی که دیمهوه هه‌ندی جلی ته‌وت بۆ ده‌هینم.

من نه‌مه‌ده‌توانی وه‌لام بده‌مه‌وه و قورگم فرمیسک و تاسه‌گرتیوی. ته‌و خوا حافیزی کرد. ته‌و پیاوه‌میهره‌بان بوو. خوا حافیزی کرد و رۆیشت. ده‌رگاکه‌م له‌سه‌ر داخرایه‌وه و ته‌و رۆژه‌هه‌تا هه‌تیم تیدا بوو به‌سه‌ر پرته‌قاله‌کاندا بۆ هاو‌زیندانییه‌ نه‌ناسراوه‌که‌م گریام. نیوه‌رۆ بردیانه‌وه بۆ ده‌ستشۆرییه‌که‌ و، که‌ هاته‌وه‌ خواردنی نیوه‌رۆیان دابه‌ش ده‌کرد، سه‌موونیکی بۆر، قاپیکی بچووک برنج که‌ شله‌یه‌کی کرابوو به‌سه‌ردا و تیکه‌ل کرابوو. من هه‌زم له‌هیچ نه‌بوو، سه‌موونه‌که‌م له‌ت کرد، له‌ ناوه‌راستیدا پیتی سیسرکیکم بینی، بیج، ئیلنجم هاتی، سه‌موونه‌که‌م له‌سه‌ر خواردنه‌که‌ دانا و دوورم خسته‌وه له‌خۆم. له‌سه‌ر جیگاکه‌م پال که‌وتم و پیتیم وایه‌هه‌ندیک خه‌و بردمییه‌وه. دیسان ده‌رگا کرابیه‌وه و مفه‌وه‌زیکی تر بۆ پشکنین هاتیوو، ته‌م له‌جیگه‌ی مفه‌وه‌ز جاسم بوو، هه‌سه‌نی ناو بوو. ته‌ماشای کردم و ناوی پرسیم و، رۆیشت. ته‌م وه‌ک جاسم نه‌بوو، هیچ هاوسۆزییه‌کی نه‌نواند. به‌لام که‌ خواردنه‌که‌ی بینی نه‌خوراوه و له‌ته‌نیشتمه‌وه‌ دانراوه. پرسی:

- بۆ خواردنه‌که‌ت نه‌خوراوه‌وه؟

- دلّم نایبات، برسیم نییه.

- چۆن برسیت نییه؟ شتیکی ترت خواراوه‌وه؟

- نه‌خیر، به‌لام دلّم نایبات، ناتوانم هیچ بخۆم.

- مانته‌گرتوه‌وه له‌خواردن؟

- نه‌خیر مانم نه‌گرتوه‌وه، پیتیم ناخوری.

ته‌و رۆیشت، خواردنه‌که‌یان لا‌برد، ئیواره‌ش به‌هه‌مان شیوه‌ خواردنیکی

له‌و جو‌ره‌یان هه‌ینا و ده‌ست و ده‌مم بۆ نه‌برد، پاسه‌وانه‌که‌ هات و وتی ته‌گه‌ر خواردنه‌که‌ت نه‌خۆی ده‌بیته‌ به‌مفه‌وه‌ز هه‌سه‌ن بلتیم، نابیت زیندانیی خواردن نه‌خوات، ده‌مریت و به‌سه‌ر ئیمه‌دا ساغ ده‌بیته‌وه، تۆ ته‌مانه‌تی لای ئیمه.

له‌ دلّی خۆمدا گوتم، های له‌و ته‌مانه‌ته. چه‌ند ته‌مانه‌تیکی گرنگ و خۆشه‌ویستم لاتان دانراوم. ته‌گه‌ر من بمرم، چیتان لی ده‌که‌ن؟ ته‌وه‌نده‌ باکیان هه‌یه له‌ژیان و مردنی ئیمه؟ ته‌و قسانه‌م لا سه‌یر بوو. ته‌وه‌نده‌ی پتی نه‌چوو مفه‌وه‌ز هه‌سه‌ن هات و، خواردنه‌که‌ی بینی و گوتی:

- ته‌گه‌ر خواردنه‌که‌ت نه‌خۆی، ته‌له‌فۆن بۆ به‌ریتوه‌بهریتی ته‌من ده‌که‌م و ده‌لیم مانی گرتوه‌وه له‌خواردن. ره‌نگه‌ بته‌بته‌وه‌وه بۆ لای خویان و به‌زۆر خواردن ته‌دنی.

زۆر ترسام، به‌زۆر خواردنم ده‌دنی، به‌ته‌شکه‌نجه، به‌سووتاندن، به‌دار و کیپل. دووباره‌ جه‌سته‌م ده‌که‌نه‌وه به‌خومخانه. ته‌و قسه‌یه‌ی هه‌سه‌ن ترساندمی، پیتیم گوت:

- نا، مانم نه‌گرتوه‌وه له‌خواردن، ته‌نه‌ا ته‌وه‌یه ئیشتیام نییه، هه‌ول ده‌ده‌م به‌زۆریش بیت پاروویه‌ک بخۆم.

ته‌و چوو ده‌ره‌وه، بیرم کرده‌وه خواردنه‌که‌ بریتیمه‌ نیو کیسه‌ ره‌شه‌که‌ی که‌ پرته‌قاله‌کانی تیدا بوو، بیخه‌مه‌ نیو ته‌نه‌که‌ی خۆله‌که‌وه و ئیتر پتی نازان و وا ده‌زان خواراوه‌ومه. که‌ کیسه‌که‌م قلاب کرده‌وه و پرته‌قاله‌کان که‌وتنه‌ سه‌ر جیگاکه‌م، په‌نجا فلسیشی تیدا بوو، دیار بوو له‌پاره‌که‌ی مابوه‌وه و بۆی گه‌ریندرا‌بووه‌وه. خواردنه‌که‌م ریشه‌ نیو کیسه‌ ره‌شه‌که‌وه و له‌بنی ته‌نه‌که‌ی خۆله‌که‌ دامنا. ئیدی که‌ هاتن و قاپه‌که‌یان برد، پیتیان وابوو خواردنه‌که‌م خواراوه‌وه.

ته‌و ئیواره‌یه‌ په‌نجا فلسه‌که‌ هه‌ر له‌نیو له‌پما بوو، راکشبووم و ته‌ماشای

دیواره کانم ده کرد. ههستام و لهسهر دیواره که بهو پارویه وینهی کچیکم کیشا، به پهنجا فلسه که گهچی دیواره کهم هه لده کۆلی و وینه کهم ده کیشا. وینه که زۆر جوان ده رچوو، گه وره بوو، کچه که به قهده خۆم ده بوو، ده موچاویکی خه مبار، به لام چاوه کانی گهش و پر له هیوا بوون. تا درهنگانیکی شهو، له بهر رووناکای کزی گلۆپه سفره کهی نیو ژووره که، خه ریکی وینهی ئەو کچه بووم، که تهواو ماندوو بووم، پال که وتم و ههر ته ماشای وینه کهم ده کرد، تا خه وم لی که وت.

به یانی زوو، سه موونیک و په نیریکی سیگۆشه یان هینا و دایانمی، له ناو شووشه یه کی دۆشای ته ماته شدا چایان دامی. چایه کهم خوارده وه، به لام سه موون و په نیره کهم توور دایه نیو ته نه کهی خۆله که وه. ئیستاش، دواي ئەو هه موو ساله، په نیری سیگۆشه ناخۆم.

په نجا فلسه که له نیو له پما بوو، پرته قاله کانیش ههر له ویدا بوون له نزیکه وه، گسکده ره که هات، سلاوی کرد و خه ریکی به تال کردنه وهی ته نه کهی خۆله که بوو، بینی خوارده کانی تیدایه، ته ماشای کردم و گوتی:

- کچم بۆ خوارده کانت نه خوارده وه؟

- توو خوا مامه گیان پییان مه لی خوارده کهم نه خوارده وه. ئیشتیام نییه و، پیتم ناخوری.

- ئەگه ره ته وئی سبه یینی له ده ره وه خوارده نت بۆ ده کرم.

- زۆر سوپاس مامه گیان. خوارده نم ناوی، به لام ئەگه ره بتوانی پاره ت ده ده می شانیه ک و ئاوینه یه ک و پاکه تیک کلینکسم بۆ بکریت. سه رم زۆر ده خوریت و هه ز ده کهم خۆم له ئاوینه دا ببینم بزانه چیم لی هاتوه.

- ئەو شتانه قه ده غه یه، به لام قه ینا به دزییه وه بۆت ده کرم و بۆت ده هینم.

پاره م دایه مامه ی گسکده ره. ئەو چوو ده ره وه و ده بوايه سبه ی هه مان

کات بیته وه و شته کانم بۆ بهینیت. ئەو نیوه رۆ و ئیواره یه ش خۆراکم پین نه خورا و فریم دا، مفه وه ز هه سه ن ده وامی تهواو بوو، پیش رۆشته وهی هات بۆ پشکینی زیندانییه کان، که ده رگای ژووره کهی من کرایه وه و له دیواره که ئەو وینه یه ی بینی، به شیتوه یه کی سه رسامی ته ماشای وینه کهی کرد و ته ماشای منی کرد:

- ئەو وینه یه تۆ کیشاوته؟

- به لی.

- به چی کیشاوته؟ شتیکی تیژت پییه؟

- نه خیر به م په نجا فلسیه کیشاومه.

- به لام نه ترانیوه شتی وا قه ده غه یه؟

- وینه کیشانیش قه ده غه یه؟ نه مزانیبوو.

- ده بیته بیسرپته وه.

- به لام چۆن بیسرپمه وه، من دیواره کهم هه لکۆلیوه، ناسرپرته وه.

- جاریکی تر وینه نه کیشیت!

- باشه.

- من ده رۆم و، مفه وه ز جاسم دیت، ئەو ئیشکچییه، بۆم نووسیوه که مانت له خوارده ن گرتوه و هیچت نه خوارده وه. ئەوه کیشیه کی گه وره یه بۆ ئیمه. ده بی خۆراک بخۆی!

مفه وه ز جاسم وه ک به لینی دابوو، هه ندی جلی کچه کهی خۆی بۆ هینام. ئەو ئیواره یه که خوارده یان دابه ش کرد بۆ من هیچیان نه هینا، دواي ماوه یه کی کورت، مفه وه ز جاسم خۆی هاته ژووره وه و پاسه وانه کهی بهر ده رگاش کیسه یه کی پین بوو دایه ده ستمه وه. مفه وه ز جاسم گوتی:

- کچم، ئەوه که بابه. ده زانم ئیشتیای خوارده ی زیندانت نییه، ئەو

که‌بابه بخۆ، پټوبسته نان بخۆی، دهنه ته‌گه‌ر به‌رټوبه‌ریتتی نه‌من پټی بزایت خواردن ناخۆی ده‌تبه‌نه‌وه لای خوبان، ئیره بو تو باشتره و به‌قسه‌ی من بکه. من وهک کچه‌که‌ی خۆم ته‌ماشات ده‌که‌م.

- زۆر سوپاس. باشه، دلنیا به‌ خوارده‌که‌ ده‌خۆم.

نه‌و به‌جټی هټشتم و، ده‌ستم به‌خواردن کرد. له‌گه‌ل ته‌وه‌شدا که پټشتر زۆر هه‌زم له‌ که‌باب بو، به‌لام نیوه‌یم پټی خورا و نیوه‌ی مایه‌وه. هه‌ستم به‌بوژانه‌وه‌یه‌کی جه‌سته‌شم کرد، که له‌و ماوه‌یه‌دا زۆر زۆر لاواز بوووم. بو سبه‌ینیی، مامه‌ پیره‌ی گسکده‌ر شانه و ئاوینه و کلینکسی بو هټنام و به‌دزیبه‌وه دایه‌ ده‌ستم. له‌ راستیدا به‌سلکردنیکی زۆره‌وه ئاوینه‌که‌م له‌ کیسه‌که‌ ده‌ره‌ینا و دل‌م که‌وته لټدانیکی خټرا. ته‌ماشای خۆم کرد، خۆم بووم یان نا؟ سه‌یر بووم له‌به‌ر چاوی خۆم، په‌نگ و روخسارم ته‌واو گۆرابوو. دانه‌کانی پټشه‌وه‌م که‌ل بوون، قژم بژ و درټژ، په‌نگم سپیه‌کی مه‌یله‌و زه‌رد بوو. من که‌ی وابوو، هه‌میشه په‌نگم په‌مه‌یی و رووم گه‌ش بوو، هه‌میشه خه‌نده به‌سه‌ر لټوه‌کانه‌وه بوو. کچټیکی ژبانده‌وست بووم و هه‌میشه به‌ده‌م ری و به‌ده‌م کاره‌وه گۆرانیم ده‌گوت. وینه‌یه‌کم هه‌بوو، ته‌نها چند پوژټیک پټش گیرانه‌که‌م گرتبووم، تاقه‌ یادگاری ته‌مه‌نی پټش زیندانم بوو، قژم درټژ و خاو بوو، نه‌و وینه‌یه‌ی که‌ هه‌ر به‌دیواری ژووره‌که‌مدا هه‌لواسرابوو، تا کاتی راپه‌رین، کاتی ئټمه‌ له‌گه‌ل کاروانی کۆره‌ودا کۆچمان کرد و به‌عسییه‌کان ماله‌که‌یان تالان کرد و نه‌و وینه‌یه‌شیان دراند. نه‌و وینه‌ ته‌نها پارچه‌یه‌کی درای مایه‌وه، که هه‌ر بو یادگاری هه‌لم گرتوه. تاقه‌ یادگاری نه‌و ته‌مه‌نه‌مه، نه‌ویش به‌عس دراندنی. له‌و پارچه‌ وینه‌یه‌دا خۆمی نه‌وسا ده‌بینم، چند شادمان و چاو پر له‌ هیوابوو.

شانه‌که‌م له‌ناو قژم گیر کرد و ویستم دایه‌هټنم، قژم ئالۆزکا بوو. به‌زۆر شانه‌که‌م هټنایه‌ خواره‌وه، نه‌سپټیه‌کی ره‌شی قه‌له‌و که‌وته کۆشمه‌وه.

موچورکټکی سارد به‌سه‌رتاپای گیاندا ره‌ت بوو. نه‌سپټ لټی داوم، بوئه‌ وا سه‌رم ده‌خورټت. زۆر ناخۆش بوو، وه‌ک کاره‌ساتټیکی گه‌وره‌ وا بوو بو‌من. زیاتر و زیاتر قژم داهټنا، چه‌ندانی تری قه‌له‌و و بزټو که‌وته‌ خواره‌وه. زۆر ترسام. چی بکه‌م و، چۆن له‌م له‌شکره‌ رزگارم بټت؟

بوو به‌ سی مانگ و هه‌ر وا له‌و ژووره‌ ئټنفیرادییه‌دا بووم. که‌سوکارټش له‌ ده‌ره‌وه کون به‌کونی نه‌و ولاته‌ ده‌گه‌ران بو دۆزینه‌وه‌م. نیوه‌پوژه‌کی مانگی ته‌مووز بوو، وه‌ک هه‌میشه بټزار و به‌ئازار دانټشټبووم و ته‌ماشای دیواره‌کانم ده‌کرد، به‌لام به‌خه‌یال گه‌رابوو مه‌وه بو کفری. که‌ کلټل ده‌خرايه کونی ده‌رگا که‌وه، راده‌چله‌کام و چاوه‌رټی شتی سه‌یر و سه‌مه‌ره‌ ده‌بووم. نه‌مجاره‌یان که‌ ده‌رگا کرایه‌وه، له‌گه‌ل مفه‌وه‌ز جاسم براگه‌وره‌که‌م، قه‌یس هاته‌ ژووره‌وه، باوه‌شمان به‌یه‌کدا کرد، تووند تووند، نه‌و ده‌گریا و من ده‌گریام، نه‌ نه‌و ده‌یتوانی هټچ بلټی و نه‌ من، پټنج ده‌قیقه‌ زیاتر نه‌و ده‌مه‌نه‌ به‌رده‌وام بوو، مفه‌وه‌ز جاسم گوتی، ماوه‌تان که‌مه، باشتره‌ قسه‌ بکه‌ن و نه‌گرین. خۆشی به‌دټمه‌نی ئټمه‌ زۆر کاریگه‌ر بووبوو، فرمټسک زابوو چاوه‌کانټیه‌وه. له‌و ماوه‌ که‌مه‌دا ته‌نها نه‌وه‌نده‌م پټی کرا بزانه‌ که‌ نه‌و برايه‌م شوین نه‌ماوه‌ به‌دوامدا نه‌گه‌ری و، ده‌یان داخواری نووسیوه‌ و تا مۆله‌تی بینین و سه‌ردانیم بدرټت، دوا جار پریاریان دابوو که‌ هه‌فته‌ی یه‌ک جار و رۆژانی سی شمه‌ هه‌ر جاره و که‌سټیک له‌ که‌سوکارم ده‌توانی بمټټت.

قۇناغى دۇزىنەۋە

قۇناغى بىخ سەروشوتىنىم دىۋاى سى مانگ و بەۋ دىدارە دە خولەكسىيەى نىوان من و برا گەۋرەكەم "قەيس"، كۆتايى ھات. لە دىۋاى ئەۋ دىدارەۋە ئىدى چركەم دەژمارد بۆ كاتى دىدارەكان و دىتنى داىكم و باوكم و خوشك و برا و زۆر تامەزۆرى دىدارى مامەكانىشم بووم و بەتايىبەت مامى گەۋرەم ئىسماعىل و مامى بچووكم، عەبدوللا. ئەم دوۋانە ھەردووكىيان بۆ من گرنگ و تايىبەت بوون، ھەردووكىيان زۆريان خۆشەۋىستىم و زۆرم خۆش دەۋىستىم. مامى بچووكم تەنھا مامم نەبوو، ھاورپىيەكى خۆشەۋىستىشم بوو، ھاندەرى يەكەمم بوو بۆ نووسىن، ئەۋ يەكەم ھۆنراۋەمى برد بۆ رۆژنامەى ھاۋكارى و لە ژمارە ۱۵۳ دا بلاۋكرايەۋە. مامى گەۋرەشم، كە دە سالىش لە باوكم گەۋرەتر بوو، مەرۆقىيەكى مېھربان، لەخۆپووردو، نىشتىمانپەررە بوو. مالى ئەۋان لە بەغدا بوو، ئەۋ كاتەى من لەداىك بووم، مامم لە زىندان بوو. باوكم سەربازى ھەلاتو بوو، مالىشى لە بەغدا بوو، لە مەيدانىكى بەغدادا سەۋزەفرۆشى كىردوۋە و بەۋ كارە دوو خىزانى بەرپۆتە بردوۋە، ھى خۆى و ھى مامم. داىكم بۆ لەداىكبونى من دىتەۋە كىفرى و تا چلەم دەچىت لە مالى داىكى دەبىت، دووبارە دەگەرپىتەۋە بەغدا و لە مالىكى ساكاردا لە گەرەكى بەياع لەگەل ھاوسەر و مندالەكانى مامدا ژيان بەسەر دەبەن. ئەۋ دەم كە من لەداىك بووم دوو برا

و خوشكىكىشم ھەبوون، قەيس، لەيلا و سەلاھەدىن. من لە خىزانەكەماندا مندالى ناۋەنجىم، دىۋاى منىش دوو برا و خوشكىكىك دروست بوون، فەرەيدوون، دلشاد و نەۋرۆز. دەۋترى مندالى ناۋەنجى كەمتر نازى دەكىشرىت و كەمتر فرىاي دەكەون، ۋەلى ئەم پىسايە تەۋاۋ پىچەۋانە بوو لە دۆخى مندا، تىشكى خۆشەۋىستىم لە ھەموويان زياتر و لە ھەموو لايەكەۋە بەردەكەۋت. كە مامم لە زىندان ئازاد دەبىت و منىش تەمەنم دەگاتە دوو سال، باوكم و داىكم دووبارە مال دەگوپىزەۋە بۆ كىفرى.

ھەفتەبەك تىپەرى و رۆژى دىدار بوو، ئەۋ رۆژە زۆر زوۋ بەخەبەر ھاتم، ئەۋ رۆژە دللم خۆش بوو، ھەستىم بەبارسووكى دەكرد، ھەستىم دەكرد من ون بووبووم و دۇزرامەۋە. ھەستىم بەنوتىبونەۋە و لەداىكبونەۋەبەك دەكرد، ئەۋ رۆژە دوو جار دەموچاوم شوۋشت، بۆ ئەۋەى داىكم و باوكم كە دىن زۆر پەرىشان نەبن كە بەۋ شىۋەيە دەمبىن. نەمدەۋىست بزىن كە ئىش و ئازارم ھەيە، نەمدەۋىست ھەست بەكەن ئەشكەنجە دراوم. دەمزانى ئەۋان ھەر دەزانن ئەۋ شوپىنە ھى ئەۋە نىيە مەرۆف بەسەلامەتى دەرىچىت، بەلام ھەر نەمدەۋىست زياتر لەۋەى كە لە ناخىاندا ھەلىانگرتوۋە دلگىرانىيان بەكەم. من بەرامبەر بەۋان ھەستىم بەئازارى ويژدان دەكرد، دەمزانى كە من لە زىندانم چەند ئازار بۆ من دەچىژن و ھەرچىيان ھەيە و نىيە بۆ رىزگاربونم لەۋ دۆزەخە خەرجى دەكەن. بەلام خۆم دللى خۆمم دەدايەۋە و دەمگوت خۆم خەتايەكەم نەكردوۋە، كارىكى نااسايىم نەكردوۋە كە خەبات دەكەم. خۆ باوكىشم ناراستەۋخۆ دەيزانى من خەبات دەكەم. ئەۋ نەك رىتگەى لى نەدەگرتىم، بەلكە ھانىشى داوم.

بىرمە نىۋەرپۆيەكىيان كە لە كار ھاتەۋە پىش ئەۋەى نان بخوات بانگى كىردم و چوۋىنە ژوورپىكەۋە كە پىمان دەگوت ژوورى بنەۋە. بەداىكىمى گوت با كەس نەيەتە ژوورەۋە. لە باخەلى كىسەيەكى بچووكى دەرھىنا و

له ناویدا ژماره‌ی یه‌کی گوڤاری "کۆمه‌له" ی دایه ده‌ستم و گوتی دانیشه بۆم بخویننه‌روه. باوکم خۆی به‌عه‌ره‌بی خویندبووی و کوردیشی ده‌زانی بخوینیتته‌وه، به‌لام به‌ته‌واوی به‌سه‌ر خویندنه‌وه‌ی کوردیدا زال نه‌بوو. له لاپه‌ری به‌رگه‌وه بۆ به‌رگ گوڤاری کۆمه‌له‌م بۆ خویندنه‌وه. من وام زانی باوکم له ریکخراوی کۆمه‌له‌ی ره‌نجده‌رانی کوردستاندا کار ده‌کات، به‌لام نه‌و ناراسته‌وخۆ په‌یوه‌ندی به‌وانه‌وه هه‌بوو، هاوکاری ده‌کردن، باوکم ته‌نها مه‌به‌ستی کوردایه‌تی بوو، نه‌ک حزبايه‌تی، هاوکاری ده‌کرد، به‌لام له ریکخراودا نه‌بوو. شه‌هید سه‌ید مه‌حه‌مه‌د، که به‌رپرسی ریکخراوی نه‌ینی ناوشاری کفری بوو، نه‌و دهم نانه‌واش بوو له کفری، زۆر هاو‌پیتی نزیکي باوکم بوو، هه‌موو بلاو‌کراوه‌کانی کۆمه‌له‌ی بۆ باوکم ده‌هینا و، کوردیبه‌کان من بۆم ده‌خویندنه‌وه. هه‌ر له ریکه‌ی سه‌ید مه‌حه‌مه‌دیشه‌وه، که به‌باو‌کمی گه‌یانده‌بوو، په‌یامیکی جوانی شه‌هید خالد گه‌رمیانیم پێ گه‌یشت کاتی له زینداندان بووم. به‌و چه‌ند وشه‌یه‌ی خالد گه‌رمیانی زیندان له‌به‌رچاومدا بوو به‌چراخان. گرنگ بوو له‌ناو زیندانه‌وه به‌زانم که شانازی به‌منه‌وه ده‌کریت و نه‌و نازارانه‌م به‌فیرو ناچیت، گرنگ بوو به‌زانم به‌ریتز و بايه‌خه‌وه له‌ناو پێشمه‌رگه‌کانی گه‌رمیاندان باس ده‌کریتم و وه‌ک نمونه‌ ده‌مه‌یننه‌وه. بۆ من له‌و ته‌مه‌نه‌دا نه‌وه گه‌وره‌ترین هاندان بوو، زۆر له نازاره‌کافی سووک ده‌کرده‌وه. هه‌ر نه‌و دهم و له دووه‌مین سه‌ردانی باو‌کمدای بۆم ده‌رکه‌وت نه‌و شه‌هیده نه‌مه‌ر و یستبووی له زیندان نازادم کا، وه‌لی فریا نه‌که‌وتبوون و من زوو له کفریبه‌وه گوتیزابوومه‌وه بۆ زیندانی تر.

نه‌وه‌ی چاوه‌پیتی بووم رووی دا، دایکم و باوکم هاتن. ئاسان نییه‌ بتوانم په‌سنی نه‌و دیداره بکه‌م که له نیوانماندا رووی دا. ماوه‌یه‌ک وه‌کوساوا تووند له‌باوه‌شیان گرتم و گریاین، هه‌تا به‌شیکي باشی ده‌رووتمان به‌و فرمی‌سکانه شو‌رانه‌وه و توانیمان چه‌ند قسه‌یه‌کیش بکه‌ین. پۆلیسه‌که له‌ژووره‌که له‌سه‌ریان راوه‌ستا بوو په‌له‌ی ده‌کرد دیداره‌که ته‌واو بکه‌ین،

ئیمه‌ش هه‌ستمان ده‌کرد هه‌شتا هه‌یچمان نه‌گوتوه و هه‌شتا یه‌کتریمان نه‌دیوه. من له خۆمه‌وه هه‌ستم ده‌کرد ره‌نگی دایکم و باوکم دلگران بووبن لیم که نه‌وه‌نده به‌هۆی منه‌وه نازاریان چیشته‌وه، به‌لام باوکم ده‌ستی له ملما بوو، زۆر به‌چاویکی گه‌ش و ده‌نگیکی زولاله‌وه گوتی:

- حه‌یا تم هه‌یج خه‌فه‌ت نه‌خۆی، دلنیا به‌رگارت ده‌بیت، تۆ مایه‌ی شانازی ئیمه‌ی. هه‌موو خه‌لکی شاره‌که باست ده‌که‌ن و شانازیت پێوه ده‌که‌ن. تۆ له‌سه‌ر شتیکی خراب نه‌گیراوی و خۆت دلته‌نگ نه‌که‌ی.

دایکم بۆی ته‌واو کرد و به‌شیتوای تایبه‌تی خۆی دلێ منی دایه‌وه.

- دایکه‌که‌م شه‌و و رۆژ دۆ‌عای خیرت بۆ ده‌که‌م و ئایه‌تلکورسی ده‌خوینمه‌وه و فووی لی ئه‌که‌م تا خوا مه‌حفوزت کا. هه‌یج خه‌فه‌ت نه‌خۆی باوانم. ئیشه‌للا ده‌رته‌چی و عه‌هدم کردوه بته‌بم بۆ مالی شیخ برایم.

له کاتی دانیشته‌که‌مدا ویستم پال به‌دیواره‌که‌وه بده‌م ئیشم هه‌بوو، خیرا پشتم راست کرده‌وه. دایکم هه‌ستی کرد نازارم هه‌یه، یه‌کسه‌ر پرسی:

- نه‌وه پشتت چیه‌تی؟

- هه‌یج نییه، نه‌وه هی چلکنیبه‌ سی مانگه خۆم نه‌شو‌ریوه و پشتم و سنگم و ملم دو‌مه‌لیان ده‌رکردوه.

- وه‌خ، دایکت بمری، کوا با سه‌یری که‌م.

دایکم سه‌یریکی کرد، شوینی سووتانه‌کان وه‌ک دو‌مه‌لیان لی هاتبوو، خوین و چلکیان ده‌رده‌دا. نه‌وان هه‌ر وایانزانی دو‌مه‌لن و منیش حه‌زم نه‌ده‌کرد دلیان نه‌وه‌نده‌ی تر بئیشینم و جگه له‌وه‌ش له نه‌من جه‌ختیان ده‌کرده‌وه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی نابیت به‌که‌سوکارم و به‌هه‌یج که‌سیک بلتیم نه‌شکه‌نجه‌دراوم، ده‌یانگوت ته‌گه‌ر له دادگاش لییان پرسیم ده‌بیت بلتیم نه‌شکه‌نجه‌ نه‌دراوم. دایکم زۆر به‌و دیمه‌نه تیکچوو، من دلنیام کرده‌وه که نه‌وه‌نده کیشه‌یه‌کی گه‌وره نییه و ته‌نها بۆم بلوی و خۆم بشۆم چاک

دهمهوه. باوكم گوتى قسهيان له گهل دهكهم بهلكه ريگهت بدهن خوت بشوى. دايكم گوتى جارى داهاتوو مهلحه مى رهشت بو دههينم، مهلهمىكى زور باشه و بهيهك دوو جار چاكى دهكاتهوه. دايكم سهريشمى روانى و نهوندهى تر نارهحت بوو كه بينى نه سپى لى داوم.

چندان جور خوارديان بو هينابووم، جل و بهرگى پاك و جوان، همموو نهو جلانهى هينابويان نوى بوون. ههر لهوى دايكم داواى لى كردم جلهكانم بگورم و جله پيسهكان بباتهوه بو شورين. ئيدى همموو ههفته بهك جلى پاكيان دههينا و چلكنهكانم له گهليا ندا بو شوردين دهناردهوه. داواى چوونهوى نهوان و ههر نهو ئيوارديه، مغهوهز جاسم هاته ژوورهوه و پىي گوتم:

- ده توانى سبهينى بچيته همامهكهى نهو ديو، يهك سهعات موئهتت ههيه خوت بشوى.

سبهينى له نيوان كاتزمير ده و يانزه سابوون و لفكه و خاوى و جلى پاك كه دايكم همموويانى هينابوو، له گهل خوم بردم و چووم بو نهو ديو بو خو شوشتن، بهلام كيشهى ترم بو هاته پيشهوه، له نيوهى سهريشوتندا بووم ناو بررا، بانگى ژنهكانم كرد يارمه تيم بدهن، بهلام ناوى يهدهكيان نهبوو، بهههر حال له ناو مهسینهكاندا هندیك ناو ههبوو، نوم سه ددام نهو ناوهى كرد بهسهرمدا و كهفى سابوونهكهى لى بووهوه، خوم وشك كردهوه و نيوهى كاتهكهم تهواو بوو بوو، ديسان ناو هاتهوه و بريارم دا ههرچونيك بوو دهستى له خوم بدهم. زور به خيراى بهلفكهيهكى زير، ههندى چلكم له خوم كردهوه و ناوم بهخومدا كرد. نهوه ههر ناوى خوشوردن بوو، بهلام ههنديك ههستم بهبارسووكى كرد. كه گهرا مهوه ژووره ئينفيراديبهكهى خوم و تهماشايهكى ناوينم كرد، رهنك و روخساريكى جياوازم بينى، ههستم كرد ههنديك له شيوهى خوم نزيك بوومهتهوه و خهريكه له مرؤف

بچمهوه. ئيشتهيام كرايهوه و لهو خوارنده خوشانهى دايكم، كه سى مانگ بوو نه مخواردبوو و تامه زرؤى بووم، تير تيرم خوارد.

همموو نهو ههست و سوزانهى كه له لام كهلهكه بووبوون دهيانخواست له قهفهزى دهروونم نازاد بين، تامه زرؤى نووسين و دهبرين بووم، دهيان كۆپلهى شيعرم بو دههات و له بهرخومهوه ده مگوتن، بهلام پينوسم نهبوو بياننوسمهوه و دواتر له بيرم دهچوونهوه. خهريك بوو شيت بيم بو پينوسىك و لاپهريهكهى سپى.

گهرماى ته مووزى به عقوبه وزه له مرؤف دهبرى، داواى نهو خوشوشتنه ئيدى هه ميشه عارهقهه دهردهدا و جلهكانم تهواو تهر دهبوون، چاك بوو دايكم نهونده جلى بو هينابووم كه بتوانم همموو رؤزى جلهكانم بگورم و كه متر بوئى ئارهقه و چلك و پلكم لى بيت.

من رؤزى سى جار له ژوورهكهى خومهوه دهرامه ژوورهكهى نهو ديو بو دهستشورى، سهرم ههله نه دهبرى و نه مدهزاني كين نهوانهى له زيندانهكهى بهرامبهرمدا له بهر دهركا وهستاون و ته ماشام دهكهن، تهنها نهوندهم دهزاني زينداني پياوانه. ديقهتى كه سم نه دابوو. له يهكيك لهو نيوه رؤ گهرمانهى مانگى ته مووزدا بوو، كه من به بيزاريبهوه له جيگهكهى خومدا راکشابووم و بيرم له دهرهوهى زيندان ده كردهوه، له ناو نهو بيرانه مدا زور جاريش له گهل "مستهفا"، نهو كورهى كه دوو ههفته پيش گيرانم په يوهنديان دانا، دهبووم و بيرم لى ده كردهوه.

نه گهرچى فرياي يه كيبينينيك نه كه وتبووين. نهو كورهش بهو گيرانهى من زور تلابوهوه و نازارى چيشتبوو. خوى دهلى ههر نهوسا له بهر نهو خه مه گهرهيه فيرى جگهره كيشان بوو، ئيستاش ههرچى دهكا ناتوانى واز له جگهره بينى. له ناو نهو بير كردهوه چر و پرانهى خومدا بووم و سرووشى شيعرم له گه لدا بوو، له ژير دهركا كه وه، كه تهنها چند سانتيمه تريك

بۆشایی هه‌بوو، شتییک خلۆر بووه‌وه و گه‌یشته‌ ناوه‌راستی ژووره‌که‌م. خیرا هه‌ستام و ته‌ماشام کرد، جگه‌ره‌یه‌ک بوو، تووتنه‌که‌ی به‌تال کرابووه‌وه و له شویینی تووتنه‌که‌ی کاغه‌زیک لولدرابوو، دهرم هینا و کردمه‌وه، به‌عه‌ره‌بی نووسرابوو:

"من ناوم ئیسماعیله، ئەندازیارم و زیندانی سیاسیم، لەم زیندانه‌ی به‌رامبه‌رتم و شه‌و و پۆژ له‌به‌رده‌رگا وه‌ستاوم و چرکه‌ ده‌ژمێرم و چاوه‌پێی ئەو کاتانه‌ ده‌که‌م که‌ ده‌رگا‌که‌ی تۆ ده‌که‌نه‌وه‌ تا تۆزیک بتبینم، من زۆر تۆم خۆش ده‌وی و عاشقی تۆم. تکایه‌ وه‌لامم بده‌وه‌وه، تکایه‌، چاوه‌پوانم."

هه‌ر له‌ناو فلته‌ره‌که‌دا قه‌له‌میکی زۆر بچووکی ره‌ساسی که‌ ته‌نها نووکه‌که‌ی و دوو سانتیمه‌تریکی داری پیتوه‌ بوو دانرابوو. من که‌ قه‌له‌مه‌که‌م بینی له‌ خۆشیاندا خه‌ریک بوو بال‌ بگرم، ده‌مویست شیعر بنووسم، خه‌ریک بوو بۆ نووسینی شیعرتیکی و بۆ ده‌ربڕینی ئەو ئەندیشه‌ چڕ و که‌له‌کبووانه‌م سویتم بپه‌سته‌وه‌. به‌لام کاغه‌زم نه‌بوو، خیرا پاکه‌تی کلینیکسه‌که‌م هینا و کلینیکسه‌کانم لێ ده‌رکرد و، پاکه‌ته‌که‌م دراند و له‌ پشته‌که‌ی به‌بچووکی شیعرم نووسی، شیعرتیکی و دووان و سییان، تا ئیواره‌ و تا پینووسه‌که‌ نووکی تیدا مابوو، هه‌ر ده‌منووسی و ده‌منووسی و پاکه‌ته‌کانم هه‌مووی پڕ کرده‌وه‌ و شیعره‌کانم له‌ توتی کلینیکسه‌کاندا شارده‌وه‌ و ئەوانیشم له‌ناو جله‌ چلکنه‌کان، که‌ بۆ ناردنه‌وه‌ ئاماده‌م کردبوو، دامنان. دوا‌ی نووسینی شیعره‌کان، هه‌ستم به‌فه‌رامۆشییه‌کی زۆر کرد و له‌سه‌ر جیگا‌که‌مدا پال‌ که‌وتم و خه‌ویکی خۆش بردمییه‌وه‌، هه‌موو جارێک، نه‌شخه‌وتبام به‌ده‌نگی خه‌ی کلێله‌که‌ راده‌چله‌کام که‌ ده‌رگا‌که‌یان پێ‌ ده‌کرده‌وه‌. وه‌ختی چوونه‌ ئه‌ودیه‌و بوو، بۆ ده‌ستشۆرییه‌که‌. یه‌که‌م جار بوو ته‌ماشای زیندانه‌که‌ی به‌رامبه‌ر بکه‌م، ده‌مویست بزانه‌م ئەو که‌سه‌ چۆنه‌ که‌ عاشقی من بووه‌، له‌ به‌ر ده‌رگا‌که‌دا کورپیک، که‌ به‌شپوه‌ی و دشداشه‌

سپییه‌که‌یدا دیار بوو عه‌ره‌به‌ راوه‌ستا‌بوو ته‌ماشای منی ده‌کرد، به‌وه‌یدا که‌ زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کی له‌سه‌ر لێبوو زانیم ئەو بووه‌ که‌ نیوه‌پۆ نامه‌که‌ی له‌ناو جگه‌ره‌که‌دا بۆ ناردووم. کورپیکی ئیسک سووک بوو، به‌لام بۆ من هه‌یچی نه‌ده‌گه‌یاندا. جگه‌ له‌وه‌ی من که‌سیکی ترم خۆش ده‌ویست و، خۆشه‌ویستی لای من پیناسه‌ی تایبه‌تی خۆی هه‌بوو، به‌لام ئەگه‌ر که‌سیش له‌ ژباندا نه‌بووایه‌ هه‌ر هۆشیاری ئەوه‌نده‌م هه‌بوو که‌ بزانه‌م له‌ناو زیندانداندا ئەوه‌ی له‌ نیوان دوو که‌سدا پوو ده‌دا عه‌شق نییه‌، ته‌نها تامه‌زرۆیی ئەو مرۆفانه‌یه‌ که‌ له‌ خۆشه‌ویستی که‌سوکار و دۆست و هاو‌پێنایان دا‌براون و پیتووستییه‌کی رۆحییان به‌که‌سیک هه‌یه‌ له‌ نزیکیان‌وه‌ بیت و خۆشیان بو‌ی و خۆشی بو‌ین. خۆشه‌ویستی بۆ من ئەو دهم ئاوتیه‌یه‌ک بوو له‌ خۆشه‌ویستی کوردستان و پرسی کورد، ئەو که‌سه‌ی من خۆشم ده‌ویست ده‌بووایه‌ پڕ بیت له‌ ئەقینی کوردستان. من که‌ په‌یمانێ خۆشه‌ویستیشم له‌گه‌ڵ مسته‌فادا دانا بێ ئەوه‌ی هه‌شتا پووبه‌روو ناسیبیتم و له‌گه‌ڵیدا پڕ به‌دل‌ دوابم، هۆی ئەوه‌بوو من شیعره‌کانیم دیبوو، له‌ناو ئەو شیعرانه‌دا خۆشه‌ویستی قوولی ولاتم به‌دی کردبوو، هه‌ستیکی مرۆفانه‌ی ناسک له‌ناو هۆنراوه‌کانیدا هه‌بوو، که‌ بۆ ماوه‌یه‌کی کورتی پینج ده‌قیقه‌ییش یه‌کترمان دی و له‌ رووی دیه‌نیشه‌وه‌ کورپیکی زۆر قۆز بوو، ئیدی ئەو خۆشه‌ویستییه‌ دروست بوو. بۆ من ئەوسا عه‌شق بریتی بوو له‌ شیعر و له‌ کوردستان و له‌ پێشمه‌رگه‌ و خه‌بات. له‌ ناخی دل‌مه‌وه‌ به‌زه‌ییم به‌و کورپه‌دا هاته‌وه‌ که‌ به‌ر ده‌رگای زیندانی گرتووه‌ و چاوه‌پروانی خه‌نده‌یه‌کی منه‌، هه‌یج هه‌ستییک لای من به‌رامبه‌ر به‌ئه‌وه‌ دروست نه‌ده‌بوو، بۆیه‌ نه‌متوانی به‌زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌که‌یش وه‌لامی بده‌مه‌وه‌ و وه‌کو جارێ ده‌هاتم و ده‌چوممه‌وه‌ بۆ ئەو دیوو و ئەمدیوو و ته‌ماشای که‌سم نه‌ده‌کرد. ئیدی ئەویش له‌و وه‌لامه‌ تیگه‌بشت و وازی هینا.

ئه‌گه‌رچی ته‌مه‌نم که‌م بوو، ته‌مه‌نییک که‌ به‌هه‌رزه‌کاری ناوده‌بریت، به‌لام

ههستیکی وام ههبوو که من لهویدا نوینه رایه تی کیشیه که دهکم که کیشیه نه ته وه که مه وه و نابیی کاریکی هه رزه بکه م. به خۆم دهگوت من ته نهها خۆم نیم و هه رچییه که بکه م ته نهها بۆ خۆم تۆمار نابیت، من نمونه یه که له کچانی کورد، من ده بیت ئاوینه یه که بم و وینه یه کی شایسته له کچانی کوردستان پیشان بدهم. له منه وه لای ئه وان له سه ر ژنی کورد وینه دروست ده بیت و پتویسته جووله یه که نه که م زیان به ناوی ژنی کورد و نه ته وه ی کورد بگه یه نیت. به و ته مه نه وه ئه وه ههستی به رپرسیاریتییه به رامبه ر به کیشیه که م له ناو ویزداندا وای کردبوو وه ک چواره سالیه که، وه ک هه رزه کاریک رهفتار نه که م، به لکه وه ک به ساله چوویه که. توانیشم تا راده یه کی زۆر باش ئه و ئامانجه بپیکم. هه موو ئه وه مفه وه ز و پۆلیسانه و هه ر یه که و به جوړیک له کاتی دیداره کاندایه باوکم و دایکیان دهگوت، مفه وه ز هه سه ن، که زۆریش میه ره بان نه بوو له گه لمدا، جاریکیان له به رده می خۆم به باوکمی گوت: به راستی ئافه رین بۆ خۆتان، کچه که تان زۆر به رتیز و موئه ده به. که ئه م ده بینین ده لێین به راستی کورد به رتیز و سه ره رزن. ئه وه تا له و دیو هه وت هه شت ژنی عه ره بی لیبه و که ده یان بینین شه رم ده مانگری.

له راستیدا ئه و دیو ژنان و کچانیکی تیکه لیان تیدا بوو، هه بوو له سه ر دزی گیرابوو، هه بوو به سه رخۆشی گیرابوو، هه بوو له سه ر کوشتن و، دوو خوشکیش له وئ بوون له مائی بابیان هه لاتبوون و له گه ل دوو کوردا له هۆتیلدا ده ستگیر کرابوون. ئه و ژنانه هه ر یه که یان قوریانی دهستی باریکی ناهه موار بوون و هه ر یه که یان به جوړیک گیرۆده و ئالوده بوو بوون. دیاره له زیندانی پیاوانیشدا له و جوړه تۆمه تبارانه هه بوون به لām بۆ ژنان زۆر نااسایی ده بینران و ته نانه ت له ناو تاوانبارانی پیاو و ژندا هه لواردن زۆر ده کرا و تاوانباریکی پیاو له تاوانباریکی ژن به رتیزتر بوو له لای پاسه وانان. تاچه زیندانی سیاسی ئافه رت له و شوینه دا تا ئه و کاته من

بووم، هه ر بۆیه شه ماوه یه کی زۆر له ژووری ئینفیرادی مامه وه. سی شه مه هاته وه و کاتی دیدار بوو. ئه گه ر چی فه رمانه که وا بوو که هه رجاره و که سیک بمبینیت، به لām که مفه وه ز جاسم له وئ بووایه په پیره ی ئه وه ی نه ده کرد و رینگه ی ده دا به چه ند جاریک هه موو ئه و که سانه ی که ده هاتن بۆ دیدارم بمبین. یه که م جار رینگه یان دا بوو ته نهها باوکم و خوشک و براکانم که له من بچوو کتر بوون بینه ژووره وه. فه ره ی دوون و دلشاد و نه ورۆزم تیر ماچ کرد و، ئینجا باوکم. له کاتی کدا که باوه شم به باوکمدا کرد له گیرفانی باوکم قه له مه کی جاف سه رنجی راکیشام و له دلئ خۆمدا بریارم دا له کاتی خواحافیزی قه له مه که ی لئ داوا بکه م، به لām ده ترسام باوکم قه له مه که م نه داتئ و له وه بترسئ که شتیکی قه ده غه ی پئ بنووسم و ئه وه ندی تر تیا بچم. به لām هه ر ده بوو ئه و قه له مه به ده ست به یتیم، چونکه ئه و قه له مه بچوو که ی که له ناو جگه ره که دا بوو، هیتندم پئ نووسیبوو نوکی نه ما بوو. ئیدی هه ر بیرم لای قه له مه که ی گیرفانی باوکم بوو. ماوه یه که به یه که وه دانیشتن و قسه مان کرد و خواردن و جل و به رگه پاکه کانیان بۆ دانام و، منیش جله چلکنه کانم بۆ ئاماده کردبوون و شیعه رکانیشیان له تویدا دانرابوو. که ده هاتنه ژووره وه پشکنینی زۆر ده کرا، به لām له و سه ره وه پشکنین نه بوو، بۆیه ده مزانی شیعه رکانم له زیندان رزگاریان ده بیت و رووناکی ده بین. که ئه وانیش رزگاریان بیت، وه ک ئه وه وایه به شیک له خۆم نازاد بوو بیت و رووناکی دیبیت. گرنگ بوو به لām وه شیعه رکانم ده ریا ز بن. له کاتی خواحافیزیدا، که باوه شمان به یه کدا کرد، له گیرفانی باوکم به ئاسپایی قه له مه که م ده ره یتنا و بی ئه وه ی ههستی پئ بکات دانه ویمه وه و له ژتیر سه ره ینه که مدا دامنا. ئه وان رۆشتن و چه ند که سیک تر رینگه یان پئ درا بینه ژووره وه، خوشکه گه وره که م، دایکم و مسته فا. ئه وه یه که مین ژوانم بوو له گه ل مسته فا دوا ی په یمانه ستمان، به لām به ته نیا نه بووین و هه موومان پیکه وه دانیشتن و قسه یه کی

تایبه تیمان نه کرد. مستهفا کاترمیتریکی ملوانکهی به دیاری بو هینابووم. به بینینی ئەو ههستیکی زۆر سهیرم لا دروست بوو، مرۆفیک که پهیمانی خۆشهویستیمان پیکهوه گری دابوو هیشتا ژوانیکیش له نیتوانماندا پرووی نه دابوو، وا ئیستا و له دواي ئەو پهیمانه له ناو زینداندا و دواي سێ مانگ و نیو یه کتری ده بینین، چاوه کانی ههردوو کمان گهش و پر له خۆشهویستی بوون، ئەو ههلوێسته جوانه ی و ئەو به تهنگه وههاتن و دیداره ی به تهواوی ئەوی له دلمدا جیگیر کرد. مستهفا و له یلای خوشکم پیکهوه له کهرکووه ههاتبوون و دایکم و ئەوانیش له کفرییهوه و له بهر ده رگای زیندانه که ی به عقوو به دا یه کترین دیبوو. دیاره بو دایکم و باوکیشم زۆر ئاسایی نه ده بوو که بزانی ئەو و من په یوه ندیمان ههیه، به لام لای ئەوان زۆر ئاسایی بوو که وهک هاو پیکه ئەو سهردانیم بکات و ئەویش هه ر وهک هاو پیکه خۆی به وان ناساندبوو. به هه ر حال پیکهوه دانیشتین و قسه و باسی گشتیمان کرد و من هه میشه هه والی ده ره وه م ده پرسی و ده مو بست بزانی چی روو ده دا و چاوه پروان بووم حزبی به عس پرووختی. پێم وایه هه موو که سیک له زینداندا ئەو هه سته ی لا دروست ده بییت و پیتی وایه هه ر له و رۆژانه دا پرژیم ده رووختی و نازاد ده بییت. له ناو ئەو قسانه دا به چرپه به له یلام گوت که ئەو شیعرا نه ی له ناو جله کا ئمدا یه بیدات به مستهفا بۆم هه ل بگریت.

ئەو هه فته یه، هه فته یه کی نوێتر بوو، رووداوی سه رنجرا کیش روویدا بوو. بیووم به خاوه نی پینووسیکی جاف. ده فته رم نه بوو، تا قییم کرده وه به قه له می جاف زۆر به جوانی له سه ر کلینکس "ده ستمالی کاغه زین" ده نووسریت. ئیدی شاگه شکه بووم. ئیدی ده ستمالی کاغه زینم ته نها و ته نها بو نووسین به کار ده هینا، شیعر و په خشان و نامه بو مستهفا و بو هاو پیکه نام. قوئاغیکی نوێ و ناوازه بوو بو من له ناو زینداندا بتوانم بنووسم و نووسینه کانیشم نازاد بکه م و بیانگه یه مه کفری و کهرکووک. ئەو نامه و

هۆنراوانه ی که له سه ر ده ستمالی کاغه زین له زیندانه وه ده منارده وه بو کفری و کهرکووک، تا ماوه یهک له لای مستهفا ما بوونه وه، که مستهفا ناچار ی هه لاتن بوو و سالی ۱۹۸۲ به ره و هه نده ران کوردستانی به جیهیشت، هۆنراوه کانی لای نه وزاد ئەحمه د ئەسوهد دانا بوو، که هاو پیکه کی خۆشهویستمان بوو، نامه کانیش لای فاته مه ئەحمه د که خوشکه زای بوو. ئەو نامه و هۆنراوانه تا سالی ۱۹۸۶ لای ئەو خۆشهویستانه ما بوون، دواتر بارو دۆخی نا ئارامی کهرکووک وای کرد که له ناوی بدن، به لام نه وزاد ئەحمه د به ده سته و خه تی جوانی خۆی هه موو هۆنراوه کانی که له سه ر ده ستمالی کاغه زین نووسرا بوون له ناو ده فته ریکدا نووسیوه و ئیستاش ماون.

- باشه، ئەگەر دەتوانی بیكهی، بیكه.

مامم رۆیشت و یهك كاتژمبیری پێ چوو، كه هاتهوه پهنكه یهكی سهه
عهرزى هینابوو، مفهوهز جاسمیشی لهگهڵدا هاتبوه ژوورهوه. تهنها
چهقۆیهكی بچووکی پێسوو، پلاکی پانكهكهی بری و ههر دوو تهلهكهی
دهرهینا، گوتی:

- ئیستا دهبێ ئەم تهلی کارهبا یه ژوورهكesh ئاوا بپرم.

- بهلام چۆن، ئیمه ناتوانین کارهبا ی ئەم دایه ریه هه مووی بکوژینینهوه.

- پێویست ناکات بیکوژیننهوه. ههر وا دهیکهم.

- بۆ خاتری خوا کارهبا دهتگریت.

- نا من ههر له سروشتهوه بهرگرم هه یه بۆ کارهبا و کارهبا نامگرێ.

- چۆن شتی وا دهبیت؟ چۆن کارهبا ناتگرێ؟

جاسم باوهری به مامم نه کرد و زۆر ترسا کارهبا بیگریت و له سهه ئه
ساغ بپتهوه. مامم به چهقۆ کارهبا که ی بری و ههر به دهستی خۆی تهلهکانی
دهرهینا. له راستیدا نهك ههر جاسم، منیش زۆر ترسام مامم کارهبا
بیگریت و بههۆی منهوه ئه ویش تیا بچیت. جاسم به منی وت هه تا ئه
کارهكهی تهواو دهكات وهره من و تۆ له دهرهوه بوهستین. زبندانیهکانی
بهرامبه ریش بهم مهسه له یه یان زانی و لای دهرگاکه وهستا بوون و چاوه پێی
روودانی کارهساتیکی دلته زینیان دهکرد. بهلام مامم زۆر بێباکانه و
باوه ربه خۆیانه وایه رهکانی گرتبوو به دهستی هه و به یه کیانییه وه ی پێچایه وه
و به تێپ دایپۆشین و پانكهكهی خسته کار. هه موو سه بریان پێ هات كه
ئهم کاره وا به ئاسانی بۆ مامم نه نجام درا. به ههر حال، مامی خۆشه و بیستم
به و پانكه یه گه و ره ترین خزمه تی به من گه یاند و هه ناسه یه کی نوێی به خشی
به ژووره كهی دۆزه خم. راسته با ی پانكهكesh ههر گهرم بوو، بهلام له و
ئارهقه زۆره رزگاری دهکردم و وشکی دهکردمه وه.

من و ئەنفال

سه ره تاي مانگی تاب بوو، ئابی سالی ۱۹۸۰، له ناو ژووریکي دۆزه خدا
هالاوم لێ هه لدهستا، ئیدی به ته واوی له گیانی خۆم بپزار بوو بووم. ئه
هه فته یه، مامی گه و ره م هات بۆ دیدار، وهخت بوو شیت بیت كه منی به و
جۆره دی. ئه و بچ ئەندازه منی خۆشه و بیست، ده یان جار گوتی به قوریانت
بم حه یاتم، تۆ مایه ی شانازیانی، تۆ سه ری ئیمهت به رز کردۆته وه. زۆر
قسه ی هاندانی لهم جۆره ی بۆ کردم. مامم گوتی ژووره كesh ده كوڵی ئیستا
ده چم بزاتم رینگه ددهن پانكه یه كesh بۆ بکرم و بیهینم. مامم خیرا چووه لای
مفهوهز جاسم و پیکه وه گه رانه وه بۆ ژووره كesh من. مفهوهز جاسم گوتی:

- له راستیدا قه دهغه یه، بهلام من له سهه به رپرسیاریتی خۆم رینگه ددهم
بۆی بپنی، بهلام یهك موشکیله ی تر هه یه.

- کیشه ی چی هه یه؟

- ئەم ژووره پلاکی کارهبا ی تیا نییه، تهنها ئه و گلوپه یه ئه ویش
سوپچه كهی له دهره وه یه.

- قه یناکه، تۆ رینگه م بدهی خۆم ئه و کیشه یه چاره سهه ده که م.

- چۆن؟

- من خۆم ئەندازیاری کارهبا م و له و وایه ری کارهبا وه پانكهكesh
ده به ستمه وه.

مامم له و جوړه كهسانه بوو كه بډيان تهسته مه داواى شتنى له كه سيك بكن، كه سيك بوو دژ به نهرىتى به رتيل و واسيته، به لام خوشه ويستى من ناچارى كردبوو په نا بو چندان كه س ببات بو ته ودى له و دوزه خه رزگارم بيت. شيخ ستار له كه ركوك، شيخ عه تا له كفى، حمه سه عيد جاف له به غدا، ديدارى كه سانى تربيلى كردبوو بو هه و لدان بو من. و نه بچ ته مانه هه و لى خوږيان نه دا بيت، و لى لاي رږيى به عس ته نانه ت نه وانه شى كه وا ده هاتنه بهر چاو كه ده سه لاتييان هه بچ، بيده سه لات بوون و قسه يان نه ده رږيشت. چند سال داواى تازادبوونم له زبندان، رږيكيان پياويك هاته مالمان و پرسیارى منى كرد.

* ته مه مالى مه هاباد قهره داغييه.

* به لى فرموو.

* ته م نامه يه له كاك حمه سه عيد به گى جافه وديه بو مه هاباد.

نامه كه م كرده وه و خوینده وه. داواى سلاو و رږي و برږك ستايش كړدى نووسينه كانم كه ته و دم له رږي نامه ي هاوكارى، گوډارى به يان، رږي كوردستان، كاروان بلاو ده بوونه وه، گله بيلى لى كردبووم و نووسيوو:

"كاتى خوږى كه تو له زبندان بووى و چند لاويكى ترى كفى له زبندان بوون، مامت هات بو لام و داواى ليكردم كه هه و لى تازادكردنت بدم. من بو توښ و بو لاوه كانى ترى كفى هه و لى زورم دا. داواى تازادبوونيان ته وانى تر هه موويان به سه ردانى يان به نامه سوپاسيان كردم بو هه و لى كانيان، به لام تو كه له ناو لاوه كاندا جياوازييه كيشت هه به و ته و ته به ره مت ده بينم بلاو ده بيته وه و گه لى پيشكه و تووى، كه چى له تو وه هيچ هه و لى يان نامه به كى سوپاسم پچ نه گه يشت. من خه يالم بو ته وه چوره و پرسیارى ته و دم لا دروست بووه تا يا تو له هه و لى كانى من تاگادار نه بووى كه بو تازادكردنت دابووم، يان تو من به نه يار ده زانى به و پييه ي كه له ده سه لاته وه نزيكم."

له راستيدا من تاگادار بووم كه كه سوكارم بو تازادكردنى من په نايان بو ته و كه سانه بردووه كه پييان و ابووه ده توانن كار بگه ريبه كيان هه بيت و هه و لى بدن تازاد بكرم، ته و كه سانه ش به پيى تواناى خوږيان قسه به كيان له و پرسه دا كردبوو، به لام هه و لى كه سيان سه رى نه گرتبوو. شيخ ستار رږي و ره وان گوتبوو: "من هه و لى خوږم ده دم، به لام به راستى قسه ي ئيمه لاي به عس هيچ ره و اجى نييه. ده توانين رږي سه د كه س بده ين به گرت، به لام ناتوانين يه ك كه س تازاد بكه ين." ته و راستگوډيانه ته م راستييه ي بو مامم ده رپريو، بو ته و دى به ته مای ته و هه و لانه نه بن كه كورده كانى نزيك له ده سه لاتي به عس ده ياندا. هه رواش بوو. من له وه لامى نامه كه دا سوپاسم كرد و بو م نوسى كه تاگادارى هه و لى كانى هه بووم، به لام به داخه وه كه به هوى هه و لى كانى ته وانه وه نه بوون كه تازاد كرام.

ته گه رچى به و ديدارانه خوشحال بووم و، به و خوږاكانه بووژابوومه وه كه له كفرييه وه داى كم ده يهينا و له به غداوه مامم و ناموژنم ده يانه ينا و، جل و بهرگم پاك و خاوږين بسو و، مه لئه ميكي ره ش كه داى كم له ديدارى دووه ميده هينا بووى، زور كار بگه ر بوو برينه كانى له شمى تا راده يه كى زور باش چاك كردبووه وه، به لام هيشتاش هه ستم به لاوازييه كى جه سته يى زور ده كرد. زور بچكوله تر ببوومه وه له قه باره ي جارنى خوږم. به يان يان يكي گوتيم له ته ق و توقى سلاو كړدى پاسه وانه كان بوو، ديار بوو كه سيكى گه و ره هاتووه. چونكه كه كه سيكى پله به رز ده هات هه ر پولىس و پاسه وان بوو پيى ده كوتا به عه رزا و چه كه كه ي داده گرت و چه پوكى ده دا به سه ر چه كه كه ي خوږيدا. گوتيم لى بوو گوترا پاريزگاره و بو پشكنين هاتووه. نيو كاترمي ريكى پيچوو تا به نديخانه كانى ترى پشكنى و نوره گه يشتبووه زبندان هه كه ي من. له بهر ده رگاي ژووره كه مدا پيش ته و دى هيشتانه ده رگا بكه نه وه و گوتيم له قسه كانيان بوو، پاريزگارى دپاله پرسى:

جهختيان دهكردهوه لهسهري و كه له خوهميشي پرسی، ههستم كرد پتوبسته
زور بهشانازيبهوه بهئەري وەلامی بدهمهوه.

- بهلئى شاعيرم.

- تو به ئيمهت گوتوه فاشيست؟

به هيمای بهلئى سهرم پراوهشانند. ئەو پيکه نيني دههات و گالتهى
پيدههات من شاعير يان سياسى بم، ديار بوو به مندالتيکم دهزانى و بره
بو قسه کانم دانائيت و منيش له و کاته دا وهک مندالتيک بيتاکانه وهلامم
دهدايهوه و بهفرسه تم زانى كه به مندالم دهزانيت. ئەو به پيکه نينهوه پرسی:

- ئيمه فاشيستين يان ئيوه کورد.

- ئيوه.

- فاشيست مانای چيبه؟

- نازانم.

- ماوهى چهنده له بهنديخانهى؟

- چوار مانگ.

- كهى نازاد دهكرتیی؟

- ئيوه ئەزانن.

- ئەگەر نازاد بكرتیی جارتيكى تر وا دهكهى؟

- چيم كردوه؟

- تۆبهت نه كردوه؟

- چيم كردوه تا تۆبه بکهم؟

پارتيزگارى ديارله چوهه دهروهه و دهركا له سهركيژۆله سياسييه كه خړ
داخرايهوه. ديار بوو له كاتى پشكنيندا فهرمى دابوو كه زيندانىيه كان
هه ندى له ناو دالانى بهنديخانه كه دا له بهر هه تاو دابنرين، دواى رويشتنى

- ئەى ئەم ژوروه كيتى تيدايه؟

- كچتيكى سياسى تيدايه.

- سياسى؟ مهسه له كهى چيبه؟

- گه ورهه ئەم كچه شاعيره، له ريكخراوى نهيتيدا كاري كردوه و
په يوه ندى راسته و خوئى له گه ل فرمانده يه كى موخه رپين هه بووه.

دواى ئەم قسانه دهركا يان كردهوه و منى بچكۆلانهى بينى له سووچتيكى
ژوروه دا دانىشتووم به سه رنجتيكى پر له سه رسامى و ته وسه وه به دهنگى
به رز گوتى:

- ئەمه كچه سياسييه كه يه؟ ئەمه منداله، ئەمه سياسهت چوزانيت
چيبه؟ ئەمه شاعيره؟

ئەو به رپر سه پولي سه ي كه له گه لى هاتبووه ژوروه وه و ديار بوو له
مفه وه زه كانى تر پله دارتره، جهختى له سه ر سياسييون و شاعير بوونى من
ده كردهوه و، گوتى:

- بهلئى گه ورهه، جنيتوبشى به حزبى به عس داوه و نووسيويه تى كه
فاشيستن.

پارتيزگارى ديارله ديسان به شپوازيك كه هه م ته وس و هه ميش سه رسامى
ده نواند و به بزه يه كه وه دووپاتى كردهوه كه منى مندال سياسهت چوزانم،
رووى له من كرد و پرسی:

- ناوت چيبه؟

- مه هاباد.

- جمهورية مه هاباد! تو شاعيرى؟

بو به كه م جار له و زيندانه دا پيتم گوترا شاعير و سياسى، له راستيدا من
تا ئەو كاته ته نها چهن شيعر تيكم نووسيوو، له وان هه ته نها دوو دانه يان
بلاو ببووه و هيشته نه ده كرا ناوى شاعير له خو م بنيم، به لام له ويدا ئەوان

ئەو و خواردنى نيوەرۆ يەكسەر هاتن و گوتيان هەمووتان بۆ بەر خۆر. لە گەل ئەو شەدا كە ديارەكانى حەوشەى زبندان زۆر بەرز بوون و مەترسى هەلھاتن نەدەكرا، بەلام چەندان پۆلىسىش لە دەورەبەرى حەوشەكەدا بوون و چاودىربيان دەكرد. پياوھەكان لە لايەك و ئەو چەند ژنەى ئەوديوو و منيش لە لايەكەو دانىشتين و خۆرى كۆتايى مانگى ئاب بۆ ماوہى يەك كاتژمىر داخى كردين. چوار مانگ بوو هەتاوم نەدیتبوو، ئیسكەكانى لەشم داهىزرايون، كە ئەو هەتاوہ لىيى دام بەتەواوى گىژ بووم و بەرگەيم نەگرت، يەك دووانىك لەو ژنانە دەستيان گرتەم و هینايانە ژوورەو و خۆيان رۆشتنەو ژوورى ئەوديوو. لەسەر جىگاكەم راکشام و دەزانم نەخەوتبووم و نەش بوورابوومەوہ. داهىزراىتىكى تەواو، وەك نيوە مردووبەكم لىھات، هەستم دەكرد ئەوئەندە قورسەم تواناى هەلسانەوہم نىيە.

ھەرچى كاتى كلىليان بخستايەتە نيوكونى دەرگاكەوہ ئەگەر لە شيرىنترين خەويشدا بام هەلئەستام و قنچ دادەنىشتم، يەك جاريش منيان بەخەوتوويى يان راکشاي نەديبوو، تەنانەت ئەو جارنەشى كە بۆ پشكنين لە نيوہى شەودا دەهاتن و دەيانىيى قنچ دانىشتووم سەريان پى دەهات و پىيان وابوو قەت ناخەوم. بەلام ئەو ئىوارەيە دەرگايان كەدەوہ بۆ ئەوہى بچمە ئەوديوو بۆ دەستشورى، نەمتوانى هەلبستم و كە خواردينشيان هینا من ھەر وەك نيوە مردوو بووم و نەمتوانى هەستم، دەمبىنى دەرگا دەكرىتەوہ و كەسىك قسەيەك دەكات، بەلام نەمدەزانى چى دەلئيت و نەمدەتوانى شتىك بلئيم. دەرگا داخرايوہ و منيش ھەر لە جىگەى خۆم راکشابووم و تواناى جوولانەوہم نەبوو، لە ناکاو هەستم بەخنكان كرد، شتىك قورگى گرتەم، لەتاوا نەمزانى چۆن ھىزم ھاتەوہ بەر و ھەستام، بىنيم بەخوڤ خويىن لە لوومەوہ دەپژئى، جەلكانم خەلتانى خويىن بوون، خاويليەكى گەورەم پى بوو ئەويش يەكپارچە بوو بەخويىن. نەمدەزانى چى روودەدا و بۆ وام لىھات. ھى ئەو خۆرە بەھىزەى نيوەرۆ بوو كە دەيدا

بەتەوقى سەرمدا يان شتىكى تر، نەمدەزانى چى بكەم؟ سەرم هەلئەبەرى بۆ ئەوہى خويىنەكەى بوەستىت، بەلام ئەو كات قورگم دەگىرا و خويىنەكە دەچووہ خوارەوہ بۆ ناو قورگم و ھەستم بەخنكان دەكرد. پىدەچوو درەنگ بىت، نيوەشەو بىت. لە دەرگاگەم دا، جارئىك و دوو جار و سى جار كەس نەيدەكردەوہ. لە كونى كلىلەكەوہ تەماشام كرد، پۆلىسە ئىشكگرەكە زەق زەق تەماشادەكات و گوڤ ناداتى كە من لەدەرگا دەدەم. لە داخان ئەوئەندە توورەبووم كە خويىنى لووتيشم فوارەى دەكرد و نەدەوستا، بەھەموو ھىزى خۆم لە دەرگام دا و لە دەرگام دا. پۆلىسەكە بەبىزارىيەكەوہ پرسى: چىت دەوڤ بەم نيوەشەوہ؟ منيش بەتوورەيىيەوہ گوتم خويىنى لووتەم بەر بووہ و دەرگام لى بكەرەوہ، دەبى بىگەيەننە نەخۆشخانە، دەنا دەمرم و بەسەر ئىوہدا ساغ دەبەوہ.

كە ئەم قسەيەم كرد دەرگاگەى كەدەوہ و بىنى بەراستەم و ھەموو ژوورەكە خەلتانى خويىنە، جەلكانم، جىگاگەم، خاويليەكەم. گوتى ھەر ئىستا دىمەوہ. دەرگاگەى داخستەوہ و دواى پىنچ خولەك ھاتەوہ و بەرپرەسە ئىشكگرەكەى لەگەلدا بوو، يەك پارچە سەھۆلىشى بەدەستەوہ بوو. پارچە سەھۆلەكەى خستە سەر تەوتلەم و وردە وردە خويىنەكە كەم بووہوہ، بەلام ئەوئەندەم خويىن لەبەر رۆشتبوو پىدەچوو ئەوئەندەم خويىن تىدا نەمايىت بۆيە وردە وردە خويىنەكە وەستا. گوتيان بەداخەوہ ناتوانين بتبەين بۆ نەخۆشخانە، تۆ زبندانى سياسيت.

چەند رۆژئىك تىپەرى و بەيانىانىك دەرگايان كەدەوہ و ژنىك و مندالئىكى ساوايان ھىنايە ژوورەوہ و دەرگايان داخستەوہ. ژنەكە بەعەبايەكى رەشەوہ خۆى پىچابووہوہ و تەنھا دەموچاوى ديار بوو. سلاوى لە من كرد و منيش فەرمووم لىكرد لەسەر جىگاگەم دابنىشيت. مندالە ساواكە تەمەنى تەنھا سى مانگ بوو، كچئىكى ئەوئەندە جوان بوو تا ئەو دەم مندالى ئەوئەندە جوانم نەديبوو، ھەر دەتگوت فرىشتەيە. داىكىشى

ژنیکی زۆر شوخ و شهنگ بوو، ته‌مه‌نی ته‌نها بیست و سی سال بوو، ژنیکی خوتین گهرم و رووخۆش بوو. پیش ته‌وه‌ی هیچی ته‌وتۆش پیکه‌وه بدویتین له‌خۆمه‌وه هه‌ستم کرد ژنیکی باشه و ته‌ویش هه‌مان هه‌ستی هه‌بوو به‌رامبه‌ر به‌من. لێم پرسى:

- ته‌مۆ گه‌راوى؟

- نا، مانگه‌که، مالمان له‌ به‌سه‌ریه‌ به‌لام خۆمان خه‌لکی دێیه‌کین له‌ به‌عقوبه‌، له‌ به‌سه‌ر گه‌رام و مانگه‌یک بوو له‌وێ بووم، ته‌مۆ هه‌ینایانم بۆ ئێه‌ ته‌وه‌ی ته‌وه‌ی؟

- من چوار مانگ و نیوه‌ گه‌رام، پێشتر له‌ ته‌من بووم و ماوه‌یه‌کی شه‌ لێرم.

- که‌واته‌ زیندانی سیاسیت؟

- به‌لێ. ته‌هی ته‌وه‌ی؟

- منیش و ته‌م ساواپه‌ش زیندانی سیاسین. که‌چیکه‌ی دوو سالی شه‌م هه‌یه‌، له‌ ماله‌ی باوکمه‌.

- چیت کردوه‌؟

- مێرده‌که‌م هه‌لاتوه‌ بۆ ئێران. خه‌ریک بوو بیه‌گرن له‌سه‌ر حزبی ده‌عه‌وه‌، به‌لام فربه‌ که‌وت هه‌لبه‌ت بۆ ئێران و من له‌سه‌ر ته‌وه‌ گه‌رام.

- ته‌وه‌ ده‌زانیت ته‌وه‌ گه‌راوى؟

- نه‌خه‌یر. مێرده‌که‌م ناوی "قاسم"ه‌، دکتۆر بوو له‌ به‌عقوبه‌، لێره‌ پێیان زانی که‌ له‌گه‌ڵ حزبی ده‌عه‌ویه‌ و به‌دواپه‌وه‌ بوون و ناچار رامان کرد بۆ به‌سه‌ر و له‌وێ له‌سه‌ر عه‌ره‌بانه‌ له‌فقه‌ی ده‌فرۆشت، له‌ویش پێیان زانی و باش بوو خۆی ده‌ریاز کرد، ده‌نا ئێعدامیان ده‌کرد.

ته‌وه‌ ژنه‌ زۆر ئازا بوو، بیه‌باکانه‌ ده‌دوا و وره‌ی بلند بوو. ناوه‌که‌ی له‌گه‌ڵ

که‌سه‌یه‌تیدا زۆر گونجاو بوو، هه‌یواى به‌ژبان و به‌دواپه‌وه‌ هه‌بوو، ناوی "ته‌مه‌ل" بوو. ساواکه‌ی باوه‌شی، ته‌وه‌نده‌ شیرین بوو، له‌ ماوه‌یه‌که‌ی کورتدا هه‌وگری بووم و هه‌وگرم بوو، رۆژی سه‌دان ماچم ده‌کرد. ته‌وه‌ منداڵه‌ له‌دایکه‌ی زیاتر هه‌وگری من بوو، ده‌هاته‌ باوه‌شمه‌وه‌ و یاری به‌قه‌رم ده‌کرد، منیش زۆر زۆرم خۆشه‌وه‌یست. ئه‌یستاش که‌ سه‌یما و خه‌نده‌ و چاوه‌ جوانه‌کانیم به‌یر ده‌که‌وتیه‌وه‌ پێم خۆشه‌ به‌بینم و ته‌یر ماچی بکه‌م، ئه‌یستا ته‌وه‌ ته‌گه‌ر به‌عس نه‌یکه‌وتنه‌ی ته‌مه‌نی بیست و چوارساله‌. ته‌وه‌ ئه‌یستا من هه‌ر نانه‌سیته‌، چونکه‌ ته‌نها ته‌مه‌نی شه‌ش مانگ بوو، شه‌ش مانگه‌ش پیکه‌وه‌ بووین و ئه‌یدی نه‌مه‌دیته‌وه‌، به‌لام دایکه‌ی دێنه‌یه‌م ته‌گه‌ر مایه‌ ته‌ویش منی هه‌ر له‌ به‌یر ماوه‌. تاقه‌ شه‌تی که‌ قه‌ت هه‌ز ناکه‌م به‌یرم بکه‌وتیه‌وه‌ له‌و ساوا شیرینه‌ی ناو زیندان، ناوه‌که‌یه‌تی، که‌ ناکرێ و ناستوانم به‌یرم به‌جێته‌وه‌، ته‌فسوس ته‌وه‌ که‌چه‌ شیرینه‌ ناوی "ته‌نقال" بوو.

ته‌وه‌ یه‌که‌م جار بوو ته‌وه‌ ناوه‌ به‌یستم، که‌ یه‌که‌م جار ناوی که‌وتیه‌که‌م پرسى و دایکه‌ی گوته‌ی ناوی ته‌نقاله‌، هه‌ستیار نه‌بووم به‌رامبه‌ر به‌وه‌ وازه‌یه‌، ته‌نها لێم پرسى:

- ته‌نقال مانای چیه‌؟

- ناوی سووره‌تیکه‌ له‌ قورئان.

ئه‌یستا به‌رامبه‌ر به‌وه‌ وشه‌یه‌ زۆر هه‌ستیارم، که‌ ده‌به‌یستم رۆحم دێشه‌، ته‌وه‌ رۆژانه‌م دێته‌وه‌ یاد که‌ هه‌موو کوردستان ده‌تگوت له‌ پرسه‌داپه‌ هه‌ند مات و خامۆش بوو. رۆژانی شوومی سالی ۱۹۸۸، که‌ ئه‌یسه‌ له‌ که‌فری بووین و زۆربه‌مان به‌دزییه‌وه‌ ده‌چووینه‌ سه‌ریان و به‌دلیکی شکاو و په‌ر له‌ جه‌خاره‌وه‌ ده‌مانروانییه‌ جاده‌ی نه‌یان که‌فری و که‌لار، که‌ زنجیری ته‌ستوری زه‌یبه‌شکان هه‌لیان ده‌دری و به‌ره‌و دێهاته‌کان بۆ هه‌یرشه‌ردن و ته‌نقالکردنی لادینه‌یه‌ دلیک و ساکاره‌کانی گه‌رمیان ملیان ده‌نا. چ سامناک بوون ته‌وه‌

رۆژانه، له واژهی ئەنفالدا ئەو یادهش پۆحم دەشلەژینتی که له مانگی نیسانی سالی ۱۹۸۸ دا پرووی دا. باوکم ماوهیهکی کهم بوو له زیندان نازاد کرابوو، جاری یهکهمی نهبوو که زیندان بکری، له کفری هەر تهقهیهک دهبوو، هەر چالاکیهکی پیشمه رگه پرووی دهدا، ئەمنهکان دههاتن و مائی ئیمهیان دهپشکنی. کیتلگه و باخیکمان ههبوو له دهره نده تالهی کفری، له کیتلگه یه دا کارگه یه کی مریشکمان ههبوو، پیشمه رگه زۆر جار دههاتن و شهوان له وئی نانیان دهخوارد. مهخابن ئەو ههواله دهگه یشته وه به عس، چۆن دهگه یشت؟ مهخابن ناپاک له ناو شوێنیدا ههبوون. که ههوال دهگه یشته ئەمنی به عس، دههاتن و باوکمیان دهگرت. ئەو جارهیان ههرسیکیان، باوکم و فه ره ی دوون و سه لاهی برامیان گرت و له زیندانی ئەمنی کفریدا ئەشکه نجهی زۆر دران. سه ره تای مانگی نیسان بوو، که باوکم له زیندان نازاد کرا، مرۆقتیکی تر بوو، زۆر گۆرابوو، که پیشوازییم کرد و ئەو خه مه قوولم له چاوی دی و ئەو گۆرانکارییه زۆرم له جهسته و سیمای دی، ههستم دهکرد شتیکی سه یر و نااسایی پرویداوه. نهخۆش بوو، رۆژ به رۆژ لاواز و لاوازر دهبوو. هیشتاش ههر دهچوو سه ر کار. لهو ماوه یه دا له دهفته ریکدا له ناو دوکانه کهی هه ندیک وه سه یه تی نووسیبوو بۆ ههر یه ک له ئیمه، له دواي کۆچکردنی دهفته ره که مان دیته وه، بۆ ههر یه که مان شتیکی نووسیبوو. بۆ من نووسیبوی: "مه هاباد تۆ بۆ نووسین خولقاوی، له م کاره تدا به رده وام به و دلنیام سه رده کهوی. زۆرت شانازیت پیوه ده کهم چونکه کچیکی تیکۆشه ری، داوات لی ده کهم هه میسه قه له مه کهت له پیناوی گهل و نیشتیمانه که تدا بیت و له هه یچ شتی سل نه که یته وه." کۆتایی مانگی نیسان بوو، نهخۆشییه کهی زۆری بۆ هینا، من ئیستاش گومان ده کهم که له زیندانا به عس ده رمانخواردی کردبیت، دنا ئەو مرۆقه زۆر و هه میسه چالاکه بۆ له ماوه ی مانگی کدا وا ده بوو کایه وه. دایکم و برا گه وره کهم بر دیان بۆ نهخۆشخانه ی که رکووک، له رینگا تووشی

کاروانی ئەنفال بهر بوو بوون، باوکم بهو دیمه نه زۆر نازاری دی، زۆر گریابوو، که هاته وه و باسی ده کرد دیسان ده گریا، له ناو هه موو رسته کانیدا ئەوه ی سه رنجرا کیشترین بوو که ده یگوت:

- زی به ی مندال و قیژه ی ژن ده گه یشته که شکه لانی فه له ک. کافر یان پی موسولمان ده بوو.

۲۷ ی نیسان دووباره نهخۆشی زۆری بۆ هینا. بر دیانه وه بۆ که رکووک. له وئی دکتۆریش نه بوو فریای بکه وئی، به چاوی کراوه وه رۆچی سپارد. ئەو رۆژه سالیادی هه شته می گیران و زیندانی یکردنه که ی منیش بوو، هاوکات رۆژی له دایکبوونی سه ددامی دیکتاتور بوو. باوکم له ته مه نی ۵۲ سالییدا رۆچی سپارد.

هېماکانی شهر

له ئه یلروللی سالی ۱۹۸۰ دا، ئیدی من ئینفیرادی نه بووم و کۆز په یهک و دایکتیک له ژووره که مدا بوون. ئەمەل ئەشکەنجە نه درابوو، ئەو دەستبەسەر بوو، دەیانگوت ئەگەر مێردە کهی بێتەوه و خۆ بدات بە دەستەوه، ئەم تازاد دەکەن. خەلکی دێتەک بوون ناوی جدیدە بوو. ئەمەل بیست و چوار سەعات عەبای بە خۆیه وه پێچا بووه، تەنانەت کاتی خەوتنیش. پێم سەیر بوو که تەنها من و ئەوین لەو ژووره و هیچ پیاوێکیش نایبینی که چی هەر عەبای بە خۆیدا داوه. ئەو خۆ پێچانە وه به ئەوندە ی له بهر داب و نەربت بوو، له بهر تاین نه بوو. چونکه هه موو ئەوانه شی که دههاتن بۆ لای وهک ئەو بوون و پیاو دیار بوایه یان نا هەر عەبایان له خۆوه پێچا بووه.

یه کهم جار بوو بیینم بهو شیتوهیهی ئەو دەستتوێژ بگێردی، له مالی ئیمه دا با پیرم که دەستتوێژی هه لده گرت نیو بهرمیل ناوی ده پرشت، که چی ئەمەل تەنها دەستی تەر دەر کرد و دهیهیتنا به دهمرچاویدا و به دەستی تا ئانیشکی و به سەر ههردوو قاچیدا. پێم وابوو له بهر ئەوهی له زیندانایه و ئاو که مه بۆیه وا دهکات، که چی ئەو دهیگوت دەستتوێژی ئیمه هەر وایه. که نوێژی ده کرد دهستهکانی نه دهخسته سەر سکی و ریک ده وهستا، بهردیکیشی بهرامبهر به خۆی دادهنا له کاتی کړنۆشبردندا تهو پێلی دهچه قاند به سەر ئەو بهردهدا. له هۆی ئەوهم پرسی و گوتی چونکه ئیمامی عەلی

له سەر نوێژ شه هیدکراوه و له تاوا دهستی به سکییه وه گرتوه، بۆیه ئیمه دهستان ریک ده گرین و نایکهینه سەر سکمان وهک ئەوهی سوونییهکان دهیکەن. ئەو بهردهش که تهو پێلیان پێ دهچه قاند له خۆلی که ره به لا و نهجهف دروست کرابوو بۆیه پیرۆز بوو له لایان و کړنۆشیان بۆ دهبرد. ئەوان پێیان وابوو ئیمامی زه مان که به مه هدی ناوی ده بهن دیته وه و پرزگاریان دهکات و مرۆفایه تی له و ناههقی و زۆردارییهی که ههیه پرزگار دهکات. مهراقم بوو بزائم کهی دیته وه ئەو کاک مه هدییهی که باسی دهکەن، ئەوان پێیان وابوو که نیشانهکانی هاتنی ده رکه وتوه و ئەوه تا سه ددام و داروده سته کهی زۆردارییان گه یاندۆته لوتکه چونکه که سیکی وهکو ئایه توللا سهدر و ئامینه سهدری گرتوه و ئەشکهنجه یان ددا. هەر ئەو ساله بوو محمه د باقر ئەلسهدر که پێشه وایه کی ئایینی شیعه کان و ئامینه سهدری خوشکی گیرابوون. ئەمەل دهیگوت ئامینه سهدریان جوژی ئەشکهنجه داوه که کهسیان تا ئیستا وا ئەشکهنجه نه داوه، که لیم پرسی چییان لی کردوه، بۆی باس کردم که هه موو گیانیان به جگه ره سووتاندوه. دلنایم کرده وه که هەر ئەو نییه که ئەو ئەشکهنجه یه درابیت، جیزامه کانم هیشتا دیار بوون و پیشانم دا، به لام تکام لیکرد که له نیوانی خۆماندا بیت و باسی نهکات، چونکه هه ره شه ی زۆریان کردبوو که نابیت بۆ هیچ که سیکی باسی ئەشکهنجه کان بکه م. به هۆی ئەمه له وه ورده و تاشنای کلتور و داب و نەربتهکانی شیعه بووم، بۆ من نوێ بوو خەلکی وا بناسم و به راستیش کلتوری ئیمه و ئەوان زۆر جیاواز بوو، ئەویش له باره ی کورده وه وای دهگوت و پیتی سەیر بوو هه ر دوو کمان خەلکی ولاتی بین و ئەوه نده داب و نەربتمان له یه که وه دوور بیت. زۆر پرسیارم لی ده کرد و ئەمەل به ئاره زووه وه وه لامی ده دامه وه، ئەو چه زی ده کرد کاربگه ربیه کم له سەر دابنیت و هه ستم ده کرد ده یه وئی بکات به ئەندامیکی حزبی ده عوه، من ناوی حزبی ده عوه م بیستبوو، به لام له زیندان زۆر ورده کاریم له سهران

زانی بههۆی دهیان ژنهوه که لهسهه ئهوه گهیرابوون. ئەمەل رۆژیکیان زۆر بهجیدییهوه قسهی لهگهڵ دهکردم و گوئی:

- مههاباد تو کچیکێ زۆر باشی، بهراستی ههه له یهکهه چرکهوه که بینیتم ههستم کرد تو مروفتیکێ زۆر باشی، رهنگه تو تهها بهک نوقسانیت ههپیت.

- ئادهی له چیم کهمه؟

- نوێژ ناکهی. نوێژ فهزه لهسهه ههموو ژن و پیاویکی موسولمان.

- راست دهکهی نوێژ فهزه کراوه، بهلام من پیم وایه دهبووایه بهکارهینانی ویزدان فهزه بیت، زۆر کهس نوێژ دهکهن چونکه فهزه، بهلام بیویژدانیشن. زۆری وام دیوه.

- ئەوانه نوێژهکهشیان قبول نییه. مروفتی باش نوێژ و خواپهرستیش بکات زۆر باشتره بو خۆی.

- ئەمەل گیان دهزانی من تووم زۆر خۆش دهوی، چونکه منیش ههستم کرد تو مروفتیکێ باشی. داب و نهزیتی تو هههچی بیت، زمانت، نهتهوهت هههچی بیت بو من گرنگ نییه و لهبهه ئهوهی مروفتیکێ باشیت خۆشم دهویی، نوێژبشت نهکردایه ههه خۆشم دهویستی. دهزانی من باپیریکم مهلايه و باپیریکم سوڤیبه و نهزیتی نوێژ و خواپهرستی شتیکی نامۆ نییه بهمن، له مالمی ئیمههه باپیرم، داپیرم و دایکم نوێژ دهکهن. باوکیشم نوێژ ناکات بهلام پیاویکی راستگوڤه، ههزی له دادپهروهرییه، لهسهه ههق دپته وهلام، ویزدانی زیندوو، ئەو شتانهشی فیری ئیمه کردوو، وا بزانه ئەوانه فهزترن.

- ئەوانه شتی زۆر باشن، دینیش ههه ئەوانه دهلیت.

- کهواته من بی دین نیم، تهها ئهوهیه نوێژ ناکهه.

- نا تو بی دین نیت، بهلام بی ئیمانیت.

- چۆن بی ئیمانم، خۆم پیم وا نییه، بهپیتچهوانهوه من باوهه به دادپهروهی ههیه.

- ئەگهه فهزه کانت جیبهه جی بکهیت نهوسا دهپیتته خاوهن ئیمان. بو تاقی ناکه پتهوه؟

- چی تاقی بکهههوه؟

- نوێژکردن.

- لهه شوینه پیسه؟ بهه ههموو چلکنییهوه، بهه ههموو ئەسپیتیانهوه روو له خوا بکهه؟

- قهیناکه، ههه لیت قبول دهکات؟ دهتو تاکیکه رهوه.

- بو نا، تاکیکردنهوه شتیکی باشه، ههه بو ئهوهی بزانی دهمارگیر نیم تاقی دهکهههوه و وهک توش نوێژ دهکههه، وهک شیعه.

لهه کاتههه قسهیهکی مامی گهورهه بیر کهوتهوه که له یهکیک لهه دیدارانهه بهپیکه نینهوه باسی کرد، باسی نوێژ و نزاکانی دایکمی دهگیرایهوه و دهیگوت:

- دهزانی مههاباد دایکت بهتهواوهتی خوی خستوته تهنگانهوه.

- چۆن؟

- که نوێژ دهکات، دواي نوێژهکهی ئیدی دهستی پین دهکات، ئەوهنده بهقایی و بهدهنگی بهرز و بههسهه تهوه لهخوا دهپارپتهوه و دریتی دهکاتهوه هههندی جار لهسهه بهرمالهکه دهمینیتتهوه تا کاتی نوێژیکێ تر دیت و دهیدا بهدهه یهکههه. منیش گالتتهی لهگهڵ دهکههه و دهلیم ئههه قههههه ئەگهه مههابادیش ئازاد بیت هههروا نوێژ دهکهههیت؟ من ناوی نوێژهکانیم ناوه "نوێژی مههابادی".

چهند رۆژی نوێژم تاقی کردهوه و وهک ئەو جۆرهی ئەمەل دهپکرد. له شایهتانی شیعهکاندا دپیریکێ زیاتر ههههوه که له هی سووننههه نییه،

دهيانگوت: واشهد ان علي ولي الله. به كوردی دهبيتته "گهواهی دهدهم كه عهلی وهلی خودایه". ئەمەل داواى لێكردم تاقى بكه مه وه و بيم به موحه جه به. ئای له وه، هەر ئەمه مابوو، وا دياره تاقى كردنه وه تاقي كردنه وه راده كيشی. گوتم تاقي كردنه وه خراب نيبه، به لام نهك هه موو تاقي كردنه وه به كيش. بۆ ده بى خۆم له عه با بئال كيتم؟ من زۆر ههستم به بار قورسى ده كرد كه ده ميبىنى ئەو شهو و رۆژى خۆى ئالكاندۆته عه با به كى ره شه وه و سه ره راي ئەوهش سه رپۆشيكى توند به ستوه به سه ره به وه. به تا بيه تيش به و گه رمايه ئەو هه موو خۆپچانه وه به نه ده چوو به عه قله وه. ئەو ئەندامه به سته زمانانه ی ژيتر عه با چۆن ئوكسجينى كيان به ركه وى، به تا بيه ت له و شوپنه دا كه خۆى قه يرانى هه ناسه ی پاك هه بوو. به هه ر حال تاقي كردنه وه ی به كه ميشم كۆتايى پى هينا. ئەوهش ئەزموونى ك بوو له ژياندا، چەند رۆژي ك له ژياندا داب و نه ريتى شيعه م به پيره وى كرد، به لام هيج هه ستى كى تا بيه تيم لا دروست نه بوو، چونكه هه ر له سه ره تا وه ناگادارى ئەو خاله بووم و هه ر له پينا وى تاقي كردنه وه دا ئەوه م كرد.

سه باره ت به عه با و په چه يادگارى منداليم هه به. له شارى كفرى تا نيه وى سالانى هفتاكانيش هيشتا ژنانى كفرى به گشتى عه بايان ده پۆشى ته نانه ت كارمه ند و مامۆستا ژنه كانيش و ئەو قوتابيه كچانه ش كه له قوناشى ناماده يى بوون. ئەو ژنانه ی عه بايان نه ده پۆشى پييان ده گوتن سفوره، يه كه م ژنى مامۆستا له كفرى كه عه باى فرى دا مامۆستايه ك بوو به ناوى ئەديبه، بۆ ئەوه ی رۆلنى پياوى پيشكه و تنخوازى ئەو شاره له بيه نه كه م و ئەم دپه ريشنگداره له ميژووى كفرىدا بۆ ئەو پياوه تۆمار بكرىت ده بى بلیم كه مامۆستای هيشرام كه وانە ی ئينگليزى پى ده گوتينه وه، مامۆستا عه بدوللا سا بيه ر هۆكار و هانده رى ئەو عه با فرپيدانه بوو. كه له گه ل مامۆستا ئەديبه دا زه ما وه ندى كرد، يه كه م شت كه كردى عه با كه ی خستبووه

ناو ته نوور و سووتانده بووى و ئيدى ئەديبه بوو به يه كه م ژنى مامۆستا كه عه باى فرى دا و دواى ئەويش ورده ورده عه با فرى ده درا و ئەوه بوو به باو. سه ره تاى سالانى هفتاكان، كه من ده چووم له بازار يارمه تى باوكم بدهم، ده ميبىنى تاك و ته رايه كى ژنان دپنه ناو بازار بۆ شت كرين، ئەوانيش عه باش و په چه شيان پۆشيبوو، تاقه شوپنى كيان كه به ده ره وه بوو پاژنه ی پييان بوو، هه ندى له پاژنه شيان ديار نه بوو، گۆزه وى ره شيان له پى ده كرد. به لام من ديقه تم ده دا هه ندى له پياوانى ناو بازار زۆر به تامه زرۆ بيه وه ته ماشاى پاژنه ی پيى ژنه بى گۆزه و بيه كانيان ده كرد.

رۆژى هه ينى كه سوكارى ئەمەل هاتن بۆ سه ردانى، ئەو له رۆژانى هه ينىدا بۆى هه بوو سه ردانى بكرىت، كچه دوو ساليه كه شى كه زه ينه بى ناو بوو، ده يانه يتا بۆ لای. سى هه فته بوو پي كه وه بووين، به لام وهك ئەوه ی ماوه يه كى زۆر بپت يه كترى بناسين و ابوو، با وه رمان به يه كترى هه بوو، هه موو قسه يه كمان لای يه كدى ده كرد، هه ميشه قسه مان ده كرد و ده توانم بلیم عه ره بى به ته وا وه تى له وه وه فير بووم. به تا بيه تيش چونكه ماوه يه كى زۆر ئينفيرادى بووم و كه س نه بوو قسه ی له گه لدا بكه م بۆيه زۆر تامه زرۆى قسه كردن بووم.

رۆژي كى هه ينى شوو برا كه ی كه هاوكات ئامۆزاشى بوو هاتبوو بۆ سه ردانى و چه چه پي كيان كرد، دواى رۆشتنه وه ی ئەو، ئەمەل زۆر په سنى شوو برا كه ی بۆ كردم، ناوى مه هدى بوو، ته مه نى بيبست و سى سال بوو، له كۆليج ده بخويند بۆ پزىشكى ددان. وهك ئەمەل په سنى ده كرد، زۆر خودا په رست و به ئيمانيش بوو. له دواى ته واو كردنى په سنه كانى گوتى:

- زۆر چه ز ده كه م ببيت به بوو كمان.

- من؟ يانى چى بيم به بوو كتان؟

- شوو بكه ی به شوو برا كه م.

- به راستیته یان گالتم له گهل دهکە ی؟

- به راستیمه .

- یانی تو ئیستا خوازیبینیم دهکەیت؟

- به لئ، بۆ مه هدی. خۆت بینیت و ئه ویش تۆی بینى.

- خۆی پێی گوتی؟

- به لئ، به للام دایکم و ئه وان که تو یان بینیبوو باسی تو یان بۆ کردبوو .

- به للام تو پیت وایه ئه وه نده بینین بهس پیت بۆ ئه وه ی ئه و من بناستیت

و تو راسپێرتیت داوام بکهیت.

- من بۆم باس کردوو که تو کچیکى باشیت. تۆش دلتیا ده که مه وه که

ئه و کورپیکى زۆر زۆر باشه. مه هاباد ئه وه نده خۆشم ده و پێی چه ز ده که م

په یوه ندىمان نه پچرئ و ببین به خزم.

- سوپاسی تو ده که م، خۆت ده زانی منیش چه ند تو م خۆش ده ویت، به للام

شتى و نا بپیت.

- بۆچی؟ که سبکى ترت خۆش ده وئ؟

- به لئ. به للام ئه گهر واش نه بپیت، مرۆف له زبنداندا کوا چاره نووسى

خۆی ده زانیت. کئ ده لئ حوکمی مردنم به سه ردا ندرئ. ده زانی شتى سه یر

روو ده دا، زۆر پیکه نینم دئ من له م زبندانه دا ئه وه دوو م جاره خوازیبینى

ده کریم، به م په نگه زه رده وه، به م دانه شکاوانه وه و به م هه موو ئه سپیانه ی

سه رمه وه وای دياره هیتشتاش په واجیکم هه یه، دياره به خته که م جوانه و ئه و

خۆی پیشانیان ده دات. کورپیکیش له که رکووک چاوه رپیم ده کات و

به لئیمان به یه ک داوه.

- ئه ترسم له بهر ئه وه بپت که ئیمه عه ره بین!

- نا مه ترسه، له بهر ئه وه نییه، من خۆشم په گیکى عه ره بم تپدايه.

- به راستی؟ چۆن!

- نه نکیکم عه ره به.

دایکی باوكم "قه دریه خه له ف" ی ناو بووه و به ره گه ز عه ره ب بووه، به للام

هه ر عه ره بپیشى نه زانیوه، خه لکی دپى عه لى خه له ف بووه که دپیه که له

دپهاته کانی ده ورو به ری کفرى که عه شیره تپکن به ناوی "ده هله گی" با پیرم

دوای مردنى ژنى به که می ئه وى کردۆته هاوسه رى، دوای مردنى ئه ویش له

دپى بنه که ژنى ستيه می هیناوه "ئاسکه" که تا ئیستاش له ژياندايه.

ئه گه ر چی نه که به نه ژاد عه ره به که م زوو کۆچی دوایی کردوو، به للام زۆر

جار خالوانى باوكم ها توچۆیان ده کردین و جلی عه ره بییان ده پۆشى و

به کوردی قسه یان ده کرد.

که ئه م راستییه له سه ر خۆم ده گپرمه وه که نه نکم عه ره ب بووه، قسه یه کی

خۆشم بپیر ده که ویتته وه که سالی ۱۹۹۸ ئیبراهیم ئه حمه د "نووسه ری ژانى

گه ل" یادى به خیر له به لجیکا له یادى سئ سالی دامه زراندى مه د تیشى

بینیم، باسی په فتاره سه یر و قسه خۆشه کانی به شیر موشیری ده کرد و

ده یگوت دوای بیست و پینج سال پیکه وه ژیان له گه ل ژنه که یدا ته لاقى دا،

لیمان پرسى به شیر بۆ ته لاقى دا، گوتى: سه گبا به عه ره ب ده رچوو. دوای

بیست و پینج سال پیکه وه ژیان ئینجا بۆی ده رکه وتبوو عه ره به.

به هه ر حال له بهر عه ره ب بوون نه بوو که داواکه ی ئه مه لم په ت کرده وه،

نه ک له بهر خاتری نه نکم، چونکه من نه نکم هه ر نه دیوه و باوكم خۆیشی

زۆر مندال بووه که دایکی مردوو و شیوه ی ئه وى هه ر بپیر نه ده هاته وه،

ته نها مامم ئه وى له بپیر ما بوو به منى ده گوت شیوه ت له دایکم ده چپت،

به لکه له بهر ئه وى مرۆفئ باش و خراب له هه موو گه ل و نه ته وه په کدا هه یه

و ئه گه رچی رژیتمى به عس عه ره ب بوو ئیمه ی کوردی ده چه وسانده وه، به للام

نه ده بوو دلما ن به رامبه ر هه موو عه ره بپى په ش بپت و رقمان لییان بپت،

به للام راستییه کیش هه یه نا کرئ فه رامۆشى بکه ین، داب و نه ریتی کورد و

عەرب لە شتە بنەرەتییەکاندا ئەوەندە دوورن لە یەکتەرەو بەدەگمەن خالی هاوبەش لە نیوانیاندا دەدۆزیتەو، بەتایبەت عەرەبی شیعه. من لە زینداندا دەیان عەرەبیشم بینی که نه یاری به عس بوون و ئازار و ئەشکەنجە دەدران، هەموو ئەوانەشی که بینیم شیعه بوون. ئەوان تیروانینیکی زۆر سەختگیرانە ئایینیان هەبوو، هەموو لیکدانەوکانیان لەو گۆشەنیگایەو هەبوو، هەموو شتیکیان بەو چاوە دەبینی و دەنرخاند. که ئیستا ئەم قسەیه دەگێرمەو لەسەر شیعهکانی که لە زیندان بینیم، شتیکم بێر دەکەوتیتەو که زۆر نوێیه و ژنیکی هاوڕێم بۆی گێرامەو. نازەنین لە بەریتانیایەو لەگەڵ رێکخراویکدا هەر لە رۆژەکانی هەوێی رووخاندنی رژیتمی به عس و دیکتاتۆری به غدا بۆ کاری مۆی و خێرخوازی دەچن بۆ بهسره و لهوێ ژمارهیهکی یهكجار زۆر خهڵکی دیبوو. ئەویش وای دەگێرایەو که ئەو خەڵکە هەموو شتیکی بەچاویلکە دی دەبین. دەگوت ئەک خەڵکی نەخوتندەوار، بەلکە مامۆستای زانکۆش هەمان بۆچونی نەخوتندەوارەکی هەیه لە بارە هەندی پرسی گرنگەو. داوام لێ کرد بەنمونهیهک بۆچونەکی بسەلمیتیت. نازەنین گوتی:

- بۆنمونه سهبارهت بههاتنی ئەمەریکا و رزگارکردنی عێراق و رووخاندنی سەددام پرسیارم لێ دەکردن و پروفیسۆریکی زانکۆ رای چی بیت باشه، دهیگوت خو ئەمەریکا بۆ رووخاندنی سەددام نەهاتوو؟ ئەزانی پیتی وابوو بۆچی هاتوون؟

- چی؟

- هەلێ بیته؟

- دەیانگوت بۆ نەوت هاتوون؟

- نا.

- بۆ داگیرکردنی عێراق و بردنی سامانەکی؟

- نا ئەویش نییه.

- ئەی قابیلە پێیان وابیت بۆچی هاتوون؟ دەپێم بلێ چیان دەگوت؟

- هەتا بەیانی بێر بکەیتەو ناتوانی هەلێ بیتی.

- دەی باشە دڵم تۆقی بۆم باس بکە.

- دەیانگوت ئەمەریکا هاتوو مەهدی بکوژیت!

- کام مەهدی؟! مەهدی ساحیبی زەمان؟

- بەلێ.

ئەوێ من نزیکەیی بیست و پێنج سال بەر لە ئیستا لەبارەئەو ئەوێ بۆم دەرکەوتبوو که زیادهرۆیی دەکەن لە پرسی ئاییندا، هەتا ئەمەروێش بچووکتەری گۆزانی بەسەر نەهاتوو.

بەهەر حال، لەگەڵ ئەوێشدا که داواکەئەمەلم رەت کردوو، بەلام کاریکی لە پەنەندیمان نەکرد و وەک پێشوو هەر باوەرمان بەیهکتەری هەبوو، ئەو بەراستی مەروفتیکی باش بوو، باوەری پێ دەکرا، ئەنفالی کۆرپەش رۆژ بەرۆژ زیاتر هۆگرم دەبوو.

لەو رۆژانەدا ژاوەژاویکی زۆر کەوتە نێو ئەو بەندیخانەو، ژوورەکی ئەودیو بەیانی پر دەکرا لە خەڵک و ئیوارە کەس نەدەما. بەهەمان شێوە ژوورەکانی پیاوان. مندال و گەورە، پیر و گەنج، ژن و پیاو، لە هەموو تەمەنیکی. من و ئەمەل رۆژی سێ جار دەبراین بۆ ئەودیو بۆ دەستشۆرییهکە و لەوێ ئەو هەموو خێزانەمان دەدی. من پرسیارم لێ کردن بۆ ئەوێ بزانم لەو رۆژانەدا چی دەگوزەری و ئەمانە کێن و بۆچی دەیانەپێن و بۆ کۆی دەیانەن. ژنیکی که تەمەنی چل سالێک دەبوو، دوو کچیشی لەگەڵدا، بینیم بەکوردی لەگەڵ کچەکانیدا قسەئەکی کرد، بەلام کوردییهکیان هەندی جیاواز بوو. بەکوردی لەو ژنەم پرسی:

- ئێو بۆ گیراون، لەکوێو هینراون؟

- وه لالا عه زبزم قور کرباسه سه زمان، ئيمه له به غاوه هاوردينه، ئيمه کوردگه له فیلين، هه چي حال و مالمانه ليمان سه نينه و نه هيشتن کراسي ليل خومان بپيرين.

- بوچی ده تانگرن، چیتان کردوه.

- ئیژن ئیوه ئیرانين، ته سفیری ئیرانمان کهن. بچ مال و حال فرهمانده نه حدود ئیران و ئیژن پرۆن.

ئهو ماوه یه له زانکۆی مسته نسرییه ته قینه وه یه که پرووی دابوو، کوریک به ناوی سه میر که به ناوی کوردی فهیلی و ئیرانییه وه ناساندیان، به ته قانده وه ی بۆمه که تاوانبار کرا و له سیداره درا. سه ددام سوپندی خوارد ئهو خوتنانه ی له مسته نسرییه رژان به فیترو نه چن. دوا به دوا ی ئهو سوپنده ی جموجۆلی نانا سایی دهستی پیکرد و له یه که مه ههنگا ویشدا کورده فهیلییه کان کران به نامانجی تیری په لاماری به عس. بریاری ده کردنی هه موویانی دا و په شبگیر دهستی پیکرد. زۆریه ی ئهو کوردانه نیشه جیتی به غدا بوون و بریکی زۆریان بازرگان و سه رمایه داری گه وره بوون. بازاری زه رهنگه ران زۆریه ی به دهستی کوردی فهیلییه وه بوو، هی وایان هه بوو به دهیان کیلو زپیر له دوو کانه که یدا دهستی به سه ردا گیرابوو. ژنیکم بینی قاپ قورئانیککی زپیری له ژپیری کراسه کانیه وه له مل کردبوو، نیو کیلو ده بوو، پیتی و ابوو ده توانی ته نه ها ئهو له گه ل خۆی ده رکا، ئهو ده یگوت میترده که ی دوکانیککی زپیری هه بوو و زیاتر له په نجا کیلو زپیران له دوو کان و ماله که یاندا گرتوو و بر دوویانه. له دوا پشکنیندا ئهو قاپ قورئانه شیان لی وه رگرت و به ته نه ها به جله کانی به ریا نه وه ده یانناردن. له راستیدا به عس ئهو بۆمبایه ی کرده بیانوو که گومان ده کرا خۆی ته قانده ییتیه وه بو ئهو ی به لگه به کی هه بی بو ده کردنی کورده فهیلییه کان و بیانوو گرتنیش به ئیران. چونکه هه ره ده وله مه نده کانی به غدا له سه رده مه دا

ئهو ان بوون، بۆیه به و تیره دوو نیشانی پیتکا، له لایه که وه دهستی گرت به سه ر پاره و سامان و مال و مولکی کورده فهیلییه کان و له لایه کی تره وه ده ریانی کرد بو ئیران و به وهش هیمایه کی شه رانگیزی بو ئیران ده نارد. سه ددام جاری ته نه ها سالتیک بوو له سه ر حوکم بوو، هه ر له و سه ره تایه وه بناغه یه کی دۆزه خیی بو حوکمه دیکتا تورییه درپژخایه نه که ی دانا.

له ماوه ی سح هه فته دا زیاتر له هه زار که سیان هینایه ئهو به ندیخانه یه و یان شه ویتیک ده مانه وه و بو سه بینه ی ده برانه مه یدان که له نزیک خانه قین بوو، له ویشه وه به ره لالا ده کران به پچ ئاو دیوی ئیران بینه وه، یانیش هه ر ئهو رۆژه ده یان بردن و ته نه ها چهنه کاتژمپیری له وی ده مانه وه. ئهو ی سه بر و ناخۆش بوو، ئهو خپزانانه کورپه کانیا ن له گه لدا نه بوون، چونکه به عس کورپه کانیا ن که له ته مه نی نیوان چوارده تا چل سال بوو گرتیوونی و ئهو خپزانانه نیگه رانی چاره نووسی گه نجه کانیا ن بوون. مه خابن وه ک چۆن سالی ۱۹۸۸، سه د و هه شتا و دوو هه زار ژن و پیاو و مندالی کورد که ناویان نرا ئه نفال ه کان له لایه ن به عسه وه بران و نه گه رانه وه، سالی ۱۹۸۳، هه شت هه زار پیاوی بارزانیه کان بران و نه گه رانه وه، به هه مان شیواز گه نجه کانی کورده فهیلییه کان سالی ۱۹۸۰ بران و ئیستا و ئه وساش هه ر نه گه رانه وه.

له و ماوه یه دا له به ر شلۆقی ناو به ندیخانه به هو ی کورده فهیلییه کانه وه دیدار و سه ردانییه کانی ئیمه شیان قه دهغه کردبوو. هه ستمان ده کرد بارودۆخه که ئالۆز و ئالۆزتر ده بیت. دوا ی ئهو سح هه فته یه به ندیخانه که یه ک دوو رۆژ بێدهنگ بوو، به لام دیسانه وه کاتی دیدار هات و که س نه هات بو لام. زۆر نیگه ران بووم، هه ستم ده کرد شتیک پرووی داوه، ده نا بو که س نایه ت بو سه ردانم. له رۆژی دیداردا پرسیارم ده کرد له پاسه وانه کان و تکام لی ده کردن بچن له ده ره وه ته ماشا بکه ن و بزائن که س

نه هاتووہ بۆ لای من، ده یانگوت نه خیر که سی لی نیبه بۆ لای تو هاتیت. دلم شتی سهیری ده گوت و خه یالم شتی خراپی ده هینایه وه بهرچاوم، جار تیکیشیان خه یالم بۆ ئه وه چوو که سوکارم بیتار بووین و تاقه تیان نه مابیت هموو ههفته یه ک بیتن بۆ لام. ئه مه ل زۆر دلی دده امه وه، به لام من دلم ختووهری زۆری بۆ ده هات. به یانیا نیک که پوژی دیدار بيش نه بوو، من چاوه روانی که س نه بووم، به لام گوتم له ههرا و هوریا یه ک بوو، تیکه لیک بوو له دنگی ژن و پیاو و گه و ره و مندال. من و ئه مه ل گومانی ئه وه مان کرد دیسانه وه کوردی فه یلییان هینا بیت، به لام که دنگه کان نزیک بوونه وه و باش گوتم شل کرد، به کوردی لای گه رمیان قسه یان ده کرد، له ناو ئه وه دنگانه دا یه ک دوو جار ناوی منیشیان هینا. گوتم لی بوو دنگی ژنیک گوتی:

- ئیژن مه هابادیش له م سجنه یه .

له مه یلانه وه بۆ زیندان

خه ریک بوو دلم بتوقیت، دلم گرمه گرمی بوو، پر به گوتم گوتم له لیدانی خیرای بوو که له نیگه رانیسه کی زۆره وه سه رچاوه ی ده گرت. ئه وه ههرا و هوریا یه چیه له دهره وه ی ژوو ره که و له ناو دالانه که دا ده بیسترت! ورده ورده دنگه کانم ده ناسییه وه و پیم سه یر بوو، ئه مانه چی ده که ن لیره. ئه وه دنگی میم زه کیسه یه، دنگی هه دیه ی کچی، دنگی میم جانه، فه وزیه، هه مویم ناسییه وه و دنگی ژنانی دراوسی و ناسیاوم گوئی لی بوو. له ناو گوتم له دنگی باو کم بوو مام مه حمودی بانگ کرد، سه رسامتر و شپرزته تر بووم، نه مده زانی له ناو ئه وه ژوو ره وه و له پشت ئه وه دهرگا داخراوه وه چی بکه م بۆ ئه وه ی بزانه چی روو ددها و بۆ باو کم و مام و دراوسی و ئه وه هه موو خه لکه له وین؟ قابیله شاری کفری هه مووی پیکه وه بۆ سه ردانی من هاتیتن!

له کونی دهرگا که وه ته ماشام ده کرد، دوو سی ژن و مندالم ده بینی و دلنیا بووم ئه مانه خه لکی کفرین. کات نزیک نیوه رۆ بوو، کاتی بردنی من و ئه مه ل بۆ ئه و دیو هاتبوو، که من ده تگوت له سه ر ئاگر چاوه رتی هاتنی ئه وه کاته م ده کرد. که دهرگایان کرده وه بۆ ئه وه ی ئیمه بجینه ئه و دیو، بینیم ئه وه پاره وه پر له خه لکی شاره که م، ژن و پیاو و مندال و گه نج و پیر. باو کم منی دی و من ئه وم دی، پيش ئه وه ی من و باو کم باو هس به یه کدا بکه ین،

هەر هه‌موو ئه‌و ژنانه‌ی کفری هاتن و ماچی میان کرد و پیاوه‌کان هاتن و ته‌وقه‌یان له‌گه‌ڵ کردم و سلاویان لێ کردم و هه‌موویان زۆر به‌رێژتیکی زۆره‌وه له‌گه‌ڵ سلاوه‌کانیاندا ستایشیان کردم. مام ره‌شید که له‌ کفری به‌ره‌شه به‌له‌گه‌ ده‌ناسری به‌بیینی من ئه‌وه‌نده خو‌ش‌حال بوو ده‌ستی کرد به‌گۆرانی گوتن. ئه‌م مام ره‌شیده، که ئیستاش له‌ کفریبه و دوای شه‌هیدبوونی سێ کوری به‌هه‌مان هه‌ناسه‌وه کوردایه‌تی ده‌کات و زۆر زۆرم خو‌ش ده‌وی، دواتر ته‌تری نیوان ئیمه و پێشمه‌رگه بوو که له‌ رێک‌خراوی نه‌یتی کۆمه‌له‌ی ره‌نجده‌رانی کوردستان کارم ده‌کرد.

ئیدی باسیان کرد که هه‌موویان هه‌فته‌یه‌ک زیاتره‌ گیراون و له‌ پێشدا بردوویان بۆ ئۆردوگا‌یه‌کی سه‌ریازی له‌ مه‌یدان که نزیک شاری خانه‌قینه له‌سه‌ر سنووری کوردستانی ئێران، دوا‌ییش هێناویان بۆ به‌عقووبه. ئه‌و به‌ندیخانه‌یه ئه‌وه‌نده شله‌ژا، نه‌یاندانه‌زانی ئه‌و هه‌موو خه‌لکه چی لێ بکه‌ن و چۆن جێگه‌یان بکه‌نه‌وه. ژووره‌که‌ی ئه‌ودیه که جێگه‌ی بیست که‌سیشی تێدا نه‌ده‌بووه‌وه شه‌ست که‌سیان تێ ناخنی و من و ئه‌مه‌لێشیا‌ن برد بۆ ئه‌و ژووره، چونکه له‌ ژووره‌که‌ی ئیمه‌دا بیست که‌سیان دانا. شه‌ست که‌س له‌ناو ئه‌و ژووره‌دا بووین و هه‌موومیان خه‌لکی کفری بووین. ئه‌مانه هه‌موویان له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کوریا‌ن، بریا‌ن یا‌ن می‌ردیا‌ن پێشمه‌رگه بوو، هه‌موو خه‌زانه‌که‌یا‌ن ده‌گرت و ده‌سته‌سه‌ریان ده‌کردن، مه‌رجی به‌ردا‌نیان به‌ند بوو به‌هاتنه‌وه و خۆبه‌ده‌سته‌وه‌دانی کوره‌کانیا‌ن. یا‌ن که هه‌والی شه‌هیدبوونی که‌سه‌کانیا‌ن ده‌گه‌یشت به‌ریان ده‌دان. ئه‌و سیاسه‌ته‌ش هه‌نگاو‌تیکی تر له‌ داهه‌ینانیکی تری رژی‌می به‌عس بوو بۆ کۆیله‌کردن و ده‌سته‌مۆکردنی کورد. له‌ راستیدا ئه‌گه‌رچی زۆر زۆرم پێ ناخۆش بوو که ئه‌و خه‌لکه بی‌گونا‌هه‌یا‌ن به‌و درده‌ بردووه و به‌تایبه‌تی مندالی بچووک و پیری زۆر به‌سالا‌چوویان تێدا‌بوو، به‌لام هاتنی ئه‌وان بۆ من قه‌ره‌بووی هه‌موو کات و ساته‌کانی ئه‌و هه‌شت نۆ مانگه‌ی کرده‌وه که ته‌نیا بووم و ئه‌شکه‌نجه ده‌درام. خه‌لکی

کفری به‌گشتی سروشتیکی تایبه‌تیا‌ن هه‌یه و دل و ده‌روونپا‌کن، فیدا‌کارن و یه‌کتیره‌شیا‌ن زۆر خو‌ش ده‌ویت. ئه‌و ژنانه یه‌ک یه‌ک ما‌چیا‌ن ده‌کردم و وه‌ک دایکی خۆم نازیان ده‌کیشام. دایکم و خوشک و برا بچووکه‌کانم به‌رێکه‌وت به‌رنه‌که‌وتبوون. که زیلی عه‌سکه‌ری له‌به‌ر ده‌رگا وه‌ستا‌بوو و ئه‌منه‌کان چووبوونه ژووره‌وه، ته‌نها باوکم و مامم له‌ ماله‌وه بوون و دایکم و فه‌ره‌یدوون و دلشاد و نه‌ورۆز له‌ دووری بیست مه‌ترێکه‌وه و له‌ مالی پوورمه‌وه به‌ره‌و مالی خو‌مان هاتوون، که بی‌نیویانه زیله‌که له‌به‌ر ده‌رگا وه‌ستا‌وه، خه‌را‌گه‌را‌ونه‌ته‌وه بۆ مالی پوورم. ئیدی باوکم و مامم سواری زیل کراون و، بۆ سه‌به‌ی نه‌یش دایک و منداله‌کانی دی به‌ته‌کسییه‌ک خو‌یا‌ن ده‌گه‌یه‌ننه به‌غدا بۆ مالی مامی گه‌وره‌م. به‌لام له‌وی من ده‌یا‌ن دایک و ده‌یا‌ن خوشک و ده‌یا‌ن برا و ده‌یا‌ن باوکم بۆ په‌یدا بوو. هه‌موومان ده‌تگوت ئه‌ندامی یه‌ک خه‌زانی، من ئه‌وسا زانییم که ئیدی بشمرم گرنگ نییه، چونکه له‌ پێناوی که‌سانیکدا خه‌باتم کردووه پێزانییا‌ن هه‌یه بۆ خه‌باته‌که‌م و رێز له‌و تیکۆشانه‌م ده‌گرن. له‌ ناخی دل‌مه‌وه سوپاسی ئه‌و خه‌لکه دل‌سۆزه‌ی شاره‌که‌م ده‌که‌م، که ئه‌وسا و دواتریش و هه‌رده‌م رێزیا‌ن له‌ خه‌باتی من گرتوه. ناهه‌قم نییه که ئه‌وه‌نده خو‌ش ده‌وی‌ن و کفریم ئه‌وه‌نده خو‌ش ده‌وی.

زیندانه‌که‌ی من و باوکم له‌ ته‌نیشته یه‌کترو بوو، ته‌نها دیوارێکه‌مان نیوان بوو. ئه‌و جێگا‌که‌شی له‌ لای دیواره‌وه بوو، پێشتر و زیندانیانی پێش ئیمه کونیکی بچووکیا‌ن له‌و دیواره‌ کردبوو بۆ ئه‌وه‌ی پێکه‌وه قسه بکه‌ن، من و باوکم له‌و کونی دیواره‌وه له‌گه‌ڵ یه‌کترو ده‌وا‌ین. رۆژیکیان له‌ خۆمه‌وه زۆر دل‌م ته‌نگ بوو، هۆیه‌کی تایبه‌تی نه‌بوو بۆ ئه‌و دل‌ته‌نگییه‌م، له‌و شیه‌یه به‌و که جاروبار مرۆف ده‌یگریت و دل‌ی ده‌گوشریت و نازانی چی بکات. من ده‌گریام و باوکم له‌و کونه‌وه قسه‌ی بۆ ده‌کردم و دل‌ی ده‌امه‌وه و هانی ده‌دام که خۆرا‌گر بم.

ئىدى لە كاتى ديداره كاندا پياوه كان لەو ديوهوه دههاتنه ئەمدىو بۆ لای ژن و كچ و مندالە كانيان، باوكم و مامىشم دههاتنه لای من. مامم هەر بۆلە بۆلى بوو بەسەر باوكمدا، دهىگوت كورى تۆ پيشمه رگه يه و من دهگرن. سه لاهى برام كه له زىندانه وه له گەل ھاوړى كانيدا هه لات، بوو بە پيشمه رگه له تىپى په نجا و يهكى گه رميان، له بهر ئەو باوكم و مامم گىرابوون. ئەو مامه يه م تايه ته ندى يه كى خۆى هه يه، هەر له مندالئيه وه تووشى كه مى دواكه وتنى عه قلى هاتبوو، حاله تىكى زۆر ئاسايى بوو له سه ره تاوه، جوړى كه له هەر ولا تىكى تر بووايه سه ره پرشتى ده كرا و چاره سه ركردنى زۆر ئاسان بوو، به لām له كۆمه لگه ئىمه دا ئەوه نده به سه بۆ ئەوه ي بچوو كترين كه مو كورپت هه بىت، ئەوه نده به سه كه ئىدى به شىت ناوت بيهن، تا به كرده وه ش شىتت نه كهن وازت لى ناهين. مه خابن كه ئەمه كه مو كورپيه كى كلتورى ئىمه ي كورده و ده بىت دانى پيدا بنين كه خراپه و ده بىت كار بۆ نه هيشتنى بكه ين. ئەو مامه يه شم لهو جوړه قوربانى يه بوو، وای لى كرا ئىدى زياتر له دنيا ي خه يالى خۆيدا نو قم بىت. له كفرى ئىستاش به ملازم مه محمود بانگ ده كريت، هه ندى جارى به دكتور بانگى ده كهن، ئەو له خه ياله كانى خۆيدا ده مىك ملازم بوو، ده مىكيش دكتور. ئەو پياوه كه به شىت ناو ده برا رۆژ نه بوو رۆژنامه نه خو نى ته وه. به به رده وامى له راديو وه گو تى له هه واله كانى دنيا ده گرت و ده يزانى له دنيا دا چى روو ده دا. هه مىشه جله كانى پاك و ئوتوو كراو بوو. ئەو عاقلانه ي كه به ويان ده گوت شىت نى وه ئەو ئاگان له دنيا نه بوو، چاره كى ئەو پاك و ته مىز نه بوون، به لām به درى ژابى سالان هه ندى كه س ئەوه نده سه ريان نا يه سه رى تا به راستى شىت يان كرد.

دواى دوو ههفته ئىدى دا يكم و مامم و برا و خوشكه كانم فه ريدوون و دلشاد و نه و رۆژ له به غدا وه دههاتن بۆ ديدارى منىش و باوك و مامىشم. برا گه وه كه شم هەر له به غدا ده بخو پند و له و پوه دههاته لامان، له يلاى

خوشكم له كه ركوو كه وه دههات و جاروبار مسته فاش له گه ليدا دههات. ئىدى هه موو ئاموزا و پوورزا و مامى بچووك و ھاوړىم، مامى لهو گه وه ترم قاسم كه له گەل برا گه وه كه مدا زۆر گه رابوون به دوامدا له سه ره تا وه هه تا كاتى دۆزينه وه م. كه س نه ما له كه سوكارم نه يهت بۆ لām، جگه له خالم. تاقه خالۆيه كم هه بوو، به لām ئەو زۆر ترسنوك بوو، نه يده وى ترا خۆى له قه ردى كه سانى قه ده غه ي وهك ئىمه بدات. كه من گىرابووم ته نانهت نه يو ترا بوو به لای مالئيشماندا تىپه رىت و ئەو رىگايه ي به جارى ته رك كردبوو. لهو جوړه بوو هه مىشه به هه ر دوو ده ستى كلا وه كه ي خۆى توند گرتبوو با نه يبات، كلاوى ئىمه ش هه رده م به ده م گه رده لوولى به عسه وه بوو. ده ترسان به هۆى ئىمه وه تووش بن. هه ندى جار ده مگوت خۆ ناهه قىشى نه بوو، حوكمى قه ره قووشانه ي به عس ئەو ترسه ي له دلئى خه لكددا په روه رده ده كرد، لهو ساته دا كه هاتبوون بۆ مالى ئىمه ئەگه ر خالىشم له وى بووايه ده يانگرت. ده يانگرت و كلا وه كه ي ره شه با ده بىرد.

بىرم چوو ئەوه بگىرپه وه كه هەر ئەو كاته ي كه ته نيا بووم و له ژوو رىكددا زىندانى ئىنفىرادى بووم تكام له مفه وه ز جاسم كرد كه رىگه بدات راديو يه ك بكرم و رىگه بهن له كاتى ديداره كاندا كتىب و رۆژنامه و گو ژارىشم بۆ به ين. بۆ راديو كه رىگه ي دا و پارهم دا به مامه ي گسكده رى ميه ره بان راديو يه كى چكو لئى بۆ كریم و، ده يان هيشت كتىبى رۆمان و چىرۆكم بۆ به ين و رۆژنامه و گو ژاره كوردييه كانىش، ھاو كارى، پاشكووى عىراق، به يان و رۆشن بىرى نو، له كاتى پشكنىندا ده يان بىنى لاپه رى يه كه مى وى نه ي دىكتاتور كه ي به غدا ي پىوه يه ئىدى دلئىا ده بوون و رىگه يان ده دا بگاته ده ستم. ما وه يه ك دواى ئەوه ي ئەو شىعرا نه ي كه له سه ر ده ستمالى كاغه زىن ده منووسى و ده منارده وه بۆ كه ركووك بۆ مسته فا، له يه كىك له ژماره كانى پاشكووى رۆژنامه ي عىراقدا شىع رىكى خۆم بىنى و به ناوى خوا زراوى "هه تا و گه رميانى" بلا و كرا بو وه، زانىم

مستهفا ئەو کارەى کردوو و هۆنراوەکەمى بۆ بلاوکردنەوه ناردوو. هەر لەو پرۆژنامانەوه چەند شیعەریکی خۆبشیم خۆبندەوه کە هەر بەناوی خۆی مستهفا گەرمیانییەوه بلاو ببوونەوه و گوزارەیان لە خۆشەویستی ئەو دەکرد بۆ من، بەوانە زۆر دڵم خۆش بوو. دواتریش و بەدریتزایی سالاڤانی هەشتاکان بەناوی خوازراوەوه لە گۆڤارەکانی شاخیشدا "گزنڭ" و "نووسەری کوردستان" و تەوار بەچەندان ناوی خوازراوی وەک ژالە، ئالا، هەتاو و... هتد بلاو دەبوونەوه.

ئێوارەیهکیان دەرگای ئەو زیندانەى کە ئێمەى تێدابووین و جمەى دەهات، کردەوه و کچیکیان هێنابوو، شازاد لە دیتی دوانزە ئیمامەوه کە نزیک کفرییه لەگەڵ باوکیدا گیرابوو هێنرابوونە ئێوى. ئەویش برایەکی پێشمەرگە بوو. من پێشتر شازادم نەدیوو، بەلام ئەو ناوی منى بیستیوو. کە زانی من لەوێم یەکسەر هاتە لای منەوه و زۆرى ماچ کردم. جیگاگەشى هەر لای منەوه دانا. شازاد چونکە تازە گیرابوو هەوالی نوێی دەرەوى پێ بوو. کچیکى زۆر تێکۆشەر و چاونهترس بوو، هاوکاری پێشمەرگەشى دەکرد. یەکەم پرسىار کە لە شازادم کرد هەوالی پێشمەرگە بوو، هەوالی خالد گەرمیانیم پرسى. نازانم بلتیم لە دەررونى مندا چ بوومەلەرزه بەک روویدا کاتى هەوالی شەهیدبوونی خالد گەرمیانیم لە شازادەوه بیست. نەک هەر من هەموو ئەو ژنانەى تریش بەو هەوالە کزانەوه. ئىدى پێ ئەوى پێشتر بریاری بۆ درا بێت پرسەیهکی گەرم لەو زیندانەدا بۆ خالد گەرمیانى دانرا. شازاد خۆى دەنگیکی بەسۆزى هەبوو، بەو دەنگە شەهیدى دەلاواندەوه و هەموومان دەگریاین، هیشتا شازاد تەواو نەبوو، ژنیکی تر دەستی پێ دەکرد و دەیلاواندەوه. ژنانى گەرمیان ئەوهنده کۆستییان کەوتوو و ئازیزیان شەهید بوو، هەموویان بۆ لاواندەوهى ئازیزیان لە دەستچووین بوونەتە شایەر. لەویدا بۆم دەرکەوت هەر من نیم شیعەر دەنووسم، ئەوه تا ژنانى ولاتەکەم هەموویان شاعیرن، جیاوازی نێوان

من و ئەوان ئەوه بوو من بەپینووس دەمنووسى و لەسەر کاغەز تۆمارم دەکردن، ئەوان لەسەر زار دەیانگوت و لە سنگیان تۆماریان دەکرد.

کە پاسەوان و پۆلیسەکان گوتیان لەو لاواندە بەسۆزانەى ژنەکانى گەرمیان بوو، دەرگایان کردەوه و یەکەم جار وایانزانی گۆرانى دەلێن و گوتیان گۆرانىگوتن قەدەغەیه، پاشتر زانییان ئەوه گریانە و چاوى هەموومان بوو تە گۆمى خۆین، حالى بوون کە پرسەمان داناوه و ئەویشیان قەدەغە کرد.

چونکە ژمارەى زیندانییەکان زۆر بوو، تا دەهات خواردنەکەشیان کەمتر و خراپتر دەبوو. ئەو هەموو مندالە بەتایبەت کە دەمدى بەو شێوهیه بەبرسىتی دەمێنەوه زۆر پەست بوو بروم لەو دۆخە سەخت و ناشایستەیه. بیرم کردەوه کە رەنگە ئەگەر مانگرتن لە خواردن دەست پێ بکەین، خۆراکە کە هەندى چاکتر بکەنەوه. یەک یەک چومە لای ژنەکان و پێم گوتن با ئىدى خواردن وەرنگرین و داوا بکەین کە یان خواردنەکە باشتر و زۆرتر بکرت یان ئێمە نان ناخۆین و تا مردن مان دەگرین. ژنەکان هەندىکیان قبولىان کرد و هەندىکیان لەسەرەتاوه دوودل بوون و پاشان هاتنە سەر قسەکەى من. بەلام ئەوانەى کە مندالی بچووکیان هەبوو خەمى ئەویان بوو کە مندالەکان لەبرسا دەمرن. بەهەر حال دەسمان پێکرد، نیوهرۆ دەرگایان کردەوه و گوتیان یاللا قاپەکانتان. کەس قاپى نەبرد و کەس لە جیبى خۆى نەبزوا. جارێکی تریش گوتى و کەس نەجوولا، پرسى مانتان گرتوو لە خواردن؟ ژنیکی کە غەزالی ناو بوو. عەرەبىیهکی باشى دەزانى و پیتی گوت بەلێ ئەوه کەى خواردنە ئیوه دەماندەن، ئەگەر خواردنەکە باش نەکەن، نامانەوێت، قیروسیا با بمرین. ئىدى زانییان مانگرتن دەستی پێکردوو هەموو مقۆ مقۆ کەوتە ناو زیندان و پۆلیسەکە بەدواى مەوهزەکەدا چوو، ئەویش هات و پرسىاری کرد کە مەسەله چیه و بۆ مان گیراوه لە خواردن، من وەلامیم دايهوه و داواکەم پێ گەیان. ئەو خۆى هیچی نەگوت

و پویشت، پاش تۆزی هاتن به دواى مندا و منیان برده ژووری مفهوه زیتک که عه دنانی ناو بوو. له بهر پوه بهریتى ئەمنه وه دوو کەس هاتبوون بۆ لیکۆلینه وه له مانگرتنه. ههواله که یان وا پیتگه یشتبوو که من بیری ئەو مانگرتنه م وروژاندوو و زیندانیه کانم ریکخستوو بۆ ئەو مانگرتنه. ئیدی لیکۆلینه وه له گه ل مندا دهستی پیکرده وه.

کورسی مهترسی

سواری ئۆتۆمبیلیکیان کردم و بردیانم بۆ دهزگای ئەمن، دهزگایه ک به کرده وه پیتچه وانیه ناوه که ی تیبدا پیاده ده کرا. ئەمن وشه یه کی عه ره بیسه و به مانای ئاسایشی کوردی دیت، به لام به کرده وه و لهو دهزگایه دا ئاسایشی مرۆف ده که وته خه ته ره وه و به مۆدیرنترین دا هیتان و ئامرازی ئەشکه نجه دایانده پلۆسی.

به درێژی رێگای نیوان ئەو دوو دهزگایه له پۆلیسه وه تا ئەمن، ئەگه رچی به کات ماوه یه کی که می خایاند، به لام لهو ماوه که مه دا هه موو ئەو ئەشکه نجه و ئازار و سووکایه تی و جنیوانه ی پیتشووم هاتنه وه یاد و، ئەوه نده ی نه ما بوو له تا ودا رۆحم له قه فه زی جهسته مه وه هه لپفری. بۆیه ده لیم قه فه زی جهسته، چونکه به راستی له ساتی وادا جهسته وه ک قه فه زیتکی ئاسنین هه ست پیده کریت و رۆحیش وه ک په له وه ریتکی ئاگرین وایه و هه ست ده که ی تا وده دات بۆ ده رباز بوون لهو قه فه زه له تاو سووتان و سوکایه تی.

خودایه ئەمجاره چیم لێ ده که ن؟ پرسیاریتک بوو ده یان جاری تر کردبووم و وه لامه که میم به کرده وه وه رگرتبووه وه. سووتانن به جگه ره! ئاییشششششششششششش، چه ند ئیشی دئ! ته نانه ت باسکردنیشی ده مئیشینئ. تو بلئی ئەمجاره ش به جگه ره بمسووتین؟

بَلَنی بمهن بۆ لای کَن باشه؟ پیاوه ده مامکداره که، ئەو که سهی که به دیمه نی ده تۆقیم، جه لادده که، که له چاو منی بچکۆلهی چوارده سالییدا، ئەو وهک که رته شاخیک ده بینرا. ته نها ئەوه ندهم خوش بوو قۆلی گرتم و له سهر کورسییه که داینام و کورسییه که رایته کاندنم، چۆن راته کاندنیک! راته کاندنیک به هیز و سهیر! مه گهر بوومه له رزه مرۆڤ و راته کیتن. میتودیک تازهی ئەشکه نجه بوو، پیتشتر به خزمه تی کورسی کاره بایی نه گه یشتبووم. ئەوه ندهم زانی له سهر کورسی ده رپه رپوم و له سهر زهوی که وتووم، دلم ته په ته پ لئ دادات، ده لئیی له ماراسونیک گه راومه ته وه. هه ناسه م سوار بووه، سه رم گیتز ده خوات و دلم تیکه له دیت و ده پشیمه وه.

ماوه یه که به ته نها به جیه تیلدرام، ماوه که ی نه زۆر کورت بوو نه زۆر درێژ، به للام به درێژیی ئەو کاته داهیتز رابووم و به رچاویشم لیل بوو. زۆر ده ترسام، ترسی هه یچ کاتیکی پیتشسوی زبندانم وهک ئەو کاته نه بوو. مه ترسی کۆر بوونم ده کرد چونکه هه ستم ده کرد له ناو ژووره که دا دوو که ل هه یه و له دلئ خۆمدا ده مگوت تازه چاوه کانه له ده ست دا. نه ده هاته وه بیرم هه یچیان له چاوم کردیت، بۆیه پیم سه یر بوو دانیشتن له سه ر ئەو کورسییه بی له هه موو شوینیک تر، کاربگه ری له سه ر چاوم هه بیت.

جییر... ده رگا کرایه وه، به لیلئ ژنیکم ده دی کراسیکی سپی له به ردا بوو، روخساریم بۆ نه ده خوتندرایه وه و نه مده زانی ژنیک جوا نه یان ناشیرین. دانیشتن له لام و قۆلی منیان بۆی گرت و ئەویش شیرینقه که ی ئاماده ده کرد. له ناو ئەو دیمه نه لیلئ هه ی ژووره که دا تارمایی مردنم ده دی و هه میشه له پشتی ئەو تارماییه ترسناکانه وه وینئ ده موچاوی خه مبار و نوورانی و په پوه له ییانه ی دایکمم ده دی ده می ده جوولاند و دۆعای بۆ من ده کرد.

دلم ده یگوت شیرینقه ی مه رگت لئ ده دن! هه ستم هه یچی نه ده گوت و سه رپوونیکم له له شم هه ست پی ده کرد، بۆیه که ده رزییه که ی پیتدا ده کرد

ئوه نده نه ده ئیشا، به للام که سه رنجی شیرینقه که خوتنه که ی ده مژی، له هه ناومه وه هه ستم به بۆشاییه که ده کرد و ورده ورده بۆشاییه که گه وره تر ده بووه. لاواز و لاوازتر ده بووم. تا ئەو کاته ی که له ئاگادا بووم چوار بوتل خوتنیان لئ ده رهینام و دوا ی ئەوه ئیدی من ئاگام له هه یچ نه بوو، نازانم چه ندی تریان له خوتنم مژیبوو.

باوکم له به ر ده رگای شیشی زبندانه که دانیشتبوو، مات و مه لوول چاوه روانی هینانه وه ی منی ده کرد. که ئیواره یه که ی درهنگ هینایانه وه و به به رده م زبندانه که ی ئەو دا بردیانم بۆ ژووری ژنان، باوکم فرمیستک زابوو چاوه کانی و دوا ی ئەوه له کونی دیواره که ی که له نیوان ژووره که مانه وه بوو دلئ ده دامه وه و ئامۆژگاری کردم. من هه یچم له لای باوکم سه به رت به کورسییه که نه گیترایه وه، به للام گوتم که ده رزییان لئ داوم و خوتنیان ده رهینام بۆ پشکنین. باوکم تیکه یشت چ له ئارادا بووه، پیتی گوتم: باش بوو ئەمجاره ش هینایانیه وه، کچم ره حه ت دانیشه، ئەم زالمانه ده تکوژن.

شوینه واری هه یچ ئەشکه نجه یه که به جه سه ته مه وه نه بوو، به للام لاواز لاواز گه رامه وه ناو ژنه کان و رۆیشتمه جیگا که ی خۆم. نه موئرا هه یچ بدرکینم و یه ک وشه ش له سه ر کورسی و شیرینقه که باس بکه م. له ته نیشتن شازاد دانیشتبوو، ورده ورده بیتاقه ت ده بووم، سه رم خسته سه ر رانی شازاد ئەویش زۆر به میه ره بانیه وه به په نجه کانی قژی داده هینام و سه ری ده روانیم. کاتی به ئاگا هاتمه وه سه کاتر مییری پی چوو بوو. له و سه کاتر مییره دا شازاد پییه کانی سه رپو بوو، به للام دلئ نه هاتبوو بیزوی نه وه که خه وم بزینئ. شازادم له و زبندانه ناسی، زۆر نازی ده کیشام و وهک که سه یکی تابه ت ریزی لئ ده گرتم. منیش هه روا بووم بۆ ئەو، ئیستاش خۆشم ده وئ. ئا ئەم هاوینه چووم بۆ مالیان له سه موود، وهک ئەو سا میه ره بان بوو. هه ندیک له بیه ره وه رییه کانی ئەو ساتانه مان وه بییر یه کتری هینایه وه.

له ناو ئەو زیندانه دا له ژن و کچه کانی کفری په یوه ندیم له گه ل هه موویاندا باش بو، به لām هه ندیک له وان نزیکتر بوون له منه وه، هه دیه به کییک بو له و کچانه ی که نیوانم له گه لیدا زۆر خو ش بوو. هه دیه به یک دوو سالییک له من مندالتر بوو، به لām خوشکه که ی فه وزیه ی ناو بوو سالییک له منیش گه وره تر بوو، ئەم دوو خوشکه له دوو دایکی جیاواز بوون. مام ره شید دوو ژنی هینابوو، زه کییه و جانه. هه ردوو ژنه که ی و هه ردوو کچه که ی و به ک دووانی له کوره کانی که هیشتا مندال بوون نازاد و فاروق و تاریق له و زیندانه بوون، ئەوانی تر هاشم و سه لاه له و دیو له گه ل باوکیان بوون، هه موو ئەمانه به هۆی کوریکیان هه گیرابوون که پیشمه رگه بوو، نازمه بچکۆل، که کوریک ی قژ زه رد و چاو کال بوو. به مندالی که ده چومه مالیان زۆر جار نازم ده بینی. من و فه وزیه به مندالی زۆرمان پیکه وه یاری کردبوو، چونکه دراوسنی بووین و دیواریکمان له نیواندا بوو. ئەوان کرچی مالی باپیرم بوون. فه وزیه له ماله وه به فه زه بانگیان ده کرد، تا ماوه یه کی زۆر نه مده زانی ناوی فه وزیه یه و پیم وابوو هه ره فه زه ناوی خو به تی. له کورده واریدا ناوه کان کورت ده کرینه وه و جاری وا هه یه ناوه ره سه نه که ته او ون ده بیت. باوکم قهت ناوی منی کورت نه ده کرده وه و زۆر جوان بانگی ده کردم، دایکی شم ته نها جاروباری به مه هه بانگی ده کردم ئەویش له کاتی تووره بووندا و له و کاتانه دا که به یک دوو جار بانگی بکرده مایه و به ده نگیه وه نه چوو بام سینیهم جار به مه هه بانگی ده کردم. هه ندی جاریش له خو شه ویستییا به مه هه بانگی ده کردم.

من به مندالی زۆر هارو هاج نه بووم و که میکی ش شه رمن بووم. که له مه کته ب ده گه رامه وه له گه ل فه وزیه له کۆلان یاریمان ده کرد. ئەو خو ی له مه کته ب نه بوو، هه ره قهت نه یاننایه بهر خویندن. له خویندنگه رووناک جه مال زۆر هاروپیم بوو، له پۆلدا له سه ره به ک کورسی له پیشی پیشه وه داده نیشتین، هه ردوو کمان زیره کی پۆل بووین، به لām ئەو له من جوانتر بوو،

هه ستم ده کرد مامۆستا کان هه لا واردن ده کن و ئەوانه ی زۆر جوان بوون زۆر تر بایه خیان ده دهنی. من و رووناک زۆر به کتریمان خو ش ده ویست، زوو زوویش له به کتر زیز ده بووین، به بی به کتریش هه لمان نه ده کرد و زوو ناشت ده بووینه وه. که زیز ده بووین نه ده بوو ناوی به کتر بهینین، قسه شمان له گه ل به کتر ده کرد به لām له جیاتی ناوی به کتر بهینین به به کترمان ده گوت "کچه که". ئەوه نه ریتی زیزبوونی نیوان نیمه و کچۆله کانی دیکه ی مه کته ب بوو. که لیک ده تۆراین هینده ی نه دهرد دلمان بو به کتر لیبی ده دا و خوا خوامان بوو که سییک بیت و ناشتمان بکاته وه له گه ل به کتر. هه ندی جار نه سرین کامیل که ئەویش هاوپۆلمان بوو، خزمی رووناکیش بوو، ده هاته نیوانمانه وه و ناشتی ده کردینه وه. که ناشت ده بووینه وه، له سه ره تا وه ئەوه ند هه گرم و گوړ بووین له گه ل به کتر ناوړمان له که سی تر نه ده دایه وه.

فه وزیه که هاوړتی گه ره کم بوو، هانی ده دام له رووناک بدم. مالی پووری رووناک دراوسیمان بوو، که رووناک ده هاته ئەوی و به به رده م مالماندا تیده په ری فه وزیه خو ی لیبی ده دا و هانی منیشی ده دا لیبی بدم. جاریکیان به ک تۆپه ل قژی له سه ری رووناک کرده وه و که پووری رووناک بو سکا لاکردن هاته لای دایکی، گوتی من نه بووم و مه هاباد بووه. رووناک ئیستاش هاوړتییه کی شیرینمه، ئەگه رچی زۆر ده میکه لیک دوور که وتووینه ته وه. کاک مه حموود زامدار خالی رووناک بوو، که پۆلی دووی ناوه ندی بووم و هه ندیک هۆنراوه م نووسی بوو، رووناک بردی و پیشانی خالی دا. کاک مه حموود زامدار له چه ند لاپه ره یه کی سپی که له کۆتایی ده فته ره که دا بوو زۆر وشه و دیری جوانی هاندانی بو نووسی بووم، نووسی بووی: زۆر به دیکه ته وه شیعه ره کانتتم خوینده وه، زۆر به دلنیا بییه وه نوقسلانه ی ئەوه لی ده دم که تۆ ده بیت به شاعیر و نووسه ریکی باشی دواړۆژ.

ئهو وشانه له و سه ره تا یه دا که هیشتا هیچ شتیکی شم بلاونه کردبووه وه

کاریگه‌ریه‌کی راسته‌وخ‌زیان هه‌بوو له سه‌رم و دوای ئەوه‌ش کاک مه‌حموود بایه‌خی هه‌ر بۆ من هه‌بوو. چه‌ند سال دوای ئەوه ئیدی من شی‌ع‌رم بلا‌وبیوه‌وه له رۆژنامه و گو‌فاره‌کاندا، جارێکی‌شان کۆرتیکی بۆ سێ لاوی شاعیری کفری له هه‌ولێر ساز کرد، که عومه‌ر فارس و فاتیح سه‌لام و من بووین، بایه‌خی زۆری به‌من دا.

له‌ناو زینداندا کاره‌کتیری هه‌ندی له‌و ژنانه‌ی کفری سه‌رنجی راده‌کیشام. میم خه‌جی ژنی گه‌وره‌ی فه‌قی عه‌لی که خیزانیکی ناودار بوون له کفری، چوار کوری پیتشمه‌رگه‌ بوو. خۆی و غه‌زالی هه‌ویی و چه‌ندکچ و کورپیکی غه‌زال له‌ناو ئەو ژووری زیندانه‌ بوون له‌گه‌ڵ ئیمه. فه‌قی عه‌لی و دوو کورپیشی نه‌وزاد و وریا له‌ودیو له ژووری پیاوان بوون. ئەوه‌ی سه‌رنجی منی راده‌کیشا له میم خه‌جی نازایه‌تی و بیتاکییه‌که‌ی بوو. که‌سایه‌تییه‌کی زۆر باوه‌ریه‌خۆی هه‌بوو، له جموجول و هه‌لسوکه‌وتیدا ده‌رده‌که‌وت. ده‌نگیکی گری هه‌بوو، جگه‌ره‌ی ده‌کیشا و دووکه‌له‌که‌ی به‌با ده‌دا. یه‌که‌جاریش نه‌مدی ئەو ژنه‌ وه‌ی برووخیت و زۆر به‌راشکا‌و‌یشه‌وه ده‌یگوت: باکم چیبیه‌ چوار که‌له‌ کیتویم به‌و شاخانه‌ی کوردستانه‌وه‌یه. قاسمی فه‌قی عه‌لی پیتشمه‌رگه‌یه‌کی ناسراوی ئەو ده‌قه‌ره‌ی گه‌رمیان بوو ئەو‌ده‌م، مه‌خابن هه‌ر له‌ناو ئەو ساله‌دا ئەویش شه‌هید کرا.

میم خه‌جی بۆی ده‌گتیرامه‌وه‌ چون ته‌ته‌رتیتی له‌ نیوان شاخ و شاردا کردوه و ده‌مانچه و ته‌قه‌مه‌نی و نامه‌ی بۆ بردوون و هیناون. ئەو کار و فه‌رمانانه‌ی ئەو جیبه‌جیبی کردبوون هیچی له‌ هی پیتشمه‌رگه‌یه‌که‌ که‌متر نه‌بوو، بگه‌ر ئەوه‌ی ئەم کردبووی مه‌ترسی له‌سه‌ر ژبانی زۆر زیاتر بوو له‌ هی پیتشمه‌رگه‌یه‌که‌. ژنی کورد نازا و له‌خۆیوردوون، له‌و زیندانه‌دا بۆم ده‌رکه‌وت که‌ چه‌ند گرنگ و پیتووست بوون بۆ شو‌پش و چه‌ند به‌شداریه‌یه‌کی کاریگه‌ریان هه‌بووه.

ژنیکی تر له‌و ژنه‌ میه‌ره‌بانانه‌ میم تاوس بوو، ئەویش کورپیکی

پیتشمه‌رگه‌ بوو ناوی ئەسکه‌نده‌ر بوو. ئەسکه‌نده‌ر کورپیکی لاوی جوانکیله بوو له قوتابخانه‌ی ئیمه ده‌یخویند، وازی له‌ خویندن هینا و بوو به‌پیتشمه‌رگه‌. مه‌خابن هیشتا دایکی له‌ زیندانا بوو، ئەسکه‌نده‌ر له شه‌رپێکدا ده‌ستگیر کرا و بردبوویان بۆ زیندانی موس‌ل و له‌وێ له‌سیتاره‌ درا. به‌هۆی سه‌ردانییه‌کانه‌وه هه‌وال گه‌یشته‌بووه ئیمه و جگه‌ له‌ دایکی هه‌موومان ده‌مانزانی ئەسکه‌نده‌ر شه‌هید کراوه، که‌س دلێ نه‌ده‌هات هه‌والیکی ئەوه‌نده‌ ناخۆش به‌دایکی بگه‌یه‌نیت. میم تاوس نه‌یزانی به‌هۆی شه‌هیدبوونی کورپه‌که‌یه‌وه له‌ زیندان نازاد ده‌کریت، که‌ گه‌یشته‌وه مالی خۆی ئەوسا ئەو کاره‌ساته‌ی زانی. ئەسکه‌نده‌ر شی‌ع‌ریشی ده‌نووسی، که‌ ده‌چوومه‌ مالیان دایکی ده‌فته‌ره‌که‌ی ده‌هینا و ده‌یگوت بۆم بخوینه‌وه. شی‌ع‌ره‌کانی ئەسکه‌نده‌ر ساده و جوان و شو‌پشگتیرانه‌ بوون.

له‌ناو زینداندا چوار ژن هه‌بوو هه‌ویی یه‌کتر بوون، جاروبار دژی یه‌که قسه‌یان ده‌کرد و لییان ده‌بوو به‌شه‌ر. جگه‌ له‌وان هه‌ندی جار ژبانی تریش له‌گه‌ڵ یه‌کتر به‌شه‌ر ده‌هاتن له‌سه‌ر جیگه‌ و خو‌راک و شتی ساده‌ی وا. به‌هۆی ئەوه‌ی ژووره‌که‌ بچووک بوو، ئەو هه‌موو خه‌له‌که‌شی تی ترینجیتیرابوو، بۆیه زوو زوو له‌سه‌ر جیگه‌ ده‌بوو به‌شه‌ر.

من چونکه‌ کۆنترین زیندانی بووم، جیگه‌که‌م له‌ سه‌رووی سه‌ره‌وه‌ بوو، ئەمه‌ل و ئەنفال تا ئەو کاته‌ی که‌ له‌ زیندان نازاد کران له‌ ته‌نیشته‌ منه‌وه بوو جیگه‌که‌یان، که‌ ئەوان نازادکران و شازادیش تازه‌ هاتبوو، جیگه‌که‌ی ئەوم دا به‌و، شازاد و هه‌دیه‌ش له‌ ته‌نیشته‌ منه‌وه ده‌نووست و به‌و شتیوه‌یه‌ ریز بووبووین و تا لای ده‌رگه‌که‌، تا ئەو راده‌یه‌ی که‌ ده‌رگایان ده‌کرده‌وه به‌ئاسته‌م بۆیان ده‌کرایه‌وه.

میم سه‌بری ژنیکی تری سه‌رنج راکیش بوو. شاره‌زایییه‌کی زۆر باشی هه‌بوو له‌ شیلانی کۆلنج و سه‌رگرتنه‌وه و ناوگرتنه‌وه و قورگ هه‌ل‌دان.

به و رۆژگار هه که سیکمان شویتیکی بئیشایه دهچووه لای ئه و ئه ویش دلسۆزانه دهکهوته شیلانی. ژنیکی خه لکی مه ندهلی له وئ بوو له گه لمان، کوره که ی له ژووری به رامبه ردا زیندانی بوو، ته مه نی کوره ۲۵ سال بوو، جاریکیان به کجار زۆر نه خووش بوو، دایکی به ته مای نه ما، هینایان بو ئه مدیو بو لای دایکی تا مائتاوایی لی بکات، چونکه هه موو وایان ده زانی گیان ده دات. که هینایانه ئه مدیو، میم سه بری چووه سه ری و پشکنییتی ته وای بو کرد و گوتی: دلئ که وتوو و ئیستا چاکي ده که مه وه. به راستی دۆخی ته ندروستی ئه و کوره هی ئه وه نه بوو کهس باوه ر بکات به شیلانی میم سه بری چاک بیسته وه، به چواره دهسته هینابوویان بو لای دایکی.

ماوه ی یه ک کاتژمیر میم سه بری خه ریکی ئه م کوره بوو، دلئ بو گرتوه، سه ری بو گرتوه، کۆلنجی شیل و چه وری کرد. کوره هه ستایه سه ر پئ و به پیتی خۆی چووه وه زیندانی پیاوان. ئه م رووداوه وای کرد زیاتر دان به توانا و پسپۆریتی میم سه بری بنریت. میم سه بریش ئه وه ی زۆر پئ خووش بوو. ئه و گوتی هه ندیک گران بوو، که قسه مان له گه ل ده کرد ده بوايه ده نگ هه لبرین.

میم ئامین یه کیکی تر بوو له و ژنانه ی که تاییه مه ندی هه بوو. ژنیکی باریکی بالا به رز بوو. ئه و له بهر کورپکی گیرابوو ناوی مسته فا بوو. مسته فا هاو پۆلی من بوو له قوتابخانه ی ناوه ندی. به لام کوره گه وره که ی مامۆستا بوو، له یه که م دیداریدا بو لای دایکی خواحافیزی له دایکی کرد و پتی گوتبوو ئه و ا منیش ده رۆم ده بم به پیشمه رگه. عه لی عه بدوللا ده سته نووسینیسی هه بوو، کادیریکی چالاکی کۆمه له بوو.

که سایه تی میم ئامین جوړی بوو که قسه ی ناوه وای قبول نه ده کرد و زوو تووره ده بوو و وه لامي ده دایه وه. ئه مه ش وای لی کردبوو ئه وانی تر پیتی

بلین نامه شیت. کورپکی چوارساله ی له گه ل بوو ناوی هه ورام بوو. کوری بچوکی بوو، زۆر نازی ده کیتشا و خووشی ده ویست. هه رکه سی قسه یه کی به هه ورام گوتبا میم ئامین تووره ده بوو نه یده بریبه وه. جاریکیان له گه ل میم ئامین دانیشتبوو و هه ورام هه ر ته ماشای ده کردم. من نیشانه یه ک که به قه د خالیتی ره شه به ملمه وه یه، هه ورام هه ر ته ماشای خاله که ی ملی ده کردم. ئه وه نده م زانی به نینۆکی خاله که ی گرتم و ده ویست لیتی بکاته وه. ئه وه نده ئیسا نه مزانی چۆن و چه ند خیرا هاوارم کرد و تا توانیم یه ک زلله م پیا کیتشا. هه رکه سیکی تر زلله یه کی وای له هه ورام دابایه له ده سته میم ئامین رزگاری نه ده بوو، به لام له گه ل من هیچی نه وت و زۆری پئ ناخووش بوو هه ورام نازاری منی داوه. له راستیدا من هه ورامم زۆر خووش ده ویست و دوا ی تۆزی زۆر په شیمان بوومه وه له وه ی زلله م پیاکیشتا، به لام کاردانه وه یه کی سه روشتی و خیرا بوو له منه وه، به بی بریاری پیتشه وخت رووی دا و کار له کار ترازا. هه ورامم ماچ کرد و ئاشت کرده وه، به لام ماوه یه کی زۆر خاله که م ده ئیشتا و به نینۆکی بریندار بوو بوو. مندال بوونه وه ریکی جوان و پاکه، ئه وه ی ده یکات ئه گه ر نازارده ریش بیته به هۆی بریاره وه نییه، چه ند باشه بتوانین سه روشتی وه رییگرین و توندوتیژی به کار نه هینین. به لام ئیمه ئه وه نده توندوتیژیان له گه ل کراوه، کاردانه وه ی له و جوړه مان ده بیته و خوژگه بتوانین به تاگاییبه وه ئه م کاریگه بیبانه له خو مان بسپینه وه.

ژنیکی تریش هه بوو خه لکی مه نده لی بوو، ژنیکی زۆر فه قیر بوو، که م قسه ی ده کرد. دوو کچی له گه لدا بوو به ته مه ن یه ک دوو سالی له من گه وره تر بوون. زۆرم پئ سه بر بوو کچه کان له دایکیان تووره ده بوون، له وه ش سه برتر له لام ئه وه بوو که جنیویان ده دا و که تووره ده بوون ده یانگوت: دالک خیز، پدهر سه گ.

نه ریتی لای ئیمه له کفری و نه بوو بتوانین له رووی دایکمان

بوهستینهوه. هه موو کچه کانی تری کفری که له ناو زیندانا بوون نیوانیان له گه‌ل دایکیاندا ئاسایی بوو. بۆیه پیم سهیر بوو ئهو دوو کچه زۆر له دایکیان تووره ده بوون، که دایکیکی میهره بانیش بوو.

بۆ ئه وهی کهس لیتمان تی نه گات که هه ندی باسما پیکه وه ده کرد، شازاد گوتی وه ره فیری زمانی کزبیزیت بکه م. که هه ندی قسه ی به و زمانه کرد، گوتم مه حاله فیری بم. شازاد وتی: زۆر ئاسانه، هه ر کوردییه که ی خۆمانه، ته نها له نیوان هه ر حه رفیک و حه رفیکێ تردا پیتی ز دابنی. بۆ نمونه ته ون ده بیته تزه وزن.

ته نها ئه و نمونه ی پی گوتم و ئیدی وه ک بولبول به زمانی کزبیزی قسه مان ده کرد و ئه وانیه تر ه یچ تی نه ده گه یشتن لیتمان. شازاد که سی تری فیری ئه و زمانه نه کرد و زمانی نه یینی نیوان خۆمان مایه وه. بۆ نمونه: ئزه لزی ن شزه رزی بزوزه. واته: ئه لێن شه ری بووه.

به و شفرانه زیاتر باسی ئه و هه والانه مان ده کرد که له ریگه ی سه ردانییه کانه وه له دیهاته وه و له ناو پیشمه رگه وه ده گه یشتنه ئیمه. ئه و ده م سه ردانییه کانی شازاد له دییه کانه وه بوو، ئه وانه ی من دایکم و خوشک و براکانی دیکه م له مالی مام له به غدا بوون و له وێه ده هاتنه سه ردانیم. ئه و کاتانه ی که ئینفیرادی بووم کات زۆر درهنگ تی ده په ری و ناخۆش ده گوزه را، به لام ئه و کاته ی که له گه‌ل هاوشارییه کانی خۆمدا بووم زۆر ههستم به کات نه ده کرد و ئه گه رچی ئه و قه ره بالغییه سه ختی دروست کردبوو، به لام زۆر ناخۆش نه ده گوزه را.

هه ندیک له و هاوشارییه زیندانییه مانم که کورپه پیشمه رگه کانیان شه هید ده بوو، به رده بوون. هه ندیکێ تریان که کورپه کانیان ده هاتنه وه و چه کیان داده نا و ته سلیم ده بوونه وه، به رده دران. شازاد له وانه بوو به شه هیدبوونی ئه حمه دی برای ئازاد کرا.

سه ید محیدین پی ره میتردیک بوو خۆی ده یگوت ته مه نی ۱۲۰ ساله. به و پییه ی پرو داوه کانی سه ره تای سه ده ی بیسته می ده گیترا یه وه و باسی ته مه نی خۆی ده کرد له و کاته دا، ده رده که وت که راسته ته مه نی له و ده ور به ره یه. ئه م پی ره میترده یان له به ر سه ید محه مه دی کورپه گرتبوو که به رپرسی که رتی ریکه خستنی کفری بوو. له دواییدا ئه و به رپرسی من بوو له ریکه خستنی نه یینی کۆمه له ی ره ئجده رانی کوردستان.

شاخه وان کورپه زای بوو، واته کورپه سه ید محه مه د بوو. که گرتبوویان ته نها شاخه وان له ماله وه بووه له گه لێیان و ئه و منداله شیان گرتبوو. شاخه وان ته مه نی نیوان چوار و پینج سال بوو. ئه م منداله چه ند سال به ر له وه له زیندان له دایک بوو بوو.

شاخه وان چونکه دایکی له گه‌لدا نه بوو، ته نها باپیریکی زۆر پی ری له وی بوو، زۆر بی ناز و که م خزمه ت بوو. له ژووری پی وان له گه‌ل باپیریدا بوو، به لام باوکم هه ولتی ده دا قه ره بووی باوکی بۆ بکاته وه و خزمه تی ده کرد. سه ید محه مه د زۆر براده ری باوکم بوو، وه ک باس م کرد یه که مین گو قاری کۆمه له ئه و بۆ باوکمی هینا و من بۆیم خۆینده وه.

هه فته ی جاریک و له کاتی دیداردا پی او هه کانیان ده هینا ژن و منداله کانیان بیین. باوکیشم که ده هات بۆ لای من شاخه وان و سه ید محیدینیشی له گه‌ل خۆی ده هینا و هه ندی جار بۆ چه ند رۆژتیک شاخه وانیان لای من به جیده هیشته، منیش وه ک برایه کی بچووکێ خۆم ئاگام لیده بوو، هه ولتم ده دا قه ره بوویه ک بم بۆ ئه و نازه له ده سه تچووه ی دایکی. دایکی شاخه وان، له یه کییک له و دیهاته تانه ی گه رمیان نیشته جی بوو بوو، به شاخه وان وه هه شته مندالی کور و کچی تری هه بوو. ئاخ، ئه نفال هه ر هه موویانی به شاخه وانیش وه رامالی و، سه ید محه مه دیش ده ستگیرکرا و له سیداره درا. ئیستا له شاری کفری په یکه ریک بۆ سه ید محه مه د کراوه.

له زبندان خوښوشتن به دهگمهن پرویده دا، سهرمان همیشه چهور و چلکن بوو، دهخورا. من دواي چهنده مانگيک ته سپي تبي دابووم. زبندان يسه کاني تريش هر و ابوون. زور جار سهرمان دنایه سهر راني يه کتر و سهری يه کترمان دهرواني و ته سپيکاني يه کترمان دهرده کرد. شازاد و هه ديه له سهررواني مندا بوون به بکوژی دهيان ته سپي قهله و خواپيداو. زور جار به دهم سهرروانيه وه له سهر رانياندا خپ، خهوم ليده کهوت.

شيوازيکمان دوزيبوه وه بو تاو گهرمکردن. پاره مان ددها به گسکده ره که مؤمان بو بکريت. چهنده مؤميکمان به يه کتر وه ده به ست و به په رويه کدا ده مان پيچايه وه و دامانده گيرسان. سپي يه کمان له سي به رد دروست ده کرد و مه نجه ليک تاومان دنایه سهری. مه نجه له کانيش هي ته و خواردانه بوون که که سوکارمان له سهردانه کاندان بويان ده هينانين. به هر حال به و مه نجه له تاوه، که ده هاته کوک و له گه ل تاوي ساردا تیکه لمان ده کرد ده ماتواني سهرمان له مله وه بشوين، يان ته و په ري هر بو تاو ده ستيک له له شمان بدهين.

له زبنداندا شتيک که زوريه مان خو مان پيوه خه ريک ده کرد چين بوو. من پيش ته وه ي بجه زبندان هيچ جوړيکي چنين نه ده زاني. زبندان يسه کان هر شتي بزنان فيري يه کتر ده کهن و خو خه ريک کرد نيکي گشتي به و شتانه وه تو خوژنيک ده به خشيت. منيش له هر يه کيک له وانه وه شتيک له چين فير بووم. پاره مان ددهايه گسکده ره که خوري و شيشي چينمان بو بکريت. من چهنده بلووز و چاکه ت و کراس و کلاوم چني. هر له وي له گه ل هه ديه ريک که وتين هه نديک شت بو پيشمه رگه بچنين و ته و بينيرتته وه بو نازمي براي. سالي ۱۹۸۸ که نازم و فاروقی براي له گه ل هه زده پيشمه رگه ي تر له شه ريکدا گه مارو دران و هه موويان شه هيد کران، له کوکو ريکدا هه شاريان دابوون. سالي پار، سهره تاي ۲۰۰۴، له نزيک

تاوه سپي له دوز گوره به کومه له که دوزرايه وه و تيسک و پرووسک و که لله سهره کانيان ناسرانه وه که ته وانن. من له کورداسته وه که لله سهری شه هيد نازم له ناو له پي ده سته کاني مام ره شيدا بيني، له گه ل ته ودا زور فرمي سکم رشت. هه ديه ده يگوت به بلووزه که يدا ناسيمه وه، ريک ته و بلووزه بوو که به ده سته کاني خو م بو م چنيبوو. هه ديه که باسي شه هيد نازم ده کات، تاگريک له هه ناومه وه هه ست پي ده که م. ديمه ني ته و ساتانه م ديته وه به رچاو که سهرده مي مفاوه زاتي يه کيتي نيشتيماني بوو له گه ل حکومته تي عيراق له سالي ۱۹۸۴، نازميش هاتبووه و منيش بو سهرداني چوومه ماليان. من له مندالييه وه ته و م دناسي و کورپيکي ره وشت به رز و ميهره بان بوو. ته و خو ينده واري نه بوو، به لام هه ولي هه بوو بو تيگه يشتن له واقعي سياسي، ته و زياتر له بواري پيشمه رگايه تيدا کاري ده کرد و پيشمه رگه يه کي تاوا بوو.

من له ناو زبنداندا راديويه کي بچکوله شم هه بوو، پينان گوتبووم که بو م هه يه ته نه ها گو ي له گوراني بگرم، به لام من به دزييه وه ده چوومه ني و حه مامه که وه و گويم له ده نگواسي جيه انيش ده گرت. راديوي عه ره بي له نده و دهنگي ته مريکا و دهنگي تيسرائيل. ته م تيسرته گانه م دناسي، چونکه باوکم له ماله وه شه وان به به رده وامي راديويه که ي له پال خو يدا داده نا و گو يي له دهنگ و باس ده گرت، که ده چو بو نووستنيش راديويه هه له ژور سهر ييه وه بوو، به دهم گو يگرتن له ده نگواسه کان خه وي ليده کهوت. هه ندي جار که ده مبيني نووستوه ده چووم راديويه که م ده کوژانه وه، که چي زو به خه به ر ده هاته وه و هه لي ده کرده وه.

گو يگرتن له دهنگ و باس بوو به نه ري تيک له لاي منيش، له زبنداندا به دزييه وه ته و نه ري ته م په يره وي ده کرد. له ده نگواسه کانه وه تا گاداري ته و تا لوزيبانه ده بووم که خه ريک بوو له نيواني عيراق و تيراندا رووي ددها. هر له و ماوه يه دا له ده نگواسي راديوي عيراقدا هه والي مردني

خومەینی بلاوکرایهوه. ئەمەل ھەر دەگریا و ژبییر نەدەبوو، منیش چووم لە ھەمامەکە و بەدزییەو ڕادیۆی ئیترانم دۆزییەو، ئەوان ھەوالبەکیان بەدرۆ خستەو، ڕۆژی ھەینی بوو، باسی وتاری ھەینی ئیمامیان دەکرد. ئەمەل ژبییر بوو و زۆر خوشحالی بوو. پاش ماوێھەکی تر دیسان عیراق ھەوالبی مردنی خومەینی بلاوکردەو، ئیدی ئەمەل نەگریا و زانی پروپاگەندە و درۆیە.

ئەوێ کە بەئەستەم پێمان دەگەشت، ھەوالبی کوردستان بوو، ھەوالبی پیشمەرگە و شۆرش بوو، تەنھا لە ڕینگەیی سەردانییەکانی کەسوکەرمانەو تۆزی ھەوالبمان پێدەگەشت، ھەوالبی ئەوێ چالاکی چی کراو و دەستکەوتی پیشمەرگە چی بوو و زبانی دۆژمن چی بوو و لە ھیزی پیشمەرگە چ زبانی کەوتوو و کێ شەھید کراو. ھەمیشە وامان ھەست دەکرد، ھا ئیستا، ھا ساتیکی تر سەددام دەرووخیت.

کلاورۆژنەبەک

سەرەتای مانگی سێپتەمبەری ئەو سالە، سالی ۱۹۸۰، ھەستم کرد لە کلاورۆژنەبەکەو ھەندیک ڕووناکیم بەرکەوت. ئەگەرچی ئومێدیان بەو بوو ڕژیمی سەددام برووخیت، ئەو ئومێدەش بەھۆی تامەزرۆییمانەو بوو بۆ ئازادی، بەلام زۆر جاریش بۆ ئومێد دەبووین لەوێ ڕزگارمان ببی. چونکە ڕۆژ دەھات و شەو دەڕۆیشت، ھەر دەھات و دەڕۆیشت و شتیکی نوێ ڕووی نەدەدا. بەھەر حال دەرگایان کردەو و ئەو ڕۆژە شتیکی نوێ ڕووی دا. مەھەز جاسم کاغەزێکی پێ بوو، لەناو کاغەزەکەدا ئاگادارکردنەوێ تێدا بوو بۆ من، کە لە ماوێ ھەفتەبەکەدا خۆم بۆ دادگا ئامادە بکەم و دەبوا بەبیریم بۆ بەغدا، لە دادگای ئەلسەورە دادگایی بکریم. ئەو دادگایە بالاترین دادگای بەعس بوو بۆ سزادانی نەیارانی سیاسی. نەیارانی سیاسی ڕژیم تەنھا سەرکردەکانی حزیەکانی ئۆپۆزیسیۆن نەبوون، بەلکە ھەر کەسێک بوو کە کەمترین بەرھەڵستیشی دەکرد، تەمەن گەنگ نەبوو بەلایانەو. مندالی دە سالیش لەو دادگایەدا سزای بەسەردا دەسەپیندرا.

من کە لە زیندانی بەعقووبە بووم، دوو مندالیان ھینا تەمەنیان لە نێوان دە و دوانزە سال بوو، لە کاتی یاریکردندا بوو بەشەریان و وینەبەکی سەددام بەدەستیانەو درابوو، ئیدی ھەردووکیان وەک تاوانبار لە زیندانداندا

ماوهیهک ئەشکهنجە درابوون و پیتیان وابوو که کهسانیک هانیان داوون بۆ دراندنی ئەو وینەیه. تەنھا یەک پرستە بەس بوو بۆ ئەوێ بەتوانبار. پیاویکی خەلکی کفری، که له داوانی دادگای سهوره بینیم یەک سال زیاتر بوو له بەندیخانەکانی بەغدا قایم کرابوو، که سوکاریشی سۆراخیان نەدەزانی، تاوانەکە هەر ئەوەندە بوو که رۆژنیک له رێپێوانیکدا که بەعس بەزۆر بەقوتابییانی دەکرد و دروشمی پێ دەگوتنەوه بۆ پشتگیری له فەلەستین و دژ بەئیسرائیل، ئەم پیاوه که گوێی له دروشمەکان بوو، له بەر خۆبەوه گوتبووی: های ئیستا بەم دروشمانە فەلەستین نازاد دەبیت! ئەو پرستەیه هەموو تاوانەکە بوو. من ئەگەرچی تەمەنم کهم بوو، ئەو دەم تەنھا چوار دەسال بووم و تاوانەکەشم تەنھا نووسینی چەند هۆنراویەک و چەند بیره و بیهک بوو لەناو رۆژژمێرەکەم، بەلام تاوانەکە من له چاوە ئەو دوو نمونەیهی تر زۆر گهوره بوو له لای بەعس.

که گوتیان مەحکەمە دەکرتی دلەم خۆش بوو، هەرچۆنیک بیت مەروڤ لیبی ئاشکرا دەبیت چ چاره نووسیتکی هەبە، دواي دادگایبکردن. دەمگوت له ئیستا باشتر دەبیت یان چەند سالتیک حوکم دەدریم، یان لەسیداره دەدریم، یان بەردەدریم. سێ ئەلتەرناتیف هەبوو، بۆ هەرسێکیان خۆم راهینا له ماوهی ئەو هەفتە چاوەروانییەدا، که له لایەکەوه حەزم دەکرد زوو بڕوا و چاره نووسم دیارکەوت، له لایەکی تریشەوه نیگەرانییەکی زۆرم هەبوو و لەگەڵ ئەو هەموو خۆراهیانەشدا هەر پێم سەخت بوو که بیرم دەکردەوه له نەمانی خۆم و دەهاتەوه بەرچاوم دایکم چ جۆری پیشوازی له تەرمەکەم دەکات؟ یان ناخۆ دەهیلن هیچ نەبیت لاشەکەم ببینیت و ببینیت و هەموو پینجشەمووانیک بیتە سەر گۆرەکەم؟. چونکه زۆر کەسیان له سیداره دەدا و تەنانەت تەرمەکەشیان نەدەدایەوه بەکه سوکاری و رێگەشیان نەدەدا پرسە ی بۆ دا بتریت.

رۆژنیک له رۆژەکانی سەرەتای گیرانی من، کورپکی مام پەشید بەلەگە،

که ئەو دەم چوار پینج سالتیک تەمەنی بوو، بەراکردن چووبوو بۆ مالتی ئیمە و بەدایکمی گوتبوو، مەهاباد ئیعدام کراوه و ئەو تا جەنازەکیان هینایەوه. دایکم دەستی کردبوو شێوێ و سنگکوتان، وای زانیبوو راستە. باش بوو زوو پیتی گوترابوو وای نییە و ئەو مندالە له خۆبەوه ئەو قسەیهی کردوو.

دایکم ژنیک زۆر سادە و دلەسافە، وەک زۆریە ژنانی له تەمەنی خۆی، نەخویندەوا. دایکم زۆر حەزی له وەبوو فیری خویندن و نووسین بیت. ئەو سالە هەلمەتیک نەهیشتنی نەخویندەواری دەستی پیکرد و دایکیشم بوو بەفیرخواز. ئەوەندە بەعەشقهوه دەچوو بۆ خویندنگە و کتیبەکانی دەخویندەوه و ئەرکەکانی له مالتەوه دەنووسییهوه، دەتگوت مندالیک شەش سالییە و تازە دەستی بەقوتابخانە سەرەتایی کردوو. ئیمەش له مالتەوه یارمەتیمان دەدا بۆ فیربوون. فیری حەرفەکان بوو، بەحونجە رۆژنامە دەخویندەوه. که ئەوم دەدی بەو عەشقهوه دەخوینتەوه، مندالی خۆم بێر دەکەوتەوه، ئەو دەمە ی که فیری حەرفەکان بووم و بەحونجە رۆژنامەم دەخویندەوه. دایکم که مندال بوو نراوەتە بەر خویندن، ئەوساش زۆر حەزی له فیربوون بوو، بەلام له یەکەم رۆژی خویندیدا، بەپینووس لەسەر دیواری پۆلەکە دەنووسی و دیوارەکە رەش دەکات، مندالەکانی هاویتی پیتی دەلین: ئیستا مامۆستا دیت و زمانت دەردەهینیت و ببهیری تیژی بەسەردا دەکات و بەدەری دەیکوتی. ئەمیش ئەوەندە دەترسی لهو سزایە، دەروات بۆ مالتەوه و ئیدی ناویری بچیتەوه بۆ ئەو قوتابخانەیه. دایکم زۆر جار بەحەسرەتەوه ئەم یادگارییە تالە ی خۆی دەگێریتەوه. ئەو ئاواتی ئەوه بوو بەگه وره ییش بیت فیری خویندەواری ببیت، بەلام که براکەم گیرا و، من گیرام و باوکم گیرا و ئەوانی دیش پەرتەوازه بوون، نەبتوانی ئەو ئاواتە ی بیتە دی و قوتابخانە ی بەجیتەشت.

دایکم نەک هەر خۆی، باوکیشی عاشقی خویندن و فیربوون بوو. باپیرم

تا دزبوی چه قۆکردی سهری نوقرچ نوقرچا ویم بشارییه وه و
 گه واهی دهی بۆ قه شهنگی سهری قورسی پر ئازارم.
 بیلبله دزراوه کانم
 کهزیه ده رهینراوه کانم
 گهر بینه وه، ئاوینه کان له شهرمانا درز ده یانبا
 گومان دلّی ژهنگرتوویان ده سووتیتینی
 گهر بینه وه، پارچه کانی له شی سرکم له خوشییا تیر تیر ده گرین
 قهلبه زه کانی ده روونم سه ما ده کهن
 ئاههنگی سوور که ژاوه کانی گهر دوونی تینووی گیانم ده بووژیتینی
 گلینه کهم،
 من ئیستاکهش ههر به تو دنیا ده بینم
 ئاوینه کان درۆ ده کهن خویمان ته لخن
 چالی چاوه کانم ئیستاش
 جووتی خۆزی سیا پۆشیان له ئامبزه و ده یلاوین
 سه رم ئیستاش دارستانی پر له بیسه و له دره خته و
 بالنده کان تیا ده خوین
 دلّم ئیستاش گهر دوونیتیکی چراخانی پر له عه شقه و،
 شانۆی گهره ی دلدارانی خۆنه دیوه
 ناخم ئیستاش پر له ئاواتی سپی
 گهرچی ملیونه ها رمی ژه هرداری نا ئومیدی پیا چه قبه وه.
 ناشیرین نیم!
 په نجه کانم له مۆم جوانتر
 له دلّی تاریکستانا داده گیرسین

له و رۆژه وهی گوێزانه کان سهریان تاشیم
 کهزی منیان کرد به گوریس
 ملی خۆمیان پی برییه وه
 هه سانه کان کهژی سنگمیان ئوتوو ده کرد
 لقی ته ری داری له شمیان ده برییه وه
 ژبله مۆکان ده چزانه په نجه کانم
 ماچه کان لیم یاخی بوون و، لیهو کانیان ده قرتانم
 ره وه قه لی سیا له سه ر ئه ژنۆکانم ده نیشتنه وه
 ده نووکیان ده دا له مۆخی ناو ئیسقانم
 له و رۆژه وه..
 ئاوینه کان کرم لیتی دان
 ئاوینه کان شهنگی سیما ..
 شهوقی چاوی خویمان دۆراند
 چاوه کانم بی باک بوون و په نجه تووته یان بۆ گره و له گه لّ خۆرا تیکه لّ
 ده کرد
 بۆ گهره یی، بۆ قه شهنگی
 قۆم له گه لّ دارستانی چروپری نیوه شه ویتیکی ته زیبیدا بوون به هاوړی
 له په نجه ره ی چاوه کا ئما شه ویان روواند!
 ئەی گلینه روخوا وه کهم.. تو چیت لیها ت؟
 بلّی.. له کوئی؟
 تا گه واهی بده ی بۆ شهنگی رووخسارم.
 له جهنگه لی قۆکه مدا، ئاگریان چاند
 ئەی قۆ ره گسووتا وه کهم له کوئی؟ له کوئی!؟

یه که و پرسپاریکی لی ده کردم. ده یانویست بزنان من کیم، له کوپوه هاتووم، چیم کردوه، که ی و بو گیراوم، ئایا هه والی ده وه دم پیتییه و له ده وه چ باسه؟

ئو ژنانه هه موویان عه ره ب بوون، دوو ژن خه لکی به سره بوون، یه کیتکیان نه دازیار و ئه ویتریان دوکتور بوو. کچیکی قوتابی زانکوی به غدا، به شی میژوو بوو، ئه و کچه خه لکی نه جه ف بوو. ژنیکی تر که مندالکی کورپه ی پیبوو خه لکی به غدا بوو، ئه وی تریان مندالکی شه ش سالی له گه لدا بوو ئه ویش هه ر خه لکی به غدا بوو. هه موو ئه و ژنانه شیعه بوون و به تۆمه تی ئه ندامبوونیان له حزبی ده عوه گیرابوون.

ئو ژنانه له ناو خویاندا باسیان له جوړی ئه شکه نجه کان ده کرد که له قوناعی یه که می زیندانی کردنیان له لایه ن جه لاده کانه وه ئه نجام درابوو. یوسرا ئه و کچه قوتابییه ی که له زانکوه راپیچ کرابوو باسی ده کرد که چند به شتیوه یه کی درندانه لاقه کراوه. ئه و ئومیدیکی نه بوو که بژی، ده یگوت ئه و که سانه ی که لاقه ده کرتین ئیعدام ده کرتین. چونکه پیی و ابوو ماوه یه کی که م له ژیانیدا ماوه، هه والی ددها قسه ی خو ش بو ئه وانی دی بگیتیتته وه و بیانه نیتته پتیکه نین. به لام خو ی که م پتیده که نی.

ئو مندالهی که ته مهنی شه ش سال بوو کورپک بوو ناوی موه نه د بوو، سه دد امیشیان پی ده گوت. کاتئ ئه منه کان ده رگایان ده کرده وه بو ئه وه ی خو اردن به یین، ژنه کان ناوه که ی تریان به کار ده هینا و ده یانویست به هوی سه دد امی مندالیه وه داخی دلیان به سه دد امی دیکتاتور برپژن. له سه دد امی مندال تووره ده بوون و ده یانگوت: سه دد امی ترن و هره ئه ملاره. سه دد امی سه گباب و ا مه که، سه دد امی خو پری عاقل دانیشه. ئه منه کان دیار بوو زوریان پیناخو شه، به لام که دایکی خو ی بوو قسه ی پتیده گوت نه یانده زانی چی بکه ن. که ئه منه کان ده رویشتن ئه و منداله ده بووه به موه نه د و زور

لیوه کانم له گول جوانتر
بو په پولهی بالنه خشینی هیوای ویلبوو ده شیننه وه و
ستران ده لئین.

ده په نجه هه لوه ریوه کان..
بیته وه لام، پیته وسه کان بکه نه وه به ها وده مم
ده لیوه پتیکه نین تیا قه تیسما وه کان
وه رنه وه لای دانی چیربووی ئیشکی ژانگرتووی ده مم
تا ئاوتنه کان له شه رما درز بیانبا، کره ریز بن
بکه ونه نیو چالی ره شی گو مانه وه ..
تارما بییه کان له روحم دووره په ریز بن.

زور جار ئه و دیمه نه م ده هاته به رچاو و ئه و وتانه ی ئه وان و
سووکایه تییه کانیان نارحه تی ده کردم. له ۲ی نو شه مبه ری سالی ۱۹۹۰
به و هونراوه یه ویستم خه میک له خو م بته کینم. هه ر جارئ له هونراوه یه کدا
برپیکم له و خه مانه به باددها، هه ستم به فه رامو شیییه کی ده روونی ده کرد.

له دوا ی ئه و گالته جارپییه ی ئه وی، چاویان به ستمه وه و که له پچه یان کرده
ده ستم. یه کیک که له پچه که ی گرت و بردمی، نه مده زانی کوپییه، به لام
به جوړی رویشتنه که دا دیار بوو که شه قامیکی ئاسایییه. هیچ ده نگه ده نگ
و قه ره بالغییه که هه ست پی نه ده کرا، سه بر بوو له سه ر شه قامیکی ئاسایی
به غدا ده نگه ده نگیک نه بیته، چونکه به غدا به شلو قی ناسرابوو. به وه دا بو م
ده رکه وت ئه گه ر شه قامیش بیته، شه قامیکی ئاسایی نییه.

چاویلکه که می داکه ند، که له پچه که می کرده وه، ده رگای خانوویه کی
کرده وه و بردمییه ژووره وه. چند ژنیک له وی بوون، دوو مندالیش، یه ک
له منداله کان شه ش سال ده بوو، ئه ویدی کورپه ی شیره خو ره بوو.

منی له ناو ئه وان به جیهیشت و خو ی رویشتن. ژنه کان ده وریان دام و هه ر

به پرتزهوه رهفتاریان له گهډل ده کړد. بهو جوړه ئه و مندالنه بهسته زمانه بووبو به قوربانی و چه کتیکي لاواز به دهست دایکی و ژنه کانی ترهوه بو به رهه لستیکردن و جنیودان به دوزمن. دایکی موهه نه د ناوی سوعاد بوو. ئه م ژنه پزیشکی ژنان بوو، میترده که ی شهش مانگ له وه بهر گیرابوو، حوکمی سیداره ی بو برابووه وه، ئه میس به خوئی و کوره که یه وه گیرابوون و تا ئه وسا دادگایی نه کرابوون.

نوور ناوی ئه و کچه کورپه یه بوو که له گهډل دایکیدا گیرابوو، ئه ویش باوکی هه ر له و ماوه به دا کوژرابوو. دایکی نوور ویستبووی خوئی دهر یاز بکات و له عیراق پرواته دهره وه له سهر سنووری سوریا گیرابوو هینرابووه ئه وئ. هه ر یه ک له و ژنانه ش داستانیکی پر له ئه ندیشه یان هه بوو.

من ته نها سی رۆژ له گه لیا ندا بووم و هیشتا هه ر هه ستنی نامزییم تیدابوو به رامبه ریان، به تایبه تیش که هه موویان له ته مه ن زۆر له من گه وره تر بوون. ئه وان هه و لیان ددها قسه م له گه ل بکه ن، من خه مبار و بیته نگ بووم. نه مده زانی نیگه رانیمه به رامبه ر به دادگایی کړدم، یان هه ستنی نامزییبه که ئه وه نده هه ستم به چرپوونه وه ی خه م ده کړد. له و زبندانه دا گه ر ماویک هه بوو، له وه تی له زبندان بووم دهر فه تیکي وا نه ره خسابوو به ته و او وه تی خو م بشوم. له ویدا پاک خو م شوست، یه کتیک له و ژنانه ی که خه لکی به سره بوو هاته گه ر ماوه که له گه ل مده و باش پشتی شوستم. ئه و ژنه له ته مه نی دایکم ده بوو، ژتیکی زۆر میهره بان بوو، هه ستنیکی دایکانه ی به رامبه ر به من ده نواند. هه ندی جار جنیوی به به عس ددها وه ک خوئی ده یگوت که مندالیکی وه ک منی گرتوه. به هه ر حال دوا ی ئه و سی رۆژه، سه ره له به یانی رۆژی چواره م هاتن و دیسانه وه سواری ئوتومبیله سندوقه که کرامه وه و بردیانم.

زیندانی زه عفرانیه

که له سندوقه که دایانگرتم و له بهر دهرگا که دا بینیم نووسراوه مه حکه مه ی سه وره، ترسیک دلی سمیم و موچور کتیکم به له شدا هات. بردمیانه هۆلنکی گه وره وه، که جگه له خو م که سیکي تری تیدا نه بوو، سه یر بوو له لام دادگایه ک ئه وه نده چۆل بیت. پۆلیسیک له بهر دهرگا که راوه ستابوو، ئه و ئه مه نی منی هینابووه ئه وئ خوئی چووه ژووریک که دهرگا که ی له ناو هۆله که وه بوو. پاش ده خوله ک هاته وه و گوتی ده بی بتبه مه وه، دادگاییبه که ت دواخراوه. که پرسیم بو که ی دواخراوه هیچی نه گوت و بردمیبه ناو سندوقی ئوتومبیله که وه و لیتیخوری. ماوه یه کی پیچوو دیسانه وه دایبه زاندم و بردمیبه وه هه مان ژووری ئه و پیاوه ی که بو ددانه شکاوه کانم گالتیه ی پیکردم. زۆر رقم لیتی ده بووه وه، ئه وه نده ناشیرین بوو له بهر چاوم هه زم ده کړد عیذرانیل بینم و ئه و نه بینم. به لام ئه مجاره قسه ی ناشیرینی نه گوت و گالتیه ی پینه کړدم، هه ر ناوړشی لی نه ده دامه وه. دیار بوو کتیشه یه ک له نارادایه و نه مده زانی چیبه، به لام هه موویان شپوه یه کی ناساییبیان ده دایه بهر چاوه ده تگوت شتی رووی داوه، به لام ئه و شته چیبه، نه مده زانی.

هه مان ئه و ئه مه فایلیکی به ده سته وه بوو منی له گه ل خویدا برد و دیسانه وه بو ناو سندوقه که، پرسیم ئه مجاره بو کویم ده بن، گوتیان

په له ت نه بیټ کله گه یشتی ده زانی نه شوینه کوټیه. هه رچی جارئ قسه یه کی وایان کرد بایه دلّم خه تهره ی ده کرد و ده مزانی ناکامی باش نییه. هیچ چار ټکم نه بوو جگه له وه ی چاره وړی بکه م و بز انم چاره نووسم ده گاته کوئ.

دوای زباتر له کاتژمیرئ، له بهرده م به ندیخانه یه کی گه ورده را یانگرت و دایان به زاندم. له بهرده می نووسرابوو به ټوبه به ریتی ټولیسې زه عفه رانیه. بر دمی ه ژووری مفه وه ټیکې ټولیس، دیار بوو به رپرسی یه که می نه شوینه یه. فایله که می دایه دهستی و نه ویش لاپه ره یه کی تری هینا و هه ندئ زانیاری ټوټینی له سه رم ټومار کرد. ناو، نازناو، پیشه که نه مانه یان له هه موو شوټنئ ټه پرسی و ده نووسی. به لّام لیتره هه ندئ زانیاری تاییه تیتیریشیان نووسی وه کو، رهنگی پیست: نه سمه ر، رهنگی قژ: قاوه یی، رهنگی چاو: رهش، نیشانه گه لی جیا که ره وه: خالیک له سه ر ملی لای چه په وه و ددانه کانی پیشه وه ی شکاون. نه م زانیاری بیانه بو نه وه بوون نه گه ر زیندانی به ک هله ات بتوانن به و نیشانانه بیدوزنه وه. نه م مفه وه زه خوی چوئن بوو؟ پیست و چاو و سمیلی رهش بوون، چه ند تاله قژ ټیکشی پیوه بوون نه وانیش هه ر رهش بوون، کابراه کی سه ر بوو، به بی هیچ هۆبه ک یه ک زله ی نه مه نده قایم و له ناکاوی ټیدا کی شام هه ر له جیگه ی خو مدا سر بووم. نه وه نه ده بوو لیتم بدات، لیدان و نه شکه نج ه له قوئاغی لیکو لینه وه کاندا له زیندانه کانی نه مند ا ده کران، من هینرابووم بو نه وئ تا کاتی دادگایی له به ندیخانه که ی نه وئ بم، که چی یه ک زله ی لیدام و خویشی گوتی: من ته نها یه ک زله له هه ر به ندیبه ک ده ده م که ده بیهن بو ټیبه، هه ر بو خوئی وا ده که م، ده نا من هه قم نییه لیتان بده م. زور په ست بووم، له ناخه وه ده کولام و ده مگوت نه مانه چ جوړه مرؤقیکن و بو نه وه نده سووکایه تی به مرؤف ده که ن؟ بشی که سی سیفه ته کانی مرؤقیکی ناسایی تیدابیت و بتوانیت ناوا سووکایه تی به مرؤف بکات؟ زله یه ک دیشی،

به لّام نیسی نه و زله یه هیچ نییه له چاو نیسه سه خته که ی که به ده روونته وه ده چزی، هه ر کاتی هه ست ده که ی که نیدی تو مرؤقیکی و بایه خی خو ت له ده ست داوه و ناوا سووکایه تیت پی ده کریت.

دوای نه و زله یه، گوتی دوام که وه و بر دمی، قه ده ری به ناو دالانیکدا رویشتن، نه و له پیشه وه و من به دوایدا تا ده رگایه کی گه وره ی ته لبه ندی کرده وه و منی برده زیندانی ژنان. نه و زیندانه زور زور گه وره بوو، سی سه د که سی تیدابوو، له ته مه نی دوانزه سالیبه وه تا ته مه نی حه فتا سالیسی تیدابوو. من که نه و زیندانه و نه و هه موو ژنه م بینی ته واو حه په سام، قه ت وینای نه وه م نه ده کرد له زیندانیکیدا نه و هه موو ژنه جوړاوجوړه ی لی بیت. نه وانه کین و بو گیراون و چه نده له وین و زور پرسیاری ترم لا گه لاله بوو، به لّام هه ر به حه په ساویبه وه راوه ستام، مفه وه زه که گوتی برؤ شوټنیک بو خو ت بدوزنه وه و جیگه که تی لی رابخه. دوو په توو و سه رینیکم پی بوو به پیچراوه یی له م زیندانه وه بو نه و زیندان له گه ل خو مدا ده مبرد. هیچ جیگه یه ک نه بوو، نه وه نده پر بوو نه و هۆله که جیگه ی یه ک نه فهریشم تیدا به دی نه ده کرد به تال بیت و بیکه م به جیگه ی خو م. کچی ک که بینی من نامو م به و شوینه و حه په ساوم و ههستی کردبوو که کوردم بانگی کردم. وتی : ناوهره ده زانم له شوین ده گه ری، تو ناوت چییه؟ گوتم مه هاباد، یه کسه ر به کوردی گوتی تو کوردی؟ نه مه نده خو ش بوو که له و جیگه یه دا که سی ک به کوردی قسه ی له گه ل کردم، له خو شییاندا دهستم له ملی کرد و هه ردووکمان ده ستان کرد به گریان. ناوی په یان بوو، خه لکی شاری موسل بوو، به ته مه ن چه ند سالی ک له من گه وره تر بوو، نه ییده گوت له سه ر چی گیراوه، به لّام پاش چه ند روژټیک گوتی که له سه ر ته زویرکردنی ناسنامه گیراوه و نه ویش نه ک خوی برا که ی ته زویری کردووه. به هه ر حال کی شه که ی نه و وه ک سیاسی پیناسه نه کرابوو. که زانی من زیندانی سیاسییم زور زور ریژی لیگرتم و له ته نیشته خوی جیگه ی کرده وه و نیدی هه ر پیکه وه

قسه‌مان ده‌کرد. یه‌ک ژنی تری کوردیان هی‌نا ناوی کویرا بوو، له‌سه‌ر کیش‌ه‌ی خیزانی و شه‌ر و داوا له‌گه‌ل می‌رده‌که‌ی هی‌ترابووه‌ ئه‌وئ، له‌ راستیدا کیش‌ه‌که‌ی ئه‌ویش بو من زه‌حمه‌ت بوو تیی بگه‌م. ده‌یگوت می‌رده‌که‌م لیتی داوم و سووکایه‌تی پیکردووم. نه‌مه‌دزانی بو ده‌بی لیش‌درا بی‌ت و زیندانی‌ش بکری‌ت. ده‌بوایه‌ دوو هه‌فته له‌وئ بم و دوا‌ی ئه‌وه دادگایی بکری‌م. له‌و ماوه‌یه‌دا ئه‌و سئ سه‌د ژنه هه‌ر یه‌که و چیرۆکی‌کیان هه‌بوو، به‌رده‌وام گویم له‌ چیرۆکی نوئی ژبانی ئه‌وان ده‌بوو. ژبانی هه‌ر یه‌که‌یان سه‌رچاوه‌یه‌کی لیلی هه‌بوو، هه‌ر یه‌که‌یان به‌ده‌ستی پیاوی‌ک، یان چه‌ند پیاوی‌کی بنه‌ماله‌وه گیرۆده‌ بوون. کچی‌ک له‌ سووچی‌که‌وه جینگه‌ی راخستبوو، به‌رده‌وام پالکه‌وتبوو، ده‌تگوت نیوه مردووه، په‌یمان گوتی له‌ناو ئه‌و زیندانه‌دا ته‌نها تو و ئه‌و زیندانی سیاسین، ئه‌وانی تر هه‌مووی به‌کیش‌ه‌ی دیکه تاوانبارن، وه‌ک دزی، قۆل‌برین، سه‌رخۆشی و تو‌مه‌تی ره‌وشت و پیاوکوشتن. زۆر ترسام که گوتی ژنی وای تیا‌یه دوو پیاوی کوشتووه. ژنیکی پیشان دام، ناوی ره‌حمه بوو، یه‌که‌مین که‌س بوو که خرابووه نیو ئه‌و زیندانه‌وه، خۆی کردبوو به‌سه‌رۆکی زیندان و هی‌نده‌ش به‌جه‌ور و سته‌م بوو، هه‌موو ئه‌وانی تر لیبی ده‌ترسان. ره‌حمه پیاوی‌کی قه‌سابی کوشتبوو. ژنیکی زۆر شوخ و شه‌نگ بوو، له‌ناو ئه‌و زیندانه‌ش هه‌ر وه‌کو خۆر ده‌دره‌وشایه‌وه. پیستی‌کی په‌مه‌یی ناسکی هه‌بوو، قژ و چاوی کال بوو، به‌ژنیکی زرافیشی هه‌بوو. چیرۆکی ره‌حمه له‌ویوه ده‌ستی پیکردبوو که به‌یانانیکی زوو ده‌چیت بو بازار بو کرینی سه‌وزه و گوشت بو ئه‌وه‌ی چیشتی ئه‌و رۆژه‌ی پی لی بنیت بو می‌رده‌که‌ی و دوو منداله‌که‌ی و خۆی. دوا‌ی ئه‌وه‌ی سه‌وزه‌کانی ده‌کرپی ده‌چینه قه‌سابخانه‌یه‌ک بو کرینی گوشت. قه‌سابه‌که پیی ده‌لی فه‌رموو ته‌ماشای ئه‌م گوشتانه‌ی ژووره‌وه بکه باشترن، بزانه له‌ کامیانت ده‌وئ، که ره‌حمه ده‌چینه ژووره‌وه، پیاوه‌که په‌لاماری ده‌دات له‌ باوه‌شی بگری‌ت و ماچی بکات و لاوه‌ی بکات، ره‌حمه

ده‌یه‌وئ خۆی راپسکینی و رابکات، ناتوانیت. له‌ ته‌نیشته‌وه چه‌قۆی قه‌سابه‌که‌ی لی ده‌بیت، له‌ که‌مه‌ری قه‌سابه‌که‌ی ده‌کاته‌وه و سووک ده‌یکات به‌ورگیدا و ده‌سته‌جی له‌وئ رۆحی کابرا ده‌رده‌کات. دین به‌سه‌ربدا و ده‌بیینن و پۆلیس ده‌یگری و حوکی هه‌میشه‌یی به‌سه‌ردا ده‌دات و چوار سال بوو له‌و زیندانه‌دا بوو. ره‌حمه بو به‌رگری له‌ خۆی ئه‌و تاوانه‌ی ئه‌نجامدا بوو، ئه‌مه له‌ لی‌کۆلینه‌وه‌کانیشدا هه‌ر وا تو‌مارکرا بوو و به‌لگه‌دار کرابوو، که‌چی حوکی‌کی دریتی به‌سه‌ردا درابوو.

پیاو له‌کۆمه‌لگه‌ی عه‌ره‌بدا ئه‌گه‌ر ژبانی زینا بکات ده‌یکوژن. واته ئه‌گه‌ر ئه‌و ژنه قبولی کردبا قه‌سابه‌که له‌گه‌لی رابوئیری و سیکی له‌گه‌لدا بکات و می‌رده‌که‌ی ئه‌وه‌ی لا ئاشکرا بوو یا ده‌یکوشت. به‌لام پیچه‌وانه‌ی ئه‌مه روو بدات و پیاو سیکی بکات له‌گه‌ل ژنی دیکه‌دا به‌زیناش بژمی‌دریت، به‌لام پیاوی له‌سه‌ر سزا نادریت. له‌ دۆخی ئه‌م ژنه‌دا، پیاوی‌ک ویستبووی سیکی له‌گه‌ل بکات و نه‌یه‌تشتبوو، تا ئه‌و راده‌یه‌ی که له‌ به‌ر پاراستنی "شه‌ره‌فی پیاوه‌که‌ی، پیاوی‌کی تری کوشتبوو، به‌لام می‌رده‌که‌ی نه‌ک له‌باتی ئه‌وه‌ی هاوکاری بکات و باری سووک بکات، به‌پیچه‌وانه‌وه، ته‌نها چه‌ند مانگی‌کی هه‌وه‌ل سه‌ردانی کردبوو، منداله‌کانی هی‌نابوو بو سه‌ردانی، به‌لام پاش ئه‌و چه‌ند مانگه پیی گوتبوو ده‌بیت تو ته‌لاق بده‌م و ژنیکی تر به‌ینم و ئیدی منداله‌کانیش ناهینم بۆ لات. ره‌حمه خوی نه‌مابوو، باوه‌ری به‌هیچ پیاوی‌ک نه‌مابوو، ده‌یگوت خۆزگه زینام بکرایه نه‌ک قه‌تل. گوایه شه‌ره‌فیم پاراست، که‌چی ئه‌و بی‌شه‌ره‌فه چو ژنیکی دیکه‌ی هی‌نا و منی به‌ره‌لا کرد.

ره‌حمه چه‌ندئێ ژنیکی به‌سام و هه‌یه‌ت بوو، که هه‌موو زیندانیانی تر لیبی ده‌ترسان، ئه‌وه‌نده‌ش به‌هه‌ست و سۆز بوو. خۆدی ناوه‌که‌ی مانای میهره‌بانیه، پیم سه‌یر بوو ژنیکی ئه‌وه‌نده میهره‌بان به‌کوشتنی مرۆفیک تاوانبار بیت. ژنیکی زۆر دادپه‌روه‌ر بوو، له‌ناو ئه‌و زیندانه‌دا بسوو

به دادوهر و ههر زیندانییه که له لایهن یه کیکی ترهوه غه دری له کرابایه، یه کسه ده چونه لای ره حمه و ئه ویش ههردووکیانی بانگ ده کرد و خه تای ههر کامیان بوایه سزای ده دا. سزاکه شی ئه وه بوو که ئاوده سته کانی پی پاک ده کردنه وه.

ههر رۆژی یه که مم بوو، پیکه وه له گه له پهمان و کوربا له ریزیکدا ویستمان بنوین، پهمان پی گوتم ناگادار به پاره و شتی به نرخ باش هه لگره لیره دزی ده کریت. منیش چل دیناریکم پی بوو، له جانتایه کی زۆر بچوو کدا دامناوو، له ژیر سهری خۆم دامنا. کاتژمیریکم له ده ستدا بوو، موستیله یه کی زێریشم له په نجه دا بوو.

به ده م قسه کردن و گپه رانه وه ی چیرۆکی ئه و ژنانه وه ورده ورده خه ومان له که وت. به یانی زوو که هه ستام و ویستم بزنام کات چهنده، بینیم کاتژمیره که م له ده ستدا نه ماوه. خیرا پهمان هه لساند و پیم گوت که دزیم له کراره. پاره که م نه دزرا بوو.

ده وره یه خۆمان گه راین، گوتمان رهنگه لیم که وتی و به لکه بیدوزینه وه. به لام من دلنیا بووم شه وی پیش نوستان کاتژمیره که له ده ستدا بووه و ته ماشام کردوه. پهمان گوتی با بچین بو لای ره حمه به لکه بو مان بدوزیتنه وه. چووین بو لای و پیمان گوت کاتژمیره که م شه وی له ده ستام ده ره یتراره و دزراوه. ره حمه هه ستایه سه ره پی و ته ماشایه کی ناو زیندانه که ی کرد، له زیاتر له سی سه د که س سی کچی گه نجی ده ستنیشان کرد و بانگی کردن، ئیستا ناوی ئه وانم بیر نه ماوه، به لام ره حمه ناوی ههر هه موویانی ده زانی و به ناوی خۆپانه وه بانگی ده کردن. هه رسیکیان به ترس و له رزه وه هاتنه نزیکمان و به هیتواشییه وه به ره حمه یان گوت، دیسان چی دزراوه که ئیمه ت بانگ کرد. ره حمه تیی خورین و گوتی: سه عاتی ئه م کچه له لای کامتانه، زوو بیده نه وه. سویندیان خوارد که ئه وان نه یان دزیوه و هه رسیکیان ده ستیان کرد به گریان. گوتی: خۆتان رووت که نه وه بزنام،

هه رسیکیان جلوه ره گیان له بهر خۆیان داکنه د و ته نها جلی ژیره وه یان له بهر دا مایه وه. فه رمانی پیکردن ئه وان هه ش داکنه ن. ئه وان هه شیان داکنه د و هه یچیان لا نه دوزرایه وه. ئه م جاره تووره تر پی گوتن و هه ره شه شی لیکردن: ده لیم زوو سه عاته که ی بده نه وه، ده نا ئیستا قژ به سه رتانه وه نه هیلم. یه کیکیان خیرا گوتی: به خوا من نه مدزیوه، به لام سه عاتیکم دیوه به سه ر دیواری ته و الیته که وه یه، ره نگه ئه وه بیت که سی دزیویه تی و له وی دایناوه. ره حمه گوتی: بچو بیهینه. کاتژمیره که ی هیتا و ئه وه ی من بوو. کاتژمیره که ی له و گرته وه و دایه ده ستی من. تا توانای تیدابوو شه قازله یه کی له کچه که دا.

ئیساره ی دووه م بوو به پهمانم گوت با بچین بو لای ئه و کچه ی که سیاسییه، هه ز ده که م بزنام خه لکی کوئییه و بچی گیراوه. ئه و ده یگوت قسه کردن له گه له ئه ودا رهنگه کی شه مان بو دروست بکات، چونکه ئه و کوژمونیسته. ئه ندامی حزبی کوژمونیستی عیراق بوو. گوتم ماوه یه کی که م له لای ده بین، چونکه له دووره وه سه یری ده که م و ده بینم حاله ی زۆر په ریشانه. ژنه سیاسییه که ی تر ناوی ئیفتیخار بوو. چووین بو لای و زۆری پی خۆش بوو که زانی منیش له سه ر پرسه سیاسی گیراوم و کوردم. خۆی عه ره ب بوو، خه لکی به غدابوو، کات پی گیراوو له قوناغی کو تایی کو لیرتی ئادابی زانکو ی به غدا ده یخویند. ئیفتیخار با سی کو ریکی کور دی ده کرد که په یوه ندی خۆشه ویستی یان پیکه وه هه بوو له زانکو و ده یگوت کوردم زۆر خۆش دو ی.

شوینه واری ئه شکه نجیه کی زۆر به جه سته ی ئیفتیخاره وه دیار بوو، پیشانی داین که به ئووتوو زۆر شوینی جه سته ی داخ کراره. ئه وه ونده ئه شکه نجیه جه سته یی درابوو که دوا ی چوار مانگیش له و ئه شکه نجانه هیشتا به ئاسته م ده ی توانی بچو و لیتنه وه. به لام له هه موو ئه و ئه شکه نجیه جه سته ییانه خراپتر ئه و ئازاره روو حیانه بوو که له ئه نجامی ئیغتیساب

کردن و به زۆر سیتکس له گهڵ کردنیدا تووشی هاتبوو. رژیمی به عس ئه و زیندانییه ژنانه ی که به ئیعدام حوکمی ددهان ئیغتیسایی دهکردن. ئیفتیخار زۆر به ژانیتیکی بیتپهرواوه ئه وهی ده گتیرایه وه که چهند دیندانه جه لادده که ی لاقه ی کردوه.

ئه م کرده وه به یان له گهڵ کچیکی تریشدا کردبوو، کچیکی شیعه ی خه لکی نه جه ف، ئه ویش حوکمی ئیعدام درابوو، ئه و یانم له زیندانی ئه منی عامه ی به غدا بینی. که ئازار و ئه شککه نجه کانی ئیفتیخارم بیست، له دلای خۆمدا گوتم من چهند له م کچه به خته وه ترتم، چهند که متر ئه شککه نجه دراویم. به س نییه ئیغتیساییان نه کردوویم. به لām که ئه وانم بیست له وان وه، ترستیکی زۆریش زا به نیو دلمه وه و ده مگوت خۆ من هیشتا ئازاد نه کر اویم، کئی نالئی منیش و لئی ناکهن، کئی نالئی حوکمی له سپداره دانم بۆ ده رناکه ن و به و ده رده م نابه ن. ئیدی نا ئارامیبه کی ده روونیم تووش بوو، له خه وتندا کابووسم ده دی و ئه شککه نجه یان ددهام، راده چله کیم و هاوارم ده کرد. ده ورو به ری ده م چهندان تامیسه کی لیتهات و هینده ش شپزه و نا ئارام بووم به بی ئاگایی هه ر یاریم به و تامیسه کانه ده کرد و خوینیان لئی ده هات و زیادیان کرد. گیرۆده ی تارمایی ئه و ئه شککه نجه به بو بووم. ماوه یه کیش بوو دیسانه وه له که سوکارم دا برابوویم و ئه وان به دوومدا ده گه ران بزانه له کویم. له کاتی سه ردانییدا، که هه یینی بوو باوکی په یان هاتبوو بۆ لای، به جلوه به رگیتی کوردی جوانه وه هاتبوو. شه لک و شاپکی خه تخه تی له به ریوو. په یان ده یگوت ئیمه له هۆزی گۆرانین. بینینی باوکی ئه و دلنیا ییبه کی به منیش دا، باوکی ئاگاداری کرده وه که له و رۆژانه دا به که فاله ت به رده دریت. ده رنگانیکی ئه و رۆژی هه یینیبه ناوی منیان بانگ کرد، که چوومه ده ره وه بینیم کچه که ی مامم و کچه که ی پوویم، هاتبوون بۆ لām. ئه وان گوتیان که بۆ دادگای سه و ره ش چهندان جار رۆشستوون و پرسییویانه و ئه نجامیکیان پین نه گوتراوه. ئه وان مالیان له به غدا بوو،

زه عفه رانییه له ده ره وه ی شار بوو، گو تیان که مامیشم به ریتوه یه بیت بۆ لām. کچه کانی مامم باسی باوکیان ده کرد که چهند بۆ من په ریشانه و هه ر هه ول ددهات و که ئه و هه ولانه ی ئه نجامی نییه خه م ده خوات. چ مامیتی مهنم هه بوو، چهند گه و ره بوو له لām، چهند خۆشی ده ویستم و چهند خۆشم ده ویست!

وه ک هه ر خیزانیکی کورده واری باوکم و مامیشم هه ر له مندالییه وه به پیتی ئاره زووی خۆیان هه ر کچیکیان بۆ کوریکیان ده ستنیشان ده کرد. کورده واری ده لئی ئامۆزا بۆ ئامۆزا فه رزه، له م باره یه وه گۆرانی فۆلکلۆری کوردیش درێخی نه کردوه و گۆرانی ئامۆزایان له م باره یه وه ده لئی: ئامۆزا تۆ بالا به رزی، ئامۆزا تۆ بۆ من فه رزی. " له و دابه شکردنه سه ر زاریبه دا ئیمه که سی خوشک بووین، له یلا بۆ محمه د، من بۆ فه رهاد و نه وروژ بۆ سیروان دانرابووین. ماجیده ی کچی مامیشم دانرابوو بۆ براگه و ره که م، قه یس. به مندالی ئه وه م زۆر پین ناخۆش بوو که ده مبیست و ده یانگوت. من له گه ل هه موو منداله کانی تری مامم نیوانمان خۆش بوو، ته نه ها له فه رهاد شه ررم ده کرد، ئه وه نده گوتبوویان مه هاباد بۆ فه رهاد، با به ته که زۆر هه ستیار بوو له لām و چه زم نه ده کرد فه رهاد ببینم.

که ورده ورده گه و ره ده بووین و که مامم ده یینی من له قوتابخانه زۆر سه رکه و تووم و به هره ی جوړاو جوړم تیدا یه، به لām فه رهاد چه زی له خویندن نییه و با یه خ به هیچ به هره یه ک نادات، ده یگوت: به خوا چه یفه مه هاباد بۆ فه رهاد بیت، مه هاباد ده بیت شوو به که سیک بکات وه ک خۆی زیره ک بیت. ئه و قسه یه م پین خۆش بوو، چونکه له لایه که وه هاندان بوو بۆ من که زیره کتر بیمه وه، له لایه کی تریشه وه له به ر ئه وه بوو که نه ده بوا ئه وان ئه و مافه به خۆیان بده ن به گالته ش بیت ئه و دابه شکردنه بکه ن و هه ر یه ک له کچه کان بۆ هه ر یه ک له کوپه کانی بنه ماله ناوزه د بکه ن. ئه گه رچی من منداله کانی مامم زۆر خۆش ده ویت و په یه ندی مالی ئیمه و مامم زۆر

په یوه نډیبه کی به هیتز و جوان و خوش بو، به لام شادمانم که هیچ به کیتک لهو کچ و کوران به یه کتری نه بوون و هر کهس له نیمه به نار زووی خو مان چاره نووسی خو مان دیاری کرد. هیچ که سیکی بنه مالش هیچ به ربه ستیکیان بو دروست نه کردین. نه م نه ریتته له کورده واریدا، به تایهت نه و دم که من مندال بووم به گشتی باو بوو که به راستی بیت یان بو گالته کچان و کورانی بنه مال به تیوری و له لایه ن دایک و باو کانه وه و هر بو قسه و خوشی خو بان، له یه کتر ناوزده ده کران.

با بگه ریمه وه بو دوزه خ و باسی زیندانه سه یروسه مه ره که ی زه عفرانیه، که له هه موو چه شنه ژنیکی تیدا بوو. نیواریه ک که هه ست به نا ئاسایی بوونی بارودوخه که ده کرا له قسه و مقومقوی پولیس و مقه وه ز و پاسه وانه کان، هه موو نیمه ی زیندانیان هینایه هه وشه و ته له فیزیونیک کی گه وره شیان هینابوو گوتیان شتیکی گرنگ باس ده کریت و پیوسته نیوه ش ناگادار بن.

زیاتر له کاتژمیتریک هر سرود به بالایی سه ددام حوسین پیشان ده درا و وینه ی شمشیری سه رکرده کانی نیسلام، قه عقاع و خالیدی کوری وه لید لی ده درا. له ناکاو هه موو نه مانه ته و او بوون و مارشی شه ر دهستی پیکرد و پیاویتک به ده نگیکی زور گر و هه ره شه نامیزانه، یه که مین به یانی شه ری راگه یاند. ۲۲ ی سپتته مبه ری ۱۹۸۰ شه ری نیوان عیراق و ئیران، به و به یانه راگه یه ندرا.

عه شقیکی هه همیشه یی

تا کۆتایی سالی ۱۹۸۱ لهو زیندانه مامه وه. نه و دوو کچه کورده ی که من زور دلیم پییان خوش بوو، چونکه هیچ نه بیت له گه ل نه و اندا به نډیواریه کی نه ته وه بیم هه بوو، هاو زمانم بوون و پیکه وه به کوردی قسه مان ده کرد و گالته مان ده کرد و پیده که نین، ته نها ده رۆژتیک پیکه وه بووین و نه وان نازاد کران. رۆژانه ده یان کهس به رده بوون و ده یان کهسی تر ده هینرانه نه و زیندانانه وه، به لام نه وانه ی به تاوانی قورسی وه کو مرۆفکوشتن و سیاست به ند ده بوون هر ده مانه وه. له ویدا، دوا ی نه وه ی که نه و دوو ژنه کورده نازاد بوون، نه بووم به هاو رپی هیچ کهس و هیچ که سیکی نه بوو به هاو رپیم، نه وانه ی که له وئ بوون سروشت و که سایه تی و نارزه ووه کانیان زور دوور بوو له منه وه. تاقه که سیکی که جاروبار ده چووم و له گه لیدا ده په یقیم نیفتیخار بوو. نه ویش چونکه نه شکه نه جی فیزیکی و ده روونی زور درابوو، هه همیشه وه ک جهسته داهیتراو و وه ک ده روون خه مبار و په ژمورده بوو. نه و چونکه حوکی مردنیشی به سه ردا درابوو له من زور په ریشانتر بوو، منیش که نه وم ده دی په ریشان ده بووم و دلیم ده که و ته ناو دۆخی مه ترسییه وه و گومانی نه وم ده کرد که منیش حوکی مردنم به سه ردا بپریت.

سه‌ره‌تای سالی ۱۹۸۱ بوو، شه‌ری عیراق و ئیران له گهرمه‌یدا بوو، لهو ماوه‌یه‌دا سه‌ددام لی‌بووردنی گشتی بو زیندانییه‌کان ده‌رده‌کرد بوو سه‌رنج‌راکیشان و پشتیوانی په‌یدا کردن. لهو کاته‌دا لی‌بووردنیک به‌ناوی ئیفرج شورته‌ده‌رچوو، به‌لام ته‌نها ئه‌و که‌سانه‌ی ده‌گرتوه‌ه که‌ تو‌مه‌تی دزی و ساخته و قول‌بیرین و له‌م جو‌ره‌ تاوانانه‌یان له‌سه‌ر بوو. ئه‌و لی‌بوورده‌ گشتییه‌ زیندانی سیاسی نه‌گرتوه‌ه و ئالوگۆر به‌شوینه‌کانی ئیمه‌ش کرا.

منیان دی‌سانه‌وه‌ برده‌وه‌ بو زیندانی ئه‌منی عامه‌. که‌ بردیامه‌وه‌ بو هه‌مان شوین، هه‌ندێ له‌و ژنانه‌ له‌وئ نه‌ما‌بوون و هه‌ندیکێ تریان هه‌ینابوو. دی‌سانه‌وه‌ زۆریه‌ی ئه‌وانه‌ شیعه‌ بوون و له‌سه‌ر ئه‌ندام‌بوونیان له‌ حزبی ده‌عه‌ گیرابوون. ئه‌و ژنه‌ دکتۆره‌ی که‌ ناوی سوعاد بوو، که‌ به‌دایکی نوور بانگیان ده‌کرد، جلی ره‌شی له‌به‌ردا بوو، هه‌والی له‌سیداره‌دانی می‌رده‌که‌یان بو هه‌ینابوو. نوور، ئه‌و که‌چه‌ ساوایه‌ی که‌ له‌ نیو ئه‌و تاریکستانی زیندانانه‌ به‌بی‌ خو‌ر و ئازادی گه‌وره‌ ده‌بوو، باوکی لی‌ سه‌ندرابووه‌وه‌ و ئه‌و ساوا چاوگه‌شه‌ به‌تریه‌ی پیکه‌نیی ئیمه‌ی په‌ژموورده‌شی ده‌گه‌شاندوه‌ه. نازام ئه‌و که‌سانه‌ی من له‌و زیندانانه‌ دین چه‌ندیان ماون و چه‌ندیان له‌ به‌ندیخانه‌دا ژیانان به‌سه‌ر برد و چه‌ندیان ئیسک و پروسکه‌کانیان له‌ گو‌ره‌ به‌کو‌مه‌له‌کاندا دۆزرانه‌وه‌، دوا‌ی رو‌وخانی ئه‌و پرژیمه‌.

جاری پێشوو له‌و زیندانه‌دا، سه‌ره‌رای هه‌موو ناخو‌شی و ئازاره‌کانی، ژنه‌کان به‌ده‌م گه‌یرانه‌وه‌ی خه‌مه‌کانیان جار و بار قسه‌یه‌کی خو‌شیشیان ده‌کرد. به‌لام ئه‌و جاره‌ به‌هۆی ئه‌و هه‌واله‌ تازه‌یه‌ی که‌ به‌سوعاد درابوو، که‌شیکێ زۆر ناله‌بارتر و خه‌مناکتر ئه‌و ژووره‌ی گرتبووه‌وه‌.

سالی ۱۹۸۱، سالی شه‌ری بوو. ته‌له‌فیزیۆنیکیان هه‌ینابوو ژووری زیندانه‌وه‌ شه‌و و پرۆژ گۆرانی و سروودی جه‌نگی ده‌گوت و وینه‌ی به‌ره‌کانی جه‌نگی پیشان ده‌دا. وینه‌ی مرۆقی کوژراو، لی‌ره‌و له‌وئ که‌وتوو دلێ

ته‌نگی ئیمه‌ی ته‌نگتر ده‌کرد. باس هه‌ر باسی سه‌رکه‌وتنه‌کانی ئه‌مان و شکسته‌کانی ئیران بوو له‌و شه‌ره‌دا. ئیمه‌ نه‌مانده‌زانی راستییه‌کان له‌ کو‌تین. ئه‌وه‌ی ده‌ماندین و گو‌تیمان لی‌ده‌بوو درۆکانی ئه‌مان بوو که‌ وه‌ک سه‌رکه‌وتن باسیان ده‌کرد. ئیمه‌ که‌ ئه‌مانه‌مان ده‌دی نائومی‌ده‌بووین و ده‌مانگوت ناروو‌خێ، ئه‌م پرژیمه‌ دیکاتۆره‌ ناروو‌خێ. ته‌نانه‌ت به‌شه‌ری ولاتیکی گه‌وره‌ی وه‌ک ئیرانیش ناروو‌خێ.

مانگی به‌که‌می ئه‌و ساله‌ هه‌ر له‌و جیگه‌یه‌دا بووم. له‌و شوینه‌دا سه‌ردانی که‌سوکار قه‌ده‌غه‌ بوو. دی‌سانه‌وه‌ له‌ هه‌موو هه‌والیکێ که‌سوکار دا‌پرابووم و ئه‌وانیش له‌من ده‌گه‌ران. ئه‌و جیگه‌یه‌ نه‌ک ته‌نها که‌سوکاری زیندانییان بو‌یان نه‌بوو سه‌ردانی بکه‌ن، به‌لکه‌ به‌و کو‌لان و شه‌قامانه‌دا که‌ ئه‌منی عامه‌ی لی‌بوو هیچ ها‌والاتییه‌کی ئاسایش بزی نه‌بوو پێیدا تی‌په‌ریت.

ئیواران زیاتر سامناک بوو ئه‌و شوینه‌، چونکه‌ دنیا کپتر بوو، له‌ناو ئه‌و کپییه‌دا ده‌نگی هاواری زیندانییان له‌ کاتی ئه‌شکه‌نجه‌دا ده‌بیسترا. به‌بیستنی ئه‌و ده‌نگانه‌ جی‌زانه‌کانی ئیمه‌ش ده‌کولانه‌وه‌.

ته‌مه‌نم سالیکی دیکه‌ی چوو سه‌ر، له‌ پرۆژی له‌دایکبوونی‌ش‌مدا هه‌ر له‌ زیندان بووم، می‌ژووی له‌دایکبوونم که‌ سالیادی دامه‌زراندنی کو‌ماری کوردستانه‌. هه‌موو ۲۲ی یه‌نوه‌رییه‌ک که‌ به‌سال‌پرۆژی کوردی ده‌کاته ۲ی ری‌به‌ندان. هه‌شتا کلتووری جه‌نگرتن به‌یادی له‌دایکبوون له‌ لای ئیمه‌ زۆر گه‌شه‌ی نه‌کردبوو. ره‌نگه‌ ماله‌ هه‌ره‌ ده‌وله‌مه‌نده‌کان بو‌ مندالیان جه‌ژنیان گرتبا. به‌لام من هه‌ستم ده‌کرد، ئه‌گه‌رچی خو‌مان و به‌تایبه‌ت جه‌ژنی له‌دایکبوون ناگرین، ئه‌و پرۆزه‌ی منی تیدا له‌دایک بووم گرنگ و بایه‌خداره‌ له‌ لای نه‌ته‌وه‌که‌م. پیم خو‌ش بوو له‌و پرۆزه‌دا له‌ دایکبووم و زۆریشم پێ خو‌ش بوو که‌ ناوم مه‌ها‌باده‌. هه‌ندی ریکه‌وت زۆر سه‌یرن له‌ ژباندا،

رێکەوتی لەدایکبوونی خوشکێکی ششم کەوتۆتە پۆژی نەورۆزهوه، جەژنی نەتەوهیی کورد و سەری سالی کوردی. نەورۆزی خوشکم بۆیه ئەو ناوێ پێ برا. بڕایەکی ششم لە پۆژی یانزەوی ئازاری سالی ۱۹۷۰دا لە دایک بووه، ئەو پۆزهێی کە بۆیه کەمێن جار لە دەولەتی کۆلتۆنیالیستی عێراقدا دان بەمافی نەتەوهی کورددا نرا و بەیانی ئۆتۆنۆمی ئاشکرا کرا. لەو پۆزهێدا کورد زۆر شادومان بوو، دلشادی بڕام بۆیه ئەو ناوێ پێ برا.

لە یانزەمین پۆزیادی لەدایکبووندا لە کونجی زیندان هەلکۆرمابووم و نەمدەزانی چارەنووسم دەگاتە کوێ و چ رووداویکی تر چاوەرێم دەکات. نەمدەزانی چەند سالیادی تر لەو زینداندا تەمەنم دەسووتی، هەموو شتی نادیار بوو، هەموو شتی. هەمیشە چاوەروانییەکی لە ناخەوهدا وینەیی بۆشایییەکی گەورە، کەلێنێکی لە پۆحمدای پێکھێنابوو. نەمدەزانی چاوەروانی دیداری کەسوکار و ئازیزانە یان بێنێنەوهی زێدەکەم. شتیکی هەیه لە ناخدا، لە بووندا جێگەیهکی یەكجار زۆر گەورە گرتووه، جێیەکی گومان دەکەم بەقەد هەموو بوونم بێت، خۆشەوێستییه کە پێناسەیم پێ نەکراوه و ناکرێت، عەشقییەکی لە سەرچاوەیهکی هەمیشەیییهوه هەلدەقوێت، عەشقی زێدەکەم، ئەقینی کوردستان. ژوانم لەگەڵ ئەم قیانهدا لە زینداندا چاوەروانییەکی پر لە هیوای لە مندا دەچاند. دەمگوت گرنی نییه چەند لە زینداندا دەبم، گرنی ئەو یە لێرە نەمرم و لەسەر خاکی خۆم دلم لە لێدان بکەوێ و لەناو ئەو خاکەدا جەستەم بشاردرێتەوه.

بیرم لەو کوردانە دەکردەوه کە لە زیندانەکانی بەغدا و بەعقوبە و شوێنەکانی دیکە دەکوژران و لەسێدارە دەدران و لاشە بێ گیانەکی شیان نەدەدایەوه بەکەسوکاری و هەر لەو نامۆیییه دەیانناشتن. دەبێ چەند حەسرەتی گەورە لە سنگیاندا پەنگی خواردبێتەوه و دەبێ ئەوانیش چەند عاشق بووبێتن. ئاخر ئەوانەیی کە بێباکانە لە پێناوی خاکی شیرین

رووبەرۆوی مردن دەبنەوه، تەنھا دەکری پێیان بلێی عاشق. زۆر بەمان دەرکمان بەوه کردووه کە ئەو دۆخانەیی ئیمەیی تێدا دەژین ساتەکانی عەشقی. ئەو تەنھا هێمن، شاعیریکی تا تافی پیریشی هەر لەگەڵ ئەو عەشقهێدا دەژی و بڕوانە چی دەلی:

عاشقی چاوی کەژاڵ و گەردنی پر خاڵ نییم

عاشقی کێو و تەلان و بەندەن و بەردم ئەمن

بۆ دەبوو کورد نەبین، یان بۆ دەبوو ئەگەر کوردیش دەبین نیشتیمانی خۆمانمان خۆش نەوێت. بۆ دەبوو لەسەر عەشقی خاک لە زیندان بنرێن، بکوژرێن و سووکایەتیمان پێ بکریت؟ ئەوان زۆریان دەکرد ئەقینمان لە بیر بەرنەوه، بۆیان نەکرا. لە پێش ئیمەوه کاروانیکی عاشقی تر هەبوون و پێشڕەوانە دەروێشتن و بەدەم رێوێ گۆرائییهکانی خۆیانمان فێر دەکردین. هەر ئەو شاعیرە سەرمەستەمان فێری کردبوون بلێن:

من لە زنجیر و تەناف و دار و بەرد باکم نییه

لەتەتم کەن، بکوژن، هێشتا دەلێم کوردم ئەمن

تەنھا بەهەبوونی عەشقییەکی ئەو نەدە بەهێز دەمانتوانی لە شەوه زەنگەکانی زینداندا دلمان رووناک بێت و هەمیشە چرایەکی ئومێد لە دلماندا بۆ داهاوتو هەلکەین. تەنھا بەهەلقوێنی بەردەوامی ئاویکی سازگار لە کانی نەمری ئەقینیکی و پێشمەرگەکانمان دەیانتوانی سەرما و برسیتی و ماندوو بوون لە فەرھەنگیاندا جێگەیی نەبێتەوه و کۆل نەدەن. سالی هاتبوو، سالی چووبوو، ژیان وەک خۆی وەستابوو، کوردبوون تاوان بوو، بەتاوانی کوردبوون لە زیندان دەنراين.

دادگای دۆزهخ

ئەو شەو یەك چركەش خەوم لێنەكەوت، سبەینیبەکی سەیر چاوەرپێی دەکردم. دەبیت چلۆن دادگایی بكریم؟ چ سزایەك بدریم و لە پای چ تاوانێك؟ كێن ئەوانەى رەوا و نارەوا جیادەكەنەوه، سزا و پاداشت دەدەن؟ ترس لە سبەینێ ئەو شەوئى كەردبوو بەشەوى بەلدا و ھەر كۆتایی نەدەھات. ئەوانى تر، ئەگەرچى نىگەرانی بەسەمیاندا دەدەرەوشایەو و خەمبێكى قوول تەنانەت بەنوستوووبییش لۆچى خستبوو نىچوچەوانیان، بەلام خەویان لێكەوتبوو. بەلام من دلێك بەتۆنى ترس لە سەینەمدا لێی دەدا و گوێم لە گرمەگرمى نااسایی لێدانى بوو. ھەرچۆنێك بوو ئەو شەوئى گوزەرا و سبەینى ھات.

نانى بەیانى ھینرا، پەنیرى سىنگۆشە، چا لە شووشەى ئاوتەماتەدا، سەمونیكى وشك و ناخۆش، وەك ھەموو رۆژتێك ھەمان شتیان ھینا، بەلام ھىچم پێ نەخوورا. ژنەكانى دى تەماشایان دەکردم و دەیانزانى زۆر نىگەرانی، دلێان دەدامەو و دەیانگوت چونكە تەمەنت مندالە و تەنھا ۱۵ سالى، ھوكمى قورس نادریت، مەترسە. بەلام خۆشیان كە وایا دەگوت دەیانزانى ئیمە لە دەستى رۆژتێك بەندین كە نە سال و نە تەمەن و نە زەمەن نااسیت و ھەرچى خۆى حەز بكات ھیتلەرئاسا دەيكات.

ھیندەى نەبرد ھاتن و ناوى منیان بانگ كرد، چوومە پیتشەو، گوتیان ئامادەبە و دەتەبەین بۆ دادگای ئەلسەوورە. ناوى دادگاکە ترسناك بوو، بلندترین دادگای ولات بوو كە زیندانىیە سیاسییەكانى تیدا ھوكم دەدران. بەناوھینانى ئەو دادگایە مەرز زراوى دەچوو. دیسانەوھ سواری پشتى ئەو ئۆتۆمبیلە كرام كە وەك سندوو قیكى ئاسننى دەم داخراو وایە. جگە لە من پیاویكى تیدابوو، كە لەبجەى لەدەست نرابوو، ئەمنىكى پاسەوانىش لە گەلماندا دانىشتبوو بۆ ئەوئى ئیمە پێكەوھ قسە نەكەین. تەماشای پیاوھكەم كرد، سیمای غەریب نەبوو لەلام. دەرکەوت دیومە بەلام زەینى ئەوھم نەبوو بزانی لە كوێ دیومە. بەسەیركردنەكەى ئەویشدا وام بۆ دەرکەوت كە من بناسیت و غەریب نەبم بەلایەوھ. تەماشای یەكمان كرد، بەبێ ئەوئى ھىچ بلێن ھاوھەستیمان بەرامبەر بەیەكتر پێشاندا. ماوھىەك ئۆتۆمبیلەكە دەرۆبى و ئیمەش بێدەنگ دانىشتبووین و كەبرای ئەمنیش ھەر تەماشای دەكردین و بێدەنگ دانىشتبوو.

ئۆتۆمبیلەكە راوھستا. پاسەوانەكە داھەزى و ھیتشتا ئیمە ھەر لەناو ئۆتۆمبیلەكە بووین. لەو چەند چركەىەدا ھاو زیندانىیەكەم فریاكەوت بەك پرسىارم لێبكات: تۆ مەھاباد نیت؟ منیش ھەر ئەوئى فریاكەوتم بەبەلێ وەلامى بدەمەوھ. ھاتن ھەردوو كمانیان داھەزاند. بردیان بۆ ناو ھۆلێ چاوەروانى دادگا. ھۆلەكە ھەندىك كورسى دارى تیدا بوو بەرامبەر بەیەكتر دانرابوون و بەزەمىنەكەوھ نووسابوون. جگە لە من و ئەو پیاوھ زیندانى تری لێ نەبوو، ھىچ كەسىكى تریشى لێنەبوو. لەناو ھۆلەكەوھ چەند دەرگایەكى تر بۆ ناو ژوورى تر ھەبوون. لەبەردەم یەكێ لەو ژوورانە پۆلیسیك راوھستا بوو.

ماوھى چارەكێك ھەر لەوئى دانرابوون و قسەىەكیان لەگەل نەكردین و نەیاندەھیتشت پێكەوھش قسە بكەین. لە فرسەتێكى تردا پرسىارم لەو ھاو زیندانىیە كرد و بۆم دەرکەوت ئەوئى خەلكى كفریە و سالىكە بێ

سه‌رو شوین کراوه و که سوکاری له‌وانه‌یه پرسه‌شیان بۆی دانابیت. له‌
ماوه‌یه‌دا که‌س بۆی نه‌بووه سه‌ردانی بکات.

له‌و ماوه‌یه‌دا ته‌ماشایه‌کی وردی ناو هۆله‌که‌م کرد و له‌ ورد و درشتی ناو
ئه‌و هۆله‌ رامام. له‌به‌رده‌م ده‌رگای ئه‌و ژووره‌دا که‌ پۆلیسه‌که‌ له‌ به‌رده‌می
راوه‌ستابوو وینه‌ی ته‌رازوویه‌کی هاوسه‌نگ‌کراو دانرابوو. ئه‌و ته‌رازووه
سه‌رنجی راکیشام. هه‌مان ته‌رازوو له‌به‌ر ده‌رگای دادگاهه‌یشدا به‌گه‌وره‌تر
هه‌لواسرابوو. ئه‌و ته‌رازوو به‌هیمای دادپه‌روه‌ری دانرابوو. مرۆ سه‌ری له‌و
کاره‌ سوورده‌ما و ده‌پرسی ناخۆ دادپه‌روه‌ری له‌ کوپیه‌ کاتیک مندالیک
ده‌گرن و له‌سه‌ر چه‌ند دپرتیک، یان چه‌ند لاپه‌ریه‌یک نووسین، وه‌ک ئه‌وه‌ی
گه‌وره‌ترین تاوانی کردبیت، ده‌یه‌ین بۆ دادگاهیه‌کی ئه‌وه‌نده‌ ترسناک؟ کام
دادپه‌روه‌ریه‌یه‌ که‌ له‌ ژووره‌کانی ئه‌شکه‌نجه‌دا مرۆف ئه‌وه‌نده‌ بی نرخ ده‌کن و
له‌ ژیان بیزاری ده‌کن که‌ خۆی لێ بیته‌ ته‌وق و ئاوانی مردن بخوازیت؟
کام داد و دادپه‌روه‌ریه‌یه‌ که‌ له‌ ژووره‌کانی ئه‌شکه‌نجه‌ و زینداندا مرۆف وه‌ک
بی که‌لکترین شت ده‌دریته‌ به‌ر شه‌لاق و دار و کیبل، ده‌سووتیندریت، له
کاره‌با ده‌دریت، خوینی ده‌مژریت، ددان، ده‌ست، پێ، ئیسک و پرووسکی
ده‌شکیندریت؟ چ شتیک ئه‌وه‌نده‌ پیروژه‌ که‌ مرۆف له‌سه‌ری هینده‌ درندانه
سزابدیت؟ ئه‌وه‌ ولاته‌ یان دارستان؟ بۆ ده‌بوو ئیمه‌ به‌کوئیله‌یی له‌ دایک
ببین و ولاتمان داگیرکرایت؟ بۆ ده‌بوو له‌ناو ئه‌م جه‌نگه‌له‌ ترسناکه‌دا که
یاسای دارستان به‌رتیوه‌ده‌چیت و ئیمه‌ش وه‌ک نیچیری بچووک هه‌میشه
گیرۆده‌ی داوه‌کانی سزا بین؟ کوا ئه‌و کوردستانه‌ی که‌ نه‌خشه‌که‌ی له‌ سه‌ری
هه‌مووماندایه‌؟ که‌ی ده‌بین به‌خاوه‌نی؟

له‌ بینینی ئه‌و ته‌رازوو‌دا رامانیککی قوول قوولم لا دروست بوو که
سه‌ره‌تایه‌ک بوو بۆ بیرکردنه‌وه‌ی من له‌ دادپه‌روه‌ری و خه‌باتکردن بۆ
دادپه‌روه‌ری. ده‌بوو ته‌رازووی دادپه‌روه‌ری ته‌نها له‌ وینه‌دا هاوسه‌نگ
نه‌بیت، به‌لکه‌ له‌ خوودی ژیان و له‌سه‌ر زه‌مینی واقیعی‌شدا دادپه‌روه‌ری

بیاده‌بکرت. که‌ خزینراوه‌ زیندانه‌کانه‌وه‌ کچیکی ساده‌ و ساکار، سۆزناک
و هه‌ستیار بووم، چه‌ز و خۆشه‌ویستییه‌کی خاوتین پالیان پیتوه‌ده‌نام شیعر
بنووسم، به‌لام دوا‌ی سالتیکی دۆزه‌خناسا، ئیدی منداله‌که‌ی جاران
نه‌مامه‌وه‌ و فیری بیرکردنه‌وه‌ی قوول و سه‌رنجدانی تیز ببووم. ته‌نیا‌یییه
ترسناکه‌کان، نیگه‌رانییه‌ پڕ له‌ هه‌ژانه‌کان، ئازاره‌ تووندوتیژه‌کان و هاوړی
و هاوړیندانییه‌ دل‌سۆزه‌کان، له‌ هه‌موویانه‌وه‌ فیری ژیان و پیکه‌وه‌ژیان و
بیرکردنه‌وه‌ بووم. له‌ چه‌په‌سانه‌کانه‌وه‌ فیری رامان بووم، به‌لام له‌ هه‌نیسک
و گریانه‌کانی کاتی ئه‌شکه‌نجه‌ جه‌سته‌یی و ده‌روونییه‌کانه‌وه‌ تووشی
ناآرامی و توورپه‌بوون بووم.

ده‌نگیکی تیز رایچله‌کاندم. پۆلیسه‌که‌ی به‌رده‌رگای ژووری دادگا
به‌هه‌موو هیزی خۆی هاواری کرد: مه‌حکه‌مه‌!

دوا‌به‌دوا‌ی ئه‌و هاواره‌ له‌ناکاوه‌، چه‌ندان که‌س یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک
ده‌هاتن و ده‌چونه‌ ناو ژووری مه‌حکه‌مه‌وه‌. هه‌ریه‌که‌ و عه‌بایه‌کی ره‌شی
به‌سه‌ر شانیدا دابوو، به‌قه‌باره‌ هه‌ر یه‌که‌و به‌قه‌د دوو زه‌لامی ئاسایی ده‌بوو.
من به‌چه‌په‌ساوی ته‌ماشام ده‌کردن و، هه‌موو شتیک زۆر سه‌یر، نامۆ و
عه‌نتیکه‌ ده‌هاته‌ به‌رچاوم. شتیک له‌ ناخه‌وه‌مدا ده‌تگوت ختوکه‌م ده‌دات،
نازانم دل‌م خۆش بوو یان نا، به‌لام هه‌ستم ده‌کرد پیکه‌نینم دی. هیچ
شتیک له‌ پانزه‌ سالتی رابردوودا، هینده‌ی ئه‌و ساتانه‌ سه‌یر و سه‌مه‌ره
نه‌بوون له‌ لام. هیشتا هه‌ر له‌و دۆخه‌دا نوومی چه‌په‌سان و سه‌رسامی بووم
که‌ ده‌نگیکی نامۆی له‌ناکاو و بلند ناوی خویندمه‌وه‌ و بانگی کردم، به‌لام
له‌ جیگه‌ی خۆم نه‌بزووام، وه‌ک شتیک ئه‌گه‌ر نه‌هاتیان ده‌ستم بگرن و مبه‌ن
نه‌مده‌زانی ئه‌وه‌ ناوی منه‌ و مه‌به‌ست له‌ منه‌ که‌ ده‌بیت بچمه‌ ژووره‌وه‌ی
هۆلی دادگا.

بردیانم، که‌ به‌لای پۆلیسه‌که‌ی به‌رده‌رگا تپه‌پین، ژووریکی چوارگۆشه‌ی
گه‌وره‌ که‌ به‌لای ده‌سته‌چه‌پیدا قه‌فه‌زیککی تاوانباری هه‌بوو، منی په‌لکیشی

ئەوئ کرد و لەنیو قەفەسە کەدا راوەستام. قەفەسە کە لە دارێکی جوان کە پێم وایە داری گۆتێز یان داری ساج، دروست کرابوو. کە بە پێتووە وەستا بووم قەفەزە کە تا نیو قەدەم بلتدبوو. کورسییە کیش لە ناوەراستیدا دانرابوو، پێیانگوتم لەسەری دابنیشم، بەلام من پاش تۆزیک پامان لە شتەکانی دەورووبەرم و هۆلی دادگا کە و کەسەکانی نیو هۆلە کە ئینجا دانیشتم.

لە بەرامبەر مەدا میتزیکێ بەرز و لاکیشەیی سێ پیاو لە پشتیبیەووە دانیشتبوون، گواپە دادوەر بوون. پیاووەکان ملکورت و قەلەو بوون، عەباکانیان هێندە تر زەلام و فشوڵە ی کردبوون. سەربان بەسەر کاغەزەکانی بەردەمیاندا شوێر کردبوو و جار جاریش فسکە فسکیکیان لە گەل یەکترا دەکرد وەک ئەوێ راوێژ لە گەل یەکترا بکەن. لە تەنیشتی دەستەراستی ئەوانەو پیاوێکی باریکەلە ی رەشتالە ی چاویلکە دار کە بەکاتب عەدل ناویان دەبرد، لە پشت میتزیکێ نزمی چوارگۆشە دانیشتبوو، بەردەوام دەینوسی و بەناستەمیش سەری هەلنە دەدەری. هەر لە لای دەستەراستی تەنیشتیەووە میتزیکێ تری هاوشتیووە پیاوێکی لە پشتەووە بوو، خەریکی نووسین بوو. لە تەنیشتی دەستەچەپی دادوەرەکانەووە سەکۆیەکی بلتد، کە لە دارێکی قاوویی جوان دروستکرابوو، پیاوێکی توورە و ناشیرین کە بەدادویری گشتی ناویان دەبرد و ئەویش عەبا یەکی رەشی بەشەنەووە بوو، راوەستا بوو. ئەم پیاووە تەماشایەکی نااسایی منی دەکرد و بەمۆرەووە لێم رامابوو.

مۆبیلیاتی ناو هۆلی دادگا لە جوانترین و گرانبەهاترین جۆری دار دروست کرابوو. قەفەزە کە هێندە جوان بوو، مەرۆ ئاواتی دەخواست بەمنداڵی لە لانکی کدا رازەندرابایە کە لە هەمان جۆری دار دروست کرابا. لە پشتی منی ناو قەفەسە کەووە دوو پۆلیس ئامادە و تەیار راوەستا بوون و چاوەدێری منیان دەکرد.

ختووکە کە ی ناخەم تا دەهات زیادی دەکرد، هەستیکی زۆر سەیر کە

نەمدەزانی ناوی خۆشی، بەختیاری یان چی لێ بنیم هەناومی بارگای کردبوو. هیشتا هیچ نەگوترابوو، نەمدەزانی سزا دەدریم یان ئازاد دەکریم، کەچی ختووکە کە ی هەناوم هەستیکی پر لە تریقە یان لە لاچی کردبووم.

دادوەرە کە ی ناوەراست دەمی لە گەل دادوەرە کە ی دەستەچەپی و دەمی کیش لە گەل ئەوێ دەستەراستی چەچەپی دەکرد. هەرگیز لە رابردووی ژیا نەدا وینای ئەوێ نەکردبوو، ئەو دیمەنە ی کە تەنها لە فیلمدا دیتبووم لە ژبانی خۆمدا ببینم و خۆم تاوانباری ناو قەفەزی دادگام. هەموو ئەو فیلمانە ی کە دیمەنی دادگا و تاوانبار و قەفەزیان تیدابوو دەهاتنە بەر زەینم و لە گەل ئەو دادگایەدا لێم تیکەل بوو بوو. ختووکە کە تا دەهات زیاتر بەرەو دۆخی هەژانی دەبردم.

دادوەرە کە ی ناوەراست دەستی بە پرسیار کرد و لە سەرەتاوە پرسیارە رۆتینییەکان بوون وەک: ناو، تەمەن، پیشە، شوێنی لەدایکبوون و شتی لەم جۆرە. منیش وەلامیانم دایەووە. ئینجا پرسێ ئایا لە کاتی لێکۆڵینەووەدا ئەشکەنجە دراوم، منیش دوا ی راوەستانیک و بیری کەوتنەووە ی ئەو هەرەشە ی زمانبەری یان کە لێیان کردبووم گوتم: نەخێر.

راوەستا بوو، بەدەنگی بەرز دەستی بەقسەکردن کرد و ئەویش زنجیرە ی تاوانەکانم کە خۆیان بۆیان رستبووم، دەخوتیندەووە.

دادوەر دەستی کرد بەباسکردنی تاوانەکانم وەک خۆیان دەیانگوت: نووسینی هەلبەستی شوێر شگێرانە لەسەر پێشمەرگە و لەسەر کۆچی دوا یی سەرکردە ی موخەریبەن مستەفا بارزانی و، تۆمارکردنی چالاکی موخەریبەن لە نیو رۆژژمێر و هەبوونی پەبێوەندی بەریکخرای نەهینی کۆمەلە و... هتد.

دوا بەدوا ی ئەو پارێزەری گشتی کە لە لای دەستەچەپی دادوەرەکان و دەستەراستی منەووە بوو، لە پشت سەکۆیەکی بەرز خۆم و باو پیرانی باس کرد: "ئەم شاعیرە ناپاکیکێ نیشتمانی عیراقە و بەهۆنراوە پەسنی دوژمنانی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتیراکی کردووە و موخەریبەنی وەک

شیر و پلنگ و کوژراوه کانیانی وهک شههیدی نهمر له قهلهم داوه. ئەم تاوانباره له خیزانیکی ناپاکی نیشتمان گوش کراوه و باوکی و مامیکی ئیستا له زیندانی پۆلیسخانهی به عقوبه و برابیهی له ناو موخه پیبینی جهلال تاله بانیدایه و دژی ئیمه شه دهکات. ناپاکی واتهنها ههقی له سیداره دان و کوشتنه و داوا دهکهم حوکمی پهوای شوپشی بهسهردا بدریت.

دادوهی بهرامبهر، ئهوهی ناوه راست له منی پرسى: ئایا په شیمانی لهو تاوانانهی که کردووتن؟ من هیچم نهگوت و ههر چه په سابووم. پرسیاریکی تری کرد: ئەگەر نازادت بکهین عاقل دهبیت و بهلین دهدهی که جاریکی تر هیچ نه نووسیت؟

لهو ساته دا بو ئیدی خۆم پێ رانهگیرا و ختووه که کهی ناخم تهقینه و به کیان له ناخدا دروست کرد و به دهنگیکی زۆر بهرز دامه قاقای پیکه نین. پیکه نینیکی سهیر، وهک ئهوهی که سیک بهردهوام ختووه کهم بدات. دادوهر چه کوشه کهی دهکوتایه سهر میزه که تا من بیدهنگ بيم. بهلام به دهستی خۆم نه بو پیکه نینه کهم نه ده وهستا! بهلام دواى تۆزیک وهک چۆن ههر له خۆیه وه هات، ئاواش له خۆیه وه پیکه نینه کهم وهستا.

دادوهر که دهستی به چه چه کرد له گهله دادوهر کهی دهسته راستی و ئینجا دهسته چه پی و رای گه یاند که دهروڤن و پاش تۆزیکى تر دهگه پینه وه بو خۆیندنه وهی مادهی حوکمه که. یهک له دواى یهک له ده رگا کهی پشتی خۆیان وه چونه دهروهی ژووره که و، ئیمه له ناو ژووره که دا ماینه وه. من ههر له ناو قهفه سه که دا مامه وه و کاتبی عه دلپیش بهردهوام بو له نووسین و سه ری هه لئه ده بپری. پارێزهری گشتی له جیگه کهی خۆی راوه ستابوو مۆپه ری له من ده کرد و منیش به بزه یه که وه ته ماشای ده وریه ری خۆم ده کرد و جاروباریش چاوم ده چوو سه ری. پۆلیسه کهی به رده رگا په یکه ر ئاسا له جیگه ی خۆی راوه ستابوو، دووانه کهی تریش له پشتی منه وه ته یار و

ئاماده راوه ستابوون. ته ماشام له سه ر ته رازوو ه هاوسه نگه که پروابوو، دوخه که سه یرو سه مه ره بوو. نه مده زانی فیلمه یان ژبیانی راستی ئه وهی من تییدا ده ژیم و له قه فه زدام. ده خوله کی پیچوو، که هه مو هه ستانه سه رپین و سێ دادوهر که هاتنه وه ناو هۆلی دادگا و ههر یه که و جیگه ی خۆی گرت وه.

دادوهر کهی ناوه راست حوکمه کهی خۆیندنه وه که به عه ره بپییه کی قورس نوو سرا بوو به ئاسته م ده متوانی لپی تیبگه م. به لام ئه وه نده ی لی تیگه ی شتم که ده یگوت ئه و سزایه به پیتی برگه ی ئه وه نده ی یاسای سزادانی سالی ئه وه نده ی میلادی ده رچوو ه. تیینه گه ی شتم ئایا حوکم دراوم یان نازاد ده بيم. ناوی سالییک زیندان هاتبوو، پیم وابوو ده بی سالیکی دیکه ش له ناو کونی زینداندا به سه ره به رم. به لام که دادوهر چوو ه ده ره وه دوو پۆلیسه کهی پشته وه م گوتیان مه برووک. به و پیرو زباییه تیگه ی شتم من به هه له له عه ره بپییه که تیگه ی شتووم و ره نگه نازاد بم. که بردیانه هۆلی چاوه روانی پیاره کورده که لپی پرسیم: چی بوو؟ نازاد بوو؟ منیش به گومانه وه وه لام دایه وه و گوتم: نازانم، و ابزانم، به خوا باش تیینه گه ی شتم چییان گوت، پۆلیسه کان گوتیان مه برووک، ئیتر نازانم.

ئینجا بردیانه ژووریک و ههر ده په نجه ی ده ستم و ههر ده په نجه ی پیتیان مۆر کردم و خستیانه سه ر چه ندان کاغه ز. له ویدا به سه رسورما و پییه وه له و پیاره م پرسى که حوکمه کهم چییه و ئایا سزادراوم یان نازاد کراوم؟ ئه ویش به پیکه نینه وه وه لامی دایه وه: نازانی؟ چه ند گوناحی! نازانی حوکمه که ت چییه؟ سالییک حوکم دراوی، ههروه ها سبی دینار جهزا و سێ سالیش له ژیر چاوه دپیریت.

منیش زۆر به دلپیکى شکاوه وه گوتم: یانی سالیکی تریش لیتره له زیندان ده بيم؟ ئه و گوتی: نا نا مه ترسه حوکمه که ت ته واو بووه، چونکه ته وقیفه که ش حساب ده کرت.

باوه‌رم نه‌کرد به‌و قسه‌یه، بۆیه دووباره پرسیمه‌وه: یه‌عنی ئیستا له‌م دادگایه بچمه دهره‌وه من نازادم؟

ئه‌و به‌هیمینیه‌وه گوتی: له‌پیشدا ده‌بیت پاره‌ی سزاکه بده‌ی، پاره‌ت پییه؟

باش بوو سببی و چهند دیناریکم پی بوو، سببی دیناره‌که‌م دا به‌ئه‌وان، چاوه‌ری بووم یه‌کسه‌ر نازاد بيم، به‌لام ئەمنه‌که هاته‌وه و منی برده‌وه بۆ ئەمنی عامه. زۆر ترسام و له‌ دلای خۆمدا گوتم فیل و درۆیان له‌گه‌ڵ کردم و پاره‌که‌شیان هه‌مووی لێ ستاندم. له‌و جیگه‌یه هه‌ره‌شه‌یه‌کی باشیان لێکردم که ئەگه‌ر بیدرکینم ئەشکه‌نجه دراوم خراپم به‌سه‌ر ده‌هین. مه‌قه‌ستیکیان هینا و زمانیان ده‌رکیشامه دهره‌وه و گوتیان ئەگه‌ر یه‌ک وشه له‌سه‌ر ئەشکه‌نجه‌کان بپه‌یچی ئاواهی زمانت ده‌پین. دوا‌ی ئه‌و هه‌ره‌شه‌یه ئینجا گوتیان: ده‌ برۆ ملت بشکینه، ئیستا تو نازادی. به‌لام من هیچ کوتم نه‌دناسی له‌ به‌غداد، سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش ببوه ئیواره‌یه‌کی دره‌نگ و ده‌ترسام. بۆ ئه‌وه‌ی ئەم کیشه‌یه چاره‌سه‌ر بکه‌ن بردیانمه‌وه بۆ به‌عقوبه، ئەمجاره سواری ئۆتۆمبیلێکی ئاساییان کردم. گه‌ یاندمیانه ئه‌و زۆر دره‌نگ بوو، نه‌یانده‌زانی چیم لێ بکه‌ن و چون بده‌نه‌وه به‌که‌سوکارم، باوکم خۆی له‌ زیندان بوو. به‌لام ئه‌ویش و هه‌موو هاوشارییه‌کانی زیندان یه‌کجار زۆر دلشاد بوون به‌هه‌والی نازادبوونی من. له‌ناو زیندانه‌که‌دا بوو به‌گۆرانی و ئای ئای و سۆزی گه‌رمیان.

ده‌یانویست ئه‌وشه‌وه ریگه‌م بدریت له‌ زیندان بمینمه‌وه و سه‌به‌ی زوو خه‌به‌ر به‌کفری بده‌ن تا که‌سێک بیت مباته‌وه، که‌چی پۆلیسه‌کان ده‌یانگوت ریگه‌ ناده‌ین، ئەگه‌ر ئەمشه‌و بمجی له‌ ملی ئیمه ده‌مینیته‌وه. به‌هه‌زار حال و تکای باوکم رازی بوون شه‌ویک له‌ویدا بمینمه‌وه. بۆ سه‌به‌ینی مامم قاسم هات منی لێ وه‌رگرتن. خوشبیه‌کی زۆر گه‌وره بوو بۆ ئه‌و، بۆ منیش خوش

بوو به‌لام هه‌ستم به‌نامۆیی ده‌کرد و ماندوه‌یش و شپه‌زه‌یش بووم. هه‌ستی بیساره‌ری به‌و دۆخه دایگرتبووم، پیم وانه‌بوو راست بیت و نازادکرابم. مامم ده‌یگوت: مه‌هاباد تو ئیستا نازادی، وه‌ره بۆ خۆمان پیاسه بکه‌ین و خوشی ده‌رپه‌. که‌چی من هه‌ستم به‌خه‌مباری ده‌کرد و راهاتی ژوره‌کانی زیندان که‌شی دهره‌وه‌ی زیندانی له‌ لا نامۆکردبووم. هیدی هیدی به‌ری ده‌دام و ده‌زمانی ئه‌وه راستییه و من نازادم. مامم یه‌کسه‌ر برده‌می بۆ گه‌راج و له‌وتیه سواری ته‌کسی بووین بۆ به‌غدا. نه‌چووینه‌وه بۆ کفری، چونکه دایکم و براو خوشکه‌کانم په‌رش و بلاو بووینه‌وه. دایکم له‌گه‌ڵ نه‌نکم ئاسکه به‌ره‌و دێهاته‌کانی گه‌رمیان رۆشیتبوون، به‌مه‌به‌ستی ئه‌وه‌ی سه‌لاحی برام رازی بکه‌ن بیته‌وه و باوکم نازاد بیت. باوکم نه‌خوشی شه‌کری هه‌بوو، ته‌ندروستی خراب بوو له‌نیو زیندان. له‌یلای خوشکم له‌ که‌رکووک ده‌یخویند و له‌ مالی پوورم ئافتاو ده‌مایه‌وه. براگه‌وره‌که‌م له‌ به‌غدا ده‌یخویند و تا ئه‌و کاته هه‌موو هه‌فته‌یه‌ک بۆ سه‌ردان ده‌هاته لای من و باوکم بۆ به‌عقوبه. منداله‌کانی تر له‌گه‌ڵ نه‌نکم سه‌له له‌ ماله‌وه بوون له‌ کفری.

که‌ گه‌یشتییه به‌غدا نیوه‌رۆ بوو. له‌ ته‌کسی دابه‌زین و سواری پاس بووین بۆ لای مالی مامم له‌ حه‌ی جه‌میله. که‌ ئیمه دابه‌زین و چهند هه‌نگاوێکمان نا، پاسیکی تر راوه‌ستا و که‌سێک دابه‌زی. بینیمان ئه‌وه مامم عه‌بدوولایه. بانگم کرد و که‌ بینی ئه‌وه منم باوه‌شی پیمدا کرد و چهند جارێک له‌ناو ئه‌و شه‌قامه‌دا سووراندیمه‌وه و له‌ خوشیدا نه‌یده‌زانی چون گوزاره له‌ هه‌ستی خۆی بکات. خه‌لک ته‌ماشایان ده‌کرد و پیمان سه‌یر بوو ئه‌و دیمه‌نه. ئه‌وه‌م مامم بیست و دوو سال و من پانزه سال بووم، پیمان سه‌یر بوو کورپکی گه‌نج به‌و شیویه کچیک ده‌سووریتیته‌وه. ئه‌گه‌رچی ئه‌و پایته‌ختی ولاتی عیراق بوو، گوايه له‌ هه‌موو شاره‌کانی تر پیشکه‌وتووتر بوو، به‌لام له‌ رووی دابونه‌رت و په‌یوه‌ندییه‌که‌نه‌وه هه‌ر

دواکه وتوو بوو. مامم هیئنده دلشاد بوو، چاوه کانی پر بوو بوون له فرمیټسک. ده دهقیقه یه کی پیاسه کردنی دهویست تا بگهینه مالی مامی گه وروم. له گه ل دوو مامه کی تر دا خوومان کرد به ژووردا. له دهر گامان نه دا و کردمان به ناکاو. ریک له ناو هوئی دانیشتنه که دا پراوه ستاین و که ئیمه یان دی خوئی و سهرسورمانیان لی دهباری. مامی گه وروم نه یده زانی له خوئییدا چی بکات و فرمیټسکی شادی خوړ خوړ به نیگایدا داباری. سالیټک بوو ژبانی ناسایی له هه موو بنه مالمان تیکچو بوو، به تاییه تی مامم بو من زور پهریشان بوو. تا له به غدا بووم چوومه مالی خزمانی تریشم له به غدا. مالی پوورم و مالی کچی پوورم. دواي چهند رۆژی گه راینه وه بو کفری و مالیکی ساردوسر، که نه دامه کانی ناواره بوو بوون و ته نهان نه کم و سی مندا ل له وئ مابوون. هه ستم ده کرد خیزانی ئیمه هه لوه شاو ته وه و هپچ تامیکی تیدا نه ماو ته وه. جار انم بیر ده که و ته وه که هه همیشه مال که پر بوو، نه دامانی مال یانزه که س بوون و هه همیشه له میوان جمه ی ده هات. نه نکم جگه له سهر پهرشتی مندا له کان دوو کانیشی به رپوه دهر د بو پیداکردنی برتیوی خیزان تیده کو ش. مه سرفی نه و کاته شمان یه کجار زور زیاد ی کرد بوو. ده بوایه بو سهر دانی زیندانیسه کان ههفته ی جار ټیک چووبانه به عقوبه و ههر جاره ش به شی چهند رۆژ ټیک خواردنیان بردبا. مه سرفی سه فهر و هاتوچوی دپهاته کانیش زیاد ی کرد بوو به هوئی برا پیشمه رگه که مه وه.

ههر له و چهند رۆزه ی هه وه لدا بوو، مسته فا له گه ل پوور ټیکی هاتوون بو کفری بو دیدار و به هوئی نازاد بوونی منه وه. ملوان که یه کی بو هیئا بووم، زریزه یه ک میدالیایه کی پتوه بوو که په یکه ری نیقه رتیتی بوو، که یه کی که له شازنه کانی فیرعه ونه کانی میسری کون. میژوو وا ده گپرتته وه که نه م شازنه به نه ژاد کورد بووه و خاوه نی که سایه تی و دهسه لاتیکی به رفر او ان بووه له سهر ده می یه کی که له فیرعه ونه کاند.

مسته فا ههر له و سهر دانه یدا خواستی خوئی بو سه فهری هه نده ران گپرایه وه، چونکه ناوی هاتبوو بو سه ربازی و نه یده ویست سه ربازی بکات. نه و جاره پیتم وایه چوارم جار بوو بیبینم نه و باسی سه فهره که ی کرد و منیش نه گهرچی له دلوه پیتم ناخو ش بوو دهر وات، به لام پیتم نه گوت نه روات، چونکه له خوئی زیاتر پیتم ناخو ش بوو سه ربازی بکات بو رژی می به عس. مسته فا نه و سه فهره ی کردی ئیدی تا سهره تای سالی ۱۹۹۲ نه مبینییه وه. ده سال دوور بوو، ته نهان له ریکه ی خوشکه زاکانییه وه که هاور پیم بوون هه والیم ده زانی. دواي سالیکی سه فهره که ی له نامه یه کدا دواي نه وه ی کرد بوو که چونکه چاره نووسمان دیار نییه و نازانین که ی یه کتر ده بینینه وه با په یوه ندی خو شه ویستیمان بیچرتین و ههر له سهره تای سه فهره که یه وه ئیدی ئیمه په یوه ندیمان نه ما. له و ماو یه دا که ده سالی خایاند زور پوودا و روی دا و، ههر یه که مه یان چیرۆکی تری ژبان و هاور پیته تی تر و په یوه ندی ترمان هه بوو، به لام که دواي راپه رین گه رایه وه و یه کترمان بینییسه وه سهر له نوئی و پیکه وه در پیره مان به کاروانی ژبان دا و زه ماو نمان کرد و بووین به هاوسه ر. نه مجاره منیش بووم به هاوسه فهری و له ولاتی غه ربیدا کاروانی ژبانمان پیکه وه له ولاتی سوید دهستی پیکرد.

سوید ولاتیکی تا بلتی سارده، وه لی هیئنده ریزی مرۆقی تیدا ده گپرت، نه و ههستی گهرمی مرۆقایه تییه گهرمت ده کاته وه. له سوید و ههر له سهره تای سه ره تاوه له خو م پرس ی من کیم و ده بیټ چی بکه م و چون کات و دهر فه ته کان به کار به ټیم. سیزده سال و نیو له وئ بووم و چرکه یه کیم به فیرۆ نه دا. وه ک تینوویه ک له کانیاوی فیر بووم ده خوار ده وه، ده مخویند و ده مخوینده وه. سه فهرم ده کرد بو ولاتان و کاروانی نه ده بی و نه مجاره به هیز و گوره وه خه باتم بو داکوکیکردن له کورد به گشتی و ژبانی ولاته که م به تاییه تی در پیره پیده دا.

یەكجار زۆر دلشادی دەكردم و پیری دەكردم له ههستی شانازی. شتیكیش كه نازاری دهدام كه سوکاری ههردوو هاورپی نزیك و خوشهویستم رووناك و شادیه بوون كه دترسان هاتوچۆیان بكهه و نه یاندههیتشت شادیه و رووناك هاتوچۆم بکهه، چونكه من چاودیریم لهسهه بوو تازه له زیندان نازاد بووبووم، بهلام له گهله ئهه دووانه دا ئهوهنده یهكتریمان خوش دهویست و هاورپی گیانی به گیانی بووین هه موو یاسا و ریسایه کی ماله وهیان دهشکاند و دههاتن بۆلام.

سهختترین قوناغه کانی ژیانم سالانی ههشتاکانی سهدهی بیستم بوو. ئهوه ده ساله وهك دهیان سال بۆ من بهسهه چوو. نامهوی لیره دا باسیان بکهه و دهیهیلمهوه بۆ بهشی دووهمی کاروانی ژیان. سالی راپه رین کۆتایی قوناغیکی ترسناک بوو له میژووی ئیمه. سالی راپه رین و ههچرخان بوو. شادمانم كه توانیم له راپه ریندا رۆلکی کارام هه بیته. هاوکاروانی کۆرهوی سی ملیونی سالی راپه رین بووم و له هه موو خوشی و ناخوشییه کی گه له کهه به شدار بووم. شادمانم كه له سالی راپه ریندا له یه کهمین کۆری شیعریدا له سه رته کی بناری به مو به شدار کۆری شیعر و پيشمه رگه بووم. زۆر ورده کاری و رووداوی خوش و ناخوش ماون باسیان بکهه و له پیاسه یه کی تری بیروه وهی ئامیژدا له بهشی دووه مدا باسیان ده کهه. بهختیارم کاروانیکی سهختی ژیانم به ریتخت و نازاره کان چۆکیان پی دانه دام و له دروستکردنی رۆژگاری نازادی کوردستاندا دهست و دهورم هه بوو.

سالیکی دواي راپه رین ژيانی هاوسه ریم دهستی پیکرد و کاروانی ژیانم له سوید ویتستگه یه کی ته زبوی سینه ده سالی پیناساندم. ژيانی تاراوگه و ئهه ویتستگه بهش خوی له خویدا سه دان لاپه رهی دهوی و با ئه ویش بهیتهوه بۆ ده رفهت و کات و ساتی خوی. شادمانم كه یه کهمین وشه كه له سه ری هه ره شه ی زمان پینم لیکرا، بوو

دهرهوی دۆزهخ

ئه گه سه ساله که ی زیندانم به دۆزهخ ناویرد، مانای ئه وه نیبه دهرهوی زیندان به ههشت بوو بۆ من. کاتی که من ئه نامی گه لیکم و ئهه گه له کۆیله ی رژیتمیکی داگیرکه ر بیته، رژیتمیک که به ناگر و ئاسن به یه یقی، هه موو جیه کی لی ده بیته به دۆزهخ و هه موو کاتیکی لی ده بیته به دۆخی ئه شکه نه ج. جیاوازیه که ته نها له سنووری شوینه، که له زیندانا ته نگ و ته ریک بوو و له دهره وهیدا له دۆزه خیکی گه وه تر دا ژیان ده گوزه ریتته.

من که له دادگای به دناوی ئه لسه وهی رژیتمی به عسدا جگه له سالیکی زیندان، سی سال چاودیریم به سه ردا برایه وه، ئیدی نه ئهه سی ساله و نه ش دواي ئه وه ههستم نه کرد ساتی به دلنیایی ده ژیم و هه میشه چاوی ئه وان ههنگاوه کانی سنووردار ده کردهه. نازانم ناوی بنیم چاوقسایمی، شیتهی، نازایه تی، بیباکی و سه ره رۆیی ئه وهی که سه ره رای هه موو ئهه چاودیریه ش نه مده ویست وهك مردوویهك سپر و نه بزواو بم و خه بات نه کهه، یان کۆل بدهم و دهست به کلاوه که ی خۆمه وه بگرم. من درێژه به خه باتی خۆم دا و ئیدی به کردهه له ریزی ریکخستنی کۆمه له ی ره نهجده رانی کوردستاندا بووم به ئه ندام و یه کهمین شانه ی ژانم له کفری دروست کرد، که سه ره تا له نزیکترین هاو ریکانه وه دهستم پیکرد رووناک و شادیه. هه لویتستی خه لکی شاره کهه و ئهه ریزه زۆره ی لییان ده گرتم

به هزاران هزار وشه و تا ئیستا له دهیان کتیبدا چاپکراون. ئیستا که ئەم وشانه دهنوسم من تازاد و سهرفرازم و پیاوانی رژیمی درنده له کونجی زیندانه کاندان. هه‌ره‌شه‌کان هه‌له‌ه‌ره‌ین و نه‌یان‌توانی به‌ربه‌ستی رێگهی راستی من بن بۆ دادپه‌روه‌ری و مرۆفایه‌تی.

شتتیک که کاربگه‌ری ئەو ئەشکه‌نجه و تازارانه‌ی رژیمی به‌عس بوو، نه‌مده‌ویست رژتیک له رژژان له‌گه‌ڵ هیچ حکومه‌تیکدا کار بکه‌م. سالانئیکی دووردریژ له ده‌ره‌وه‌ی حزب و ریکخراوه سیاسییه‌کاندا کارم ده‌کرد بۆ پرنسیپه‌کانی خۆم. دوو لهو پرنسیپانه سه‌ره‌کی و گرنگن بۆ من، خه‌بات له پیناوی تازادکردنی نه‌ته‌وه‌که‌م له کۆیله‌یه‌تی داگیرکه‌ران و خه‌بات له پیناوی تازادکردنی ژنانی ولاته‌که‌م له کۆیله‌یه‌تی دابونه‌ریتی کۆنه‌خوازانه و باوکسالارانه.

یه‌کتیک لهو پرۆژانه‌ی که من به‌گرنگی ده‌زانم و به‌شداری کاربگه‌رم تیدا کرد دانان و دارشتنی "داخوازینامه‌ی ژنی کورد بوو" که له‌گه‌ڵ هاو‌پێیان شنه هیدایه‌تی و مونیره موفتیزاده ماندووبوونی زۆرمان له‌گه‌ڵ کیشا تا کردمان به‌دیکومینتتیک کۆکراوه‌ی داخوازییه‌کانی ئافره‌تانی کوردستان بگرتته‌ خۆی. هه‌روه‌ها هاو‌کاریم له‌گه‌ڵ هاو‌پێیه‌ک که شانازی زۆری پێوه ده‌که‌م و هاو‌بیرمه له ریکخراوی ژنانی کورد دژ به‌توندوتیژی، ئەو هاو‌پێیه‌ش نه‌زند به‌گیخانییه.

سالێ ۲۰۰۴ گه‌رامه‌وه بۆ باشووری کوردستان، بۆ ئەوه‌ی پشتیوانی رووناکبیران و ئافره‌تان و ده‌سه‌لاتداران بۆ ئەم داخوازینامه‌یه مسۆگه‌ر بکه‌م و زۆرێک له به‌رپرسیانی حکومه‌تم بینی له سلیمانی و له هه‌ولێتر. لهو سه‌ردانه‌مدا هاو‌کاری هاو‌پێی زۆر هیژام کاک عوسمانی حاجی مه‌حموود له‌بیر ناکه‌م، که کارئاسانییه‌کی زۆری بۆ کردم و پشتیوانیییه‌کی ته‌واوی لیک‌کردم. ئەم هاو‌پێی هیژایه‌م یه‌کتیکه له سه‌رکرده پاک و دل‌سۆزه‌کانی کورد، شانازی به‌هاو‌پێیه‌تی ئەم مرۆقه‌وه ده‌که‌م. سه‌ردانی به‌رپرس و سه‌رکرده‌ی

تریشم کرد له شاره جوانه‌که‌ی سلیمانی، باسکردنیان ده‌یان لاپه‌ره‌ی ده‌وی و به‌شی دووهم ئەوانه‌ش ده‌گرته‌ خۆی.

ئینجا هاتمه هه‌ولێری پیره‌قه‌لا و له‌م پایته‌خته دێرین و شیرینه‌دا کۆر و سیمینار و کۆبوونه‌وه‌م به‌ست بۆ گه‌یاندنی په‌یامه‌که‌م، تا له دیداریکی سه‌رۆکی حکومه‌ت به‌ریز نیچیرقان بارزانیدا ئەو پشتیوانیییه ته‌واو و بی‌قه‌ید و شه‌رتهم به‌ده‌ست هینا که دل‌نیایی به‌خشیت. ئەوه یه‌که‌مین دیداری من بوو له‌گه‌ڵ نیچیرقان بارزانی، پێشتر ته‌نها له‌سه‌ریم بیستبوو. دوو شتی زۆر دژبه‌یه‌کم له‌سه‌ری ده‌بیست، ده‌سته‌یه‌ک ده‌یانگوت پیاویکی کراوه و نوێخوازه و هاو‌کاری و پشتیوانی چینی رۆشنبیر و پێشکه‌وتنخواز ده‌کات. ده‌سته‌یه‌کی تریش ده‌یانگوت که‌سیکی که‌م ئەزمونه و هیچ بایه‌ختیکی بۆ بیری پێشکه‌وتنخوازانه نییه و قسه‌ی زۆر سه‌یر و سه‌مه‌ره‌ی تریشیان بۆ دروست کردبوو.

مه‌خابن کلتووری حزایه‌تی لای ئیمه هیند دو‌اکه‌وتوو و سه‌قه‌ته بۆ کتبه‌رکیتی حزایه‌تی چی نه‌شی ده‌کریت و ده‌گوتیت. شه‌ری درێژخایه‌نی براکوژی نیوان دوو حزبه‌که‌ی کوردستان گه‌شه‌ی به‌کلتووری یه‌کتری شکاندنه‌وه و یه‌کتری سه‌پنه‌وه و یه‌کتری خواردن کرد. له دیداری یه‌که‌مدا له‌گه‌ڵ نیچیرقان بارزانی و گفتوگۆکاندا پێچه‌وانه‌ی ئەوانه‌م بۆ ده‌رکه‌وت که پێشتر به‌خراب له‌سه‌ریم بیستبوو. من که‌سیکم بینی تینووی گه‌شه‌سەندن و پێشکه‌وتنی کۆمه‌لگه‌که‌به‌تی. که پێشنیاری ئەوه‌ی کرد هاو‌کاری بکه‌م له به‌ره‌وپێشبردنی پرسی یه‌کسانیدا، کاتی زۆرم دانا بۆ بێرکردنه‌وه و تاقیکردنه‌وه و هه‌لسه‌نگاندن. ده‌یان گفتوگۆی درێژخایه‌ن به‌مه‌به‌ستی دل‌نیابوون له‌وه‌ی که ئاره‌زوو و مه‌یلێکی راسته‌قینه‌یان هه‌بێ بۆ گۆڕانکاری و پێشکه‌وتن. له ئاکامدا به‌و باوه‌ره گه‌یشتم و برباری کارکردنم له‌گه‌ڵ سه‌رۆکی حکومه‌تدا دا وه‌ک راوێژکاری بۆ کاروباری یه‌کسانی.

به سه رهاتی داخواینامه‌ی ژنی کورد دوور و درپژره و بایمینی، نه وهندهیم مه بهست بوو که بلیم منی نه شکه نجه دیتووی دهستی رژیمی به عس و هه لویتست و هرگرتوو له هه موو حکومه تی، ئیستا به باوه‌پیکی ته و اووه راویژکاری سه‌وکی حکومه تم بو کاروباری یه کسان. رهفتار و مورالی نه و به‌پژره نه م گورانه بنه‌په‌تیسه‌ی له رای مندا دروست کرد و کردمی به هاوکاری خوئی.

سه ره‌تای کاروانیکی تری ژبان دهست پی ده‌که م و پیش هه موو که س به‌لینم به‌خوم داوه وهک هه‌میشه پرنسیپه‌کانم بیاریتم و نه‌گه‌ر گیانیشم له پیناویاندا به‌خت کردین، باکم نه‌بی و گرنکه به‌لامه‌وه بهو پرنسیپانه‌وه بژیم و له‌پیناوی نه‌وانیشدا بچرم. نه‌ریتی نه‌م کاره و نه‌بوو سویند بخوئی، من له یه‌که‌م رژئی ده‌ستبه‌کاربونم به‌رامبه‌ر به‌ویژدانی خوم وه‌ستام و سویندم خوارد که هه‌رگیز ناپاکی به‌رامبه‌ر به‌پرنسیپه‌کانم نه‌که‌م.

تا کاروانی داهاتوو به‌هیا و ئومید و خوشه‌ویستیتان ده‌سپیرم

پیرست

5	پیشواژه
15	خهوزران
32	به لای ناگهان
42	ژووری سیتداره
55	پرسگهی مردن
68	زیندوووبونه وهی پاش مهرگ
83	وینه و ئاوینه
97	قونای دۆزینه وه
109	من و ئه نفال
121	هیماکانی شهر
134	له مهیدانه وه بۆ زیندان
142	کورسی مه ترسی
156	کلارپۆژنه یه ک
166	زیندانی زه عفهرانیه
176	عه شقیکی هه میشه بی
181	دادگای دۆزه خ
193	دهره وهی دۆزه خ